

3 iulie
septembrie
2016

Gândirea militară românească

Revistă de teorie și știință militară
editată de Statul Major General al Armatei României

**Fondată în anul 1864 sub titlul „România Militară“
- serie nouă, anul XXVII -**

Gândirea militară românească

EDITOR

STATUL MAJOR GENERAL
AL
ARMATEI ROMÂNIEI

CONSILIUL EDITORIAL

PREȘEDINTE

general-locotenent dr. Adrian TONEA

MEMBRI

academician Dan BERINDEI

general de brigadă Dorin IONIȚĂ

general-maior dr. ing. Ovidiu-Ionel TĂRPECU

contraamiral Cătălin-Silviu DUMISTRĂCEL

contraamiral de flotilă Tiberiu FRĂȚILĂ

colonel dr. Gheorghe BADEA

general de brigadă Dan-Angelo LĂPĂDAT

general de brigadă dr. Valentin BECHERU

general de brigadă ing. Laurențiu DRĂGUȘIN

colonel dr. Mihai RADU

colonel dr. Mircea TĂNASE

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI

general (r.) dr. Dan GHICA-RADU

general (r.) dr. Teodor FRUNZETI

general-maior (r.) dr. Visarion NEAGOE

colonel dr. Gheorghe CALOPĂREANU

general-maior dr. Dumitru SCARLAT

general-maior Laurian ANASTASOF

contraamiral dr. Alexandru MÎRȘU

colonel dr. Ion ROCEANU

colonel dr. Stan ANTON

colonel (r.) dr. Ion GIURCĂ

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor-șef

colonel dr. Mircea TĂNASE
mirceatanase2003@yahoo.com

Redactor-șef adjuncț

Alina PAPOI
alinagmr@yahoo.com

Redactori

Iulia SINGER

Diana Cristiana LUPU

Adelaida-Mihaela RADU (Layout)

ADRESA REDACȚIEI

București, str. Izvor, nr. 110, Sector 5

Cod poștal: 050564

Telefon: +4021.410.40.40/1001731; 1001732

Tel./fax: +4021.319.56.63

<http://www.smg.mapn.ro/gmr>

Revista *Gândirea militară românească*
apare în lunile martie, iunie, septembrie și decembrie.

ISSN 1454-0460 ~ Print

ISSN 1842-8231 ~ Online

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

ÎNALTUL DECRET REGAL NR. 3663

PRIN CARE „ROMÂNIA MILITARĂ”

DEVINE REVISTA OFICIALĂ

A MARELUI STAT MAJOR

„Art. I - Se înființează la Marele Stat Major, cu începere de la 1 Ianuarie 1898, revistă oficială sub denumirea de „România Militară”, în care toți ofițerii din armată vor găsi studii militare, care să intereseze instrucțiunea lor.

Prin organul acestei reviste toți ofițerii, de toate armele, aflați în activitate de serviciu, își vor putea publica lucrările lor personale și cari interesează armata”.

Carol - Regele României

Dat în București la 8 decembrie 1897

Ordinul „Meritul Cultural”

în grad de „Ofițer”,

categoria F – „Promovarea culturii”

(Decretul Prezidențial nr. 483 din 30.06.2014)

3 iulie
septembrie
2016

Gândirea militară românească

Revistă de teorie și știință militară
editată de Statul Major General al Armatei României

Număr special
dedicat aniversării
Centenarului Primului Război Mondial

Fondată în anul 1864 sub titlul „România Militară“
- serie nouă, anul XXVII -

Premiile revistei

Gândirea militară românească

se acordă în fiecare an,
de către Statul Major General al Armatei României,
celor mai valoroase lucrări din domeniul științei militare,
editate în anul precedent.

*Premiul
„General de divizie
Ștefan Fălcoianu“*

*Premiul
„General de brigadă
Constantin Hirjeu“*

*Premiul
„Mareșal
Alexandru Averescu“*

*Premiul
„General de corp de armată
Ioan Sichițiu“*

*Premiul
„Locotenent-colonel
Mircea Tomescu“*

Revista *Gândirea militară românească* este revistă științifică cu prestigiu recunoscut din domeniul „Științe militare, informații și ordine publică“, potrivit evaluării făcute de către Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare în anul 2011 (<http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/reviste-militare1.pdf>)

*Revista Gândirea militară românească
este inclusă în bazele de date Index Copernicus International
și EBSCO, domeniul International Security & Counter-Terrorism
Reference Center*

---

*Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate
revine în exclusivitate autorilor,
în conformitate cu prevederile Legii nr. 206 din 27.05.2004*

Cuprins

Contents

Editorial

Istorie pentru viitorul României
Colonel dr. Mircea TĂNASE

Editorial

7 History for the Future of Romania
Colonel Dr Mircea TĂNASE

Divizia 2 Infanterie „Getica” - 100 de ani de istorie -

Armata a 2-a – la centenarul existenței
General-maior dr. Petrică-Lucian FOCA

11 The 2nd Army – A Centenary
of Existence
Major General Dr Petrică-Lucian FOCA

Armata a 2-a – Divizia 2 Infanterie
„Getica”. Evoluția planificării acțiunilor
militare de la Primul Război Mondial
la Alianța Nord-Atlantică
Locotenent-colonel

30 The 2nd Army – The 2nd Infantry
Division “Getica”. Evolution
of Military Action Planning
from the First World War
to the North Atlantic Alliance
Lieutenant Colonel
Irinel APOSTOLESCU
Lieutenant Colonel Eusebiu INCULEȚ

Irinel APOSTOLESCU
Locotenent-colonel Eusebiu INCULEȚ

Înzestrarea trupelor de uscat
în Primul Război Mondial
Colonel Gheorghe CRISTIAN

45 Land Forces Equipment
during the First World War
Colonel Gheorghe CRISTIAN

De la transmisiuni analogice
la comunicații satelitare
Locotenent-colonel Cristian BÎTIU

61 From Analogue Transmissions
to Sattelite Communications
Lieutenant Colonel Cristian BÎTIU

Duhovnici militari buzoieni
în campania pentru reîntregirea
României Mari
Emil NICULESCU
Colonel Liviu CORCIU

7 6 Military Chaplains from Buzău
in the Greater Romania Reunification
Campaign
Emil NICULESCU
Colonel Liviu CORCIU

Divizia 4 Infanterie
„Gemina”
- 100 de ani de istorie -

The 4th Infantry
Division “Gemina”
- 100 Years of History -

Cronica unui centenar glorios.
De la Armata a 4-a (de Nord)
la Divizia 4 Infanterie „Gemina”.
1916-2016
General-maior dr. Ioan MANCI
Locotenent-colonel Rareș BACIU
Locotenent-colonel Adrian BOCHIȘ
Maior Adrian JIANU

9 5 Chronicle of a Glorious Centenary.
From the 4th Army (North)
to the 4th Infantry Division “Gemina” .
1916-2016
Major General Dr Ioan MANCI
Lieutenant Colonel Rareș BACIU
Lieutenant Colonel Adrian BOCHIȘ
Major Adrian JIANU

Armata a 4-a română
în al Doilea Război Mondial.
Campaniile din Est și Vest
Locotenent-colonel dr. Dan FRUNZETI
Maistru militar cl. I Petru FRUNZETI

1 1 2 The Romanian 4th Army
in the Second World War.
The Eastern and Western Campaigns
Lieutenant Colonel Dr Daniel FRUNZETI
Warrant Officer 1st Class
Petru FRUNZETI

Evoluția artileriei
și rachetelor antiaeriene.
Centenarul apărării antiaeriene
a Armatei a 4-a
Colonel dr. Ioan MUNTEANU
Colonel Gavril DOBOȘ
Locotenent-colonel Gabriel DĂNILĂ
Maior Dorin BARTIȘ
Maior Florin MANEA
Căpitan Rareș NEGRU

1 2 3 Evolution of Artillery
and Antiaircraft Missiles.
The Centenary
of the 4th Army Air Defence
Colonel Dr Ioan MUNTEANU
Colonel Gavril DOBOȘ
Lieutenant Colonel Gabriel DĂNILĂ
Major Dorin BARTIȘ
Major Florin MANEA
Captain Rareș NEGRU

Campania Armatei Române
pentru eliberarea Transilvaniei
(1918-1919)

Locotenent-colonel Dan ORZA

137 The Romanian Armed Forces
Campaign for the Liberation
of Transylvania (1918-1919)

Lieutenant Colonel Dan ORZA

100 de ani de istorie în slujba țării.
De la Divizia 18 Infanterie
la Brigada 18 Infanterie „Banat”

Colonel Cristian DINULICĂ

154100 Years of History in the Service
of the Country. From the 18th Infantry
Division to the 18th Brigade “Banat”

Colonel Cristian DINULICĂ

*Neopolitică • Neostrategie
Securitate internațională*

*Neopolitics • Neostrategy
International Security*

Importanța definirii terorismului
General (rtr.) dr. Mihail ORZEAȚĂ

169 Importance of Defining Terrorism
General (ret.) Mihail ORZEAȚĂ

De la „Primăvara Arabă”
la statul islamic – responsabilitatea
de a proteja și combaterea
terorismului (II)

Iuliana-Simona ȚUȚUIANU

Nelu BÎRLĂ

175 From the “Arab Spring”
to the Islamic State – Responsibility
to Protect and Combating
Terrorism (II)

Iuliana-Simona ȚUȚUIANU

Nelu BÎRLĂ

Apărarea colectivă în Zona Extinsă
a Mării Negre în contextul geopolitic,
strategic, militar și economic actual (I)
General de brigadă

dr. Virgil-Ovidiu POP

193 Collective Defence
in the Wider Black Sea Area
in the Current Geopolitical, Strategic,
Military and Economic Context (I)

Brigadier General Dr Virgil-Ovidiu POP

Opinii

Opinions

Balanța de putere în dinamică
– implicații pentru România
General dr. Ștefan DĂNILĂ

201 The Balance of Power Dynamics
– Implications for Romania
General Dr Ștefan DĂNILĂ

- Considerații privind dreptul războiului – Jus in bello (I)
General-maior magistrat
dr. Nicolae LUPULESCU
- 206 Considerations regarding the Law of War – Jus in bello (I)
Major General Magistrate
Dr Nicolae LUPULESCU
- Direcții de transformare a sistemelor educaționale specifice învățământului de formare inițială a resursei umane din cadrul Ministerului Apărării Naționale
Colonel ing. Vasile PETCU
- 214 Directions for the Transformation of the Education Systems Specific to the Initial Formation of the Human Resource in the Ministry of National Defence
Colonel BEng Vasile PETCU

*Pagini
de istorie militară*

*Pages
of Military History*

- Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” în campania de eliberare a Basarabiei în cel de-al Doilea Război Mondial
Locotenent Daniel PÎSLARIU
- 224 The Guard Regiment “Mihai Viteazul” in the Campaign for the Liberation of Bessarabia during the Second World War
Lieutenant Daniel PÎSLARIU
- Artileria antiaeriană română în campaniile din 1916-1919 (I)
Sorin TURTURICĂ
- 238 Romanian Antiaircraft Artillery in the 1916-1919 Campaigns (I)
Sorin TURTURICĂ
- Repere ale activității de propagandă derulate de ofițerul Vasile Stoica pe teritoriul SUA în susținerea Marii Uniri de la 1918 (I)
Dragoș-Mircea PĂUN
- 245 Milestones in the Propaganda Activity Conducted by Officer Vasile Stoica in the USA in Favour of the Great Unification in 1918 (I)
Dragoș-Mircea PĂUN

GMR News

GMR News

- Spirit cazon în toamna musceleană
Colonel Marian FLOREAN
Alina PAPOI
- 251 Soldierly Spirit in Muscel Autumn
Colonel Marian FLOREAN
Alina PAPOI

Evenimente editoriale

255

Editorial Events

Istorie pentru viitorul României

S-au împlinit, anul acesta, 100 de ani de la constituirea, în august 1916, a marilor unități ale Armatei României, când statul român a ales să se alăture Antantei și să-și îplinească idealul național.

Drumul de glorie al celor trei armate române – jalonat de victorii răsunătoare, dar și, din nefericire uneori, de eșecuri dureroase, a fost presărat cu sângele eroilor în Primul și în cel de-al Doilea Război Mondial și, mai recent, însă la fel de dureros, în teatrele de operații contemporane. Pe front, în aplicații, în poligoane, pe șantierele economiei naționale, în intervențiile la dezastrele naturale, oriunde țara a avut nevoie, ostașul român a răspuns prompt și necondiționat: Prezent!

Preocupată permanent de a găsi soluții pentru un prezent imperativ, dar, mai ales, pentru un viitor imprevizibil și, uneori, ignorat de decidenții politici, instituția militară și-a modelat neconținut, de-a lungul timpului, configurația, încercând să găsească, într-o necesară ecuație a eficienței, „raportul de aur” dintre obiective și resurse.

Transformările și reorganizările structurale suferite de-a lungul timpului pot crea unele dificultăți de recunoaștere identitară, dar nu pot îndepărta actualele structuri de axul central al devenirii lor istorice.

La începutul Primului Război Mondial, după ce au pătruns triumfător în Ardealul nostru, forțele române au fost nevoite să se retragă, din rațiuni dincolo de puterea lor de acceptare. Mărăștii, Mărășeștii și Oituzul din vara de foc a lui 1917 au redat armatei române demnitatea și respectul de care avea nevoie. Din păcate, în vârtoarea evenimentelor din toamna lui 1917, am rămas singuri în fața unui inamic încă puternic și, în jocul marilor puteri, României i se întrezărea din nou un rol de perdant. Dorința de a nu accepta pacea înrobitoare din primăvara anului 1918 a alimentat însă, precum coarda unui arc întins la maximum, zborul ca o săgeată peste munți și eliberarea Ardealului bântuit încă de fantezmele unor imperii căzute la examenul istoriei. A fost momentul când, în proaspăt reorganizata oștire română, s-a adoptat o primă și inedită formulă operațională – Comandamentul Trupelor Române din Transilvania –, cu care aceasta s-a angajat într-o operație militară de succes, finalizată cu întregirea țării.

Iată însă că mersul istoriei și evoluția organismului militar românesc, în noua paradigmă a securității naționale în context aliat, au impus reconfigurarea

comandamentului Armatei a 2-a și constituirea Comandamentului Operațional Întrunit, structura care a condus detașamentele românești participante la misiuni în teatrele de operații din afara teritoriului național. În același timp și nu întâmplător, desigur, Divizia 1 Infanterie *Dacica*, cea care a continuat tradiția Armatei 1, a fost înscrisă pe o nouă traiectorie, fiind transformată de curând în Divizia Multinațională de Sud-Est, structură cu rol important în îndeplinirea angajamentelor asumate de România în cadrul NATO.

Dacica, Getica, Gemina sunt nume cu maximă rezonanță în temeiurile ființei noastre naționale. Atribuirea lor celor trei mari unități – după ce, o vreme, acestea au purtat numele primilor lor comandanți din 1916 – vine să întărească legătura peste timp cu reperele noastre identitare și să alimenteze, determinant, mentalitatea de învingător a fiecărui luptător. Alături de parteneri tradiționali sau de conjunctură istorică, în alianțe liber consimțite sau impuse, ostașii români și-au făcut întotdeauna datoria, știind că luptă pentru o cauză dreaptă – apărarea și întregirea hotarelor țării. Să nu uităm, marile împliniri naționale sunt datorate, într-o mare măsură, militarilor, ca parte indisolubilă a ființei naționale, și să ne plecăm fruntea, cu pietate, pe altarele eroilor neamului!

Manifestările grandioase prilejuite de împlinirea celor 100 de ani de istorie în slujba țării și a poporului român – un lung și glorios drum de luptă, pentru afirmarea și păstrarea identității și demnității naționale – au reafirmat jurământul încredințat Patriei. Pământul țării a vibrat în cadența pașilor de defilare și sub șenilele și roțile tehnicii de luptă și a transmis mesajul de statornică prezență și neîndoielnică hotărâre a oștirii române în a-și afirma menirea și rațiunea de a fi. Copii și tineri cu fețele luminate de curiozitate și de bucurie, bătrâni cu ochii în lacrimi, bărbați cu pieptul plin de mândria de a fi servit, la vremea lor, sub drapel, au asistat, cu satisfacție, încă o dată, la reafirmarea jurământului de credință al oștirii române. Decorarea Drapelului de luptă ale marilor unități centenare nu a făcut decât să certifice prețuirea de care se bucură armata și încrederea cu care este investită în continuare, ca braț înarmat al poporului, într-o lume din ce în ce mai măcinată de conflicte și de amenințări.

Raportarea la trecut generează mândrie instituțională și energie pentru acțiunile viitoare. Dislocarea comandamentelor de mari unități în localități cu puternică rezonanță istorică și prezența militară în garnizoanele mai mici ale țării reprezintă o șansă la istorie, un plus de mândrie națională și un prilej de înnobilare a blazonului fiecărei cetăți.

Purtătoare ale tradițiilor de luptă ale armatelor înființate la intrarea țării în Războiul de Întregire Națională, actualele divizii își scriu propria istorie pentru viitorul României.

La mulți ani!

 Colonel dr. Mircea TĂNASE

History for the Future of Romania

This year it is 100 years since the Romanian Armed Forces large units were established, in August 1916, when the Romanian state chose to join the Entente and to fulfil the national ideal.

The three Romanian Armies path to glory – marked by resounding victories and, sometimes, unfortunately, by painful failures, was sprinkled with the blood of the heroes in the First and the Second World Wars, and, more recently, painful alike, in the contemporary theatres of operations. On the front, in exercises, in ranges, in the national economy sites, in natural disaster relief operations, wherever necessary for the country, the Romanian troops have promptly and unconditionally answered: Present!

Permanently concerned with providing solutions for an imperative present and especially for an unpredictable, sometimes ignored by political decision-makers, future, the military institution has been continually reconfigured, throughout time, trying to find, in a necessary equation of effectiveness, the “*golden ratio*” between goals and resources. The structural transformations and reorganisations it has undergone in time may result in certain difficulties related to identity recognition but they cannot move the current structures away from the central axis of their historical development.

At the beginning of the First World War, after triumphantly entering our Transylvania, the Romanian armed forces had to withdraw, for reasons that exceeded their ability to accept. In Mărăști, Mărășești and Oituz, in the hot summer of 1917, the Romanian armed forces regained the dignity and respect they needed. Unfortunately, in the tumult of the events in the autumn of 1917, we were left alone in front of a still powerful enemy, and, in the great powers game, Romania was again doomed to defeat. However, the desire not to accept the enslaving peace in the spring of 1918 fuelled, as a bowstring stretched to the maximum, the flight like an arrow across the mountains and the liberation of Transylvania that was still haunted by the phantasms of some empires that failed the exam in history. It was the moment when, in the recently reorganised Romanian armed forces, it was adopted for the first time a novel operational formula – the Romanian Troops Command in Transylvania – with which they engaged in a successful military operation that resulted in the unification of the country.

Nevertheless, history and the evolution of the Romanian military body, in the new paradigm of national security in allied context, have required

the reconfiguration of the 2nd Army Command and the establishment of the Joint Operational Command, the structure that has led the Romanian detachments participating in missions in the theatres of operations outside the national territory. Moreover and certainly not accidentally, the 1st Infantry Division *Dacica*, which continued the 1st Army tradition, has been placed on the coordinates of modernity, being recently transformed into the Multinational Division Southeast, a structure that plays an important role in meeting the commitments made by Romania within NATO.

Dacica, Getica, Gemina are names that have maximum resonance in relation to the foundations of our national being. The fact that they were attached to the three large units – after a period when they were named after their first commanders in 1916 – comes to strengthen the connection, over time, with our identity reference points, and to nurture, in a determining manner, the winning mindset in each fighter. Alongside traditional or historically situational partners, in freely accepted or imposed alliances, the Romanian troops have always fulfilled their duty, fighting for a right cause – defence and integrity of the country. It is important for us to remember that great national achievements are, to a large extent, due to the military, as an indissoluble part of national being, and to pay pious homage to national heroes.

The grandiose events on the occasion of 100 years of history in the service of the country and the Romanian people – the long and glorious path to the affirmation and preservation of national identity and dignity – reinforced the oath of loyalty sworn to the Country. The earth of the country vibrated in the cadence of the parade march and under the tracks and wheels of the combat equipment, conveying the message of the lasting presence and steadfast determination of the Romanian armed forces to affirm their role and reason for being. Children and young people having faces enlightened with curiosity and happiness, old people with tears in their eyes, men proud of having served, in time, the country witnessed, with satisfaction, once more, the reaffirmation of the Romanian armed forces oath of loyalty. The decoration of the battle flags of the centenary-old large units came to certify the appreciation the armed forces enjoy and the trust they are continually invested with, as the armed arm of the people in a world increasingly torn by conflicts and threats.

Considering the past generates institutional pride and energy for future actions, the deployment of large units commands in places with strong historical resonance and the military presence in smaller garrisons of the country represent a chance to history, a reason for national pride, and an opportunity to ennoble the emblem of every citadel.

Bearers of the combat traditions of the armies established when the country entered the National Reunification War, the current divisions write their own history for the future of Romania.

Many Happy Returns!

***English version by
Diana Cristiana LUPU***

ARMATA A 2-A

– LA CENTENARUL EXISTENȚEI –

General-maior dr. Petrică-Lucian FOCA

Between 1945 and 1960 the Romanian Armed Forces underwent an ample restructuring process. Its coordinates were imposed from the outside, which led to decreasing the military body in terms of quantity and especially of quality. Its reform, starting in late 1944, was aimed, as the author mentions, at the human resource quantitative aspect. The strength of the military structures that participated in the war was reduced, while a significant number of Soviet large units were stationed in Romania. Following 20 September 1944, the Romanian troops were reduced to 120 000 people. In 1945, the troops belonging to the 9th and 10th Infantry Divisions were also reduced. In 1940, they were part of the 2nd Army, and in the Second World War they fought not only on the Eastern but also on the Western Fronts.

Keywords: *offensive; Great General Staff; tactical exercises; Warsaw Treaty Organisation*

---

etapa a 2-a: 1939-1945 – premergătoare și pe timpul participării României la cel de al Doilea Război Mondial; etapa a 3-a: 1945-1960 – sovietizarea armatei; etapa a 4-a: 1960-începutul anului 1990 – reorganizarea și funcționarea pe noi baze; etapa a 5-a: 1990-2000 – decomunizarea armatei și reorganizarea acesteia; etapa a 6-a: 2000-2010 – structură de comandament de nivel corp de armată; etapa a 7-a: 2010 până în prezent – funcționarea ca structură de tip divizie.

Organismul militar românesc a fost unul dintre garanții liniștii și păcii poporului român, al spațiului în care acesta s-a format și afirmat. Armata română modernă s-a constituit prin legile lui Alexandru Ioan Cuza, dar procesul evoluției acesteia s-a clarificat în special prin legislația elaborată și aplicată după Războiul de Independență al României din 1877-1878. Una dintre direcțiile urmărite în cadrul acestui proces a fost și constituirea, iar ulterior perfecționarea structurilor de comandament. În acest demers se înscrie și organizarea eșalonului armată, *Armata a 2-a* fiind una dintre structurile de comandament astfel rezultate. Evoluția Armatei a 2-a și, implicit, a comandamentului acesteia, de la înființare și până la structura complexă de azi, a înregistrat mai multe etape distincte de organizare și funcționare, care au o cuprindere în timp de aproape un secol.

Aceste etape pot fi definite astfel: *etapa 1: 1916-1918* – participarea la Primul Război Mondial;

❖ **Etapa 1: 1916-1918 – participarea la Primul Război Mondial**

În conformitate cu Planul de mobilizare pentru anii 1916-1917 și cu prevederile „Ipotezei Z”, din ordinul Comandamentului Suprem, în noaptea de 14/15 august 1916, au fost chemate sub drapel, alături de toate forțele militare române, și cele ale Armatei a 2-a, ce cuprindea, la acea dată, Corpurile 2 și 3 Armată și Brigada 3 Călărași, însumând un număr de 78 de batalioane, 12 escadroane și 71 de baterii. Începe etapa întâi din istoricul acestei brave armate, care cuprinde perioada august 1916 – mai 1918.

Așa cum rezultă din ordinul nr. 40 al Marelui Cartier General, adresat noii structuri ce se înființează și datat „București, 15 august 1916”, „... cu începere din ziua de 18 (optsprezece) august a.c., toate trupele și serviciile prevăzute prin lucrările „Ipotezei Z” vor trece sub ordinele superioare ale Comandamentului Armatei a 2-a al cărui cartier general se va găsi instalat, până la terminarea mobilizării, în localul școlii de geniu și artilerie”.

La comanda Armatei a 2-a a fost numit generalul de divizie Alexandru Averescu, avându-l ca șef de stat major pe generalul de brigadă Constantin Christescu. Armata a 2-a, dispusă central pe frontul de pe Carpați, a participat la operația de acoperire, în fâșia repartizată și, apoi, cu bune rezultate, la ofensiva desfășurată în lunile august-septembrie 1916 pe frontul transilvan, traversând cele trei etape ale acestei prime operații.

Operația ofensivă a Armatei a 2-a în Transilvania s-a încheiat în a doua decadă a lunii septembrie, când trupele acesteia atinseseră și trecuseră la consolidarea aliniamentului Odorheiul Secuiesc, Paloș, Dăișoara, Ticușu-Nou, Noul Roman, Cârțișoara, Avrig, aceasta întrucât raportul de forțe, la acea dată, se echilibrase substanțial, iar în sectorul armatei, el devenise nefavorabil pentru partea română, prin aducerea de către Puterile Centrale, în această zonă, a Armatei a 9-a germane. Aceasta a impus Armatei a 2-a trecerea la apărare, formă de luptă predominantă pentru perioada septembrie-decembrie 1916.

Comandamentul Armatei a 2-a și forțele din compunere au fost angajate, cu dificultăți enorme, și în fața unui inamic superior numeric și tehnic, cu o experiență de război apreciabilă, să organizeze aliniamentele de apărare din trecătorile Predeal, Bran și Câmpulung, cu grupurile „Predeal” și „Nămăiești”, comandate de generalii Arthur Văitoianu și, apoi, Constantin Costescu, respectiv Traian Găiseanu.

După 43 de zile de lupte aprige în Trecătoarea Predeal și peste 20 în Pasul Bran, Câmpulung, ambele direcții au rămas zăvorâte în calea înaintării inamicului pe direcția generală București. Dar, situația grea creată pe frontul Armatei I a făcut ca, pe 16 noiembrie 1916, inamicul să intre fără luptă și fără glorie în Câmpulung, oraș care fusese evacuat cu o noapte înainte, la ordin, de către forțele Grupului „Nămăiești”.

După încheierea operației de la Argeș, Neajlov, la care Armata a 2-a a participat doar cu Divizia 21 Infanterie, aceasta a primit, începând cu 21 noiembrie, misiunea de a schimba frontul și a ocupa, pe malul stâng al Teleajenului, un aliniament orientat spre vest, acoperind toate comunicațiile, care, de la Munții Carpați și până la Corlătești inclusiv (4 km sud-vest de Ploiești), duc spre răsărit.

Rând pe rând, timp de 40 de zile și pe o distanță de 200 km, până la 1 decembrie 1916, împreună cu forțe din Armata I română, iar de la acea dată singură, având la dreapta și la stânga doar trupe rusești, Armata a 2-a, reorganizată pe Grupurile „*Vrancea-Oituz*” (ulterior „*Mannerheim*”) și „*Râmnic*”, a desfășurat, pe un timp nefavorabil, lupte aprige de apărare, organizând și apărând aliniamentele: Cricov, Prahova, Ialomița; Munții Buzăului, calea ferată Ploiești-Buzău; Valea Slănicului, Racovițeni, malul de nord al Milcovului și stabilizând apărarea în mod definitiv, în prima decadă a lunii ianuarie 1917, pe aliniamentul cuprins între Cașin, la dreapta, și Ivesți, la stânga, pe pantele din stânga pârauului Limpejoara.

În perioada de refacere a potențialului militar și moral al forțelor române, din prima jumătate a anului 1917, Armata a 2-a, spre deosebire de celelalte structuri, a fost cea care a realizat, în urma celor stabilite de către Marele Cartier General, într-o manieră proprie, această operație complexă, combinând reorganizarea cu menținerea în dispozitivul de apărare a majorității marilor unități și unităților.

Reorganizarea, desfășurată conform instrucțiunilor din februarie 1917, a ținut cont de experiența negativă a anului 1916, de posibilitățile economice, demografice și financiare ale României din acea perioadă¹. Conform acestor instrucțiuni, „*adevărată unitate de luptă*” a fost apreciată ca fiind divizia, drept urmare, acestei mari unități i s-au asigurat toate mijloacele necesare de a trăi și a lupta autonom². Diviziile au fost grupate în corpuri de armată, apreciate ca fiind structuri de comandament care puteau lua în subordine un număr variabil de divizii, în funcție de misiunile pe care le aveau de executat. Structura ierarhică superioară era armata, numărul acestora fiind redus la 2 (Armata I și Armata a 2-a).

Armata a 2-a a luat în subordine Corpurile 2 și 4 Armată, fiecare dintre acestea având 3 divizii și brigăzi de sprijin de luptă³. Reorganizarea Armatei a 2-a a fost însoțită de o creștere cantitativă și calitativă a dotării cu echipamente militare majore, aduse pe un traseu foarte lung din statele vestice, prin Rusia, deoarece celelalte căi erau blocate. Un aspect important l-a reprezentat instrucția.

---

¹ Colonel dr. Ion Giurcă, *1917. Reorganizarea armatei române*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999, pp. 99-119.

² Petre Otu și colectiv, *Reforma militară și societatea în România (1878-2008)*, Editura Militară, București, 2009, p. 121.

³ *Ibidem*, pp. 122-123.

La toate aceste eforturi, un rol major l-a avut Misiunea Militară Franceză, condusă de generalul Henri Berthelot.

Acțiunile de reorganizare și refacere a capacității de luptă s-au desfășurat pe divizii, fiecare divizie fiind scoasă, timp de o lună, din dispozitivul de luptă, într-un raion stabilit în acest scop. Pentru Corpul 2 Armată, a fost stabilit raionul Orbeni, Drăgușeni, Valea Seacă, iar pentru Corpul 4 Armată a fost ordonat raionul Fundu Răcăciuni, Pârva, Gârleni. În aceste raioane s-au desfășurat acțiuni complexe de completare cu personal, materiale, tehnică, armament, muniții, activități de instruire și de uniformizare etc.⁴

La 30 iunie 1917, când generalul Alexandru Averescu consemna „*Totul gata, cel puțin la mine*”, Armata a 2-a era pregătită, cu potențial substanțial refăcut, gata să fie angajată în marile bătălii ale anului 1917.

Armata a 2-a avea să-i revină privilegiul să participe la marea ofensivă de la Mărăști, între 9 și 14 iulie, operație care a avut drept rezultat ruperea frontului pe o lățime de 30 km, realizându-se o pătrundere maximă de 28 km într-un ritm mediu de 5 km/24 de ore, apoi la operația de apărare de la Oituz, unde a zăvorât, în urma unor aprige lupte ce au durat 22 de zile, valea Oituzului și înaintarea inamicului spre Onești și Adjud.

În ultima parte a războiului, după retragerea din toamna anului 1917 a trupelor rusești de pe frontul român, Armata a 2-a a ocupat o fâșie de apărare mult mai largă, între Bicaz și Muncel (aproximativ 130 km). La sfârșitul lui ianuarie 1918, generalul Alexandru Averescu a predat comanda Armatei a 2-a generalului de corp de armată Arthur Văitoianu.

Pe 1 mai 1918, ca urmare a Tratatului de Pace de la București, Armata a 2-a a primit ordinul de demobilizare și s-a desființat ca structură.

❖ Etapa a 2-a: 1939-1945 – premergătoare și pe timpul participării la al Doilea Război Mondial

Etapa a 2-a de existență a Armatei a 2-a este perioada premergătoare intrării și cea a participării României în cea de-a doua conflagrație mondială. Astfel, ca urmare a mobilizării decretate de Marele Stat Major Român, la 1 septembrie 1939, „*cu începere de la 12 septembrie a.c., a luat ființă Armata a 2-a, conform ordinului M. St. M. nr. 11251/’39*” – preciza într-un raport comandantul ei, generalul de divizie Nicolae Ciupercă⁵.

În contextul situației geopolitice în care se găsea România în toamna anului 1939, se prevedea o agresiune concentrică împotriva sa. S-au luat, astfel,

⁴ *Ibidem*, p. 116.

⁵ Locotenent-colonel Dimitrie Rusu (coordonator) și colectiv, *Scut pentru țară*, Buzău, 1996, p. 135.

măsurii importante din punct de vedere operativ și pe „Frontul de Sud”, alocat Armatei a 2-a, de unde se estima ca fiind posibil un atac bulgar executat cu forțe de valoare a șapte divizii de infanterie și a unei divizii de cavalerie. De asemenea, creșterea pericolului în Dobrogea a determinat decizia redислоcării comandamentului Corpului 2 Armată de la București la Constanța.

Rapturile teritoriale din vara anului 1940 au impus retragerea structurilor militare spre interior și o schimbare a compunerii grupărilor de forțe de nivel operativ. Astfel, în baza ordinului Marelui Stat Major nr. 6670 din 28 iunie 1940, în componerea Armatei a 2-a intrau Corpul 2 Armată, Divizia 1 Grăniceri, Diviziile 4, 9 și 10 Infanterie, Brigada a 7-a Cavalerie și Detașamentul „Dunărea”. La 10 septembrie 1940, Armata a 2-a avea o altă compunere: Corpul 2 Armată (Diviziile 3, 4, 11 și 13 Infanterie), cu comandamentul dislocat la București și Corpul 3 Armată (Diviziile 5, 6, 9 și 15 Infanterie), cu comandamentul dislocat la Buzău⁶.

După preluarea puterii, generalul Ion Antonescu a luat măsuri de reformare a organismului militar, care constituia unul dintre obiectivele sale prioritare, scop exprimat în ședința Consiliului de Miniștri din 17 septembrie 1940, astfel: „... armata trebuie redresată și ca disciplină, și ca organizare, și ca suflet în conducerea ei”⁷.

Acest obiectiv a fost rezultatul evoluțiilor politico-militare internaționale defavorabile României, ca urmare a rapturilor teritoriale (nord-estul României, Basarabia, nordul Bucovinei și sudul Dobrogei), echivalente cu o înfrângere militară de proporții. Această situație a modificat substanțial dispunerea marilor unități și unități ale armatei, a diminuat potențialul demografic, militar și economic, a afectat starea morală a militarilor de toate gradele și din toate corpurile, inclusiv a populației civile. Această reorganizare era impusă și de experiența primului an al celui de-al Doilea Război Mondial.

Concepția reorganizării armatei i-a aparținut generalului Ion Antonescu, secondat de un grup de militari, în frunte cu șefii Marelui Stat Major din acea perioadă (Alexandru Ioanițiu, Iosif Iacobici, Ilie Șteflea) și ministrul Apărării, generalul Constantin Pantazi, fiind concretizată în formula „o armată mică, dar puternică”, având o încadrare, instrucție și disciplină care să corespundă imperativelor momentului.

Restructurarea de comandamente a vizat și comandamentul Armatei a 2-a, dispus în zona de sud a țării, care a fost desființat la 25 septembrie 1940,

⁶ *Ibidem*, p. 136.

⁷ Mihai Pelin, *Mareșalul Ion Antonescu. Epistolarul Infernului*, Editura Viitorul Românesc, București, 1993, p. 101.

atribuțiile acestuia fiind preluate de Marele Stat Major (care își subordona nemijlocit Corpul 2 Armată) și Comandamentul Armatei a 4-a (care își subordona Corpul 3 Armată). Dintre marile unități tactice, tip divizie, aflate în compunerea Armatei a 2-a în anul 1940, care și ulterior anului 1960 se vor afla în compunerea sa, un traseu glorios în al Doilea Război Mondial îl vor avea Diviziile 9 și 10 Infanterie, din cele 19 divizii de infanterie active românești la intrarea României în război. Acestea erau organizate după modelul german, pe 3 regimente de infanterie, 2 regimente de artilerie, un grup de cercetare motorizat parțial, un batalion de pionieri și o companie antitanc. Dacă regimentele de infanterie aveau o organizare și dotare modernă, în opinia noastră comparabilă cu a structurilor similare germane, nu același lucru se poate spune și despre regimentele de artilerie, care aveau doar jumătate din puterea de foc a structurilor similare germane, dar asemănătoare structurilor sovietice. Un punct slab al diviziilor românești era mobilitatea scăzută, ca urmare a faptului că majoritatea mijloacelor de transport erau hipotractate⁸.

Divizia 9 Infanterie avea în compunere Regimentul 34 Infanterie „*Constanța*”, Regimentul 36 Infanterie „*Vasile Lupu*”, Regimentul 40 Infanterie „*Călugăreni*”, Regimentul 13 și Regimentul 18 Artilerie.

Divizia 10 Infanterie avea în compunerea Regimentul V „*Ialomița*” nr. 23, Regimentul 33 Dorobanți „*Tulcea*”, Regimentul 38 Infanterie „*Neagoie Basarab*”, Regimentul 3 Artilerie „*Franța*” și Regimentul 20 Artilerie.

Divizia 9 Infanterie a primit botezul focului, executând misiuni de pază și apărare, în a doua jumătate a anului 1941, între Prut și Nistru, iar începând cu anul 1942, și la est de acest fluviu. Din septembrie 1942, Divizia 9 Infanterie, în compunerea Armatei a 3-a, comandată de generalul Petre Dumitrescu, a desfășurat activități defensive pe fluviul Don, în ceea ce se numea „*Apărarea Donului*”. După declanșarea contraofensivei sovietice de la Stalingrad, o parte din unitățile Diviziei 9 Infanterie au intrat în compunerea „*Grupului Hollidt*”, iar o altă parte în compunerea Corpului 1 Armată (care a fost încercuit la 21 decembrie 1942 și a suferit pierderi grele).

Ca urmare a dezastrului trăit la Stalingrad de forțele române, Marele Stat Major a ordonat, la 19 ianuarie 1943, ca efectivele aflate în regiunea Donului să fie retrase în țară pentru refacere. Divizia 9 Infanterie a parcurs distanța de aproximativ 500 km dintre Don și Nistru numai pe jos, în condiții meteo extrem de vitrege (viscol, ninsoare și ger năprasnic), în 25 de zile. Până la 23 august 1944, a fost dislocată pentru refacere în Dobrogea, la acea dată având un efectiv de 19 622 de militari⁹.

---

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, p. 193.

În primele zile după actul de la 23 august 1944, Divizia 9 Infanterie a desfășurat acțiuni militare împotriva trupelor germane aflate în Dobrogea, capturând un număr mare de prizonieri (peste 6 000) și mari cantități de echipamente militare și muniții. Un detașament din cadrul diviziei a fost trimis la București pentru întărirea dispozitivului de apărare a Capitalei.

Din 27 august 1944, trupele Diviziei 9 Infanterie au început deplasarea către Transilvania, intrând în compunerea Corpului Motomecanizat al Armatei a 4-a. Au desfășurat acțiuni, inițial defensive, pe râul Târnava Mică, ulterior, acțiuni cu caracter ofensiv, de forțare a Mureșului în zona Sângeorgiu, pe malul de nord al Mureșului, până pe 28 septembrie 1944, și de eliberare a întregului teritoriu ocupat de inamic până la Carei, până pe 25 octombrie 1944. Până la sfârșitul anului 1944, au desfășurat acțiuni militare pe teritoriul Ungariei, în condiții ostile de climă și relief. În primele zile ale lunii ianuarie 1945, unitățile Diviziei 9 Infanterie au pătruns în Cehoslovacia, remarcându-se în bătăliile de importanță operativă de la *Roznava* și *Banska-Bystrica*, *Kruninica* și în Carpații Albi. Acțiunile militare din Cehoslovacia au fost încheiate pe 12 mai 1945, prin cucerirea postului de radio „*Donau*”¹⁰. Înapoierea în țară a efectivelor diviziei din Cehoslovacia s-a efectuat pe calea ferată, iar dislocarea acestora s-a făcut în Dobrogea.

Fapte glorioase și numeroase jertfe a realizat și Divizia 10 Infanterie, începând cu luna iulie 1941. Aflată în compunerea Corpului 2 Armată, a desfășurat inițial misiuni de apărare a litoralului și a Deltei Dunării, iar începând cu luna iulie, a trecut la executarea acțiunilor cu caracter ofensiv în sudul Basarabiei, curățind zona din spatele frontului de resturile marilor unități militare rusești. Din 2 august 1941, a trecut la ofensivă, pe litoralul de nord al Mării Negre, pe direcția Odessa. Primele elemente de dispozitiv au intrat în Odessa la mijlocul lunii octombrie 1941.

Comandamentul Diviziei 10 Infanterie s-a dispus în fostul sediu al NKVD din Odessa, care a fost aruncat în aer de partizani, pe 19 octombrie 1941, în urma acestei acțiuni pierzându-și viața 76 de militari de toate gradele, inclusiv comandantul diviziei, generalul Ion Glogojeanu. Până la sfârșitul anului 1941, această mare unitate a asigurat paza litoralului de nord al Mării Negre și a Odesei, cu forțe de valoarea a două grupuri tactice.

Începând cu 1 ianuarie 1942, Divizia 10 Infanterie a intrat în compunerea Armatei 11 Germane, a trecut Niprul și a asigurat securitatea acțiunilor desfășurate în trecătorile Perekop și Genisensk. Începând cu 17 mai 1942, a trecut la apărare la nord-est de Feodosia, iar cu o parte din forțe a desfășurat acțiuni de cucerire a Peninsulei Kuban.

¹⁰ Locotenent-colonel Dimitrie Rusu și colectiv, *op. cit.*, pp. 137-138.

La 26 septembrie 1942, forțele diviziei au trecut prin Strâmtoarea Kerçi în Peninsula Toman și au desfășurat acțiuni împotriva partizanilor. Din iunie 1943, divizia a intrat în componerea Corpului 44 german, desfășurând acțiuni defensive în capul de pod Kuban. De la 18 septembrie 1943, s-a subordonat Armatei a 17-a Germană și a desfășurat acțiuni militare cu caracter defensiv în Crimeea. Aflată într-un sector de litoral foarte periculos, atacată de forțe rusești mult superioare, sprijinite intens cu foc de artilerie de pe nave, a suferit pierderi importante. Din forțele rămase (64 de ofițeri, 59 de subofițeri și 1 772 trupă) a constituit detașamentul „*Colonel Radu Ardeleanu*”, care a intrat în componerea Diviziei 2 Munte română. Dintre aceștia, în țară au ajuns doar 516, în urma Operației „60 000”, așa cum a fost denumirea de cod a operației de evacuare a trupelor românești din Crimeea¹¹.

Detașamentul „*Colonel Radu Ardeleanu*” va fi ultima unitate românească evacuată. În ziua de 8 mai, primul eșalon al detașamentului, compus din 386 de militari, a scapat de bombardamentul rusesc și a ajuns la Constanța, însă al doilea eșalon, îmbarcat pe nava „*Totila*”, a avut un destin dramatic. Din efectivul de 600 de militari, îmbarcați pe acest vas, în frunte cu colonelul Radu Ardeleanu, se vor salva doar 130, deoarece nava a fost scufundată, iar supraviețuitorii din valuri au fost mitraliați de aviația rusă, care n-a încetat acțiunile decât atunci când a apreciat că nu mai sunt supraviețuitori¹².

În lunile mai-august 1944, Divizia 10 Infanterie a desfășurat acțiuni de refacere în nordul Dobrogei, în raionul Tulcea, Isaccea, Măcin, Babadag. Sfârșitul lunii august 1944 a găsit trupele diviziei în luptă cu forțele germane în zona Sloboziei. La 8 septembrie 1944, a trecut la apărarea zonei petroliere Valea Prahovei, fiind în componerea Corpului 5 Teritorial. Ulterior, a trecut la instruirea recruților și în subordinea Corpului 7 Armată, în componerea căruia va participa la Operația „*Budapesta*”.

La începutul anului 1945, s-au produs schimbări în ceea ce privește subordonarea, astfel că Divizia 10 Infanterie a intrat în componerea Corpului 4 Armată, până la sfârșitul războiului. Începând cu 23 ianuarie 1945, a desfășurat acțiuni ofensive în Cehoslovacia, în masivul Javorina. Ziua de 9 mai 1945 a găsit trupele diviziei pe râul Morava. *Se încheia Campania din Vest*. Urma întoarcerea în țară. Granița de vest a României a fost trecută pe 18 iulie, iar pe 10 august, Divizia 10 Infanterie a participat la parada militară organizată la Cluj.

La 19 august 1945, prin ordinul Marelui Stat Major nr. 772/82, Divizia 10 Infanterie a fost desființată¹³. Se încheia o pagină glorioasă din istoria acestei mari unități

¹¹ *Ibidem*, pp. 141-142.

¹² *Ibidem*, p. 144.

¹³ *Ibidem*, pp. 145-146.

tactice. Pentru organismul militar românesc a început o nouă etapă, cu efecte devastatoare asupra acestuia.

❖ Etapa a 3-a: 1945-1960 – sovietizarea armatei

În această etapă, Armata României a fost supusă unui amplu proces de restructurare, ale cărui coordonate au fost impuse din exterior și care, în fond, a avut efectul unei destructurări cantitative și, mai ales, calitative. Reforma aplicată organismului militar, începând cu sfârșitul anului 1944, a vizat latura cantitativă a resursei umane. S-au redus efectivele structurilor militare care au participat pe front, fiind menținute doar două comandamente de corp de armată și trei comandamente de divizii. Au fost desființate șapte comandamente de mari unități, 12 divizii, 23 de batalioane, 12 divizioane independente și 10 centre de instruire pentru subofițeri¹⁴. Acest proces s-a desfășurat în condițiile în care un număr însemnat de mari unități sovietice staționau în România. După 20 septembrie 1944, efectivele armatei române au fost reduse la 120 000 de oameni. Acestui proces i-au fost supuse, în 1945, și cele două mari unități (Diviziile 9 și 10 Infanterie), care, în anul 1940, au fost în compunerea Armatei a 2-a, iar în al Doilea Război Mondial au luptat atât pe Frontul de Est, cât și pe Frontul de Vest, având diferite subordonări.

Prin Legea nr. 206 din 1947, structura tradițională a armatei române a fost înlocuită, după modelul sovietic, cu o structură pe 4 Regiuni Militare (Regiunea Militară nr. 1 la Timișoara, Regiunea Militară nr. 2 la București, Regiunea Militară nr. 3 la Cluj și Regiunea Militară nr. 4 la Iași). Aceste structuri au înlocuit comandamentele de armată și aveau atât atribuții operative, cât și administrative (mobilizare, logistică, jurisdicție etc.) asupra marilor unități și unități din subordine.

Comandamentul Regiunii 2 Militare, care va sta la baza reînființării comandamentului Armatei a 2-a, s-a format prin contopirea comandamentelor Corpurilor 2 Armată și 2 Teritorial.

Prin ordinul ministrului Apărării Naționale nr. 41800 din 10 august 1947, în structura Regiunii 2 Militare intrau următoarele structuri: Divizia Blindată „Tudor Vladimirescu”; Divizia de Gardă Regală; Brigada de Artilerie Antitanc; Brigada Mixtă de Artilerie; Regimentul 2 Artilerie Greă; Regimentul 4 Roșiori; Regimentul 2 Pionieri Gardă; Regimentele 1 și 2 Transmisiuni; Regimentul 2 Căi Ferate; Batalionul de Pontonieri Fluvii. Comandant al Regiunii 2 Militare a fost numit generalul de corp de armată Grigore Nicolau, iar șef de stat major generalul de brigadă Mihai Vasiliu.

¹⁴ Petre Otu, *op. cit.*, pp. 249-257.

Marile unități din compunerea Regiunii 2 Militare au fost supuse unor reorganizări succesive. Astfel, în compunerea acesteia, prin ordinul Statului Major General nr. 45693 din 11 mai 1949, la Craiova s-a reînființat Divizia 10 Infanterie, iar în august 1957, Divizia 49 Mecanizată a revenit la numerația sa tradițională – Divizia 9 Mecanizată.

În 1960, la doi ani de la retragerea trupelor sovietice din țară, organizarea pe regiuni militare, improprie, străină tradițiilor organismului militar românesc, a fost înlocuită cu cea tradițională, pe armate¹⁵. Începea o nouă etapă în istoria Armatei a 2-a.

❖ Etapa a 4-a: 1960-începutul anului 1990 – reorganizarea și funcționarea pe noi baze

O schimbare semnificativă, cu impact pozitiv în evoluția organismului militar românesc, a avut loc în 1960. Prin Directiva Ministerului Apărării Naționale nr. C.L. 0066 din 23 februarie, s-a restructurat organismul militar românesc, în sensul desființării celor 4 regiuni militare și înființării comandamentelor de armată, comandamentul Armatei a 2-a la București și comandamentul Armatei a 4-a la Cluj-Napoca.

Pe data de 1 mai 1960, Regiunea a 2-a Militară s-a desființat și, la aceeași dată, s-a înființat Armata a 2-a. Comandamentul Armatei a 2-a funcționa în același local în care a funcționat și comandamentul Regiunii 2 Militare. Comandant al armatei a fost numit generalul-locotenent Stan Marcu, iar șef de stat major a fost numit generalul-maior Ion Jelev¹⁶. Zona de responsabilitate a Armatei a 2-a era delimitată, la nord și vest, de Carpații Meridionali și Orientali, la sud, de fluviul Dunărea și de granița cu Bulgaria, în Dobrogea, la est de Marea Neagră, Brațul Chilia în nordul Dobrogei și de râul Prut. În responsabilitatea acestei mari unități operative erau incluse Zonele de Operații de Sud, de Sud-Est și de Est. În subordinea acestui comandament intrau toate marile unități și unități, inclusiv formațiunile logistice din trupele de uscat dislocate în aria de responsabilitate. Începând cu 1964, odată cu reînființarea trupelor de vânători de munte, în compunerea armatei a intrat și o asemenea brigadă.

Începând cu anul 1980, odată cu reorganizarea trupelor de uscat pe patru armate, comandamentul Armatei a 2-a s-a mutat la Buzău. În compunerea acesteia se aflau trei mari unități mecanizate, tip divizie, cu comandamentele dislocate la Iași, Brăila și Constanța, mari unități de tip brigadă și unități de tip regiment

---

¹⁵ Constantin Olteanu, *Evoluția structurilor ostășești la români*, Editura Militară, București, p. 235; Petre Otu și colectiv, *op. cit.*, p. 256; Dimitrie Rusu și colectiv, *op. cit.*, p. 149.

¹⁶ Dimitrie Rusu și colectiv, *op. cit.*, pp. 149-150.

și batalion de arme. În aria sa de responsabilitate intrau județele Zonei de Operații de Est, ale Zonei de Operații de Sud-Est și cele în care erau dispuse unitățile brigăzii de vânători de munte.

Istoria comandamentului Armatei a 2-a (și a structurilor care îi vor păstra și continua tradițiile) în garnizoana Buzău a început la 8 aprilie 1980, când un detașament precursor, având în componere 64 de ofițeri, condus de generalul-maior Grigore Drăghici, a început luarea în primire a pavilioanelor din cazarma unității de geodezie și topografie. Aici va funcționa temporar comandamentul Armatei a 2-a.

În data de 16 aprilie 1980, ministrul Apărării Naționale, generalul-maior Constantin Olteanu, i-a instalat în funcția de comandant al Armatei a 2-a pe generalul-maior Ion Dîndăreanu și pe generalul-maior Grigore Drăghici în funcția de șef de stat major. A urmat un amplu proces de selecție și încadrare a funcțiilor comandamentului, conform prevederilor statului de organizare, ajungându-se ca, în scurt timp, nivelul de încadrare cu personal să fie de aproape 90%.

În prima decadă a anului 1983, comandamentul Armatei a 2-a s-a mutat din cazarma unității de topogeodezie, unde a funcționat temporar, în noul sediu, construit pe strada Stadionului, nr. 1. Sediul era într-o construcție nouă și modernă, cea mai frumoasă și impunătoare din municipiul Buzău la acel moment.

Un accent deosebit s-a acordat activităților de instruire, dar și celor din economia națională. Efectivele participante variaau de la an la an, între 3 700 și 7 000 de militari fiind angajați la realizarea Canalului Dunăre-Marea Neagră, la termocentrale, irigații, împăduriri, platforme industriale, platforme petroliere etc. O pondere mare o avea participarea la lucrările în agricultură pe timpul campaniilor de vară și de toamnă. Anual, erau implicați peste 14 500 de militari și 700 de mijloace auto, realizându-se economii la bugetul Ministerului Apărării Naționale. De asemenea, Armata a 2-a dispunea de numeroase gospodării agrozootehnice (GAZ), avea în administrare și lucru o suprafață de 5 586 ha teren agricol și dispunea de o dotare tehnică în valoare de peste 30 de milioane de lei. Producția realizată asigura o mare parte din consumul de alimente al trupelor.

Comandamentul Armatei a 2-a, în toată perioada existenței sale, a fost implicat în planificarea, organizarea, conducerea și desfășurarea a numeroase exerciții și aplicații tactice, convocări și alte activități de instruire de comandament, în care erau implicate structurile proprii pe teritoriul național, în diferite aranjamente de participare sau în cadrul Tratatului de la Varșovia.

Pe timpul desfășurării acestora au fost abordate problematici și scenarii diferite, probabil a fi aplicate în zonele de operații pe care le-a avut în responsabilitate.

Ministerul Apărării Naționale a desfășurat acțiuni și în cadrul obligațiilor asumate prin Tratatul de la Varșovia. În martie 1981, aprilie 1983, ianuarie 1984, aprilie 1985, 1987 și 1988, Comandamentul Armatei a 2-a a participat cu întregul personal la aplicațiile comune de comandament și stat major de front pe hartă, în garnizoanele Constanța, Neptun sau Mangalia („*CALATIS '83*”, „*TOMIS '85*”, „*OLIMP '87*”) și cu trupe operative în septembrie-octombrie 1982, mai 1986 și mai-iunie 1988, în aceleași garnizoane. Cu grupe operative, comandamentul a participat și la aplicații comune, în baza responsabilităților asumate prin tratat, în Bulgaria („*Scut '82*” și „*Balkan '86*”) ¹⁷.

Activitățile educative și cetățenești au avut un rol semnificativ. Se organizau competiții sportive, la toate eșaloanele, sub egida „*DACIADA*”, competiții literar-artistice sub egida „*Cântarea României*”, concursuri de istorie care precedau zilele cu semnificație importantă în istoria României (1 Mai, 9 Mai, 23 August, 25 Octombrie, 1 Decembrie). Se organizau, de asemenea, olimpiade pe arme, pe categorii de personal, cu rol de a crea emulație în rândul militarilor, în perfecționarea și ridicarea nivelului individual de cunoștințe.

Finalul anului 1989 are semnificația de sfârșit al unei epoci istorice și începutul alteia. Evenimentele din 22 decembrie 1989 și cele ulterioare vor marca profund toate domeniile societății românești, inclusiv cel militar. La aceste evenimente, generatoare de schimbări istorice, un rol major l-a avut și Armata a 2-a. Prin rolul, locul și acțiunile desfășurate de către aceasta în decembrie 1989 s-a demonstrat, încă o dată, că instituția militară a rămas credincioasă poporului și năzuințelor sale de libertate.

În semn de prețuire și recunoștință pentru jertfa militarilor Armatei a 2-a, în comandamentul acesteia, al marilor unități și unități din subordine au fost înălțate monumente, troițe, plăci comemorative și alte însemne de recunoștință. Anual, pe 22 decembrie, de Ziua Eroilor sau în alte zile cu semnificație majoră istorică, în acele locuri se depun coroane și jerbe de flori.

❖ **Etapa a 5-a: 1990-2000 – decomunizarea armatei și reorganizarea acesteia**

Din anul 1990, a început un proces de reorganizare și transformare a organismului militar, al cărui obiectiv general l-a constituit realizarea unei structuri moderne, complet profesionalizate, cu un grad sporit de mobilitate, eficientă, flexibilă, dislocabilă, sustenabilă, capabilă a fi angajată într-un spectru larg de misiuni, atât pe teritoriul național, cât și în afara acestuia ¹⁸.

¹⁷ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 24, nr. crt. 1, dosar 0871, fila 97 și nr. crt. 2, dosar 0892, filele 1-3; Dimitrie Rusu și colectiv, *op. cit.*, p. 151.

¹⁸ Petre Otu, *op. cit.*, p. 325.

Obiectivul general al procesului de reformă al Armatei a 2-a a inclus atingerea unor obiective specifice, precum: remodelarea structurilor de comandă-control și a structurii de forțe; optimizarea procesului de evaluare sistematică și structurală și conexarea eficientă la procesul general al transformării organismului militar; realizarea sistemelor de comandă-control, comunicații, computere, informații, supraveghere și recunoaștere; modernizarea managementului resurselor umane; modernizarea echipamentelor militare și perfecționarea sistemului de instruire.

Anul 1990 a debutat cu schimbări la nivelul conducerii Armatei a 2-a. În această etapă, au avut o serie de resubordonări și înființări de structuri militare. Începând cu 2 aprilie 1990, Divizia 9 Mecanizată a ieșit din compunerea Armatei a 2-a și a intrat în organica Armatei 1, iar Brigada 2 Vânători de Munte a ieșit din compunerea Armatei 1 și a intrat în cea a Armatei a 2-a. Se observă că din responsabilitatea Armatei a 2-a a ieșit zona de operații de sud-est și au intrat județele Brașov, Covasna și Harghita. În noiembrie 1991, s-a înființat, în compunerea Armatei a 2-a, Brigada 61 Vânători de Munte, cu sediul comandamentului în garnizoana Miercurea-Ciuc.

Conform Ordinului General (OG) nr. 2 din 26 ianuarie 1995 al ministrului Apărării Naționale privind finalizarea constituirii comandamentelor Corpurilor de Armată și intrarea în vigoare a statelor de organizare cu compunerea la pace, dislocarea și eșalonarea înființării marilor unități și formațiuni din compunerea acestora, cele două divizii din subordinea Armatei a 2-a au fost transformate în Corpurile 8 și 10 Armată, cu sediile comandamentelor în Brăila și, respectiv, Iași. Conform acestui ordin, regimentele s-au transformat în brigăzi, iar în subordinea nemijlocită a comandamentului armatei au intrat două mari unități de artilerie, o unitate de pontonieri și una de protecție N.B.C. (nuclear, biologică, chimică).

La 5 aprilie 1995, când s-au împlinit 15 ani de la redislocarea Comandamentului Armatei a 2-a la Buzău, bulevardul pe care este situată clădirea acestui comandament a fost denumit „Mareșal Alexandru Averescu”. Atunci a fost dezvelită și o placă de marmură, pe care sunt înscrși comandanții Armatei a 2-a, de la înființarea acesteia, în 1916, până în 1995.

În această perioadă, o atenție deosebită a fost acordată de către toți comandanții armatei instruirii trupelor și asigurării unui nivel ridicat al capacității operative a comandamentului, precum și a tuturor structurilor militare din subordine. S-au desfășurat aplicații operativ-tactice planificate, organizate și conduse de comandamentul armatei sau de eșaloanele superioare, convocări de pregătire de comandament și stat major în care s-au dezbătut și s-au aplicat principiile luptei moderne și învățămintele și concluziile reieșite din ultimele conflicte militare, inclusiv din evenimentele din decembrie 1989.

Tot în această etapă, structuri din Armata a 2-a au desfășurat acțiuni la exerciții internaționale care s-au înscris în demersurile Armatei României de adaptare la structura și modul de acțiune al armatelor statelor membre ale NATO.

❖ **Etapa a 6-a: 2000-2010 – funcționarea ca structură de comandă-control întrunită de nivel operativ**

Transformările profunde ale mediului de securitate internațional, în special la început de mileniu III, au generat noi abordări ale conceptelor de securitate, care au devenit complexe și dinamice. Aceste imperative au impus continuarea procesului amplu de transformare. Comandamentul Armatei a 2-a a funcționat în structura tip „armată” până la 10 august 2000, când s-a transformat în comandament tip „corp de armată” și, începând cu 1 ianuarie 2003, această structură a devenit Comandamentul 2 Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”, căruia, prin Dispoziția șefului Statului Major General nr. SMG-61 din 14 noiembrie 2002, i s-a transferat responsabilitatea gestionării participării structurilor Armatei României la operații în sprijinul păcii și structuri multinaționale și în cadrul inițiativelor de cooperare multinațională, precum și la misiuni ONU și OSCE. Astfel, acest comandament exercita comanda operațională/OPCOM a structurilor, încredințată de către o autoritate politică sau militară superioară (Statul Major General), care exercita comanda deplină a acestora¹⁹.

Exemplificând, Comandamentul Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu” a contribuit, după 2002, la participarea Armatei României cu forțe, la operații în sprijinul păcii și combaterea terorismului sub comandă NATO și UE (în Kosovo, Bosnia și Herțegovina, Irak, Afganistan) și sub mandat ONU, cu observatori militari și monitori (în Congo, Kosovo, Etiopia, Eritreia, Côte d’Ivoire, Afganistan, Georgia, Sudan și Nepal).

Preluarea comenzii și a controlului operațional de către Comandamentul 2 Operațional Întrunit asupra contingentelor naționale care urmau să participe la operații în sprijinul păcii se executa după parcurgerea etapelor de selecție, încadrare, dotare, instruire și evaluare a nivelului de instruire atins, acțiuni care se aflau în responsabilitatea categoriilor de forțe ale armatei (CFA) sau a altor comandamente²⁰.

Comandamentul 2 Operațional Întrunit avea atribuții și în situații de criză și la război, privind conducerea militară la nivel operativ. Astfel, conducerea

---

¹⁹ Cf. Visarion Neagoe și colectiv, *Armata României în misiuni internaționale (1991-2010)*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, pp. 45-46.

²⁰ Cf. Cornel Paraniac, *Responsabilitățile Comandamentului 2 Operațional Întrunit în gestionarea participării Armatei României la operații în sprijinul păcii*, în revista *Gândirea militară românească*, nr. 4/2009, p. 61.

operațiilor întrunite pe teritoriul național se exercita de către acesta, din momentul declanșării crizei sau stării de război până la preluarea acesteia de către Comandamentul Întrunit al Forței stabilit de către Comandamentul Aliat pentru Operații – ACO al NATO. Comandamentul Operațional Întrunit era o structură modulară, integrată, subordonată șefului Statului Major General²¹. Pe timp de pace, acesta era încadrat numai cu un nucleu funcțional, capabil să asigure participarea la evaluarea forțelor destinate pentru operații internaționale, coordonarea participării acestor forțe la misiuni în afara teritoriului statului român, precum și conducerea exercițiilor naționale și multinaționale întrunite, exerciții multinaționale de tip „joint” desfășurate în România, Bulgaria și Serbia și exerciții de evaluare a structurilor naționale destinate NATO („ROMEX '05”, „DEMEX '05”, „MILREX '07”, „ROUEX '09”.) Aceste exerciții au avut un rol important în procesul de transformare a Armatei României, contribuind la ridicarea gradului de interoperabilitate cu structurile Alianței. Astfel, a fost implementat *Ghidul de planificare a exercițiilor*, iar în ceea ce privește planificarea operațională, a fost implementat *Ghidul planificării operaționale*. Totodată, aceste exerciții au condus la eficientizarea identificării cerințelor operaționale pentru instruire și înzestrare.

În situații de criză și la război, comandamentul se completa cu personal activ din structurile centrale și categoriile de forțe armate, subordona comandamentele operaționale ale categoriilor de forțe armate, precum și unele mari unități și unități din structura de forțe a Armatei României și exercita comanda sau controlul operațional (OPCOM/OPCON) asupra acestora, în scopul îndeplinirii misiunilor încredințate²². În contextul apărării colective, după preluarea conducerii de către Comandamentul Întrunit al Forței stabilit de autoritățile de comandă ale NATO, Comandamentul Operațional Întrunit putea trece în rezerva strategică sau putea fi destinat, prin ordinul șefului Statului Major General, să conducă unele acțiuni militare întrunite, de o amploare mai mică, pe o direcție sau într-o zonă de operații secundară²³.

Pe 18 august 2006, președintele României a decorat Drapelul de Luptă al Comandamentului Operațional Întrunit cu Ordinul Național „Pentru Merit”, în grad de *Cavaler* (cu însemne pentru militari). De asemenea, pe 29 iulie 2009, cu ocazia ceremoniei de încheiere a misiunii Armatei României în Irak,

---

²¹ Cf. *Concepția privind conducerea, comanda și controlul în Armata României*, Statul Major General, 2007, p. 120.

²² Cf. Vasile Hermeneanu, *Conducerea operațională la nivel strategic, operațional și tactic*, în revista *Gândirea militară românească*, nr. 4/2008, pp. 51-52.

²³ *Ibidem*, p. 54.

Drapelul de luptă a fost din nou decorat de către președintele României, Traian Băsescu, cu Ordinul „*Virtutea Militară*” în grad de *Cavaler*, cu însemne de război. Era o recunoaștere a rolului și locului Comandamentului Operațional Întrunit în cadrul structurii de forțe a Armatei României, precum și un semn de recunoștință pentru sacrificiile și competența cadrelor militare din organica sa. Merită menționat faptul că garda de onoare a drapelului de luptă al Comandamentului Operațional Întrunit a deschis defilarea pe sub Arcul de Triumf din București, la ceremonia din 29 iulie 2009, fiind urmată de drapelele de luptă și detașamentele batalioanelor de infanterie și detașamentelor de geniu, medicină militară, protecție nucleară, bacteriologică și chimică, poliție militară, informații și securitate ONU.

În opinia specialiștilor militari români, Comandamentul Operațional Întrunit a fost gândit ca o structură de comandă-control a unei grupări de forțe întrunite de valoare operativă care putea fi întrebuințată în situații precum dislocarea într-o anumită zonă de operații pentru descurajarea unei agresiuni, ca forță de sine stătătoare pentru desfășurarea operațiilor militare întrunite pe teritoriul României în cadrul apărării naționale, ca forță de intrare inițială în zona/teatrul de operații de pe teritoriul național până la sosirea forțelor NATO destinate operațiilor militare în cadrul apărării colective, alocarea unor structuri din cadrul acestuia pentru operații conform articol 5 sau non-articol 5 sub comanda unor structuri de comandă-control NATO sau UE, pe teritoriul național sau în afara acestuia. În concluzie, rolul grupării de forțe întrunite era acela al unei capabilități, cu componente terestră, aeriană și navală, precum și de operații speciale, sub o comandă unică – Comandamentul Operațional Întrunit, care să fie în măsură să desfășoare operații oriunde o cerea decidentul militar. De altfel, în configurarea zonelor de interes major pentru NATO, României i s-a recunoscut valoarea geostrategică, fiindu-i atribuit un rol important pentru deceniile următoare, dislocarea pe teritoriul național a unor elemente ale scutului antirachetă fiind unul dintre exemple.

Efortul personalului Comandamentului Operațional Întrunit nu s-a limitat la conducerea acțiunilor în teatrele de operații, acesta a fost și un motor al schimbării, prin viziunea și contribuția sa teoretică la dezvoltarea multor concepte specifice comenzii-controlului structurilor militare și desfășurării operațiilor întrunite. Au fost elaborate doctrine, manuale, instrucțiuni, ordine, cu scopul de a realiza interoperabilitatea cu structurile similare ale NATO, precum și eficientizarea operaționalizării structurilor românești destinate să execute misiuni în afara teritoriului național²⁴.

---

²⁴ Cf. Visarion Neagoe și colectiv, *op. cit.*, pp. 53-54.

Concluziile și analizele acestei structuri de comandă au fundamentat revizuirea procesului de selecție, de instruire, de operare și de raportare a forțelor dislocate, acest lucru contribuind esențial la succesul misiunilor încredințate contingentelor românești.

Participarea la misiunile internaționale a avut implicații și asupra cadrului legislativ cu relevanță în acest domeniu. În acest sens, a fost adoptat un set de acte normative, între care menționăm Hotărârea Guvernului nr. 1035/2003 pentru stabilirea responsabilităților privind coordonarea unitară a deplasării forțelor armate române și străine pe teritoriul României, publicată în *Monitorul oficial al României* nr. 242 din 18 martie 2004.

Subsumat aceluiași obiectiv, a fost adoptată Legea nr. 291/2007 privind intrarea, staționarea, desfășurarea de operațiuni sau tranzitul forțelor armate străine pe teritoriul României, publicată în *Monitorul oficial al României* nr. 758, din 8 noiembrie 2007²⁵.

Inexistența unei concepții unitare suficient cunoscute și acceptate la nivelul tuturor factorilor de decizie militari privind utilitatea, rolul și misiunile Comandamentului Operațional Întrunit a generat decizia de restructurare și transformare a acestuia în comandament al Diviziei 2 Infanterie „Getica”, începând cu anul 2010. Parte din atribuțiile acestui comandament au fost preluate de o altă structură din componența Statului Major General. O parte a specialiștilor militari români apreciază că nu s-au luat în considerare toți factorii atunci când a fost decisă această schimbare de paradigmă. Respectiva apreciere a fost generată de faptul că, nemaexistând o structură de comandă-control la nivel operativ, capabilă să conducă operații întrunite, s-ar fi impus o regândire a concepției de comandă-control a Armatei României. De asemenea, s-a considerat că s-a pierdut o experiență valoroasă a personalului, acesta fiind reîncadrat în alte structuri militare sau părăsind sistemul militar.

❖ Etapa a 7-a: 2010 - prezent – etapa divizie

În baza Ordinului ministrului Apărării Naționale nr. M.S. 45 din 14 aprilie 2010, începând cu data de 15 aprilie 2010, Comandamentul Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu” s-a transformat în Comandamentul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, sub comanda generalului de brigadă dr. Visarion Neagoe și în subordinea nemijlocită a Statului Major al Forțelor Terestre. Începând cu aceeași dată, Divizia 2 Infanterie a preluat tradițiile Armatei a 2-a și ale Comandamentului Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”.

²⁵ Cf. Petre Otu și colectiv, *op. cit.*, p. 355.

Din data de 1 iulie 2010, generalul maior dr. Nicolae N. Roman a preluat comanda Diviziei 2 Infanterie. În această formulă, structura a participat, sub comanda Statului Major General, la exercițiul de nivel strategic „DACIA 10”, precum și la salvarea populației și înlăturarea efectelor inundațiilor catastrofale din zona Moldovei. Ministrul Apărării Naționale a aprobat, pe raportul șefului S.M.G. din 6 septembrie 2010, denumirea onorifică, însemnul heraldic, ecusonul, fanionul, placheta, moneda și steagul de identificare ale Diviziei 2 Infanterie „Getica”. Începând cu 15 ianuarie 2011, comanda Diviziei 2 Infanterie „Getica” i s-a încredințat generalului de brigadă dr. Nicolae-Ionel Ciucă. Astfel, comanda Statului Major General a considerat că, prin încrederea acordată acestuia, alături de echipa de conducere valoroasă și de efectivele de militari profesioniști, Divizia își poate îndeplini cu succes obiectivele încredințate.

În baza ordinului ministrului Apărării Naționale nr. M.P.-1 din 7 ianuarie 2014, generalul-maior dr. Nicolae-Ionel Ciucă a fost numit în funcția de șef al Statului Major al Forțelor Terestre. Începând cu aceeași dată, în baza ordinului ministrului Apărării Naționale nr. M.P. 4 din 7 ianuarie 2014, generalul de brigadă dr. Petrică-Lucian Foca a fost numit comandant al Diviziei 2 Infanterie „Getica”.

În cursul lunii februarie 2012, detașamente de militari și tehnică din cadrul structurilor subordonate Diviziei 2 Infanterie „Getica” au acționat în sprijinul autorităților locale din județele/localitățile afectate, în scopul salvării de vieți omenești, dezăpezirii căilor de comunicație, deblocării și evacuării autovehiculelor înzăpezite.

În perioada 25 ianuarie-3 februarie 2014, detașamente de militari și tehnică din structurile subordonate Diviziei 2 Infanterie „Getica” au acționat, la solicitarea autorităților locale, în scopul salvării de vieți omenești, dezăpezirii căilor de comunicație, deblocării și evacuării autovehiculelor înzăpezite, evacuarea persoanelor cu afecțiuni medicale și aprovizionarea cu alimente. Acțiunile s-au desfășurat în localități de pe raza județelor Buzău, Vrancea, Galați, Brăila, Vaslui și Constanța.

În baza ordinului ministrului Apărării Naționale nr. M.S. 55 din 9 iunie 2015, Comandamentul Diviziei 2 Infanterie „Getica” și-a modificat pachetul de forțe din subordine.

La comanda Armatei a 2-a și a structurilor care i-au continuat tradițiile au fost militari valoroși, de înaltă competență și probitate morală, astfel: mareșal Alexandru Averescu, general Arthur Văitoianu, general Vasile Milea, general Ștefan Gușă, general Eugen Bădălan, general-locotenent Cornel Paraniac, general Teodor Frunzeti, general Ștefan Oprea, general-locotenent Florian Pință, general Dan Ghica-Radu și general Nicolae-Ionel Ciucă.

Comandamentul Armatei a 2-a (și structurile continuatoare ale tradițiilor sale) a constituit un „**centru de excelență profesională**”, un creuzet al ideilor îndrăznețe²⁶, un vârf de lance al Armatei României, un beneficiar al interacțiunii cu structurile internaționale, dar, mai ales, un vector de promovare a ideilor inovatoare în rândul militarilor Armatei României.

BIBLIOGRAFIE

1. Colonel dr. Ion Giurcă, *1917. Reorganizarea armatei române*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.
2. Vasile Hermeneanu, *Conducerea operațională la nivel strategic, operațional și tactic*, în revista *Gândirea militară românească*, nr. 4/2008.
3. Visarion Neagoe și colectiv, *Armata României în misiuni internaționale (1991-2010)*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010.
4. Petre Otu și colectiv, *Reforma militară și societatea în România (1878-2008)*, Editura Militară, București, 2009.
5. Cornel Paraniac, *Responsabilitățile Comandamentului 2 Operațional Întrunit în gestionarea participării Armatei României la operații în sprijinul păcii*, în revista *Gândirea militară românească*, nr. 4/2009.
6. Mihai Pelin, *Mareșalul Ion Antonescu. Epistolarul Infernului*, Editura Viitorul Românesc, București, 1993.
7. Coordonator locotenent-colonel Dimitrie Rusu și colectiv, *Scut pentru țară*, Buzău, 1996.
8. Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 24, nr. crt. 1, dosar 0871, și nr. crt. 2, dosar 0892.
9. Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 5416, nr. crt. 1, dosar 5275.
10. Colectiv, *Reforma militară și societatea în România. 1978-2008*, Editura Militară, București, 2009.
11. Colecția *Registrul istoric*, perioada 1960-2015.
12. ***, *Concepția privind conducerea, comanda și controlul în Armata României*, Statul Major General, 2007.

Resurse web

- http://www.rft.forter.ro/2009_1_t/02-tgl/03.html
- <http://www.presamil.ro/OM/2004/17/pag%2012.html>
- <http://www.lege-online.ro/lr-HOTARARE-318-2000-%2822181%29.html>
- <http://www.presamil.ro/OM/2004/43/pag%2022.html>

²⁶ Cf. Visarion Neagoe și colectiv, *op. cit.*, p. 54.

ARMATA A 2-A

– DIVIZIA 2 INFANTERIE „GETICA” –

Evoluția planificării acțiunilor militare de la Primul Război Mondial la Alianța Nord-Atlantică

*Locotenent-colonel Irinel APOSTOLESCU
Locotenent-colonel Eusebiu INCULEȚ*

Military actions and their environment have become increasingly complex not only at global level but also in the proximity of Romania. In this context, the authors consider that the 2nd Infantry Division “Getica”, acting unitarily within the Land Forces, plans, prepares, conducts and evaluates, through its specialised structure, complex exercises, taking into account the new realities in the eastern neighbourhood and various hypotheses related to the adversary actions in the area of responsibility. One of the main objectives of such exercises is to validate the subordinate structures action plans in different situations. In this respect, the division operations planning module focuses on a fundamental element – action planning aimed at analysing and exploiting the results obtained in exercises in relation to some possible tasks and missions that can be assigned in the area of responsibility.

Keywords: *operational planning; defence disposition; areas of operations; Yalta Conference*

Motto:
„Planurile nu înseamnă nimic, dar planificarea este totul”.

Dwight D. Eisenhower

1. Planificarea la nivelul Armatei a 2-a pe timpul Primului Război Mondial – Campania din 1916

În vara de foc a anului 1916, în luna august, după doi ani de neutralitate, România intra în vâltoarea Primului Război Mondial de partea puterilor Antantei, în scopul desăvârșirii unității național-statale și întregirii patriei prin eliberarea Transilvaniei, Crișanei, Banatului, Maramureșului și Bucovinei de sub dominația imperiului Austro-Ungar. Asupra României se făceau presiuni de intrare în război de către ambele alianțe militare aflate în conflict, dar, datorită garanțiilor oferite

---

Locotenent-colonel Irinel Apostolescu, locotenent-colonel Eusebiu Inculeț – Divizia 2 Infanterie „Getica”, Buzău.

de Antantă referitoare la integritatea teritorială a țării și a dreptului României de a uni teritoriile locuite de românii din Austro-Ungaria, decidenții politico-militari ai vremii au hotărât intrarea în război împotriva Puterilor Centrale.

Planificarea militară de la acea dată a condus la mobilizarea, la nivel național, a următoarelor comandamente, unități și formațiuni militare¹: Marele Cartier General (MCG), patru comandamente de armată (Armata 1, Armata 2, Armata 3, Armata de Nord), șapte comandamente de corp de armată, 23 de divizii de infanterie, 2 divizii de cavalerie, 1 brigadă de grăniceri, 5 brigăzi de călărași, 2 brigăzi de artilerie grea, 1 regiment artilerie de munte, 1 divizion artilerie de munte, artileria antiaeriană (cu 113 piese), trupele de geniu (1 regiment CF, 1 regiment de pontonieri, 1 batalion specialități cu 1 companie aerostație), aviația cu 4 escadrile (28 de avioane), marina cu Flotila de Dunăre, corpul automobilelor.

Organizarea Armatei a 2-a a presupus crearea comandamentului acesteia la 18 august 1916 (în baza ordinului nr. 40 al Marelui Cartier General din 15 august 2016), iar la comanda acestei armate a fost numit generalul Alexandru Averescu, fost șef al Marelui Stat Major între 1911 și 1912 și aflat, la acea dată, la comanda Corpului 1 Armată. Comandamentul Corpului era dislocat în garnizoana Craiova. În organica Armatei a 2-a, la intrarea României în război, se aflau următoarele structuri (*tabelul 1*)²:

Tabelul 1

Corpuri de armată	Divizii Brigăzi	Batalioane	Escadroane	Mitraliere	Baterii	Observații
C. 3 A.	D. 6 I.	20	1	34	16	
	D. 5 I.	20	1	34	15	
	E.N.I.	-	-	-	5	Elemente neîndivizionate
C. 2 A.	D. 4 I.	19	1	24	20	
	D. 3 I.	19	1	26	15	
La dispoziția armatei	Bg. 3 călărași	-	8	4	-	
Total		78	12	122	71	

În componerea fiecăreia din cele 4 armate mobilizate se mai regăseau: o escadrilă de aviație (la A 2 – escadrila 2 aviație cu 3 avioane de recunoaștere, 2 avioane de vânătoare, 4 piloți și 5 observatori aerieni), o secție de telegrafie și servicii. În organizarea diviziilor de infanterie au existat unele diferențieri impuse în special de indisponibilitățile de dotare cu armament și tehnică de luptă. Astfel, din punctul

¹ Colonel dr. Nicolae Ciobanu, colonel Vicențiu Cojan, colonel dr. Costică Popa, maior Ion Giurcă, maior Marian Vuță, *Curs de istoria artei militare*, vol. II, Academia Militară, București, 1990, p. 233.

² *Ibidem*, p. 235.

de vedere al înzestrării și mobilității, diviziile române, ca mari unități de bază componente ale armatelor, se aflau, la începutul războiului, într-o relativă inferioritate în ceea ce privește înzestrarea cu artilerie și cu armament automat comparativ cu cele ale armatei austro-ungare sau ale armatei germane cu care aveau să intre în contact pe câmpul de luptă.

O altă problemă o reprezenta faptul că o mare parte din unitățile nou create la mobilizare erau încadrate cu rezerviști cu o pregătire militară slabă sau incompletă.

Comandamentele multor unități nou constituite nu aveau experiența necesară conducerii trupelor, lucru resimțit din plin în prima parte a războiului. Pregătirea comandamentelor era făcută în baza unui regulament intitulat „*Instrucțiuni provizorii pentru conducerea marilor unități*”, apărut în anul 1914 și care reprezenta esența doctrinei militare românești la acea dată³. Se subliniau: *cunoașterea multilaterală a adversarului, necesitatea de a slăbi puterea și voința adversarului, obținerea și menținerea inițiativei, calculul și asigurarea raportului de forțe favorabil pentru asigurarea succesului în ofensivă, necesitatea păstrării unei rezerve, importanța implicării comandantului în procesul de planificare*⁴, aspecte esențiale care se iau în considerare și în prezent în procesul de planificare a operațiilor. Pe de altă parte, prezenta și unele slăbiciuni evidente, atribuind mișcării și izbirii un rol principal, iar focului un rol secundar. De asemenea, modul de folosire a terenului, precum și cooperarea între arme au fost foarte vag atinse în cuprinsul regulamentului.

Referitor la modul de întrebuițare în luptă a categoriilor de arme, cavaleria se instruisă să lupte călare, iar artileria era prevăzută a fi folosită descentralizat, pe baterii și divizioane. Experiența de război din 1914-1916, perioada de neutralitate a României, evidențiasă marea importanță a focului în luptă, dar această lecție nu fusese însușită în armata română.

În concordanță cu planul de campanie al comandamentului român, Armata a 2-a a fost concentrată pe frontiera de nord a Munteniei, având misiunea să treacă la ofensivă în fâșia cuprinsă între valea Oituzului și cursul superior al râului Argeș până pe aliniamentul râului Mureș, între Tg. Mureș și Alba Iulia, ulterior să continue ofensiva prin Poarta Someșului. Operațiile ofensive pe frontul din Transilvania erau planificate a se desfășura în trei etape, stabilind, pentru fiecare din ele, dispozitivul operativ și misiunile armatelor⁵.

---

³ Colonel dr. Gheorghe Romanescu, colonel dr. Gheorghe Tudor, colonel Mihai Cucu, colonel Ioan Popescu, *Istoria infanteriei române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, p. 75.

⁴ *Ibidem*, p. 76.

⁵ Marele Stat Major, *România în războiul mondial*, vol. I, pp. 104-107.

Dispozitivul operativ adoptat de Armata a 2-a a fost pe un eșalon cu o rezervă. La dreapta, între Munții Vrancei și Munții Baiului, acționa Corpul 3 Armată cu Diviziile 5 și 6 infanterie, iar la stânga, până la Munții Făgăraș, acționa Corpul 2 Armată cu Diviziile 3 și 4 infanterie. În rezerva armatei era păstrată Divizia 1 Cavalerie, în zona Curtea de Argeș.

Planul de campanie al Armatei a 2-a prevedea, în etapa I, trecerea simultană la ofensivă în fâșia anterior menționată prin folosirea a șapte grupuri de acoperire (Putna, Buzău, Tabla Buții, Bratocea, Predeluș, Predeal, Bran) pentru a ocupa pozițiile dominante din Carpații de Curbură la depărtare de 10-15 km de aliniamentul de plecare și de a asigura condițiile de înaintare ulterioară a forțelor principale până în depresiunea Brașov, asigurând desfășurarea întregii armate dincolo de munți, în vederea continuării ofensivei și atingerea aliniamentului râului Mureș. Această etapă era planificată să dureze 25 de zile de la declanșarea mobilizării.

În cea de-a II-a etapă, timp de 4 la 5 zile, Armata a 2-a (împreună cu Armata de Nord) trebuia să continue ofensiva către Nord-Vest, să ajungă pe aliniamentul Dej – Cluj și să pătrundă în Poarta Someșului.

În etapa a III-a, planificată să dureze 8-9 zile, Armata a 2-a (împreună cu Armata de Nord) trebuia să iasă cu majoritatea forțelor în Câmpia Tisei, în raionul Debrețin – Oradea.

Toate aceste acțiuni planificate la nivelul comandamentului Armatei a 2-a erau în concordanță cu planul de campanie al Marelui Cartier General al Armatei României, care, la rândul său, era coordonat cu planurile de campanie ale aliaților de pe întreg frontul oriental.

Datorită faptului că angajamentele asumate de aliați nu au fost îndeplinite, Puterile Centrale au avut posibilitatea să aducă în Transilvania forțele necesare cu care să treacă la ofensivă, iar frontiera de sud a fost expusă loviturilor forțelor din Balcani ale Puterilor Centrale. Astfel, armata română a fost pusă în situația de a lupta pe două fronturi, cu o lungime totală de peste 1 400 km.

Această situație de fapt a afectat ducerea acțiunilor de luptă, care nu s-au mai putut desfășura conform planificării inițiale, întrucât MCG a fost obligat să facă noi subordonări și resubordonări la nivelul armatelor, în scopul regrupării forțelor și adaptării la situația nou apărută. La data de 24 august, MCG a scos Divizia 5 Infanterie din subordinea Armatei a 2-a și a deplasat-o în Dobrogea. Locul acesteia a fost luat de nou înființata, la 25 august, Divizie 22 Infanterie. S-a constituit, de asemenea, în adâncime, Divizia 21 Infanterie din Brigăzile 33 și 34, luate de la Diviziile 3 și 4 infanterie⁶. În urma regrupărilor și resubordonărilor

⁶ Colonel dr. Nicolae Ciobanu, *op. cit.*, p. 245.

făcute de MCG, trupele rămase în subordinea Armatei a 2-a au mai înaintat foarte puțin, atingând aliniamentul râului Olt.

Noua concepție a ducerii acțiunilor de luptă a prevăzut ca A 2 să dezvolte ofensiva spre nord-vest și vest, să înainteze pe direcția Făgăraș – Sibiu și să ajungă în raionul localității Ucea de Jos. La 2 septembrie, MCG a diluat, din nou, forța combativă a A 2, destinând Diviziile 21 și 22 infanterie pentru Frontul de Sud. Astfel, A 2 a mai dus doar unele acțiuni ofensive cu caracter local.

La sfârșitul operației ofensive desfășurate de Armata a 2-a pentru eliberarea Transilvaniei (15 august – 13 septembrie), trupele sale se aflau pe aliniamentul: Odorheiul Secuiesc – Paloș – Fișer – Dăișoara – Ticușul Nou – Dealul Cincului – Toarca – Săsăuș – Noul Român – Cârțișoara – Avrig.

Armata a 2-a a desfășurat, în această campanie, cea mai mare operație ofensivă pe frontul românesc pentru eliberarea fraților și pământului strămoșesc din Transilvania. Indicii care dau amploare acestei ofensive pot fi comparați cu cele mai mari operații ofensive de nivel armată desfășurate în Primul Război Mondial⁷:

- lărgimea fâșiei de ofensivă a A 2 a fost de aproximativ 130 km la începutul ofensivei, pe timpul desfășurării acțiunilor în munți, ulterior de 100 km între Odorheiul Secuiesc și Avrig la sfârșitul operației;
- adâncimea operației a fost de 120 km pe flancul drept între munții Vrancei și loc. Paloș, 70 km la centrul fâșiei între Munții Ciucaș și loc. Ticușul Nou din podișul Hârtibaciului și de 90 km la flancul stâng, între Bran și Avrig;
- ritmul ofensivei a fost de 3 la 5 km în 24 de ore, specific celor mai puternice armate care au desfășurat operații ofensive în acel război.

Modul în care s-a desfășurat ofensiva trupelor române, ca și caracteristicile operațiilor demonstrează că atât concepția operațiilor, cât și formele de manevră adoptate prin planul de campanie al comandamentului român au fost juste, bine adaptate la frontul din Transilvania.

În perioada 15 august – 13 septembrie 1916, inamicul a reușit să întărească frontul din Transilvania, dislocând aici cinci divizii de infanterie, două divizii de cavalerie, un corp alpin de valoarea unei divizii și o brigadă de munte. În același timp, a efectuat o redistribuire a tuturor forțelor existente în Transilvania la data respectivă și o reorganizare a comandamentului propriu, creând condițiile favorabile pentru trecerea la ofensivă. Astfel, Armata 9 germană, conform directivei comandamentului suprem german, și-a concentrat forțele și mijloacele avute la dispoziție împotriva Corpului 1 Armată român, cu intenția de a-l prinde într-o dublă învăluire⁸. Începea bătălia de la Sibiu (13-16 septembrie).

⁷ *Ibidem*, p. 246.

⁸ *Ibidem*, p. 253.

În această luptă, Armata a 2-a a participat, în data de 14 septembrie, prin executarea unei ofensive pe direcția nord-vest, pentru a ajunge pe aliniamentul Cornățel – Agnita – Iacobeni – Hendorf și Sovata – Praid, a lovi flancul stâng al Armatei 9 germane și a rupe legătura acesteia cu Armata 1 austro-ungară. Din cauza faptului că ofensiva a fost declanșată destul de târziu, aceasta nu a putut fi fructificată. Succesul acesteia ar fi însemnat o grea înfrângere a Armatei 9 germane, precum și ruperea legăturii dintre aceasta și Armata 1 austro-ungară, ceea ce ar fi dus la schimbarea situației operativ-strategice din Transilvania.

Evoluția de ansamblu a situației i-a permis comandamentului inamic să-și dirijeze forțele principale împotriva Armatei a 2-a române. Situația acesteia nu era deloc favorabilă ducerii unei apărări puternice din cauza forțelor reduse de care dispunea și dispersării acestora într-o fâșie foarte largă. Ca urmare a presiunilor executate de inamic, aceasta s-a retras inițial pe aliniamentul Munților Perșani, ulterior în adâncime, pentru apărarea trecătorilor Predeal și Bran.

După oprirea ofensivei trupelor române în Transilvania, la începutul lunii septembrie 1916, comandamentul Puterilor Centrale a hotărât să treacă la ofensivă cu Armata 9 germană pentru a rupe apărarea trupelor române și a pătrunde în Muntenia. Lovitura principală urma a fi executată prin trecătorile Predeal și Bran, care deschideau comunicațiile cele mai rapide spre zona petroliferă Ploiești și spre capitala țării, București, urmărindu-se separarea forțelor din Muntenia de cele din Moldova, înfrângerea armatei române și, ulterior, capitularea și ieșirea României din război. Începea, astfel, operația de apărare a Armatei a 2-a române în Carpații de Curbură (28 septembrie – 27 octombrie 1916).

În această confruntare, Armatei a 2-a i se opunea Armata 9 germană, alcătuită din Corpul 1 rezervă german și Corpul 39 rezervă german, cu un total de 54 de batalioane, 8 escadroane și aproximativ 380 de guri de foc, din care 84 grele⁹. Raportul de forțe era net favorabil germanilor, în special în armament automat și artilerie.

Misiunea Armatei a 2-a române era de a opri ofensiva inamicului și de a interzice pătrunderea acestuia spre sud, prin trecătorile Carpaților de Curbură. Datorită unei planificări judicioase în termeni de dispozitiv de luptă adoptat, a folosirii manevrei de forțe și mijloace, precum și a folosirii judicioase a terenului, ofensiva Corpului 39 rezervă german pe valea Prahovei și pe valea Buzăului nu a avut succes, inamicul fiind oprit pe aliniamentul inițial în trecătorile Buzău, Tâtaru, Bratocea și Predeluș și reușind doar o pătrundere neînsemnată pe valea Prahovei.

---

⁹ *Ibidem*, p. 263.

Concomitent cu ofensiva executată pe valea Prahovei de Corpul 39 rezervă german, pe direcția situată între Munții Bucegi și Munții Făgăraș, Armata 9 germană a angajat în ofensivă Corpul 1 rezervă german pentru a pătrunde prin culoarul Bran – Rucăr – Câmpulung Muscel. În urma luptelor eroice purtate de ostașii Armatei a 2-a române, inamicul nu a avut succes nici pe această direcție, fiind obligat, în urma pierderilor grele suferite, să treacă la apărare în pasul Bran, la sfârșitul primei decade a lunii noiembrie.

Compromis în Carpații de Curbură și în zona Bran – Câmpulung Muscel, inamicul a fost obligat să-și mute lovitura principală pe direcții excentrice, alegând pentru aceasta defileul Oltului și al Jiului.

A urmat bătălia de la Jiu, ulterior bătălia de la Argeș-Neajlov, concepută pentru apărarea Capitalei.

După consumarea operației de la Argeș-Neajlov, la care Armata a 2-a a participat doar cu Divizia 21 Infanterie, aceasta a primit, începând cu 21 noiembrie, misiunea de *„a schimba frontal și a ocupa pe malul stâng al Teleajenului, un front cu fața la vest, acoperind toate comunicațiile, care de la Munții Carpați și până la Corlățești inclusiv (4 km sud-vest Ploiești) duc spre răsărit”*¹⁰.

2. Planificarea la nivelul Armatei a 2-a pe timpul Primului Război Mondial – Campania din 1917-1918

Rând pe rând, timp de 40 de zile și pe o distanță de 200 km, până la 1 decembrie, împreună cu forțe din Armata I-a română, iar de la acea dată singură, având la dreapta și la stânga doar trupe rusești, Armata a 2-a, reconstituită pe Grupurile „*Vrancea-Oituz*” (ulterior „*Mannerheim*”) și „*Râmnic*”, a desfășurat pe un timp nefavorabil lupte aprige de apărare, organizând și apărând aliniamentele: Cricov, Prahova, Ialomița, Munții Buzăului, calea ferată Ploiești-Buzău, Valea Slănicului, Racovițeni, malul de nord al Milcovului și stabilizând apărarea în mod definitiv, în prima decadă a lunii ianuarie 1918, pe aliniamentul cuprins între Cașin, la dreapta, și Irești, la stânga, pe pantele din stânga pârâului Limpejoara.

În perioada de refacere și reorganizare a potențialului militar și moral al forțelor române, din prima jumătate a anului 1917, Armata a 2-a, spre deosebire de celelalte structuri, a fost cea care a realizat, în urma celor stabilite de Marele Cartier General, într-o manieră proprie, această operațiune complexă, combinând refacerea cu menținerea, în dispozitivul de apărare, a majorității unităților.

---

¹⁰ *Ibidem*, p. 268.

Ca urmare a finalizării reorganizării, Armata a 2-a avea în componere următoarele structuri (tabelul 2)¹¹.

Tabelul 2

Corpuri de armată	Divizii Brigăzi	Batalioane	Escadroane	Mitraliere	Baterii	Observații
C. 2 A.	D. 1 I.	14	2	120	14	
	D. 3 I.	14	2	120	14	
	D. 12 I.	12	2	104	13	
C. 4 A.	D. 6 I.	14	2	120	15	
	D. 7 I.	14	2	120	13	
	D. 8 I.	14	2	120	14	
La dispoziția armatei	Bg. 2 călărași	-	8	8	-	
	D. 1 Cv.		24*	16	3	* 6 pe jos
	Bg. Gr.	6	-	48	1	
	Art. grea	-	-	-	7	
	Art. munte	-	-	-	6	
Total		88	44	776	100	

Se poate remarca faptul că Armata a 2-a, față de organizarea cu care intra în război în 1916, a fost puternic întărită în personal/structuri luptătoare și echipament militar, mai ales în armament automat și artilerie.

În această perioadă, ca urmare a noilor dotări primite în termeni de echipament militar (150 000 de puști, 1 957 de mitraliere, 2 736 puști mitraliere, 1 300 000 de grenade, 355 de piese artilerie, 50 de avioane de cercetare și luptă, căști, măști contra gazelor, material de transmisiuni etc.¹²), a consilierii efectuate de Misiunea Militară Franceză condusă de generalul Berthelot, s-a simțit necesitatea planificării și desfășurării de aplicații tactice/exerciții militare care să obișnuiască structurile de comandă și trupa cu noile dotări și cu noi metode/procedee de acțiune și să realizeze coeziunea acestora. Desfășurarea exercițiilor a avut un pronunțat caracter practic și au fost planificate și derulate la toate unitățile, până la nivel divizie inclusiv.

Desfășurarea efectivă a operațiilor militare de către Armata a 2-a pe parcursul Primului Război Mondial a scos în evidență rolul comandantului în procesul planificării și conducerii operațiilor. S-a dovedit, practic, că experiența și viziunea comandantului împreună cu efortul combinat al statului major, puse în practică de eroismul trupei, pot realiza obiectivele cele mai îndrăznețe.

¹¹ *Ibidem*, p. 299.

¹² *Ibidem*, p. 297.

3. Planificarea la nivelul Armatei a 2-a în perioada comunistă

Armata a 2-a a mai avut o apariție meteorică în perioada interbelică, fiind desființată în luna septembrie 1940. Astfel, chiar dacă mari unități care au făcut parte din Armata a 2-a au luptat în cel de-al Doilea Război Mondial, comandamentul Armatei a 2-a nu s-a regăsit printre combatanții celei de-a doua conflagrații mondiale.

Procesul postbelic de reorganizare a armatei române s-a desfășurat în lumina noilor realități statuate în urma Convenției de la Yalta, când România avea să intre, pentru o perioadă de peste 44 ani, sub influența comunistă de sorginte sovietică. În anul 1947, Adunarea Deputaților a adoptat „*Legea nr. 205 pentru organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale*” și „*Legea nr. 206 pentru organizarea armatei*”¹³. Acestea schimbau organizarea tradițională a Armatei României, introducând organizarea după modelul sovietic.

În baza acestora, în iunie 1947, s-au creat, ca structuri organizatorice, 4 regiuni militare, Regiunea 2 Militară fiind continuatoarea tradițiilor Armatei a 2-a.

În baza ordinului Marelui Stat Major, nr. C.L. 0066 din 27 februarie 1960 și a ordinului comandantului Regiunii 2 Militare nr. R.A. 0903 din 28 aprilie 1960, cu începere de la 01 mai 1960 s-a desființat Regiunea 2 Militară și a luat ființă, în garnizoana București, Comandamentul Armatei a 2-a, avându-i drept comandant și, respectiv, șef de stat major pe generalii-maiori Marcu Stan și Jelev Ioan, de fapt, comanda structurii ce se desființase.

Comandamentul Armatei a 2-a a acționat în această perioadă pentru ridicarea capacității de luptă a marilor unități și a unităților din subordine, insistând pe pregătirea operativă și tactică, sporirea capacității lor combative și de reacție, creșterea stării de operativitate a armamentului și a tehnicii nou intrate în dotare. Din punct de vedere organizațional, nu a existat o structură specializată pentru planificare, sarcinile planificării și organizării acțiunilor/operațiilor militare fiind înglobate în sarcinile biroului pregătire pentru luptă.

Pentru a atinge dezideratele menționate anterior au fost planificate și conduse o multitudine de aplicații cu trupe, dintre care s-au evidențiat cele desfășurate în poligoanele Cincu și Mălina, în anii 1973-1976, cea din vara anului 1978, în care s-a forțat Fluviul Dunărea, sau cele cu mobilizare, desfășurate de marile unități mecanizate de la Iași și Brăila în anii 1978 și 1979 și care au constituit în bune ocazii de verificare a acțiunii comandamentelor în situații de luptă și a stadiului pregătirii pentru luptă a unităților.

¹³ *Monitorul oficial*, nr. 141 din 24 iunie 1947, p. 5112.

Înființarea comandamentului Armatei a 2-a în garnizoana Buzău, în aprilie 1980, a deschis o nouă etapă în istoria armatei.

Cu toate greutățile inerente oricărui început, într-un timp relativ scurt, datorită responsabilității și activității riguroase a comenzii armatei, a șefilor de secții, compartimente și birouri, comandamentul armatei a devenit un organism încheșat, cu personalitate, care s-a bucurat de respectul comandanților și statelor majore subordonate și de încrederea conducerii Ministerului Apărării Naționale.

În perioada 1980-1989, comandamentul armatei a planificat, organizat și condus 31 de aplicații cu marile unități și unitățile subordonate, abordând problematice, forme de luptă și situații tactice diverse, în zonele de operații de est, sud-est și sud, în condiții diferite de relief, anotimp și stare a vremii.

O atenție deosebită a acordat Comandamentul Armatei a 2-a primei aplicații cu trupe, pe care a condus-o. Aplicația s-a desfășurat în perioada 02-09 august 1982, într-o zonă plină de istorie, marcată îndeosebi de acțiunile din Primul Război Mondial, în care înaintașii noștri s-au acoperit de glorie nepieritoare în luptele purtate pentru apărarea ființei naționale românești. S-a conceput desfășurarea aplicației în masivele Vrancei și Nemirei. Zona aplicației a cuprins parte și din teritoriile jud. Bacău, Vrancea și Covasna.

Prin planificarea acestei aplicații s-au urmărit:

- perfecționarea deprinderilor comandanților și statelor majore în pregătirea și ducerea luptei în teren muntos împădurit, în cooperare cu subunități ale Ministerului de Interne, gărzi patriotice, precum și cu celelalte elemente ale sistemului național de apărare;
- antrenarea comandanților de subunități, a gradaților și soldaților în îndeplinirea cu succes a misiunilor de luptă, concomitent cu lichidarea urmărilor atacurilor cu arme de nimicire în masă, realizarea coeziunii de luptă a unităților și subunităților, dezvoltarea la militari a unor înalte calități morale și de luptă ca: hotărârea, curajul, dârzenia, inițiativa, rezistența la efort fizic.

La aplicație au participat peste 4 500 de cadre și militari în termen, aproximativ 1 600 de luptători din gărzile patriotice și aproape 500 de autovehicule și tehnică de luptă.

Alte aplicații planificate, organizate și conduse de comandamentul Armatei a 2-a, cu impact major la acea dată, au fost aplicațiile tactice demonstrative executate. Mai semnificative au fost:

- aplicația tactică demonstrativă din primăvara anului 1983, cu trecerea forțelor și a tehnicii de luptă a unui regiment mecanizat pe portite sau poduri de pontoane peste fluviul Dunărea, în zona Galați-Caracaliu;

- exercițiul demonstrativ cu trageri de luptă din mai 1983 (din cazemate și trageri de artilerie la suprafața apei) pe litoral, în zona Vadu-Capu Midia, activități prezentate comandanților și cadrelor cu funcții de răspundere din marile unități și unitățile subordonate Armatei a 2-a;
- exercițiile demonstrative din vara anului 1988 desfășurate în zonele Burdușani și Cernavodă, având ca teme regimentul mecanizat în ofensivă cu forțarea fluviului Dunărea și, respectiv, apărarea unui complex rutier, feroviar și energetic. Exercițiile au fost prezentate în fața cadrelor cu funcții de răspundere din armata română și a conducerii Ministerului Apărării Naționale. Ministrul apărării naționale de la acea dată a adus mulțumiri grupelor operative ale Comandamentului Armatei a 2-a și a acordat Regimentelor 15 și 40 Mecanizate titlul de „Unitate de frunte”.

Alte tipuri de aplicații comune de comandament și stat major sau de front pe hartă, deosebit de importante, planificate conform „Planului activităților comune ale Forțelor Armate Unite ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia”, au fost cele cu partenerii străini din cadrul Tratatului. Datorită specificului acelor vremuri, acestea au foarte discrete, datele despre acestea având un caracter restricționat. La acestea, Armata a 2-a a participat cu grupe operative în garnizoanele Mangalia, Constanța și Neptun, precum și pe teritoriul fostei R.P. Bulgaria, fiind, de fiecare dată, remarcată pentru coeziunea, modul de lucru și justetea hotărârilor adoptate.

Acestea au fost:

- aplicația operativ-strategică comună, pe hartă, „SCUT-82”, care s-a desfășurat pe teritoriul R.P. Bulgaria în perioada 27 septembrie - 01 octombrie 1982. La aplicație s-a urmărit aplicarea principiilor Statutului Forțelor Armate Unite la război privind organizarea și conducerea trupelor aliate în operație pe teatrul de acțiuni militare de sud-vest și, totodată, întărirea prieteniei dintre armatele participante la Tratatul de la Varșovia. Au participat 86 de ofițeri, 77 m.m. și subofițeri, 31 de militari în termen;
- aplicația comună de comandament și stat major de front pe hartă, condusă, în perioada 04-09 aprilie 1983, de ministrul apărării naționale al R.S.R., denumită convențional „Calatis 83”. Comandamentul armatei a participat la această activitate cu următoarele efective: 3 generali, 54 de ofițeri, 5 subofițeri și 6 personal muncitor civil. În cadrul pregătirii teoretice și practice s-a insistat pe folosirea mijloacelor electronice de calcul în rezolvarea problemelor operative, tactice și de asigurare materială, cum au fost: rapoartele de forțe, asigurarea cu armament și muniție, executarea deplasării pe distanțe mari și analiza posibilităților inamicului.

4. Transformări suferite după revoluția din decembrie '89 și ca urmare a aderării la NATO (trecerea la nivel COpI)

Schimbările apărute în Armata României după Revoluția din decembrie 1989 și-au făcut simțită prezența și în comandamentul Armatei a 2-a.

La începutul anilor '90 au fost planificate și conduse, pe baza principiilor luptei moderne, concluziilor și învățămintelor reieșite din conflictele militare recente, inclusiv cele desprinse din evenimentele din decembrie 1989, o serie întregă de aplicații tactice, dintre care mai importante au fost: „PUTNA 90”, „NEPTUN 91”, „BICAZ 92”, „SIRET 93”, „CIUC 93”, „DACIA 93”, „SIRIU 94” și „SIRET 94”.

Prin elementele de noutate și învățămintele desprinse, se detașează aplicația „SIRIU 94”, desfășurată în Carpații Orientali, în zona Bicaz, ce a inclus activități specifice luptei în teren muntos-împădurit cu folosirea detașamentelor de întoarcere și a desantului aerian în trecători, desfășurarea unor exerciții demonstrative specifice vânătorilor de munte, în prezența ministrului apărării naționale, a președinților Comisiilor de apărare, ordine publică și siguranță națională din Senat și Camera Deputaților, a unor senatori, deputați, prefecți și primari reprezentând județele din zonă, a comandanților de mari unități și unități din Armata a 2-a.

Dintre convocările de pregătire de comandament și stat major, a ieșit în evidență cea organizată și desfășurată în 1993, a cărei tematică a inclus pregătirea și ducerea operației ofensive armate pe misiuni, etape și obiective, concomitent cu participarea la cucerirea și menținerea inițiativei strategice.

Odată cu aderarea României la Parteneriatul pentru Pace al Alianței Nord-Atlantice, în anul 1994, și stabilirea direcțiilor clare de acțiune în vederea aderării la NATO, la nivelul comandamentului Armatei a 2-a au avut loc o serie de transformări succesive în vederea adoptării standardelor Alianței și a modificării comandamentelor și structurilor de forțe.

Astfel, în anul 1998, începând cu data de 1 octombrie, s-au introdus în organica comandamentului *module tip G.*, conform organizării NATO. Apărea, pentru prima dată, o structură dedicată planificării (G.5), independent de modulul operații (G.3).

În anul 2001, comandamentul Armatei a 2-a s-a transformat în Comandamentul 2 Operațional Întrunit, iar în anul 2008 în Comandamentul Operațional Întrunit (COpI). Acest comandament, sub cele două denumiri și organizări pe care le-a avut, a preluat sarcina planificării operaționale, pentru a realiza acțiunea la nivel întrunit a comandamentelor operaționale ale categoriilor de forțe. De asemenea, a primit sarcina evaluării și preluării sub OPCON, ca urmare a evaluării, a forțelor destinate

să participe la misiuni internaționale. Pregătirea pentru îndeplinirea acestor sarcini a presupus un proces de planificare permanent și o coordonare strânsă cu toate categoriile de forțe, în mod deosebit cu cele ce au generat structurile pentru teatrele de operații.

Un alt aspect important l-a constituit planificarea, în cadrul cooperării militare internaționale, a exercițiilor cu parteneri străini, fapt ce a contribuit la dezvoltarea unei bogate experiențe în lucrul în mediul internațional.

Cele mai semnificative exerciții planificate și conduse la nivelul COP I au fost:

➤ La nivel național: „*BICAZ 2001*”, „*BICAZ 2002*”, „*BICAZ 2003*”, „*BICAZ 2004*”, „*DEMEX 05*”, „*ROMEX 06*”, „*ROUEX 07*”, „*MILREX 07*”, „*GETICA 08*”, „*ROUEX 09*”. Acestea au constituit suportul operațional al evaluării în vederea afirmării structurilor care au finalizat operaționalizarea în anul 2006 și care au fost certificate anterior, în locațiile Buzău, Focșani, Brașov, poligoanele Smârdan, Rențea, Ghencea și baza aeriană Mihail Kogălniceanu sau pentru evaluarea în vederea afirmării forțelor românești destinate NATO care finalizau operaționalizarea în anii respectivi.

➤ La nivel multinațional: „*STRONG REZOLVE 2002*”, „*COOPERATIVE NUGGET 2004*”, „*BLUE ROAD 2004*”, „*BLUE DANUBE 2002 și 2004*”, „*DANUBE GUARD 2007*” și „*BALKAN GUARD 2009*” (BG '09). Acestea au avut un caracter bilateral sau multinațional, fiind planificate și executate în cooperare cu militari din armatele SUA, Bulgariei, Serbiei (numai pentru BG '09) și la care au mai participat observatori militari din alte state balcanice, în special din Bosnia-Herțegovina și Muntenegru. Locul de desfășurare a acestor exerciții a fost atât pe teritoriul național, cât și pe teritoriul statelor partenere, în special în Bulgaria, la Complexul militar de instruire al Armatei Bulgariei de la Charalitză.

5. Provocări actuale. Planificarea la nivelul Diviziei 2 Infanterie „Getica”

Odată cu transformarea COP I în Comandamentul Diviziei 2 Infanterie „*Getica*” s-a trecut de la planificarea de nivel operațional la planificarea de nivel tactic a operațiilor. Amploarea modulului planificare în termeni de personal și sarcini s-a redus corespunzător misiunii noii structuri. Aceasta nu a însemnat reducerea importanței planificării, ba dimpotrivă, bazându-se pe experiența dobândită de cadrele din organica *modulului G.5 Planificare operații* pe timpul cât au lucrat în structura de planificare a COP I, acestea au fost solicitate în grupurile de planificare ale eșaloanelor superioare pentru diferite exerciții sau eșaloanele superioare au delegat Diviziei 2 Infanterie „*Getica*” sarcina planificării unor exerciții de anvergură.

Astfel, comandamentul diviziei a planificat și condus anual un număr variabil de exerciții de la simplu la complex, exerciții ce au presupus rezolvarea unei situații tactice, luarea deciziei, rezolvarea unei situații pe hartă, exerciții asistate pe calculator combinate sau nu cu exerciții în teren. Încă de la demararea procesului de planificare a acestora s-a urmărit ca acestea să aibă un caracter multinațional, astfel că, în multe din aceste exerciții, planificarea s-a efectuat în paralel sau colaborativ cu diverși aliați sau parteneri care au participat cu anumite structuri. Scenariile pe baza cărora s-a desfășurat procesul de planificare au fost, de regulă, de tip semifictiv, atingând unele particularități ale mediului de securitate din diverse zone de operații de interes național sau aliat.

Dintre exercițiile mai importante planificate și conduse de comandamentul diviziei, de la constituirea sa până în prezent, pot fi remarcate: „BICAZ 11”, „SIRET 12”, „DOBROGEA 13”, „SARMIS 15”, „SARMIS 16”, „JUSTICE SWORD 15.1” și „SCORPIONS FURY 16.1”.

Divizia a planificat, pregătit și condus/coordonat și exerciții de evaluare națională a structurilor puse la dispoziția NATO afirmate (SPDNA), astfel: „MĂLINA 13” cu Brigada 282 Infanterie Mecanizată și „VÂRFUL DE LANCE 15” cu Brigada 2 Vânători de Munte.

La momentul actual, ne găsim în plin proces de planificare a exercițiului de evaluare națională a SPDNA „ROUEX 16”, exercițiu deosebit de important, care implică atât comandamentul diviziei, cât și marile unități din subordine în rezolvarea unor situații diverse create în baza scenariului unic pentru anul 2016.

În analizele și estimările de diferite tipuri ce se întocmesc pe timpul planificării exercițiilor se urmărește ca situațiile create să fie cât mai realiste și să fie în acord cu provocările momentului. Sfera pericolelor, amenințărilor și vulnerabilităților s-a lărgit foarte mult în ultima vreme. Apariția diverșilor actori statali și nestatali care își urmăresc interese diverse și, de multe ori, divergente a dus la modificarea conceptului de conflict clasic și apariția unor forme și metode ce opun un adversar greu identificabil unuia clasic, de regulă, instituțiile guvernamentale și forțele armate ale unui stat. Toate aceste forme sunt componente identificate ale războiului hibrid, constând în acțiuni asimetrice, atacuri cibernetice, utilizarea forțelor speciale și de informații, atacuri teroriste, mișcări secesioniste, război economic, utilizarea propagandei și a războiului informațional pe diferite canale în scopul influențării populației dintr-o anumită zonă. Conținutul lor s-a dezvoltat foarte mult, iar amenințările rezultate au luat amploare în aceeași proporție.

Complexitatea acțiunilor militare și a mediului de desfășurare a acestora a crescut simțitor în ultimii ani atât la nivel global, cât și în proximitatea României.

Numărul mare de soluții posibile, dificultatea prezicerii consecințelor pe termen lung din cauza creșterii gradului de incertitudine impun o analiză atentă a situației, a factorilor care o influențează, pentru determinarea punctelor de decizie și a centrelor de greutate ale forțelor proprii și ale adversarului.

Divizia 2 Infanterie „*Getica*”, acționând unitar în cadrul Forțelor Terestre, planifică, pregătește, conduce și evaluează, prin structura specializată, exerciții complexe ce țin cont de noile realități din vecinătatea estică și au în vedere diverse ipoteze de acțiune ale adversarului în zona de responsabilitate. Unul dintre scopurile principale urmărite în cadrul acestor exerciții îl reprezintă validarea planurilor de acțiune a structurilor subordonate în diferite situații; pentru aceasta, modulul planificare operații al diviziei se concentrează pe un element fundamental – planificarea acțiunilor viitoare, urmărind analiza și exploatarea rezultatelor obținute la exerciții prin prisma unor posibile sarcini și misiuni ce pot fi primite în aria de responsabilitate.

Foto: Petrică Mihalache

ÎNZESTRAREA TRUPELOR DE USCAT ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Colonel Gheorghe CRISTIAN

After Romania joined NATO in 2004, the Romanian Armed Forces started intensive preparations to become fully professional. It was a transformation period, marked by restructuring the troops and procuring new and enhanced technology, compliant with NATO standards. There were 90 000 positions in the armed forces, of which approximately 75 000 for the military personnel and 15 000 for the civilian personnel, 45 800 in the Land Forces, about 13 250 in the Air Force, 6 800 in the Naval Forces, and 8 800 in other structures.

For the Romanian Armed Forces, the main advantage derived from NATO membership was that they entered the age of modernisation, of transformation into a professional institution. However, the author points out that the professional troops could not bridge the gap in terms of equipment, considering the assets, weapons, military aircraft and vessels were outdated.

Keywords: *security environment; enlargement; defence budget; Art. V*

Motto:

*„Nu există vreme rea, ci doar îmbrăcăminte nepotrivită”.
(proverb german)*

Intrarea României în vâltoarea Primului Război Mondial, în anul 1916 – după doi ani de expectativă –, a avut un singur țel: eliberarea fraților lor și a teritoriilor locuite de ei de sub asuprirea Imperiului Austro-Ungar, obiectiv susținut și de către statele membre ale coaliției Antantei, cu condiția intrării României în război de partea lor.

Având ca obiectiv politic întregirea țării prin unirea Transilvaniei, Crișanei, Banatului, Maramureșului și Bucovinei, planul de campanie al armatei române la intrarea în război a fost elaborat mai mult cu „*inima decât cu mintea*”, urmărind realizarea, prin acțiuni militare, a obiectivului politic stabilit de către factorii de decizie politico-militară ai țării.

Scopul participării armatei române la Primul Război Mondial a fost recunoașterea drepturilor

României asupra Transilvaniei, care fusese încorporată în regatul Ungariei în anul 1867.

La 14 august 1916, a fost publicat în *Monitorul oficial* decretul pentru mobilizarea tuturor forțelor noastre armate care, pe timp de pace, erau grupate în 15 divizii [Diviziile 1-10 erau compuse din 2 brigăzi (4 regimente) de infanterie și o brigadă (2 regimente) de artilerie; iar diviziile 11-15 erau compuse din 8 regimente teritoriale și un regiment de artilerie]. În vederea războiului, s-a sporit numărul diviziilor la 23 – neegale în forță și valoare, în plus fiind 2 divizii de cavalerie. Unele divizii s-au constituit după mobilizare.

Au fost mobilizate: Marele Cartier General, 4 comandamente de armată, 6 comandamente de corpuri de armată (1, 2, 3, 5, 6, 7), iar comandamentul Corpului 4 armata a devenit comandamentul Armatei de Nord. La 15 august au mai fost create 2 divizii (21, 22), iar pe 28 august și divizia 23 infanterie.

La terminarea mobilizării, armata avea un efectiv de 813 000 de militari, față de 127 000 – efectivul de pace.

În pragul intrării în război, armata româna avea în componere: 20 de divizii infanterie, 2 divizii cavalerie, artilerie, trupe de geniu, aviație, marină militară.

Efectivul infanteriei în cadrul trupelor combatante era de 8 116 ofițeri, 413 839 de subofițeri, soldați și gradați, având un procent de 81% din totalul forțelor mobilizate.

În vara anului 1914, la izbucnirea războiului, Trupele de Uscat erau organizate în corpuri de armată, divizii de infanterie, brigăzi de infanterie, de călărași și de artilerie.

Marile unități de infanterie erau organizate pe 5 corpuri de armată, având în componere 366 de batalioane cu 574 de mitraliere¹.

Corpul de armată avea în componere 2 divizii de infanterie, o brigadă de călărași, un regiment de obuziere, un batalion de pionieri, o subunitate de transmisiuni și formațiuni de servicii.

Divizia de infanterie era organizată pe 2 brigăzi de infanterie, un batalion de vânători, o brigada de artilerie, o subunitate de transmisiuni și formațiuni de servicii, iar brigada de infanterie avea 2 regimente fiecare, a câte 2-3 batalioane și o companie de mitraliere cu 4 piese².

După Războiul de Independență, înzestrarea cu armament a Armatei României s-a făcut aproape exclusiv prin achiziții din străinătate. Având în vedere aderarea

---

¹ Pe <http://medgidia-mil.ro/?p=2430>, colonel (r.) Pavel Ion, *Evoluția infanteriei de la războiul de independență până în prezent*, 9 iunie 2016.

² Colectiv de autori, *Infanteria Română – 180 de ani*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, p. 26.

Regatului României la Tripla Alianță, aceste achiziții s-au făcut cu precădere de la firmele germane – pentru armamentul de artilerie și austriece –, pentru armamentul ușor de infanterie. Pe de altă parte, înzestrarea aeronauticii și a marinei militare s-a făcut prin intermediul firmelor franceze, britanice și italiene.

În acest sens, generalul Dumitru Iliescu remarca faptul că „arsenalul adevărat, pirotehnia și pulberăria noastră se aflau în Essen-Krupp (pentru tunuri) sau în Austria, la Steyr (pentru puști) și Hirtenberg (cartușe), la Bluman, Troisdorf și Rottweil (pentru pulberi)”³.

Răgazul oferit de neutralitate a fost folosit de guvernul I.I.C. Brătianu pentru pregătirea condițiilor economice, militare și diplomatice ale intrării în război. Situația României între fronturi – finalizată odată cu intrarea în război a Bulgariei și a Turciei de partea Puterilor Centrale – a afectat grav comerțul exterior al țării, în special exportul cerealelor. De asemenea, importul – inclusiv al armamentului și muniției – era aproape blocat, trebuind să se apeleze la o rută ocolitoare, prin nordul Europei și, apoi, pe căile ferate rusești. Pentru dotarea armatei s-au obținut credite din partea țărilor Antantei – în sumă de aproximativ 2 miliarde de lei aur, urmând a se realiza importul de armament și muniție, în special din Franța. S-a înființat Direcția Generală a Munițiilor, condusă de ing. Anghel Saligny.

Ministerul de Război, la începutul anului 1914, a întocmit un plan de completare a materialului de război, care prevedea achiziționarea din străinătate, în special din Germania și Austria, a următoarelor echipamente militare: 200 000 de puști, 134 de mitraliere, 582 de puști-mitralieră, 22 000 de carabine, 45 000 de pistoale, 85 000 de pumnale, 60 de baterii de câmp de 75 mm, 26 de baterii de tunuri grele de 155 mm, 100 de milioane de cartușe de infanterie, 4 000 de proiectile de obuziere de 150 mm⁴.

Izbucnirea războiului a oprit importurile, până în august 1914 ajungând în țară doar 24 de mitraliere, 102 806 puști și 29 535 de carabine Mannlicher⁵.

S-a făcut multă tevdatură privind asigurarea trupelor cu muniție. Bunăoară, se afirma ca o mare realizare producerea de către „uzinele” militare și cele militarizate sau care produceau pentru armată, între 1/14 ianuarie 1914 și 15/28 august 1916, a 133 160 000 de cartușe pentru armamentul individual și a 88 000 de cartușe de mitralieră⁶.

³ General Dumitru Iliescu, *Documente privitoare la războiul pentru întregirea României*, Imprimeria Statului, București, 1924, pp. 6-7.

⁴ Pe https://ro.wikipedia.org/wiki/Armamentul_Armatei_Romniei_în_Primul_Război_Mondial

⁵ *România în războiul mondial 1916-1919, Documente, Anexe*, volumul 1, *Monitorul oficial și Imprimeriile Statului*, București, 1934, pp. 36-37.

⁶ Vasile Milea, *România în anii Primului Război Mondial*, vol. 1, Editura Militară, București, 1987, Anexa 7.

La o primă vedere, cifrele sunt oarecum impresionante doar pentru un novice în problemele militare. Ținând seamă de efectivele mobilizate la intrarea țării în război, care se ridicau la peste 830 000 de militari cu armament de foc individual, din care 658 088 de militari⁷ în armata de operații, constatăm că fiecărui luptător din armata de operații îi reveneau 202 cartușe. În ceea ce privește producția de muniție, celor 614 mitraliere⁸ (413 de câmp, 161 de mitraliere de poziție și 40 de mitraliere la escadroanele de cavalerie) le reveneau 143 de cartușe. În ceea ce privește Stabilimentele militare de bază (Arsenalul, Pirotehnia și Pulberăria armatei), „*cu toate că își măriseră capacitatea de producție în perioada neutralității, totuși nu erau în măsură, la 1 august 1916, să asigure zilnic decât 2 proiectile de fiecare tun și un cartuș de fiecare armă*”⁹.

Recurgerea la importuri ar fi satisfăcut într-o mai mare măsură nevoia de muniție și alte categorii de armament, numai că, la declanșarea Primului Război Mondial, în august 1914, nimeni nu a mai livrat niciun gram de praf de pușcă sau tub de cartuș, până ce România își stabilea poziția cu privire la intrarea în război.

Odată cu intrarea României în război, la 15/28 august 1916, țările membre ale Antantei au început să livreze, spre România, o serie de materiale contractate de către guvernul român. Din cauza situației geostrategice, ca urmare a configurației fronturilor, pe diferitele teatre de operații militare, livrările urmau a se face pe căi ocolitoare, prin Oceanul Înghețat de Nord și porturile Rusiei din zonă și, apoi, să străbată cu trenul imensul teritoriu al Imperiului rus spre România sau prin Iran spre spațiul românesc, trecând tot prin teritoriul rusesc. Oricare ar fi fost itinerarele, abia în primăvara anului 1917 au sosit primele materiale de război contractate de guvernul român, dar și acestea serios „*vămuite*” de acțiunile submarinelor germane, ca și de o serie de atacuri banditești suferite pe teritoriul Rusiei.

Militar de carieră, generalul Ion Rașcu¹⁰ face o analiză pertinentă asupra dotării Armatei Române: „*În privința armamentului și munițiilor, suntem aproape în starea*

⁷ Colectiv de autori, *Istoria militară a poporului român*, vol. V, Editura Militară, București, 1988, p. 372.

⁸ Victor Atanasiu [ș.a.], *România în Primul Război Mondial*, Editura Militară, București, 1979, p. 136.

⁹ Vasile Milea, *op. cit.*, p. 52.

¹⁰ La 1 ianuarie 1895, este avansat la gradul de locotenent-colonel și cooptat în Administrația Centrală a Războiului, îndeplinind diferite funcții în Serviciul de Geniu al Corpului 3 Armată. Șeful Secției fortificații în 1897. În 1900, urmează Școala de Geniu din Belgia, lucrează la un alt Manual al pontonierului și este decorat cu Ordinul „*Coroana României*” – clasa a IV-a – pentru contribuția la organizarea Secțiunii militare a Pavilionului românesc din cadrul Expoziției Universale de la Paris. La 10 mai 1901, este înaintat la gradul de colonel și numit comandant al Regimentului 2 Geniu. În 1904, este comandantul Brigăzii XI Infanterie. În 1906, a fost decorat cu Ordinul „*Steaua României*” clasa a IV-a pentru serviciile aduse și Medalia „*15 ani de serviciu*”. În 1907, conduce „*cu pricepere și sârguință*”, după cum se scrie în Foaia sa matricolă, potolirea răscoalelor țărănești din județul Râmnicu-Sărat. La 10 mai 1907, este avansat

în care ne-a surprins războiul european; germanii, de unde ne aprovizionam, nu ne-au mai dat nimic; Înțelegerea [Antanta – n.a.] și mai ales rușii, tot așa, nefiind sigure de noi. În țară, cu arsenalul și puținele fabrici ce avem, n-am putut face mai nimic. Acum se vede ce bine ne-ar fi prins dacă generalul Averescu ar fi făcut din Arsenalul nostru o sucursală a fabricii Krupp. Cum manifestase intenția când era Ministru de război în Cabinetul Sturdza (1907), dar atunci a țipat toată lumea din opoziție în contra acestei idei și a rămas baltă. Astăzi am fi avut în țară o fabrică pentru tunuri și muniții bine utilată, cu însemnate aprovizionamente de materiale și cu lucrători naționali bine dresați în toate ramurile acestei industrii¹¹.

Nici echiparea armatei nu era de invidiat, deoarece, aprecia generalul Ion Rașcu, „cu îmbrăcăminte și încălțăminte stăm încă și mai rău, căci ce avem s-a uzat din cauza concentrărilor în permanență a mai multor contingente, care au lucrat continuu la diferite lucrări de întărire în munți și pe malul Dunării¹².”

La izbucnirea războiului, Armata României, din punctul de vedere al nivelului capacității de luptă, nu putea asigura instrumentul de forță la îndemâna conducerii politice a țării pentru atingerea scopurilor unei eventuale participări la ostilități. Această stare de fapt se datora unei neglijări permanente a armatei de către decidenții politici. După cum arăta Ion G. Duca: „Expediția din Bulgaria din anul precedent ne dovedise că puterea noastră militară era fictivă, că armata noastră n-avea cadre suficiente, că rezervele ei nu erau organizate, că lipseau echipamentul, munițiile, armamentul, artileria grea, serviciile dinapoi, medicamentele¹³.”

Sub impactul acestor lecții identificate, noul guvern liberal instalat la începutul anului 1914 a decis demararea unui program masiv de recuperare a întârzierilor și întărirea capacității de luptă a armatei, aflată într-o situație critică, pentru că, după cum arăta generalul Dumitru Iliescu, sub-șef al Marelui Stat Major, „la 1 ianuarie 1914, armata se găsea în cea mai mare lipsă de tot ce-i era neapărat trebuincios pentru a intra în campanie¹⁴.”

În acest context, Ministerul de Război – al cărui titular era chiar premierul Ion I.C. Brătianu – și Marele Stat Major au elaborat patru planuri de reformă a armatei, având ca obiectiv general creșterea capacității combative a acesteia,

---

la gradul de general de brigadă, trei ani mai târziu ajungând comandant de divizie. În data de 19 septembrie/ 2 octombrie 1916, generalul de divizie Ion Rașcu a primit ordinul de numire în funcția de comandant al Grupului de Divizii 5 și 19 române de pe aripa stângă a frontului dobrogean.

¹¹ Ion Rașcu, *Jurnalul meu din timpul Războiului pentru Întregirea Neamului* (manuscris), Muzeul Vrancei, Focșani, f.a.

¹² *Ibidem*.

¹³ Ion G. Duca, *Amintiri politice*, vol. I, Jon Dumitru Verlag, München, 1981, p. 110,

¹⁴ General Dumitru Iliescu, *Documente privitoare la războiul pentru întregirea României*, Imprimeria Statului, București, 1924, p. 141.

printre care și „Planul de completare, transformare și reparare a armamentului, munițiilor și materialelor de război” și „Planul pentru completarea echipamentului de toate categoriile și acela pentru hotărârea subzistențelor oamenilor și animalelor la toate eșaloanele de luptă și studierea înființării centrelor mari de aprovizionare de nutriment și echipament”¹⁵.

Pentru realizarea acestor planuri au fost alocate fonduri importante, atât prin buget, cât și prin credite extraordinare. Bugetul Ministerului de Război a crescut de la 73 000 000 de lei în 1913 la 115 000 000 de lei (18% din bugetul de stat) în 1916. În același timp, până în toamna anului 1916 suma creditelor pentru armată a atins 700 000 000 de lei, iar până la intrarea României în război a ajuns la 838 841 215 lei¹⁶.

Dotarea trupelor române de infanterie în Primul Război Mondial

Înainte de declanșării războiului mondial, la 1 ianuarie 1914, situația principalelor categorii de armament și a munițiilor pe care conta Armata Romană era următoarea:

- arme de 6,5 mm: 271 130 buc. cu 194 517 000 de cartușe (719 cartușe pentru fiecare armă);
- carabine de 6,5 mm: 30 507 buc. cu 8 385 000 de cartușe (2 700 de cartușe pentru fiecare carabină);
- arme de 8 mm: 60 000 buc. cu 28 229 356 de cartușe (470 de cartușe pentru fiecare armă);
- pistoale *Steyr*: 50 000 buc. cu 5 000 000 de cartușe (100 de cartușe pentru fiecare pistol);
- mitraliere de 6,5 mm: 413 buc. cu 20 143 964 de cartușe (45 000 de cartușe pentru fiecare armă);
- tunuri de câmp de 75 mm: 624 de piese cu 637 790 de proiectile (1 000 de proiectile pentru fiecare tun);
- tunuri grele de 105 mm: 60 de piese cu 39 766 de proiectile (662 de proiectile pentru fiecare tun);
- obuziere de 105 mm de câmp: 120 de piese cu 49 119 de proiectile (400 de proiectile pentru fiecare obuzier);
- obuziere de 120 mm: 46 de piese cu 28 647 de proiectile (622 de proiectile pentru fiecare obuzier);

¹⁵ *Ibidem*, p. 12.

¹⁶ Pe https://ro.wikipedia.org/wiki/Armamentul_Armatei_Romniei_în_Primul_Război_Mondial

- tunuri de 150 mm: 8 piese cu 33 522 de proiectile (381 de proiectile pentru fiecare tun).

În mai 1914 s-au comandat la Viena 86 de cuptoare *Manfred Wis*, dar comanda nu a mai fost finalizată, din cauza izbucnirii războiului¹⁷.

Diversitatea de tipuri și calibre avea să influențeze negativ atât calitatea instruirii trupelor, cât și aprovizionarea cu muniție pe timpul războiului

Principalele categorii de armament din dotarea trupelor de infanterie sunt menționate în *tabelul 1*.

Tabelul 1

Categoria de armament de infanterie	Cantitate	Muniții
Pușcă cu repetiție <i>Mannlicher</i> , Md. 1893, cal. 6,5 mm	271 130	194 517 000
Pușcă cu repetiție <i>Mannlicher</i> , Md. 1889 și 1895, cal. 8 mm	60 000	28 229 856
Pușcă <i>Henry-Martini</i> , Md. 1879, cal. 11,43 mm	142 906	17 707 676
Total puști	474 036	240 454 532
Mitralieră <i>Maxim</i> , Md. 1909, cal. 6,5 mm	413	20 134 964
Total mitraliere	413	20 134 964
Pistol automat <i>Steyr</i> , Md. 1912, cal. 9 mm	50 000	5 000 000
Revolver <i>Saint Etienne</i> , Md. 1896 cal. 8 mm	11 189	1 733 050
Total pistoale și revolve	61 189	6 733 050

Pușca *Mannlicher* a fost livrată într-un model modificat, conform cerințelor părții române (în special înlocuirea țevii standard de calibru 8 mm cu una de calibru 6,5 mm), cunoscut sub denumirea de „*Mannlicher model românesc – 1893*”.

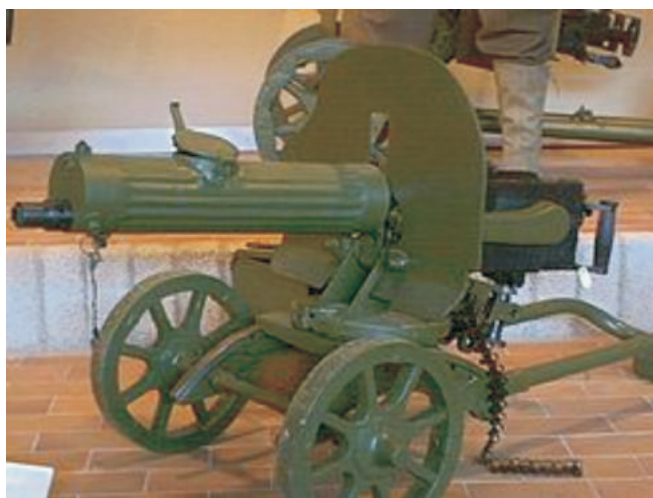
¹⁷ Colonel (r.) dr.Vasile Popa, *Evoluția potențialului de război al României în perioada 1914-1916. Elemente comparative*, în *Revista Document*, nr. 1 (63), 2014, p. 24.

Până în 1902 au fost comandate un număr de 150 000 de astfel de puști și carabine. Odată cu intrarea acestor arme în dotare s-a introdus și muniția cu pulbere fără fum, care asigura o viteză inițială a glonțului de peste 700 m/s.

La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea, infanteria română a fost echipată cu primele arme cu repetiție, puștile *Mannlicher* md. 1892 și md. 1893. Ele au fost produse la fabrica *Steyr* din Austro-Ungaria. În perioada 1892-1913, au fost livrate armatei române 271 130 de puști *Mannlicher*. În anul 1913, România a mai comandat firmei *Steyr* încă 175 000 de astfel de puști md. 1893, însă doar 102 806 arme au fost livrate până în august 1914, când a izbucnit Primul Război Mondial. Armata Română a intrat în război în august 1916 și, la acea dată, era echipată cu 373 936 de puști de infanterie md. 1893.

Poziția de neutralitate adoptată de România la izbucnirea Primului Război Mondial, în 1914, a determinat Austro-Ungaria să înceteze livrările de armament pentru armata română, astfel că, din comanda de puști *Mannlicher* md. 1893 lansată în anul 1913, circa 75 000 de arme, aflate în diferite stadii de execuție, au fost blocate în Austro-Ungaria. Puștile, aflate în faze avansate de producție au fost terminate și, chiar dacă erau în calibrul românesc de 6,5x53R, au intrat în dotarea armatei austro-ungare sub denumirea de „6.5 mm Rumanisches Repetier Gewehr”. Puștile aflate în stadii mai puțin avansate de fabricare au fost produse în calibrul austriac, 8x50R, fiind denumite „8 mm M.93 Adaptiertes Rumanisches Repetier Gewehr”.

Mitraliera Maxim a fost prima mitralieră cu autoîncărcare, fiind, până la începutul secolului XX, principala armă de acest tip. Toate celelalte tipuri de mitralieră apărute anterior, cum ar fi mitraliera *Gatling*, se bazau pe principiul acționării manuale pentru reîncărcare. Acest fapt cauza probleme de proiectare

și funcționare, cum ar fi greutatea mare, lipsa de fiabilitate a sistemului și funcționarea dificilă a mecanismului de alimentare cu muniție.

Spre deosebire de acestea, mitraliera *Maxim* folosea principiul recuperării energiei de recul, utilizând mișcarea de recul din urma tragerii pentru aruncarea tuburilor trase și reîncărcare. Muniția era introdusă în benzi din material textil, iar răcirea se făcea cu apă, ceea ce o făcea mult mai fiabilă decât predecesoarele sale.

Viteza de tragere era de aproximativ 500-600 de lovituri pe minut, ceea ce echivala cu puterea de foc a aproximativ 30 de puști individuale moderne, cu repetiție. Inițial, mitraliera *Maxim* era instalată pe un cărucior, ulterior fiind construite versiuni mai ușoare montate pe suport de tip trepied. Pentru operare era nevoie de un număr de 4-6 servanți, în special pentru a asigura cantitatea de apă necesară răcirii.

Revolverul *Saint-Etienne*, model 1892 (cunoscut și ca *Revolver Lebel* sau *Saint Etienne 8 mm*), a fost produs de Fabrica de armament *Saint-Etienne* din Franța, ca înlocuitor a revolverului *MAS 1873*. El a fost armamentul individual standard pentru ofițerii francezi în timpul Primului Război Mondial.

Modelul 1892 este un revolver cu cadru fix, cu cilindrul montat separat pe un braț basculant spre dreapta, pentru încărcarea manuală. Modelul a intrat în serviciu în anul 1893, fiind folosit de armata și poliția franceză până la mijlocul anilor '60.

Beneficiind de o mecanică și un finisaj foarte bune, revolverul trăgea cu cartușe de 8 mm, cu o putere de penetrare echivalentă cu acelea ale cartușelor *32 ACP*.

Deși, inițial, fusese proiectat pentru a servi ca armă individuală doar pentru ofițerii Armatei Franceze, revolverul a fost fabricat în peste 350 000 de exemplare, între 1892 și 1924. A fost și în înzestrarea forțelor terestre române.

În ceea ce privește completarea armamentului și echipamentului militar, responsabilii militari au fost nevoiți să facă față la două situații critice: lipsa unui personal și a mijloacelor calificate pentru producția internă de război

și restrângerea surselor de aprovizionare externe, cele două coaliții aflate în luptă fiind reticente atunci când era vorba de onorarea comenzilor statului român. De asemenea, diversitatea de tipuri de calibre a armamentului a avut un impact negativ asupra instruirii trupelor, nepermițând o uniformizare a instrucției, și a adus greutate în aprovizionarea cu muniții în timpul războiului mondial¹⁸.

Participarea Armatei Române la Primul Război Mondial a făcut necesară asimilarea unor noi arme utilizate de către armatele aliate. Acest proces a avut loc în circumstanțele dramatice în care se afla România în prima jumătate a anului 1917. Retrase pe o treime din teritoriul Vechiului Regat, autoritățile politice și militare au depus eforturi susținute pentru reconstrucția armatei române, după pierderile uriașe din timpul dezastruoasei campanii a anului 1916.

Pe lângă refacerea materialului uman, în primele luni ale anului 1917 s-a pus un mare accent și pe înzestrarea trupelor cu un armament modern. Trebuie să reamintim aici că, potrivit Convenției militare din 4/17 august 1916, Antanta se obligase să-i furnizeze zilnic părții române 300 de tone de muniții și material de război, nerespectarea acestei clauze constituind una dintre cauzele înfrângerii Armatei Române. În 1917, această situație nu s-a mai repetat, aprovizionarea făcându-se în bune condiții, astfel că, până la jumătatea acestui an, au fost livrate din Franța 150 000 de puști, 1 760 de mitraliere, 1 300 000 de grenade, 392 de piese de artilerie, 100 de avioane, iar din Marea Britanie 1 976 de mitraliere, 108 puști-mitraliere și 28 de piese de artilerie.

Procesului de instruire al militarilor români cu noile tipuri de arme s-a efectuat rapid, sub presiunea timpului, deoarece, odată cu venirea primăverii, era de presupus că trupele austro-germane vor relua ofensiva. Un exemplu în acest sens îl constituie introducerea puștii-mitralieră în dotarea unităților de infanterie. Acest proces a fost perfectat printr-o adresă, din 22 februarie/7 martie 1917, a generalului Henri Berthelot, șeful Misiunii Militare Franceze în România, către generalul Constantin Prezan, șeful Statului Major General, prin care se anunța apropiata sosire în România a unui prim lot de 500 de puști-mitraliere franceze, model *Chauchat* 1915, numite astfel după ofițerul francez care a prezidat comisia ce a decis adoptarea acestei arme de către armata franceză.

Dotată cu un încărcător semicircular cu 20 de cartușe, putea atinge o cadență de 350-400 de lovituri pe minut, cu o bătaie de 250 de metri. Fiabilitatea armei era destul de mediocră în comparație cu puștile-mitraliere germane sau englezești, acest lucru datorându-se, poate, și faptului că firma producătoare, înainte de război, era profilată pe fabricarea bicicletelor.

---

¹⁸ Vasile Milea, *op. cit.*, pp. 112-125.

Lotul sosit în România era însoțit de patru militari francezi cu rol de instructori, conduși de locotenentul Felix Boyet. Aceștia și-au desfășurat activitatea, într-o primă fază, în perioada 5 mai-31 iulie 1917, în școala de instrucție înființată în localitatea Sodomeni, lângă Pașcani, unde se efectuau cursuri de instruire cu o durată de 15 zile. Această școală funcționa în cadrul Secției Operații a Marelui Cartier General (M.C.G.). Primele trei serii trebuiau să pregătească instructori pentru școlile divizionare. După formarea acestora, inițierea în folosirea puștii-mitralieră se făcea la școlile din cadrul diviziilor și regimentelor, școala centrală organizând doar cursuri de perfecționare în domeniu, cu o durată de trei zile pentru comandanții de regimente, batalioane și companii. Un detaliu interesant: militarii stângaci erau excluși de la întrebuințarea acestei arme. O mărturie privind zelul militarilor români de a deprinde mânăuirea acestei arme o avem de la generalul Constantin Dragu. Un căpitan francez, instructor la școala de pe lângă Divizia 13 infanterie, fiind întrebat cât timp este necesar pentru un ciclu de instrucție, a răspuns că minimum 20 de zile deși, oficial, se acordaseră 15 zile. După numai 10 zile, ofițerul francez le-a spus, cu mare bucurie, camarazilor români: *„Misiunea mea este îndeplinită, soldații dumneavoastră se aseamănă de minune cu ai noștri și sunt mai îndrăciți poate în a prinde instrucția”*.

Problemele rezultate din utilizarea puștii-mitralieră în timpul bătăliilor din vara anului 1917, sunt prezentate în Ordinul Circular al M.C.G. din 18/31 august 1917 în care este semnalată pierderea, în timpul luptelor, a 387 de astfel de arme. Se opina că numărul mare de pierderi se datora, în parte, neglijenței, precum și faptului că soldații nu înțeleseseră îndeajuns utilizarea puștii-mitralieră: *„Într-adevăr, pușca-mitralieră pare a fi considerată mai mult ca o armă individuală pe care cel ce o poartă se crede îndreptățit să o arunce în toiul luptei, ținând seamă numai de comoditatea lui personală și nu ca o armă a unității, folositoare tuturor și, prin urmare, de care toți la rigoare trebuiau să răspundă și să se îngrijească [...]. Se va atrage în special atenția asupra faptului că pușca-mitralieră este în realitate arma companiei căreia îi este afectată și nu a individului ce o poartă și că, prin urmare, toți sunt datori să o salveze la ocazie, așa cum servanții unui tun sau ai unei mitraliere sunt obligați să salveze piesele pe care le deservesc. Este inadmisibil ca dispariția unui pușcaș-mitralior să atragă după sine neîntrebuințarea armei sale. Orice armă al cărei pușcaș-mitralior fost scos din luptă va fi deîndată ridicată și utilizată din nou. Portul puștii-mitraliere trebuie să fie râvnit de oameni și considerat o onoare”*.

Pe de altă parte, un referat al Secției Operații din cadrul M.C.G., din septembrie 1917, menționa faptul că personalul instruit în mânăuirea puștii-mitraliere *„a dispărut în lupte sau s-a redus cu desăvârșire”*, astfel că se impunea reluarea

activității școlii centrale de la Sodomeni prin instruirea urgentă a două serii de militari.

Școala centrală de pușcași-mitraliori a funcționat până la 1 aprilie 1918, fiind desființată în urma măsurilor de demobilizare a armatei române, stabilite prin tratatul de pace pe care România a fost nevoită să-l încheie cu Puterile Centrale la 24 aprilie/7 mai 1918, în urma ieșirii din război a Rusiei.

Asimilarea, în scurt timp, de către militarii români a noilor tipuri de arme care le-au parvenit în prima jumătate a anului 1917 a demonstrat capacitatea organismului militar românesc de adaptare la cerințele epocii, calitate pe care o vedem și astăzi, când Armata Română trebuie, încă o dată, să se sincronizeze cu cele mai moderne armate ale lumii.

Înzestrarea artileriei române în Primul Război Mondial

La începutul războiului, artileria de câmp era înzestrată cu tunuri germane din oțel *Krupp*, model 1880, calibrul 75 mm și 87 mm (tunuri cu tragere încetă). Începând cu 1905, au intrat în dotare tunurile *cu tragere repede, Krupp*, model 1904, calibrul 75 mm, cu muniție care folosea pulberea fără fum. În afară de tunuri, artileria de câmp mai avea în dotare și obuziere de mare calibrul *Krupp* model 1901, calibrul 120 și model 1912, calibrul 105 și *Schneider-Creusot*, model 1912 calibrul 150 (importate din Franța).

Artileria de munte era înzestrată cu tunuri din bronz *Armstrong*, model 1883, calibrul 63 mm. Înainte de intrarea în război au sosit din import un număr mic de tunuri franceze mai performante, *Schneider-Creusot*, model 1912, calibrul 75.

Artileria de cetate era dotată cu tunuri germane *Krupp* și franceze *Hotchkiss*, cu cupole cuirasate produse la Uzinele *Saint Chamond* (Franța) și *Grüson* (Germania).

Dotarea trupelor de artilerie la 14 august 1916 este prezentată în *tabelul 2*¹⁹.

Primul Război Mondial a găsit artileria română în plin efort de dezvoltare, organizare și reorganizare. Înaintea începerii marilor bătălii, armata română dispunea de 294 de baterii de artilerie, din care: 135 erau baterii de tunuri de câmp, 60 de baterii de obuziere ușoare, 49 de baterii de tunuri grele, 14 baterii de tunuri de munte, 15 baterii de mortiere de tranșee, 15 baterii de tunuri de 53 mm și 6 baterii de artilerie călăreață.

---

¹⁹ Colonel prof.univ.dr. Adrian Stroea, colonel (r.) Marin Ghinoiu, colonel Gheorghe Băjenaru, *Enciclopedia Artileriei Române*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2013, p. 79.

Tabelul 2

Tipuri de piese de artilerie	Nr. buc.	Tipuri de piese de artilerie	Nr. buc.
1. Artileria de infanterie		5. Artilerie de poziție și cu misiuni speciale	
Tun 53 mm Md. 1885	49	Tun 87 mm Md. 1880	6
Tun 57 mm Md. 1888	6	Tun 75 mm Md. 1880	5
2. Artilerie de câmp		Tun 78 mm Md. 1868	12
Tun <i>Krupp</i> , Md. 1904, cal. 75 mm	150	Tun 63 marină	1
Tun 75 Md. 1908	6	6. Artileria fixă a capetelor de pod	
Tun 87 mm Md. 1880	30	Turele 37 mm Md 1887 (piese)	14
Obuzier <i>Krupp</i> , Md. 1912, cal. 105 mm	30	Turele 53 mm Md. 1885 (piese)	38
Ob. 120 mm Md. 1901	8	Tun 75 mm marină L 50	1
3. Artileria de munte		Tun 75 mm bulgar Md. 1904	3
Tun 57 mm Md. 1888	6	Tun 75 mm Md. 1880	12
Tun 63 mm Md. 1883	6	Tun 120 mm marină L 35	1
Tun 75 mm Md. 1912	4	Ob. 120 mm marină L 10	1
4. Artileria grea		Ob. 120 mm Md. 1888	2
Tun 105 mm Md. 1891	15	Tun 120 mm (sub cupole) Md. 1885	2
Tun 120 mm francez lung	3	Mortiere 120 mm Md. 1887	1
Tun 120 mm francez scurt	3	Tun 150 mm Md. 1887 de coastă	2
Ob. 150 mm Md. 1912	2	Ob. 210 mm Md. 1888	1
Tun 150 mm Md. 1885 pe șasiu L 25	1	7. Tunuri A.A.	
Tun 150 mm Md. 1887 pe mașina L35	1	Tun 57 mm <i>Negrei&Burileanu</i>	60
Tun 152,4 mm <i>Armstrong</i>	2	Tun 75 mm Md. 1880	45
Tun 155 mm <i>Bange</i>	1	Tun 75 mm <i>Deport</i>	4
Tun 210 mm Md. 1887	1	Tun 75 mm francez A.A.	4
Mortiere 210 mm	1		
Tun 87 mm Md. 1886	2		

Diviziile erau grupate în 5 corpuri de armată, fiecare dintre acestea având câte un comandant de artilerie. La fiecare dintre cele două armate exista câte un inspector al artileriei, iar pe lângă Marele Cartier General se afla Inspectoratul General al Artileriei.

Comparând organizarea Armatei Române din vara anului 1917 cu cea de la începutul războiului, se poate constata că numărul total al forțelor se micșorase. Cu toate acestea, forța combativă a artileriei române sporise mult ca urmare a înzestrării mai bune, în special cu tunuri și obuziere cu caracteristici tehnico-tactice superioare.

Marea unitate tactică (divizia) era mult mai mobilă, mai manevrieră și cu putere de foc mai mare. Ca organizare și înzestrare, divizia română era comparabilă cu diviziile celorlalte armate (rusă, germană, austriacă, ungară, bulgară sau turcă) care au luptat pe frontul român. La sfârșitul perioadei de refacere, Armata Română era capabilă să desfășoare operații ofensive și defensive de amploare.

Marile unități din compunerea ei erau omogene ca organizare, înzestrare și pregătire pentru luptă.

Participarea artileriei române la operațiile desfășurate și, în special, la ducerea cu succes a bătăliilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz a dat posibilitatea verificării unor principii de întrebuințare a artileriei în luptă, a unor metode și procedee tehnice, îmbunătățirii acestora în raport cu evoluția artei militare și a tehnicii din înzestrare și îmbogățirii experienței trupelor și cadrelor din comandamentele de la toate eșaloanele.

Campaniile desfășurate în anii 1916-1917 pe frontul român au contribuit la decantarea de învățăminte care au generat măsuri deosebite pentru îmbunătățirea organizării și înzestrării artileriei române cu tunuri și obuziere tot mai performante.

Chiar după prima campanie, din toamna anului 1916, organizarea artileriei române s-a făcut conform principiului asigurării unei proporții de cel puțin o baterie pentru fiecare batalion de infanterie, proporție care exista la mai toate armatele europene.

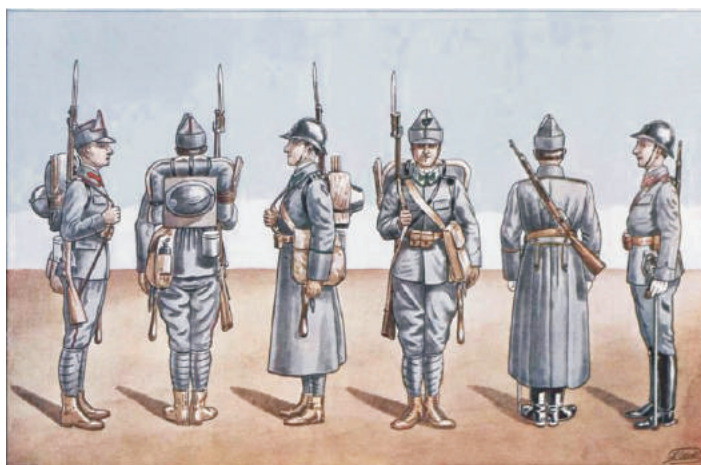
În consecință, numărul gurilor de foc din înzestrarea diviziei a crescut simțitor prin organizarea brigăzii de artilerie pe două regimente, unul de tunuri și altul de obuziere, precum și prin înființarea celor două baterii: una de tunuri de însoțire și una de mortiere de tranșee. Pe de altă parte însă, modificările aduse gurilor de foc, precum și achiziționarea de material modern din străinătate au dus la diversificarea calibrelor și modelelor, fapt ce a pus mari probleme de asigurare cu muniția unităților și subunităților de artilerie. La începutul celor două campanii, singurul criteriu de care s-a ținut seamă în organizarea unităților de artilerie a fost cel al identității caracteristicilor tehnico-tactice în cadrul fiecărei categorii de guri de foc: tunuri ușoare de câmp, obuziere ușoare de câmp, tunuri grele de câmp și obuziere grele de câmp.

Echiparea trupelor de uscat

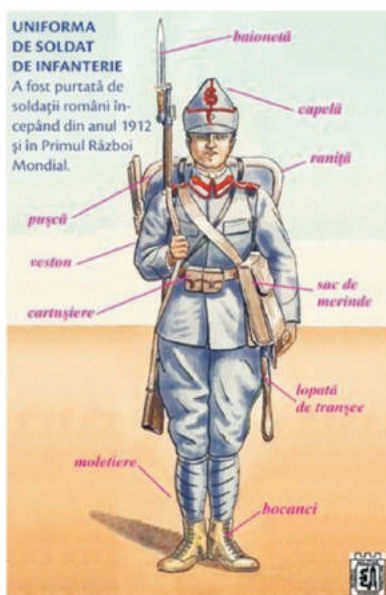
Secolul XIX a fost secolul culorilor în materie de uniforme militare. Nici nu-i de mirare, de altfel, dacă ținem cont de faptul că, până la Primul Război Mondial, în bătălii se ajungea des la luptă corp la corp, iar o uniformă viu colorată îi ajuta pe militari să fie deosebiți mai ușor de colegii lor de arme.

Inventarea mitralierelor i-a pus pe comandanții militari în situația de a găsi soluții de camuflare a soldaților. Primii care au folosit uniforme de campanie în culori mohorâte au fost englezii. Tot ei au „*inventat*” culoarea kaki a hainelor militare.

În Primul Război Mondial, românii au luptat în uniforme gri-bleu, confecționate din stofă primitivă de la aliații francezi. Spre sfârșitul ostilităților însă, din pricina penuriei din țară, nu s-a mai găsit nici vopsea bleu pentru stofă, așa că s-a luptat în ținute din stofă nevopsită, de culoare gri.

Uniforme ale trupelor terestre românești (1916-1919)

Tot în Primul Război Mondial, ostașii români au fost dotați cu *căștile Adrian*, din tablă de oțel. Inventate de generalul francez Adrian, acestea au devenit comune pentru toate armatele europene.

În 1925, trupele terestre românești au adoptat culoarea kaki drept culoare de bază a uniformelor, iar trupele de aviație au trecut la albastru.

După unii analiști, cauza principală care a stat la baza dezastrului înregistrat de România după Primul Război Mondial a fost cea referitoare la nepregătirea armatei pentru război.

Cu scopul de a combate acuzele conservatorilor și pentru a convinge opinia publică românească despre realele eforturi care s-au făcut pe perioada guvernării Brătianu, pentru ca armata să fie instruită și dotată corespunzător,

o comisie condusă de generalul de divizie Ioan Popovici a studiat și analizat amănunțit și documentat activitatea Ministerului de Război, în perioada 1914-1916, care a concluzionat situația într-un „*Memoriu relativ la stabilirea adevărului privind pregătirea de război, în anii 1914-1916*”, finalizat și prezentat Ministerului de Război la 24 februarie 1924, care a reliefat atât efortul bugetar făcut de statul român, cât și dotarea armatei în Primul Război Mondial.

În exercițiile bugetare anuale, în perioada 1914-1916, au fost alocate cote bugetare în creștere de la 15% în anul 1914 până la 17,8% în anul 1916, din bugetul general anual.

Prin Înaltul Decret nr. 2123 din 16 mai 1914, Ministerul de Război a fost autorizat a angaja în perioada următorilor 4 ani (1914-1918, n.a.) credite speciale în suma de 70 de milioane de lei, iar imediat după declanșarea Primului Război Mondial, la 23 iulie 1914, creditul pentru armată era declarat nelimitat, fiind constituit în așa-zisul Credit-X, din care, până la 1 august 1916, se angajaseră cheltuieli cifrate la 838 841 215 lei²⁰.

Cu toate eforturile făcute de rege, parlament, guvern, Ministerul de Război, de structurile sale specializate, într-un timp atât de scurt, nu au putut fi recuperate toate rămănerile în urmă în ceea ce privește potențialul de război al țării, pregătirea armatei, în mod special, și nu a putut fi pusă la punct o industrie militară autohtonă capabilă să realizeze cantitățile și diversitatea de produse pe care le consumă războiul.

²⁰ Colonel (r.) dr. Vasile Popa, *op. cit.*, p. 24.

DE LA TRANSMISIUNI ANALOGICE LA COMUNICAȚII SATELITARE

Locotenent-colonel Cristian BÎTIU

This year, in the 2nd Infantry Division "Getica", a new stage in the process of communications systems modernisation and development has been completed, by developing the technical project meant to modernise the communication containers in the inventory of the 47th Communications and Information Battalion. In this context, the author presents certain accomplishments such as the development of the transport system, of the voice, data and multimedia communication services, and the achievement of interoperability and interconnection with tactical communication networks belonging to NATO partners.

The current directions for the development of information, communication and IT systems depend on the adoption of certain solutions that require the existence of advanced technology, which have revolutionised the field being continually developed.

Keywords: *network of networks; tactical battlefield; FALCON; electronic mail*

---

de acțiune ale unităților și subunităților, mărirea distanțelor între punctele de comandă, cunoașterea în timp scurt a situațiilor tactice, trecându-se, treptat, de la spațiul terestru la cel maritim și, apoi, la cel aerian.

Drumul parcurs în arma transmisiunilor a fost sinuos, deloc neted, cu spectaculoase ascensiuni, dar și cu inexplicabile căderi sau stagnări,

N

evoia comunicării la distanță a existat odată cu începuturile societății umane, însă condițiile n-au fost favorabile

decât la începutul secolului al XIX-lea. De la telegraful lui Samuel Finley Breeze Morse, din 1837, ori telefonul lui Alexandre Graham Bell, din 1876, și până la societatea informațională de astăzi, drumul a fost lung și anevoios, saltul tehnologic a fost uriaș, iar efectele în plan economic și social incomensurabile.

Evenimentele politico-militare din secolele XIX și XX, alături de apariția și dezvoltarea, în țările din Europa, a unor mijloace tehnice de comunicare din ce în ce mai performante sunt printre principalii factori care și-au pus amprenta asupra armatelor timpului, inclusiv asupra armatei tânărului stat român, determinând apariția și dezvoltarea armii transmisiunilor și în țara noastră.

Adoptarea mijloacelor de legătură și comunicare tot mai performante de către armatele moderne a influențat principiile de organizare și ducere a acțiunilor militare – lărgirea substanțială a zonelor

toate direct legate de capacitatea de înțelegere, înțelepciunea și, nu în ultimul rând, de complexitatea situației, din punct de vedere politic și militar, în care s-a aflat țara: „În cei aproape 140 de ani, transmisioniștii armatei române au participat la Războiul de Independență, la Primul și al Doilea Război Mondial, aducându-și o contribuție importantă la îndeplinirea misiunilor și contribuind, prin spiritul de luptă și chiar sacrificiul suprem, la acoperirea de glorie a drapelului de luptă ale unităților și marilor unități române, sub faldurile cărora au luptat pe toate fronturile”¹.

Primul pas în transmisiunile militare a fost făcut la 14 iulie 1873, când, prin Înaltul Decret nr. 1303, s-a înființat prima subunitate de telegrafie din armata română – secția de telegrafie din cadrul companiei de minări a batalionului de geniu, formată din 1 șef secție, 15 manipulatori, șefi de ateliere și 30 de lucrători telegrafiști.

Un an mai târziu, la 28 mai 1874, s-au înființat 4 secții de telegrafie militară, câte una pentru fiecare companie de geniu, compuse identic (un șef secție, 2 sergenți manipulatori și șefi de ateliere, patru caporali manipulatori și șefi de ateliere și 26 de lucrători telegrafiști). Cele 4 secții de telegrafie au fost destinate pentru Diviziile 1, 2, 3 și 4 concentrate în toamna anului 1876 în vederea pregătirii pentru un eventual război în Balcani.

La 19 octombrie 1877, prin Înaltul Decret nr. 1957/1877, cele 4 secții de telegrafie din batalionul de geniu s-au constituit în prima companie de telegrafie din armata română (Cp. 6 Tg.), cu un efectiv de 211 militari, care au avut misiunea de a asigura nevoile de conducere și dirijare a trupelor autohtone la Războiul de Independență din 1877-1878.

Foto 1: Telegraf de campanie – Desen în creion de Sava Henția

¹ General de brigadă Ion Cerăceanu, „Anul 2012 – un an aniversar pentru Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii și unitățile militare subordonate”, în *Revista comunicațiilor și informaticii*, nr. 1/2012, Sibiu, p. 9.

Acesta este momentul în care au început să se cristalizeze anumite principii, privind modul de organizare al transmisiunilor și al subunităților de telegrafie militară, valoarea și înzestrarea subunităților destinate asigurării legăturilor Comandamentului suprem, corpurilor de armată și diviziilor. Acesta este începutul manifestării unor intense preocupări pentru studierea și definirea unor principii teoretice de organizare a transmisiunilor.

Perioada de după Războiul de Independență și până la Primul Război Mondial este marcată de multe căutări, teoretice și practice, pentru aprofundarea și statuarea principiilor și procedeele de organizare și de asigurare a legăturii în campanie și pe timpul manevrelor, de organizare, înzestrare și întrebuințare în luptă a subunităților de transmisiuni militare.

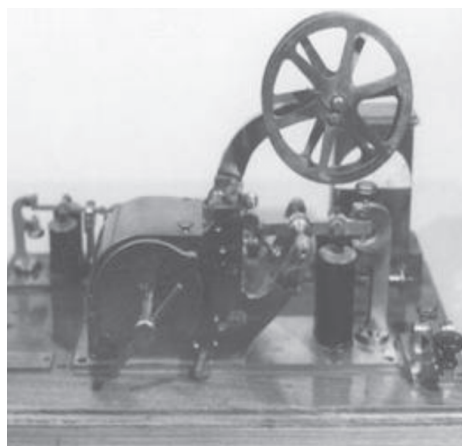
La 1 aprilie 1884, prin Înaltul Decret nr. 1070 din 27.03.1884, s-a înființat Regimentul 1 Geniu, care avea în organică 4 batalioane de geniu, fiecare cu câte o companie de telegrafie și căi ferate. În același an s-a introdus în dotarea armatei telefonul, fiecare companie de telegrafie și căi ferate având în uz câte 10 aparate telefonice Siemens. Este perioada în care se trecea de la mica specialitate militară de transmisiuni – telegrafiști – la conturarea transmisiunilor ca specialitate distinctă, în cadrul căreia, alături de telegrafiști, se creează subunități de telefoniști, de telegrafie fără fir și de curieri. Încep să se contureze unele concepții interesante în ceea ce privește organizarea legăturii între conducerea armatei și comandamentele corpurilor de armată din subordine și sunt elaborate primele manuale și cursuri de specialitate: *Manualul săpătorilor și telegrafiștilor cavaleriei – instrucțiune provizorie* (maior C.N. Hîrjeu – 1887), *Cursul de telegrafie* (maior C.N. Hîrjeu – 1890), *Cursul Arta militară – Telegrafia* (maior C. Mihăilescu – 1894), *Comunicațiuni militare* (locotenent-colonel I. Aronovici – 1898), *Manualul de telegrafie și telefonie pentru companiile de telegrafie* (căpitan A. Razu – 1899).

În preajma Primului Război Mondial, îndeosebi ca urmare a aplicațiilor și manevrelor executate, s-au conturat principii mai clare de organizare a transmisiunilor, care să stea la baza determinării și implementării unor metode eficiente de asigurare a unor legături stabile. Printre acestea, cele mai importante constau în obligativitatea dublării legăturii prin mijloace tehnice de transmisiuni cu legătura prin mijloace mobile (automobile, motociclete) și precedarea deplasării punctelor de comandă de instalarea mijloacelor de transmisiuni în noile raioane. Acest moment este unul de o importanță covârșitoare pentru armă, întrucât, acum, aceasta începe să fie privită ca un organism complex, guvernat de reguli specifice și cu o structură organizatorică și funcțională bine definite în cadrul armatei.

La 14 august 1916, ca urmare a decretării mobilizării armatei, au fost create: Marele Cartier General, 4 comandamente de armată, 7 comandamente de corp

Foto 2: Transmiterea unei telegrame prin TTF, 1917

Foto 3: Aparat telegrafic tip Morse, aflat în dotarea armatei în timpul Primului Război Mondial

Foto 4: Centrală telefonică mobilă, 1917

Foto 5: Trăsură pentru TTF, 1917-1918

de armată, 2 divizii de cavalerie și 23 de divizii de infanterie. Astfel, la 18 august 1916 a luat ființă Armata a 2-a, iar această dată devine unul dintre cele mai importante repere cronologice, marcând începutul unei lungi și glorioase existențe a acestei armate pe scena istoriei militare românești.

În această perioadă, trupele de transmisiuni constau în 5 companii de telegrafie și un batalion de specialități (la dispoziția Ministerului de Război), iar mijlocul cel mai frecvent folosit la toate eșaloanele a fost telefonul, care era larg răspândit în înzestrarea unităților și a marilor unități din Armata României (*tabelul 1*). Armatei a 2-a, nou înființate, îi este repartizată o secție de telegrafie. Ulterior, după reorganizarea companiilor și a secțiilor de telegrafie, Armata a 2-a dispunea de două companii de telegrafie, fiecare fiind compusă din 4 secții de linia întâi și o secție de linia a doua.

Tabelul 1

Unitatea la pace	Subunitatea de telegrafie organică la pace	Unități care s-au înființat și pe cine deservesc
B.1 Pi.	Cp. tg.	- 1 cp. tg. pe 5 secții (3 la Diviziile 1, 2 și 11 Inf. și 2 C. 1 A.) - 1 secție telegrafie pentru D.16. Inf. - 1 cp. telegrafie pe 5 secții
B. 2 Pi.	Cp. tg.	- 1 cp. tg. pe 5 secții (3 la Diviziile 3,4 și 12 Inf. și 2 la C.2A) - 1 secție de telegrafie pentru Armata 1 - 1 cp. tg. pe 5 secții
B. 3 Pi.	Cp. tg.	- 1 cp. tg. pe 5 secții (3 la Diviziile 5,6 și 13 Inf. și 2 la C.3A) - 1 secție de telegrafie pentru Armata a 2-a - 1 cp. tg. pe 5 secții
B. 4 Pi.	Cp. tg.	- 1 cp. tg. pe 5 secții (3 la Diviziile 7,8 și 14 Inf. și 2 la C 4 A) - 1 cp. tg. pe 5 secții
B.5 Pi.	Cp. tg.	- 1 cp. tg. pe 5 secții (3 la Diviziile 9,10 și 15 Inf.și 2 la C 5 A) - 1 secție de telegrafie pentru Armata a 3-a - 1 cp. tg. pe 5 secții
B. Pi. Cetate	Cp. tg. cetate	- câte 6 secții au fost date la Diviziile 17, 18, 19, 21, 22, și 23 Inf. și la Grupul Apărării Dunării
B. Specialități	Cp. t.f.f.	- 5 secții t.f.f. pentru C. 1-5 A. - 2 secții t.f.f. pentru D. 1 și 2 Cavalerie - 4 stații t.f.f. (tren și fixe) pentru M.C.G.

Subunitățile de transmisiuni în preajma Primului Război Mondial²

Punctele de comandă organizate de eșaloanele de nivel regiment în sus erau cu precădere instalate în localități, fapt care a permis utilizarea liniilor din rețeaua civilă, îndeosebi pentru legăturile cu spatele frontului. În campania anului 1916, întrebuințarea aparaturii de „*telegrafie fără fir*” a fost limitată de numărul redus de aparatură existent în dotarea structurilor de transmisiuni: „*Campaniile anilor 1916-1917 au constituit un prilej deosebit pentru verificarea*

² Pe http://smg.mapn.ro/site_CCI/istoricul_armei.htm

pregătirii militarilor transmisioniști, a mijloacelor și tehnicii din dotare, dar, mai ales, a concepției de întrebuințare în luptă a acestora. Ca și în alte armate, la începutul Primului Război Mondial, importanța transmisiunilor a fost oarecum ignorată, dar realitatea câmpului de luptă a scos în evidență necesitatea consacării prezenței armeei transmisiuni ca o condiție majoră pentru îndeplinirea misiunilor. După terminarea Primului Război Mondial și trecerea armatei române la organizarea de pace, trupele de transmisiuni au parcurs mai multe etape de dezvoltare, corespunzător armeei genului, din care continuau să facă parte”³.

Greutățile întâmpinate de comandanți în conducerea acțiunilor militare și experiența războiului au determinat o apreciere mai mare din partea acestora cu privire la transmisiunile militare, fapt care a generat transformări structurale de amploare. Astfel, la 30 octombrie 1919, batalionul de specialități a fost transformat în regiment de specialități, denumit ulterior Regimentul 1 Transmisiuni, care reprezenta, la acea dată, **primul regiment de transmisiuni din Armata României**.

Dezvoltarea trupelor de transmisiuni din Armata a 2-a, precum și a subunităților de specialitate care deserveau alte structuri ale armatei, a continuat și între cele două războaie, în paralel cu înzestrarea acestora cu tehnică specifică, provenită în special din import: „*Au intrat astfel în dotarea armatei: aparate de telegrafie rapidă, de tipul Baudot, teleimprimatoare de tipul Creed, Siemens, Lorentz, telescriptorul Hell, telefoane de campanie model Roulin, Thomson-Houston, cablu K.D.A.K. din Viena etc. și telefoane, centrale telefonice, cablu și aparatură de telefonie rapidă etc. din producția autohtonă*”⁴.

Tot în perioada interbelică s-a pus un accent deosebit pe elaborarea unor regulamente, instrucțiuni și manuale care cuprindeau principii și procedee noi de realizare a sistemelor de transmisiuni: realizarea transmisiunilor pe axe (în ofensivă) sau în rețele (în apărare), realizarea legăturii de la eșalonul superior (și cu mijloacele acestuia) către eșaloanele inferioare, concentrarea mijloacelor de transmisiuni, pe timpul ofensivei, pe direcția loviturii principale și obligativitatea constituirii unei rezerve de forțe și mijloace de transmisiuni.

În anul 1932, prin reorganizarea armeei, s-au mai înființat două regimente de transmisiuni și un batalion de transmisiuni de munte, iar la 1 aprilie 1932, în baza Înalțului Decret nr. 497, a fost înființată Brigada de transmisiuni, cu misiunea de a coordona pe linie de specialitate aceste unități.

La 1 iulie 1942, prin Decretul nr. 3818, s-a înființat Comandamentul transmisiunilor, Școala de ofițeri și subofițeri și Centrul de instrucție al transmisiunilor, fapt care a determinat separarea definitivă a transmisiunilor de arma geniu.

---

³ Colonel prof.univ.dr. Mircea Cosma, „*Evoluție și actualitate în arma transmisiuni*”, în *Revista Academiei Forțelor Terestre*, nr. 1/ 2003, p. 35.

⁴ *Ibidem*, p. 35.

În ceea ce privește transmisiunile, al Doilea Război Mondial a fost oarecum similar cu prima mare conflagrație mondială (tabelul 2). Cele mai extravagante estimări antebelice ale cerințelor militare s-au dovedit în curând a reprezenta doar o fracțiune din cererea efectivă. Necesitatea tuturor tipurilor de mijloace de transmisiuni, a îmbunătățirii calității și cantității acestora, s-a dezvoltat exponențial și dincolo de limitele și capacitățile imediate ale industriei. Creșterea producției a devenit un factor vital, iar investițiile în cercetarea și dezvoltarea în domeniul mijloacelor de comunicații a fost fără precedent. *Blitzkrieg*-ul timpuriu german, cu formațiuni de tancuri și blindate, a redefinit ordinea importanței în ceea ce privește comunicațiile radio viabile. Dezvoltarea armatelor (sectorul aerian, infanteria, artileria, echipele de blindate) a creat noi cerințe pentru comunicarea prin radio, utilizată de către toți membrii acestor organisme militare. Au fost furnizate sisteme portabile radio în toate plutoanele militare, iar fiecare tanc dispunea de un astfel de sistem.

Tabelul 2

	Mobilizate înainte de 23 august 1944	Operative la 23 august 1944 (Mobilizate efectiv)**	Mobilizate după 23 august 1944
La M.C.G.	- 3 B. Trs. (50, 20, 10 pentru F.N.G.); - 1 B. C.L.P. (22 – Trs. Lucru); - 3 B. Rd. Go. (3, 4, 5) - 1 B. Trs. Lucru pentru A. 4; - 1 Cp. Trs. (23) pentru Dt. 18 pază Z.P.; - 2 Cp. C.L.P. (4, 5 – Trs. Lucru); - 3 Cp. Trs. Etape; - 4 Pl. Trs. Etape	- B. 20, 50 Trs.; - B. 22 C.L.	- 3 B. Trs. (50, 20,10); - 1 B. C.L. (22); - 1 B. Trs. Lucru (202); - 2 Cp. Rd. Go.; - 3 Cp. Trs. Lucru (1, 2, 3); - 1 Cp. Trs. (25) pentru dt. Pază Z.P.
La armate	- 3 B. Trs. (51, 53, 54)	- B. 51 Trs. – A 1 R.; - B. 53 Trs. – A 3 R.	- 3 B. Trs. (51, 53, 54)
La C.A.	- 7 B. Trs.	- B. 2 Trs. – C. 2 A.; - B. 4 Trs. – C. 4 A.; - B. 11 Trs. – C. 6 A.; - B. 72 Trs. – C. 7 A.; - B. 150 Trs.; - C. Motomecanizat; - B. 8 Trs. – C. Munte; - Esc. 212 Trs. – C. Cv.	- 5 B. Trs. (2, 3, 4, 7, 11); - 1 Esc. Trs. – la Corpul de Cavalerie

Situația unităților de transmisiuni în anul 1944⁵

⁵ Pe http://smg.mapn.ro/site_CCI/istoricul_armei.htm

	Mobilizate înainte de 23 august 1944	Operative la 23 august 1944 (Mobilizate efectiv)**	Mobilizate după 23 august 1944
La divizii	<ul style="list-style-type: none"> - 17 Cp. Trs. – la 17 D. Inf.; - 1 Cp. Trs. – D. Blindată; - 1 Cp. Trs. – D. Munte; - 4 Esc. Trs. – la 3 D. Cv. și D. Cv. Bl.; - 6 Pl. Trs. – la 2 Cdm. Inf. și 4 Cdm. de Munte 	<ul style="list-style-type: none"> - Cp. 8 Trs. – D. 2, 3, 11, 21, 7, 18, 19, 4 Inf. (cu aceeași numerotare ca la D. I.); - Cp. 132 Trs. – D. 9 I.; - Cp. 81 Trs. – D. 6 I.; - Cp. 40 Trs. – D. Gardă; - Cp. 32 Trs. – Dt. 18 Pază Z.P.; - Cp. 37, 38, 39 Trs.; – D. 1, 2, 3 Munte; - Esc. 1, 8, 44 Trs. – D. 1, 9, 8 Cv. 	<ul style="list-style-type: none"> - 20 Cp. Trs. pentru 18 D. Inf și similare (2, 3, 11, 38, 132, 10, 82, 21, 7, 8, 14, 35, 81, 13, 18, 20, 1, 19, 38, 39); - 5 Esc. Trs. (1, 3, 8, 42, 44) pentru D. Cv.; - 7 Pl. Trs. (101, 102, 103, 104, 24, 119, 23) pentru comandamente independente
TOTAL SUB. TRS.	<ul style="list-style-type: none"> - 14 B. Trs.; - 1 B. Trs. Lucru.; - 23 Cp. Trs.; - 4 Esc. Trs.; - 2 Cp. C. L. P. (Trs. Lucru); - 10 Pl. Trs. 	<ul style="list-style-type: none"> - 16 B. Trs.; - 1 B. C. L.; - 4 Esc. Trs.; - 15 Cp. Trs. 	<ul style="list-style-type: none"> - 12 B. Trs.; - 1 B C.L.; - 1 B. Trs. Lucru (C. L. P.); - 3 Cp. Trs. Lucru; - 2 Cp. Rd. Go.; - 21 Cp. Trs.; - 6 Esc. Trs.; - 7 Pl. Trs.

* Arhivele Militare Române, Fond Marele Stat Major, Dosar nr. 1031/1946-1947, filele 40-46.

** Celelalte subunități de transmisiuni se găseau fie desconcentrate, fie în diferite stadii de refacere.

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, structurile de transmisiuni din armata noastră au suferit numeroase transformări cantitative și calitative, nu toate justificate de cerințele conducerii trupelor la pace și la campanie. De prea multe ori punctul de vedere al specialiștilor din armă a fost ignorat, luându-se decizii fără consultarea lor și fără nicio bază științifică în ceea ce privește structura, mărimea și dotarea tehnică a unităților de transmisiuni de la toate eșaloanele.

În perioada 1945-1989, în organizarea la vârf au existat, succesiv, Brigada de Transmisiuni, Comandamentul Transmisiunilor și Comandamentul Trupelor de Transmisiuni, având atât un rol de reglementare în domeniu – regulamente, instrucțiuni, dispoziții, manuale etc. pentru întreaga armată, cât și un rol executiv-operativ pentru organizarea, realizarea și exploatarea sistemelor de transmisiuni de la toate eșaloanele. La fel ca și celelalte structuri, și Armata a 2-a a fost dotată cu tehnică analogică de proveniență rusească (R-105, R-137, R-118, R-140, R-404 etc.) și, într-o mai mică măsură, autohtonă (R-1070/1071, R-1300). Noile mijloace de transmisiuni radio, radioreleu și fir erau asigurate la toate nivelurile și permiteau organizarea și realizarea unor sisteme de transmisiuni care satisfăceau,

în mare măsură, nevoile de comunicații în cadrul proiecțiilor privind acțiunile militare ale acelor vremuri.

Foto 6: Autostație radioreleu R-404

Foto 7: Autostație radio R-118

La 9 iunie 1993, prin hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, s-a aprobat „*Concepția de organizare și realizare a Sistemului de Transmisiuni al Armatei României – STAR*”. Este pentru prima dată în istorie când problematica armeei transmisiuni a fost analizată la cel mai înalt nivel politico-militar de decizie și, ca urmare, s-a adoptat o concepție unitară pe termen lung, care a determinat schimbări radicale și implicații majore la nivelul structurii de forțe a armatei. Acesta a fost începutul unei noi ere în telecomunicațiile noastre militare, prin trecerea treptată la înlocuirea echipamentelor și sistemelor analogice cu cele digitale/numerice. Este momentul definirii unor noi priorități în ceea ce privește profesionalizarea militarilor transmisioniști și înființarea unui sistem de transmisiuni multifuncțional, destinat special numai asigurării legăturilor militare pentru situații de pace, criză sau război.

Progresele cele mai importante au fost determinate de mai mulți factori, printre care cei mai semnificativi sunt: dezvoltările tehnologice în producția echipamentelor de comunicații și a celor informatice (lărgirea benzilor radio, diversificarea tipurilor de modulație și de codare utilizate, extinderea tehnologiei microundelor și a comunicațiilor prin sateliți militari și comerciali, protecția sporită la acțiunile de război informațional etc.), creșterea performanțelor computerelor, unirea conceptuală, tehnologică și operațională a echipamentelor și rețelelor de comunicații digitale cu echipamentele de calcul electronic și aplicațiile software, cerințele tot mai mari pentru scurtarea continuă a ciclului conducerii și pentru efectuarea corectă și rapidă a analizelor multicriteriale ale unui volum uriaș de date și informații necesare planificării și ducerii operației (luptei), precum și elaborarea unor noi concepte privind ducerea războiului, cum sunt: „*războiul bazat pe rețea*”, „*aspecte ale conflictelor militare asimetrice*”, „*lupta împotriva terorismului*”, „*războiul cibernetic*” etc.

Între anii 1997 și 2008, în mai multe faze, s-a dezvoltat Rețeaua de Transmisiuni Permanentă (RTP), pentru acoperirea cu comunicații digitale de voce, date și videoconferință a celei mai mari părți din teritoriul național și asigurarea resurselor pentru majoritatea comandamentelor, statelor majore, marilor unități și unităților din compunerea actuală de pace a Armatei. La finalul anului 2008, Rețeaua de Transmisiuni Permanentă reprezenta o rețea distribuită, încorporând, din punct de vedere operațional și tehnic, centre de comunicații de diferite dezvoltări, de la cele nodale principale până la modulele desfășurabile în teatrele de operații și extensiile externe pentru comunicațiile cu NATO și UE.

În cadrul procesului de restructurare a armatei, determinat de necesitatea adaptării structurilor militare la specificul îndatoririlor și drepturilor ce revin României în calitate de membră a NATO, UE și ONU, Comandamentul Armatei a 2-a s-a transformat, succesiv, în *Comandament Operațional Întrunit* (2000), *Comandament Operațional* (2001), *Comandament 2 Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”* – nivel corp de armată (2003), *Comandament Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”* – nivel operativ, două stele (2008) și, în final, în *Comandamentul Diviziei 2 Infanterie „Getica”* (2010).

Începând cu 1 ianuarie 2003 și până la 15 aprilie 2010, Comandamentul Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu” a exercitat comanda operațională a contingentelor naționale aflate în misiuni internaționale. Participarea Armatei României la misiuni internaționale în Afganistan, Irak și Balcani (Bosnia și Herțegovina și Kosovo) a condus, în timp, la realizarea unor schimbări majore în domeniul sistemelor de comunicații și informatică militară, ca urmare, în principal, a nevoii de asigurare a unor servicii de comunicații în afara granițelor statului, în condiții climatice și de relief diferite față de cele din țară și la distanțe mari.

Exercitarea autorității naționale asupra structurilor militare dislocate în teatrele de operații nu s-a putut face decât în condițiile asigurării a cel puțin unei căi de comunicații care să constituie suportul minim al schimbului de informații. În plus, structura dislocată în teatrul de operații a trebuit să dispună de propriul sistem de comunicații și informatică, prin care să-și conducă elementele proprii și să asigure interoperabilitatea cu sistemele aliaților.

S-a avut în vedere faptul că asigurarea serviciilor de comunicații și informatică trebuie realizată în toate fazele misiunii (pregătire, dislocare, instalare, desfășurare, extracție). S-au conturat trei mari nevoi de legături: legătura operativă cu țara, legăturile necesare conducerii proprii structuri și legăturile sociale.

Soluția cea mai utilizată pentru asigurarea comunicațiilor de voce și date a constituit-o dotarea contingentelor cu stații radio (*Panther* și *Jaguar*) și module de comunicații și informatică dislocabile (MCID), care permiteau accesul la rețelele

de comunicații satelitare civile. Instalarea modulelor de comunicații și informatică a rezolvat problema asigurării serviciilor de voce, date și videoteleconferință pentru nevoi operative și sociale. Încă de la început, acestea au fost apreciate de parteneri pentru modernitatea și capacitățile lor, fiind în totalitate interoperabile cu alte sisteme de comunicații ale NATO.

Misiunea de planificare a sistemelor de comunicații și informatică pentru teatrele de operații din Irak, Afganistan și Balcani a revenit specialiștilor din J6 – Comunicații și informatică/Comandamentul Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”. Astfel, toate *dispozițiile de comunicații și informatică* au fost elaborate de către structura J6/Comandamentul Operațional Întrunit și avizate de Direcția comunicații și informatică din Statul Major General.

Înzestrarea structurilor de comunicații și informatică din cadrul *Diviziei 2 Infanterie „Getica”* cu elemente specifice componentei dislocabile a RTP (container de comutație, multiplexare, supervizare și secretizare, container radioreleu, container radioreleu și acces radio) a permis extinderea RTP și accesul la facilitățile oferite de aceasta, a marilor unități și unități dislocate în raioanele de desfășurare a exercițiilor.

Modernizarea sistemelor de comunicații și informatică a devenit un proces complex și continuu la care s-a angajat Armata României și constituie o condiție esențială și primordială pentru asigurarea interoperabilității, în cadrul întregului spectru al operațiilor.

Foto 8: Container transportabil de comutație, multiplexare, supervizare și secretizare⁶

La nivelul Forțelor Terestre, au fost inițiate și derulate programe de înzestrare în domeniul sistemelor de comunicații multicanal, bazate pe tehnologie *transfer asincron/asynchronous transfer mode/ATM*, concomitent cu realizarea rețelelor

⁶ Pe http://smg.mapn.ro/site_CCI/istoricul_armei.htm

de senzori și asigurarea programelor de operare software necesare procesului de comandă și control. Programele sunt orientate pe soluții tehnologice moderne: legături de date tactice ATDL, integrarea senzorilor, implementarea sistemelor de monitorizare a poziției forțelor și a sistemelor de identificare, navigație și sincronizare pentru platformele tactice, fuziunea datelor pentru generarea și menținerea imaginii operaționale comune etc.

Totodată, specialiștii militari în domeniu au contribuit la dezvoltarea conceptelor de *rețea de rețele*, *sistem de sisteme* sau *federație de sisteme*, însemnând un grad mai ridicat de compatibilitate (interoperabilitate) între sisteme diferite din aceeași țară și între sisteme ale aliaților și forțelor puse în comun sub aceeași comandă. Crește semnificativ rolul comunicațiilor radio militare (bazate pe sisteme și echipamente performante HF, VHF și UHF terestre, aeriene și navale), al comunicațiilor VoIP (după modelul rețelelor comerciale, inclusiv în câmpul tactic, pe suport radio performant) și al comunicațiilor radio de voce, date și videoconferință, prin sateliți militari și comerciali.

Similar armatei române, și la nivelul *Diviziei 2 Infanterie „Getica”* se observă nevoia crescută de comunicații radio stabile, sigure și cu facilități de protecție împotriva acțiunilor de război electronic desfășurate de adversar, fapt ce a determinat renunțarea la echipamentele radio analogice de proveniență rusească sau autohtone și derularea programelor majore de înzestrare cu echipamente digitale din categoria sistemelor radio cu spectru împrăștiat. Posibilitățile stațiilor radio *Jaguar*, *Panther*, *Harris* și, ulterior, *Harris* de generația a doua (FALCON II) de a asigura comunicații

Foto 9: Autostație radio Panther 2000 H

de voce și date în salt de frecvență, concomitent cu secretizarea acestor comunicații prin algoritmi de criptare performanți, au determinat un salt calitativ uriaș în ceea ce privește organizarea și exploatarea rețelelor radio de campanie sau interconectarea rețelelor de calculatoare pe canale radio cu capacități de trafic ridicate: „Autostația FALCON reprezintă un sistem complet integrat și personalizat nevoilor și cerințelor Armatei Române, fiind un sistem tactic de comunicații vehicular”. Sistemul oferă transfer de voce și date utilizând stații de tipul RF-5800 HF și RF-5800 V. Sistemul radio RF-5800 H include o legătură automată (ALE), având rata de transfer date de până la 9 600 bps cu protocoale avansate în ceea ce privește erorile, un receptor GPS încorporat, MELP digital de voce, unitate de criptare unică Armatei Române, ECCM digitale și un built-in IP interfațat⁸.

Foto 10: Autostație radio FALCON II

Foto 11: Stație radio Harris RF-5800 H

Dezvoltarea rețelelor de comunicații satelitare înregistrată acum, la început de secol, a determinat specialiștii militari să ia în calcul această nouă componentă a sistemelor de comunicații și informatice pentru elaborarea, în primă fază, a unei concepții de comandă și control adecvată vremurilor actuale, ca și pentru dotarea ulterioară, graduală, a structurilor militare cu astfel de mijloace.

Avansul tehnologic obținut la începutul anilor '80 a permis revoluționarea comunicațiilor prin sateliți, în sensul unei micșorări importante a dimensiunilor stațiilor de sol, concomitent cu reducerea costurilor și a consumurilor de putere.

Printre serviciile care au beneficiat de noile tehnologii, au fost și cele deservite de rețelele punct-multipunct (*point-to multipoint*), care au început să utilizeze noua generație de stații de sol foarte mici, cunoscute sub numele generic de VSAT (*Very Small Aperture Terminal*).

⁷ Pe <http://www.rumaniamilitary.ro/inteligenta-romaneasca-transmisiunile-in-armata-romana>

⁸ *Ibidem.*

Avantajul major al dotării structurilor militare cu stații VSAT este determinat de faptul că terminalul are o dimensiune de la 1,2 până la 2,4 metri în diametru, este robust și poate fi instalat într-un timp scurt. De asemenea, o rețea VSAT poate integra servicii de voce, date, video în același sistem, reducând costurile și managementul dificil asociat cu sisteme separate. Poate constitui suport de comunicație pentru o arie vastă de aplicații: transmisii interactive de date, poștă electronică, internet, videoteleconferințe, voce, monitorizare și control de sisteme.

Mijloacele de comunicații satelitare au jucat un rol deosebit în realizarea extensiilor RTP/RMNC în teatrele de operații din afara teritoriului național. Necesitatea asigurării unor astfel de echipamente cu capacități de trafic mari este determinată de eficiența acestora în a asigura comunicații stabile și sigure pentru toate unitățile care acționează izolat, în zone situate la mare depărtare față de facilitățile existente pe teritoriul național sau în condițiile unui teren greu accesibil pentru celelalte categorii de mijloace. Pentru aceasta, soluția a fost identificată în crearea unor module de comunicații și informatică dislocabile, ușor de transportat cu orice mijloc și având capacități de conectare la RTP/RMNC.

Tehnologiile de comunicații satelitare au potențialul de a accelera disponibilitatea serviciilor de voce, date și VTC. Satelitul reprezintă infrastructură imediată, independentă de teren și distanță. Eficiența serviciilor satelitare iese în evidență când acestea servesc spații foarte mari, de exemplu teritorii naționale, continentale sau globale. În aceste cazuri, nu există limitări de tipul ultim kilometru, iar fiabilitatea comunicațiilor satelitare este recunoscută în cazuri de dezastre naturale sau terorism.

Scopul final al rețelelor de satelit este furnizarea suportului pentru aplicații și servicii disponibile în rețelele terestre. Aceste aplicații și servicii produc atât trafic, cu o mare diversitate de cerințe, în ceea ce privește resursele de rețea și calitatea serviciilor, cât și cerința integrării terminalelor utilizate în telecomunicații, rețele de calculatoare, sisteme globale de localizare. Rețelele de sateliți au abordat și aspectele referitoare la administrarea resurselor, servicii de securitate și calitate, servicii VoIP, servicii de grup, video conferință și IPv6.

În acest an, la nivelul *Diviziei 2 Infanterie „Getica”* s-a desfășurat o nouă etapă din cadrul procesului de modernizare și dezvoltare a sistemelor de comunicații, prin derularea proiectului tehnic de modernizare a containerelor de comunicații din dotarea Batalionului 47 Comunicații și Informatică, avându-se în vedere dezvoltarea sistemului de transport, a sistemului de furnizare a serviciilor de comunicații de voce, date și multimedia, precum și asigurarea interoperabilității și interconectării cu rețele de comunicații tactice aparținând partenerilor NATO.

Dirjeciile actuale de dezvoltare a sistemelor de informații, comunicații și informatice sunt determinate de adoptarea unor soluții care utilizează o tehnologie avansată ce a revoluționat domeniul și este în continuă dezvoltare. Printre cele mai importante amintim: adoptarea și utilizarea Protocolului internet (IP), ca mecanism comun și viabil de transport pentru toate tipurile de informații și medii de transmitere, implementarea capabilităților radio definite software (SDR) și a soluțiilor Wi-LAN, complementarea echipamentelor radio cu echipamente de tip HCDR, cu capabilități de transmițeri de date de 2 Mbps, implementarea soluției unice de identificare și urmărire a trupelor proprii și aliate (conceptul *Blue Force Tracking – BFT*) pe toate terminalele individuale și în rețelele locale de calculatoare (LAN) etc.

Având bine înțelese cerințele câmpului de luptă modern, în care eficiența optimă a sistemului de comunicații și informatic devine o componentă esențială în asigurarea superiorității informaționale și obținerea succesului, în fața armii *comunicații și informatică* sunt puse noi responsabilități, pentru ca aceasta să poată, în continuare, să rămână sistemul nervos funcțional al Armatei Române.

BIBLIOGRAFIE

1. General de brigadă Ion Cerăceanu, „Anul 2012 – un an aniversar pentru Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii și unitățile militare subordonate”, în *Revista comunicațiilor și informaticii*, nr. 1, 2012, Sibiu.
2. General de brigadă Ion Cerăceanu, colonel Gheorghe Dincă, „Din istoria telecomunicațiilor – repere cronologice importante”, Editura Militară, București, 2013.
3. Colonel prof.univ.dr. Mircea Cosma, „Evoluție și actualitate în arma transmisiuni”, în *Revista Academiei Forțelor Terestre*, nr. 1, 2003.
4. Visarion Neagoe, „Armata României în misiuni internaționale. 1991-2009”, Editura Centrului-Tehnic Editorial al Armatei, București, 2010.

DUHOVNICI MILITARI BUZOIENI ÎN CAMPANIA PENTRU REÎNTREGIREA ROMÂNIEI MARI

*Emil NICULESCU
Colonel Liviu CORCIU*

Military clergy was introduced in Buzău garrison in 1924. The authors studied the figures of the military chaplains in the 1916-1918 Campaign census. It is thus shown that 252 military chaplains were mobilised, 46 were demobilised for various reasons, and 25 were reported missing in action or prisoners. The article presents interesting data related to the military chaplains from Buzău who assisted the troops, military trains and ambulances, being engaged with devotion in the 1916-1918 Campaign. For the Romanians, the moment marked the fight for national reunification, to gather those who had the same ethnic origin and religion within the borders of the same country. The chaplains were those who care for the morale of the troops throughout the battlefields in the First World War.

Keywords: *religious service; confessor; Christianity; First World War*

Ordinul Marelui Stat Major nr. 3451 din 29 octombrie 1915 a reglementat atribuțiile preoților în armată, între care o grea și sfântă sarcină ca, cu cuvântul și fapta, să țină aprinsă făclia credinței în popor, precum și în inimile ostașilor noștri, care în zilele grele vor fi chemați să se jertfească pentru binele și mărirea patriei și neamului.

Confesorii regimentelor vor desfășura o vie activitate pastorală pe timpul mobilizării, vor binecuvânta trupa la părăsirea garnizoanei, vor cuvânta asupra însemnătății momentului, vor încuraja oșteanul înainte de luptă, vor sta la postul regimentar, pentru a alina, alături de medic, durerea răniților, învederându-le că icoana durerilor și suferințelor este însuși Mântuitorul Hristos (...), iar semnele și rănilile căpătate în război rămân cele mai frumoase podoabe ale unui ostaș.

Duhovnicul se îngrijea de starea morală a trupei și aceasta era valabil pe toate câmpurile de luptă ale primei conflagrații mondiale, cum au observat cercetătorii istoriei vii a acesteia: *Religia de război nu este numai un element major al culturii de război, ci și, fără a fi vreun paradox, dublul ei element constitutiv prin consimțământ*

Emil Niculescu, colonel Liviu Corciu – Divizia 2 Infanterie „Getica”, Buzău.

– pentru Dumnezeu și pentru patrie deopotrivă – și prin refuz, cel al unui pacifism mergând uneori până la denunțarea războiului ca un semn al păcatului. Lucrurile stau la fel pentru toate popoarele beligerante: „Dieu est de notre côté”, „God with us”, „Got mit uns”. A crede în Dumnezeu și a crede în patria ta sunt două lucruri adesea de nedespărțit; nu înseamnă că toți au fost credincioși ori, încă mai puțin, practicantți; în schimb, este limpede că valorile spirituale – binele, răul –, ca și vocabularul lor – mistica luptei, uniunea sfântă – au alimentat reprezentările bărbaților și femeilor convinși că participă la o adevărată cruciadă. O cruciadă mai întâi înrădăcinată în secolul precedent, în timpul căruia s-au născut diferite forme de cult patriotic. Căci, în secolul al XIX-lea, națiunile s-au sacralizat pe cât s-au naționalizat religiile¹.

Vom aduna, în chip de pioasă rememorare, însemnări despre confesorii militari buzoieni, care au însoțit regimentele buzoiene și râmnicene, trenurile militare și ambulantele altor unități, angajându-se, cu tot devotamentul, în Campania din 1916-1918, care, pentru români, a însemnat lupta pentru întregire națională, pentru adunarea între aceleași hotare a celor „de un neam și de o lege” răzlețiți sub stăpâniri străine.

Misiunea preoților noștri militari nu era una ușoară, nici „atuurile” propagandei inamice nu erau de ignorat, exista chiar un „consens” în această direcție: „Război al dreptății, război drept. Toți beligeranții sunt convinși de formidabilul adevăr al cauzei lor. Se bat pentru „mica lor patrie și marea lor patrie”, în pasiunea lor hotărâtă, dacă nu entuziasă, se amestecă dragostea pentru cei apropiați lor și dragostea pentru Pământul lor, reprezentat prin tot atâtea simboluri: steaguri, cântece, poeme învățate la școală sau în armată”².

Fiecare considera că se află de partea cea bună a baricadei, contrafortul moral se alinia sub aceeași simbolistică: catolici, protestanți sau ortodocși: *Crucea unește pe toți luptătorii, prieteni și dușmani, creștini și necreștini. Dacă pe câmpurile de bătălie nu se alinia numai semnul lui Iisus, se alinia și el, prin imitație, și asta la toți beligeranții. Fixarea într-o formă a amintirii morților din război încearcă să creeze viață din moarte. Este logic ca, în societățile cu dominantă creștină, mesajul creștinismului, al sacrificiului și al învierii, să fi coincis perfect cu acest efort, până la a i se supune aproape în întregime.*

Revelatoare, din acest punct de vedere, sunt rândurile poetului erou, sublocotenentul Constantin T. Stoika (n. 1892, Buzău – m. 25 octombrie 1916), consemnate de *Editura Militară* în lucrarea „Însemnări din zilele de luptă”,

¹ Stéphane Audoin-Rouzeau și Annette Becker, *Războiul redescoperit. 1914-1918*, Editura Corint, 2014, pp. 154-155.

² *Ibidem*, pp. 156, 164.

care, fiind combatant în defileul Oltului, scria la 5 octombrie 1916: *asupra unui prizonier german din vânătorii alpini s-a găsit următorul inventar: pe lângă fotografii intime și scrisori familiale, carnetul unui soldat sârb, fiindcă luptase și în Serbia, semnul de metal al identității, un memorator franco-german, fiindcă luptase și la Verdun, o hartă cu granițele țării noastre (...), un carnet de însemnări zilnice, din care am văzut că, la 1 octombrie, numai au sosit în munții noștri vânătorii alpini germani – și o carte de rugăciuni.*

Iconomul Constantin Nazarie, devenind protopop al preoților din Armată, asimilat cu gradul de colonel, alcătuieste, în cel de al doilea an de neutralitate, un set de instrucțiuni necesare acestora, care vor intra în vigoare abia în octombrie 1916, precum și 10 cuvântări „menite a da preoților un model de felul cum trebuie să vorbească Trupeii în diferite ocaziuni și situații de război, tipărite pe propriile-i speze, deși ele erau de un folos real și Ofițerilor; acestea sunt: 1. Ce înseamnă a fi soldat; 2. Drapelul; 3. De ce trebuie să ascultăm de superiori; 4. La ce folosește omului și ostașului ajutorul lui Dumnezeu; 5. Trezia și militarul; 6. Vorbire la declararea de război; 7. Vorbire înainte de a începe lupta; 8. Vorbire la câștigarea de victorie; 9. Vorbire de încurajare în caz de pierdere de luptă; 10. Vorbire la înmormântarea unui ostaș în vreme de război”³.

Una dintre primele jertfe a războiului a fost preotul Gh. Jugureanu, de la Regimentul 72 Infanterie Mizil, garnizoană care se afla, pe atunci, între granițele județului Buzău, care *a însoțit regimentul în campanie până la 23 Noembrie 1916, pe ziua căderii Bucureștilor, când a căzut prizonier în satul Tâncăbești. Neclintit de la datorie, îndeplinind cu cel mai mare devotament două servicii: pe cel de duhovnic sufletesc al fiecărui bolnav și pe cel de medic al fiecărui rănit, fiindcă n-a fost luptă în care să nu însoțească pe medici, până la cea mai înaintată linie de foc, și n-a fost acțiune tactică, fără ca el să nu se găsească la postul de prim ajutor, lucrând laolaltă cu medicii regimentului pentru pansarea numeroșilor răniți. Este un preot plin de sănătate și cu belșug de inteligență, știind ca prin dese sale cuvântări să însuflețească tineretul nostru ofițeresc, de care este așa iubit. Este cult și înzestrat cu cele mai frumoase calități patriotice, dând dovezi multiple de abnegațiune și sacrificiu (Col. Fărcășanu)*⁴. Se află pe lista celor 24 de preoți dispăruți (prizonieri sau morți).

Regimentul 48 Infanterie Buzău, format din rezerviști și încadrat cu ofițeri activi, îl avea preot militar pe A. Anghelescu (născut la Mlăjeț-Buzău), care va însoți trupa încă de la forțarea trecătorilor spre Transilvania: *a plecat cu regimentul la Brad,*

³ Iconomul prof.univ. Constantin Nazarie, șeful Serviciului Religios al Armatei, *Activitatea preoților de armată în Campania 1916-1918*, Imprimeria Ministerului Cultelor și Artelor, 1920, p. 8.

⁴ *Ibidem*, pp. 83-84; 99.

în Transilvania. La 8 septembrie, în vederea luptei din 9 septembrie, oficiază *Te deum* în fiecare batalion. La Batalionul III, inamicul a tras cu obuze asupra poziției noastre, și, deși obuzele cădeau în jurul Sfinției Sale, arată mai mult curaj și sânge rece, continuând serviciul, ceea ce inspiră soldaților mult curaj. La toate luptele (cele din preajma Sibiului și defileul Oltului, n.a.), Sfinția Sa se găsește în apropiere, dând ajutorul său spiritual răniților. În zona de refacere (satul Deleni, lângă Hârlău, n.a.), când tifosul exantematic făcea ravagii, Sfinția Sa, fără grijă de moarte, mergea din infirmerie în infirmerie, împărtășind și căutând a îndulci ultimele momente ale bolnavilor (Lt. colonel Iliescu).

A luat parte la toate luptele și greutățile. Zilnic, în mijlocul soldaților, a contribuit la ridicarea moralului trupei. A desfășurat o activitate rodnică și de toată lauda (Lt. colonel Popescu, Negreanu).

L-am văzut întotdeauna la datorie în tranșeele cele mai înaintate și sub bombardament vrăjmaș. Muncește sufletește asupra întregului regiment (Colonel Nedeleanu)⁵.

Tot în Regimentul 48 a servit și preotul P.I. Mironescu (din Țigănești – Tecuci), din ale cărui referințe se desprinde faptul că vârsta l-a inclus printre cei demobilizabili: *bun preot, își execută cu multă conștiință serviciul. În timpul când regimentul era pe zona de refacere, a suferit de tifos exantematic, acest preot și-a dat toate silințele a corespunde grelelor însărcinări ce era chemat să le execute. Pe front a stat la trenul regimentar, fiind și cam debil, ceea ce l-a făcut să solicite și să i se aprobe demobilizarea pe 1 noiembrie 1917, înainte de vreme (Colonel Rotaru)*⁶.

Regimentele buzoiene și, în plus, Regimentul 32 Infanterie Ploiești se aflau în compunerea Diviziei a 5-a, astfel încât referințele despre confesorul C. Bocănescu de la (Regimentul) 8 Infanterie (Buzău), dintre cele mai elogioase, aveau printre cei care-l caracterizau și pe generalul Gheorghe Razu, comandantul diviziei: *este rezistent și sănătos, fizic plăcut. Serviciul religios îl face cu multă evlavie. Posedă distincțiunea, claritatea și cucernicia, calități atât de rare și necesare unui preot. Posedă o vastă cunoștință a științelor morale și psihologice, grație cărora poate da o adevărată impulsie morală celor demoralizați. În lupte a fost tot timpul la postul de prim ajutor, dând astfel dovadă destul de vie de înaltul său simț patriotic și al datoriei. Pe timpul reorganizării, cu ocazia epidemiei de tifos exantematic, a fost nedezlipit de bolnavi, contribuind într-o măsură foarte largă la reabilitarea moralului bolnavilor. Îl califică de confesor distins și eminent, cu calități morale demne de imitat și laudă pentru întregul cler bisericesc (Colonel Voicescu). Mențin în totul părerile comandantului său (Colonel Lișcu, General Razu). A dat probe de un devotament*

⁵ Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu și Andrei Nicolescu, *Preoți în lupta pentru Marea Unire. 1916-1919*, Editura Europa Nova, 2000, p. 451.

⁶ *Ibidem*, p. 456.

desăvârșit. A ridicat tot timpul moralul trupei prin exemplul și vorba sa. Devotat, curajos și energic, se pune în evidență, fiind exemplu de datorie și devotament (lt. colonel Cibuchi). A fost propus a fi avansat maior⁷.

Preotul a fost avansat la gradul de căpitan asimilat, la 15 iunie 1917, și decorat cu Crucea „Meritul Sanitar” clasa a II-a⁸.

Preotul căpitan Matei Popescu, de la Ambulanța Diviziei a 5-a, raportează, la 22 noiembrie 1917, Protoieriei preoților din armată: *Împreună cu d-l medic șef al Diviziei a 5-a am vizitat toate regimentele de infanterie de pe front, mergând până la prima linie, pentru a face o constatare „de visu” a stării sanitare a trupelor, cu care ocazie am avut mici convorbiri edificatoare. În curând vom face aceiași lucru la artilerie și celelalte unități. La Nicorești, am amenajat o biserică pentru soldați, unde servim sfânta liturghie trei preoți din armată. (...) Imediat am făcut un cor, executând toate cântările Sf. Liturghii, după diferiți autori. La fiecare duminică și sărbătoare se țin predici religio-morale-patriotice. De conivență cu d-l medic șef, am hotărât a înființa o școală pentru a învăța carte pe soldați și a face lecții catihetice. Deja s-au împărțit câteva catehisme⁹.*

Duhovnicul ambulantei de la divizie fusese avansat căpitan, la 15 iulie 1917, și decorat cu „Coroana României” cu spade în grad de cavaler¹⁰.

Regimentul 7 Artilerie Buzău, la 15 noiembrie 1917, dislocat la Nicorești, beneficiază de asistența preotului Matei Popescu, care, împreună cu doi preoți locotenenți de la Brigada 5 Artilerie și Spitalul Mobil 15, a creat un centru cultural.

Între cele realizate se înscrie, în vederea Sfințelor Sărbători, o colecție de 1 000 de lei, de la ofițeri și trupă, pentru orfanii de război. Într-o dare de seamă se amintește: *în sobor de trei am făcut diferite servicii pe front, în fața trupei, acolo unde s-a putut aduna și anume: în ziua de 27 decembrie 1917, la Cosmești din Vale: Regimentul 7 Artilerie, la 29 decembrie, la Mărășești: Regimentele 9 și 7 Artilerie; în ziua de 4 ianuarie 1918, la Hanul lui Cincu: Regimentul 7 Artilerie, în ziua de 3 ianuarie, la Dobrinești: Regimentele 17 și 19 Artilerie. După fiecare serviciu s-au ținut cuvântări cu caracter religios patriotic.*

Azi, 6 ianuarie 1918, după săvârșirea solemnă a Sfintei liturghii, în procesiune am mers la locul unde erau strânse trupe ale unităților noastre în frunte cu dl. Comandant al Diviziei 5-a – general Razu – săvârșind sfințirea apei, după care s-au dat onorurile militare cuvenite. După-amiază am mers cu botezul la Cosmești din Deal, unde erau Regimentele 7 și 19 Artilerie¹¹.

⁷ *Ibidem*, p. 481.

⁸ Iconomul prof.univ. Constantin Nazarie, *op. cit.*, pp. 83-84, 99.

⁹ Gheorghe Nicolescu ș.al., *op. cit.*, p. 154.

¹⁰ Iconomul prof.univ. Constantin Nazarie, *op. cit.*, pp. 100, 104.

¹¹ *Ibidem*, p. 185.

Preotul Regimentului 9 Infanterie Râmnicu-Sărat, Spiridon Mândrescu, adresează o „jalbă” către Reverendissimul Protoieriei de armată, într-un limbaj plin de farmec cronicăresc, în care evocă bătălia de la Mărășești și pagubele înregistrate în trusa sa de cleric de campanie: *Deși am fost în greaua cumpănă a morții de atâtea ori, ba chiar a fi și în prinsoare la dușman, Dumnezeu a avut grijă de mine.*

Acum în urmă, spre sfârșitul lunii iulie, divizia noastră având a se împotrivi dușmanului, în regiunea Cosmești-Mărășești, s-a făcut multă moarte și prăpăd, căci oastea noastră, îndârjindu-se, a stat la luptă cu tot trupul și sufletul ei.

În seara zilei de 1 august, vrăjmașul îndoindu-și puterile și aruncându-se asupra-ne cu foc, fier și fumuri înăbușitoare, a stroșșit biata noastră oaste pe loc, îngropând-o în șanțuri dărâmate.

Cu această ocazie, un capăt al șanțului în care mă adăposteam fiind atins, mi-a acoperit și sfârtecat geanta cu Sf. Antimis, cutiuța cu Sf. Împărtășanie și carnetele de identitate ale soldaților și corespondența. (...)

De aceea, Reverendissime Părinte Protoiereu, având neapărată trebuință de un nou Sf. Antimis, vă rugăm să binevoiți a interveni spre a mi se trimită un altul. E mare lucru serviciul divin aici, între ostași¹².

A fost avansat la gradul de căpitan asimilat, la 1 iulie 1917.

Preotul D. Nicolaescu, confesorul Regimentului 3 Vânători, fost slujitor al bisericii din Cățiașu (Chiojd) și-a primit o suită de binemeritate elogii, între semnatari numărându-se și viitorul general Traian Epure, supranumit „apărătorul văii Buzăului”: *e cetățean convins și conștient, pătruns de credința în izbânda neamului. Mai toți oamenii Regimentului 3 Vânători fiind din Prahova, erau îndreptați către adventism. Grație muncii neobosite a acestui distins preot și nenumăratelor sale predici explicative, ținute soldaților chiar în vârtoarea luptei, cum a fost cazul în luptele din Transilvania, în care ocazie cu crucea în mână dădea binecuvântare ostașilor, a putut înlătura această delăsare de la credință și datorie. După intrarea în țară m-a putut secunda excelent și a contribuit la reculegerea soldaților.*

Pe lângă că este preot desăvârșit, este și un bun cunoscător al istoriei neamului. În predicile bisericesti a pus întotdeauna, cu o mare măiestrie, legătură între chestiunile bisericesti și cele ale istoriei neamului, dând ostașilor o dulce și sănătoasă hrană sufletească (col. Epure). Este un preot distins din toate punctele de vedere (maior Bădulescu)¹³.

A fost avansat la gradul de căpitan asimilat, la 15 iunie 1917, și distins cu „Coroana României” cu spade în grad de cavalier.

¹² *Ibidem*, p. 141.

¹³ *Ibidem*, p. 425.

De pericolul sectei adventiste vorbește și protoiereul Constantin Nazarie. Pericolul sectei adventiste (ea fiind *contra războiului și, deci, a intereselor țării*, propovăduind că Maica Domnului *oprește a da cu pușca și cu tunul*) a fost „*contracarat*” cu ajutorul preoților și *dându-se câteva pilde de la Curțile Marțiale, prin osândirea vinovaților*¹⁴.

Cunoscător temeinic de carte și cercetător al istoriei locale, D. Nicolaescu a realizat o lucrare de licență, încă inedită, „*Preoții și bisericele Chiojdului din Bîsca*” (1935), din ale cărei pagini cităm: *Chiojdul din Bîsca are un neam întreg cu ramificații în tot satul, numit Izbășoiu, urmași ai „iuzbașilor peste dărăbanții” veacurilor apuse. Pe o evanghelie din biserica veche din Chiojd este menționat faptul că, pe 19 sept. 1770, căpitanul Dumitru Costeacu a fost tăiat de turci. Cunoscând rostul ostășesc al steagului de la Chiojd, această notiță ne întărește credința că, în războiul dintre ruși și turci (1768-1774), dorobanții de la Chiojd au fost de partea rușilor, în frunte cu neamul Cantacuzinilor.*

În ceea ce privește istoria modernă a țării, adăuga pe răbojul jertfelor: *În războiul de independență de la 1877, Chiojdul are mulți viteji la Plevna, din care au căzut patru eroi. În războiul de întregire a țării (1916-1918), Chiojdul a urmat pilda strămoșilor, dând 521 de luptători pe toate fronturile. Au murit vitejește 110, iar 11 au rămas invalizi*¹⁵.

Preotul C. Stătescu (din Pârscov-Buzău), arondat la Ambulanța Diviziei a 13-a: *Pe zona de reconstituire, pe lângă îndatoririle avute ca preot al ambulanței, a servit și la cele 14 spitale ale garnizoanei, dintre care 6 cu exantematici, unde a desfășurat o activitate rodnică. A fost nelipsit din spitalele de contagioși. A fost totdeauna expus de a contamina teribila boală, de oarece a propovăduit ori și unde, nu numai unde era spălat și dezinfectat (Dr., indescifrabil).*

*Cu ocazia luptei de la Mărășești, a dovedit curaj, cu dispreț de moarte și mare dragoste de țară. A înfruntat focul violent al artileriei inimice, îmbărbătând și îngrijind pe răniți. În toate luptele a fost la postul de prim ajutor, făcându-și datoria cu sfințenie, neținând seamă de niciun pericol; adevărat apostol*¹⁶. Între referenți, și generalul I. Popescu.

Confesorul Iordache Tudorache (născut/sau preot de mir la Golojana, Râmnicu Sărat), din Regimentul 1 Vânători, a luat parte la toate operațiunile din timpul refacerii. *Deși în vârstă, a fost întotdeauna neobosit. Cu ocazia epidemiilor a dat un frumos exemplu de devotament, îngrijind bolnavii, căzând bolnav prin contaminare. Cu ocazia ultimelor lupte, a urmat regimentul cu aceeași activitate,*

¹⁴ *Ibidem*, p. 28.

¹⁵ Preot D. Nicolaescu, publicist, într-o ediție alcătuită de Alex. Oproescu și Simona Rați, Editura Alpha MDN, Buzău, 2015, p. 53.

¹⁶ Iconomul prof.univ. Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 65.

aducându-i frumoase servicii. A luat parte și la luptele de la Mărășești, unde și-a făcut îndeajuns datoria, stând veșnic printre soldați, îndemnându-i cu fața și cuvântul. E cinstit și demn. Regimentul a contat întotdeauna pe serviciile sale. (Lt. colonel Oprescu). Cuvinte de prețuire exprimă despre el și colonelul Cihoski, viitorul general¹⁷.

Preotul R.N. Stănescu (Spătaru-Buzău), repartizat la Ambulanța Diviziei a 8-a, a dat mângâiere și întărire sufletească celor peste 12 000 de răniți și 3 000 de bolnavi, cari au trecut prin această ambulanță, dând dovadă de abnegațiune față de cei atinși de tifos exantematic și febră recurentă, după mărturia lt. col. Stănculescu¹⁸; a fost avansat la gradul de căpitan asimilat, la 1 ianuarie 1918.

Confesorul de la Ambulanța Diviziei a 6-a, Gh. Ionescu (Cernătești, Buzău), are calități alese, instrucție solidă și predicator distins. A ridicat moralul trupelor. A înfruntat toate pericolele formației, nedându-se la o parte. A mers pe câmpul de luptă la ridicarea și pansarea răniților, la parte, alături de medici, la căutarea bolnavilor, ajutându-i și susținându-i. E foarte harnic, stăruitor și ordonat. A știut să capete stima și încrederea tuturor, notează doctorii Pătrașcu și Marosin.

Este născut pentru viața de apostolat, foarte grabnic în îndeplinirea datoriei de preot și de om al binelui. Este patriot. Totdeauna împăciuitoar, adaugă locotenent-colonelul Theodorescu și generalul Arghirescu¹⁹. A fost decorat cu Crucea „Regina Maria”, clasa a II-a.

Preotul Gr. Mihăilescu (Boldu, Râmnicu Sărat), de la Spitalul Mobil nr. 12, bun și inimos, și-a îndeplinit serviciul cu sârguință și multă dragoste de soldat, cât a urmat regimentul (Colonel Geroianu). A dezvoltat o activitate neîncetată, atât în ce privește serviciul divin, cât și ca activitate pastorală. A influențat mult în bine starea sufletească a soldaților, dezvoltând spiritul de abnegație și sacrificiu pentru Patrie. Este un exemplu moral și un demn ostaș al creștinismului. Este cult, inteligent, harnic, aplicând, prin muncă continuă, cunoștințele sale de teologie. Acest portret era semnat de doctorul Baculescu, colonelul Buzătescu și maiorul Damian²⁰.

Referitor la preoții ce au însoțit trupele române în Basarabia, generalii Istrate și Rășcanu îi calificau drept adevărate perle, pentru contribuția lor duhovnicească; totuși, într-un referat către Marele Cartier General, din 30 aprilie 1918, protopopul Nazarie nota un nărav mai vechi în grad decât Moș Teacă: *Urâtul obicei al înjurăturilor de lucruri sfinte, răspândit din nenorocire în poporul nostru și cu deosebire în armată, de la soldat până la sferile de sus, produce o impresie penibilă asupra Românilor Basarabeni, care rămân pur și simplu scandalizați, ei neavându-l; de aici și necesitatea unor măsuri pentru salvagardarea prestigiului moral al armatei.*

¹⁷ *Ibidem*, p. 68.

¹⁸ *Ibidem*, p. 72.

¹⁹ *Ibidem*, pp. 75, 104.

²⁰ *Ibidem*, pp. 78-79.

Un recensământ al preoților militari din campania 1916-1918 înregistrează ca mobilizați 252, din care 46 au fost demobilizați din diverse motive; dintre cei rămași, 25 au fost dați ca dispăruți și prizonieri, din care 5 morți, 6 au fost răniți, iar 147 au fost avansați la gradul de căpitan asimilat, încă 5 fiind propuși pentru avansare, dar schimbarea comandanților a făcut să nu obțină la vreme foile calificative, demobilizarea aflându-i la gradul de locotenent. Din trupele din Basarabia au rămas mobilizați 40 de preoți.

Gradul lor de perfecționare preotească era: 135 licențiați în teologie, 10 absolvenți ai Facultății de Teologie, 70 cu seminarul complet, restul cu mai puține clase seminariale.

Un tablou cu cei care au obținut decorații românești și străine în campania 1916-1918 și 1919-1920 indică un număr de 61 de duhovnici militari ce au fost distinși cu Crucea „Mihai Viteazul” clasa a III-a, „Crucea comemorativă”, „Steaua României” cu spade în grad de cavaler, „Coroana României” cu spade în grad de cavaler, Crucea „Regina Maria” clasa a II-a, Crucea „Meritul Sanitar” clasa a II-a (românești), Ordinul „Sfânta Ana” clasa a II-a și clasa a III-a cu spade, Coroana „Sfântul Satanislas” clasa a III-a și a IV-a (ruse) și „Crucea de Război” (franceză).

Iconomul Constantin Nazarie sugerează că armata, *adunare de forțe individuale, ținute strâns printr-o disciplină de fer*, nu se cade să lase ca viața de cazarmă, prin monotonie, plictis, *supusă capriciului unei rutini ce nu suferă schimbare, în care supunerea oarbă la porunci cu rost și de multe ori la ordine de bun plac, să devină o școală model, care va avea în fiecare an peste 30 000 de elevi maturi.*

Elementul prin care vede posibilă această transformare benefică este *preotul, care, prin creșterea, educația și instrucția care i se dă, are capacitatea de a fi îndrumător autorizat aproape în toate manifestările vieții.* Fiindcă, dacă armata dă soldaților *comandanți pentru mișcările corpului, să i se dea comandant și pe preot pentru mișcările sufletului*, cel care ar fi, în condițiile unei vieți mecanice, stereotipe și rutinare, *o suflare de moralizare, de înviore, de variație plăcută și folositoare, de instruire și educare, ar fi ceea ce e sarea în bucate.*

Ar constitui, în același timp, o punere în racord a simbolurilor cu propovăduitorul lor: *La noi, Sfânta Cruce împodobește drapelele Armatei, lipsește numai Preotul, singurul în drept și autorizat a vorbi despre semnificația ei și despre darurile neprețuite ce decurg pentru omenire și atârnată din viața și învățătura Celui ce S-a răstignit pentru ea*²¹.

²¹ *Ibidem*, pp. 93-96.

În ziarul „Sfatul Sătenilor”, editat de învățătorul D. Șerbescu-Lopătari (1 octombrie 1919), sub titlul *Pentru cei căzuți în războiu*, se semnala că, *În Plaiul Buzăului, cu sediul la Nehoi, a luat ființă sfatul pentru pomenirea eroilor ținutului Buzăului*, cu scopul de a ridica un „*Monument al Eroilor județului Buzău*”, *pe vârful Nehoiu și Nehoiășu*, a realiza un cimitir al eroilor și a face colecte pentru orfanii și văduvele de război.

Primul pe lista de subscripție era *Pr. Nicolaescu-Nehoiu – Lei 1000*, ceea ce ne îndreptățește să considerăm această inițiativă din zona montană a Buzăului ca pe una de pionierat, în timp ce, în Europa interbelică, fenomenul era de mare frecvență, motivația fiind: *Monumentele închinare morților din comune, precum și monumentele parohiale sau ale corporațiilor, înfățișează nume cărora nu li se cunosc trupurile, osuarele adăpostesc trupuri cărora nu li se cunosc numele*²².

Din 1924 se introduce clerul militar și în garnizoana Buzău. Nu avem o evidență cu preoții militari din Campania 1916-1918, care s-au reactivat. Dar și aceștia, care aveau dramatica experiență a războiului, precum și cei ce vor rămâne preoți mireni, la sate și orașe, vor avea o grea misiune, aceea de a consola pe cei atinși de „*cercurile durerii*”, generate de pierderea celor dragi pe câmpurile de luptă sau atinși de nemiloasele epidemii, care au bântuit în acea perioadă.

Estimarea numărului de persoane în doliu în cadrul societăților care au trecut prin conflict pare o întreprindere aproape irealizabilă: statisticile de care dispunem – fără să mai vorbim de beligeranți pentru care nu se cunoaște nicio cifră sigură, precum Rusia după 1917 – nu iau în considerare îndoliații, ci persoanele cu drepturi dintre ascendenții și descendenții dispăruților. (...) În 1920, în Germania erau 525 000 de văduve de război, în Italia 200 000, în Franța 600 000, iar în Marea Britanie 240 000. Se poate considera că aproximativ 30% din cei morți în Marele Război au lăsat în urmă văduve de război: pentru ansamblul beligeranților, este vorba de aproximativ 3 000 000 de femei.

*Orfanii sunt mai mult de 1 000 000 în Germania, 760 000 în Franța, 350 000 în Marea Britanie și România, 300 000 în Italia*²³.

„*Anturajul*” unui mort din primul „*cerc*” ar fi de minimum 10 persoane și maximum 20 din familia restrânsă, „*cercurile de doliu*” fiind, uneori, chiar mai largi.

De unde și dificultatea misiunii de duhovnic în urma hecatombei, din care și regatul României Mari și-a avut partea de eroism și de jertfe.

²² Stéphane Audoin-Rouzeau și Annette Becker, *op. cit.*, p. 245.

²³ *Ibidem*, pp. 262-263.

Gânduri la ceas de sărbătoare

Aniversarea, la 18 august 2016, a unui secol de existență a Diviziei 2 Infanterie „Getica” reprezintă un fericit prilej pentru a vă transmite cele mai calde felicitări și pentru a-mi exprima admirația față de succesele obținute până în prezent.

Cinstim, astăzi, 100 de ani de muncă, dăruire și devotament, care s-au constituit în adevărate pagini de istorie. Purtați cu dumneavoastră glorioasele fapte de arme ale Armatei a 2-a, cum sunt marile bătălii de la Mărășești și Oituz, din vara anului 1917, și campaniile din cel de-al Doilea Război Mondial, pe ambele fronturi.

Este un moment de sărbătoare, dar și de recunoștință față de eroii acestei structuri emblematice pentru Armata României. Se cuvine să aducem un pios omagiu tuturor celor care au făcut sacrificiul suprem pentru țară, pe timpul celor două conflagrații mondiale, al misiunilor executate în teatrele de operații sau pe teritoriul național. Jertfa lor de sânge va rămâne mereu vie în memoria poporului nostru.

De-a lungul istoriei, Armata a 2-a a trecut printr-o serie de schimbări structurale – o perioadă de timp fiind comandament operațional întrunit – până la transformarea ei, în prezent, în Divizia 2 Infanterie „Getica”. Indiferent ce denumire a purtat, marea unitate și-a îndeplinit cu succes misiunile de apărare națională, de generare a structurilor operaționale participante în teatrele de operații, conform angajamentelor asumate de România, precum și de sprijinire a autorităților locale în caz de urgențe civile.

Dragi camarazi,

Aniversarea mării unități are loc într-o perioadă în care procesul de transformare și modernizare a armatei se află pe un drum ascendent, în scopul asigurării capacității operaționale adecvate noilor tipuri de conflicte și provocări, pentru a răspunde eficient menirii Armatei României de apărare a țării și dezideratului de interoperabilitate a structurilor acesteia cu structurile de securitate europene și euroatlantice.

Am avut bucuria și plăcerea de a lucra direct, din postura de comandant, cu mare parte dintre dumneavoastră. Știu că sunteți un colectiv închegat, format din profesioniști.

Privesc spre acești ani cu smerenia profesională îndreptată către cei de la care am avut ce învăța. Împreună, am reușit să ne îndeplinim misiunile

și am convingerea că, și în continuare, profesionalismul dumneavoastră va contribui semnificativ la transformarea Armatei României.

Transmit aceleași gânduri de respect și familiilor dumneavoastră, cărora le mulțumesc pentru tot sprijinul acordat!

Personal și în numele echipei de comandă a Statului Major General, vă mulțumesc, încă o dată, pentru devotamentul și implicarea de care dați dovadă în orice împrejurare!

Vă urez succes în tot ceea ce v-ați propus, multă sănătate și împliniri alături de cei dragi!

General dr. Nicolae-Ionel Ciucă,
șeful Statului Major General

*

Divizia 2 Infanterie „Getica”, purtătoarea valorilor și tradițiilor militare ale Armatei a 2-a, sărbătorește, la 18 august 2016, 100 de ani de existență.

Trecutul acestei structuri este parte inseparabilă a zbuciumatei istorii a neamului românesc, iar eroismul ostașilor săi pe câmpurile de bătălie ale Primului și celui de-al Doilea Război Mondial au contribuit la făurirea statului național unitar român independent.

„Istoria nu se măsoară în secole, ci în fapte”, spunea marele nostru istoric Nicolae Iorga, iar în cei 100 de ani, marea unitate a scris istorie care nu constă într-o succesiune de evenimente pozitive contabilizate „la arhivă”, ci în trăiri, emoții, sentimente, încrustate pe chipul și în sufletul celor care au „Servit Patria”.

Valorificarea experienței predecesorilor, generație după generație, și-a pus amprenta pe evoluția structurii, conferindu-i acesteia valențe de modernitate, profesionalism și dinamism,

La acest moment aniversar, Divizia se prezintă ca una dintre unitățile militare de prestigiu din Armata României, cu o comandă fermă și competentă, contribuind cu toată răspunderea și energia la îndeplinirea misiunilor.

Doamnelor și domnilor generali, ofițeri, maiștri militari, subofițeri, gradați și soldați profesioniști, personal civil contractual,

La zi aniversară, vă mulțumesc pentru realizările de până acum și vă urez succes în îndeplinirea proiectelor de viitor, reușite profesionale și persoanele, sănătate, dumneavoastră și celor pe care îi prețuiți!

La mulți ani!

General-maior dr. Dumitru Scarlat,
șeful Statului Major al Forțelor Terestre

*

Sfântă și dulce amară moștenire am primit de la înaintașii noștri, căci bogățiile pământului, pe care le știm dintotdeauna, au făcut de atâtea ori să curgă râuri de sânge și de lacrimi, ne-au transformat feciorii în oșteni, adunându-i sub urletul lupului dac, întru începuturi, și sub lancea cu tricolor, mai apoi. Am fost așezați la răscruce de drumuri să stăvilim hoardele și viiturile veacurilor, să îndurăm o soartă care arareori ne-a fost ușoară.

Cu sângele eroilor noștri am învățat a scrie dureri și a ridica zăgazuri ce le-am numit mai apoi Sarmizegetusa, Posada, Rovine, Vaslui, Codrii Cosminului, Războieni, Plevna, Mărăști, Oituz, Oarba de Mureș.

Unitatea unei națiuni este o lucrare fără de sfârșit, iar Armata a 2-a, cea care a împlinit, la 18 august, un secol de trăire, și-a îndeplinit cu hotărâre, în cursul devenirii sale istorice, rolul de instituție fundamentală și reprezentativă a Armatei României, a statului român, participând, cu toată forța sa coezivă și acțională, la împlinirea momentelor importante ale națiunii.

Militarii activi, în rezervă sau în retragere, știu foarte bine că istoria Neamului nostru s-a scris cu multe sacrificii, iar fiecare brazdă de pământ din trupul țării a fost apărată cu credință, onoare și demnitate și de către Armata a 2-a, azi Divizia 2 Infanterie „Getica”, de acești oameni excepționali care, sub puterea jurământului de credință, au îmbrățișat destinul de a fi permanent în slujba Patriei.

Anii de după 1990 au fost, pentru întregul personal al Diviziei 2 Infanterie „Getica”, ani de reale provocări, de reconstrucții și reconfigurări, de implementare a unor concepte noi, cu multe misiuni atât în țară, cât și în afara acestora.

Toate acestea au demonstrat că suntem o mare echipă, o mare unitate profesionistă, o instituție fanion a Forțelor Terestre, ce se străduiește să facă mereu pași înainte, să depășească orice provocare, și asta numai prin inteligența, eficiența și coeziunea acțională de care am dat dovadă în misiunile care ne-au fost încredințate, precum și prin capacitatea de a ne asuma responsabilitățile ce ne revin.

Nimic din toate acestea nu ar fi fost posibil fără implicarea nemijlocită și totală a întregului corp de cadre militare. Am reușit, pentru că am acționat ca o singură echipă, de la general la soldat, animați de credința că merită să facem acest efort pentru noi și pentru cei ce ne vor urma. Știu că împreună ne formăm mentalitatea de învingător și mai știu că vremea jumătăților de măsură a trecut.

Armata română, armată modernă, nu s-ar fi putut ridica la nivelul angajamentelor asumate fără sacrificiul eroilor. De aceea, azi, la ceas aniversar, avem datoria să transmitem un mesaj de mângâiere și recunoștință familiilor eroilor noștri căzuți la datorie în teatrele de operații și în misiuni pe teritoriul național și să aducem

un pios omagiu camarazilor noștri care ne veghează acum din Ceruri, cu făgăduința că nu îi vom uita niciodată și ne vom ruga mereu pentru odihna sufletelor lor.

Gânduri bune și urări de sănătate transmit și militarilor răniți în misiunile executate în teatrele de operații! Curajul și spiritul lor de sacrificiu îi inspiră și îi întăresc pe toți cei care au ales să-și servească Patria.

Atunci, ca și acum, Armata a 2-a, azi Divizia 2 Infanterie „Getica” a însemnat și înseamnă curaj, determinare, devotament și patriotism. Sunt valori ce ar trebui să transmită un mesaj puternic fiecăruia dintre noi, valori care merită celebrate mereu, valori de care avem nevoie în societatea noastră pentru a deveni mai puternici ca națiune.

Complexitatea acțiunilor și a misiunilor pe care le executăm azi ne recomandă, pe noi, militarii din cadrul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, drept o entitate de elită a Armatei României, lucru care mă face să afirm că reprezentăm „prima linie de apărare a României, a NATO și a Uniunii Europene”.

La mulți ani!

**General-maior dr. Petrică-Lucian Foca,
comandantul Diviziei 2 Infanterie „Getica”**

Foto: Petrică Mihalache

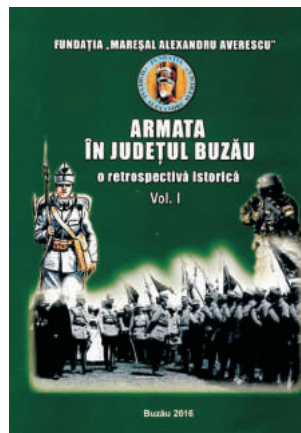
---

* Mesajele au fost preluate din publicația „În slujba patriei”, editată de Divizia 2 Infanterie „Getica”, nr. 11 (148), 17 august 2016, p. 2.

CĂRȚILE CENTENARULUI

✍️ **Colonel dr. Mircea TĂNASE**

Armata în județul Buzău – o retrospectivă istorică – acest proiect ambițios a fost inițiat în urmă cu mai mulți ani și susținut de către toți președinții Fundației „*Mareșal Alexandru Averescu*”. Unii am crezut sincer în utilitatea lui, alții însă l-au privit doar ca pe o sarcină colaterală de serviciu, însă acum, cu siguranță, sunt motive ca toți să ne bucurăm, chiar dacă, pe ici, pe colo, cartea mai are și mici scăpări, inerente am putea spune, în graba și în iureșul pregătirilor pentru sărbătorirea împlinirii a 100 de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial și de la înființarea Armatei a 2-a, unitatea etalon a județului Buzău.

Armata a fost și va rămâne un reper important în viața comunităților, de aceea inițiativa de a cuprinde în paginile unei cărți evoluția tuturor entităților militare care și-au avut garnizoană pe aceste meleaguri este mai mult decât laudabilă. Fără să mai vorbim de necesitatea ei, în aceste vremuri, în care codul valorilor naționale tinde să nu mai poată fi descifrat cu ușurință.

Cartea cuprinde o amplă prezentare a fenomenului militar pe aceste meleaguri încă de la începuturile sale și, în sinteză, istoria majorității unităților militare din județul Buzău, începând cu cea de-a doua jumătate a secolului XIX. Aceștia li se adaugă structurile asociative ale cadrelor militare în rezervă și în retragere, filialele județene ale Asociației Române pentru Propaganda și Istoria Aviației și ale Asociației Naționale „*Cultul Eroilor*”, celelalte cluburi și asociații cu definiție militară care activează în garnizoana Buzău. Mai mult, la invitația Fundației „*Mareșal Alexandru Averescu*”, au subscris acestui proiect și structurile aparținând Ministerului de Interne.

Trebuie remarcat efortul celor peste 50 de autori care au contribuit cu materiale la clădirea acestui edificiu editorial, dar, mai ales, al celor care le-au pus în rosturile lor, care au procesat, structurat și editat cartea, mai ales că a fost nevoie de o actualizare permanentă a informațiilor, dată fiind distanțarea în timp de la inițierea proiectului: **general-maior dr. Petrică-Lucian Foca** – coordonator,

iar Colectivul de elaborare a fost alcătuit din: **prof. Emil Niculescu, colonel Liviu Corciu, colonel dr. Mircea Tănase, colonel Romeo Feraru.**

Cartea este împărțită în două volume, armonios alcătuite, și este prefațată de către **generalul Nicolae-Ionel Ciucă**, șeful Statului Major General al Armatei României, fost comandant al Diviziei 2 Infanterie „Getica” și președinte al Fundației „Mareșal Alexandru Averescu” în perioada 2011-2014.

Primul volum cuprinde un amplu parcurs istoric al structurilor militare în județul Buzău, de la fortificațiile dacice și cele romane până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, amplu documentat și adnotat, cu acribia-i caracteristică, de către profesorul Emil Niculescu.

Tot în acest prim volum, un amplu material, semnat de generalul-maior dr. Petrică-Lucian Foca, actualul comandant al Diviziei și președinte al Fundației, aduce în prim-plan evoluția Armatei a 2-a, de la înființarea sa, în 1916, și până la structura de astăzi. Volumul este completat cu studii privind istoria unor unități demult intrate în istorie: Regimentul 8 Dorobanți/Infanterie Buzău, Regimentul 48 Infanterie Buzău, Regimentul 9 Dorobanți/Infanterie Râmnicu Sărat, Regimentul 7 Artilerie Buzău, Regimentul 23 Artilerie Buzău, Regimentul 28/3 Obuziere Râmnicu Sărat.

Volumul al doilea cuprinde texte referitoare la majoritatea structurilor militare din județul Buzău, unele dintre ele emblematice chiar și pentru Armata României (aviație, parașutiști, cercetare, topogeodezie etc.), precum și celelalte entități conexe instituției militare (medicale, culturale, sportive, religioase etc.). Desigur, o parte dintre aceste unități au suferit ample transformări în procesul de reformă demarat după 1990, multe dintre ele nu mai există în peisajul militar buzoian, de aceea cartea aceasta face și un act reparatoriu pentru memoria și mândria militară locală.

Dacă mai sunt și scăpări/omisiuni, ele vor fi, cu siguranță, îndreptate la o nouă ediție a cărții, care, avem speranța, va fi realizată în perioada următoare, dat fiind interesul manifestat deja pentru ea.

Felicitări tuturor celor ce au inițiat și susținut – intelectual și material – acest proiect editorial care, sperăm, va spori patrimoniul spiritual al ținutului Buzăului și al Armatei României!

Cartea a apărut la Editura *Editgraph*, Buzău.

★

Armata a 2-a. Drum de glorie – mărturisirea de credință a autorilor – **general-maior dr. Petrică-Lucian Foca, colonel dr. Vasile Cerbu, plutonier adj. pr. Nicu Hulub** – este că această carte se vrea a fi un omagiu adus eroismului și sacrificiului înaintașilor, la acest ceas aniversar. Și credem că au reușit acest lucru, având în vedere că ne aflăm în fața unei lucrări în care autorii și-au propus – și au reușit, în mare măsură – să reediteze drumul – de glorie, rezumă dumnealor, de efort, de împliniri, dar și de incertitudini și de regrete uneori, însă mereu

de speranțe, remarcăm noi, cititorii – pe care l-a parcurs această mare structură a armatei române în cei 100 de ani de existență.

Desigur, putem fi subiectivi, putem fi chiar invidioși, putem fi extrem de critici în aprecierea unei asemenea lucrări, însă, oricum am dori să fim, nu putem să nu remarcăm efortul deosebit care s-a depus pentru împlinirea acestui frumos proiect editorial. Pentru că, atunci când am aflat de această intenție, la începutul acestui an, deși nu mă îndoiam de puterea de muncă și de expertiza celor care s-au angajat în realizarea lucrării, eram oarecum sceptic în ceea ce privește timpul la dispoziție pentru finalizarea ei.

Iată însă că lucrarea a ieșit de sub tipar cu puțin înainte de ziua de naștere a mării unități căreia îi este dedicată și autorii ne invită cu generozitate să-i parcurgem cei 100 de ani de existență, lecturând filă cu filă, document cu document, privind fotografiile, unele dintre ele – documente și fotografii – inedite chiar și pentru mulți cunoscători ai domeniului.

Desigur, cartea preia, în mod onest, și o parte din informațiile cuprinse în lucrările dedicate acestei structuri la aniversările anterioare, dar o mare pondere o au documentele recent cercetate și preluate din arhive și din alte fonduri documentare, care îi sporesc mult greutatea specifică.

Trebuie remarcată, de asemenea, frumoasa inițiativă a autorilor de a insera în paginile acestei cărți și biografiile comandanților acestei structuri, de la înființarea sa, în august 1916, când a fost pusă sub comanda generalului

– mai târziu legendarul mareșal Alexandru Averescu – și până în prezent. Biografii interesante, deși inegale, desigur, în consonanță cu durata cât s-au aflat la comanda acestei structuri, dar, mai ales, cu anvergura pozițiilor pe care le-au deținut în armata română. Putem remarca, astfel, că, la comanda acestei structuri, sub diferitele ei ipostaze organizaționale – Armata a 2-a, Comandamentul Operațional Întrunit, Divizia 2 Infanterie –, s-au aflat personalități marcante ale oștirii române sau, dintr-o altă perspectivă, am putea spune că o parte însemnată din elita militară românească se poate mândri că poartă pe blazon și însemnele acestei entități.

Reamintindu-ne că nicio carte de istorie nu poate fi definitivă, mai ales că Divizia 2 Infanterie „Getica”, deși a sărbătorit 100 de ani de existență a structurii căreia i-a moștenit tradiția, continuă să scrie istorie pe același drum de glorie, avem convingerea că cei care o vor consemna vor apela, cu neîndoielnic folos, la această frumoasă lucrare pentru care autorii ei și toți cei care i-au sprijinit apariția, inclusiv *Tipografia Editgraph Buzău*, merită felicitări!

Foto: Petrică Mihalache

Foto: Petrică Mihalache

CRONICA UNUI CENTENAR GLORIOS

De la Armata a 4-a (de Nord)

la Divizia 4 Infanterie „Gemina”

– 1916-2016 –

General-maior dr. Ioan MANCI
Locotenent-colonel Rareș BACIU
Locotenent-colonel Adrian BOCHIȘ
Maior Adrian JIANU

On 15 June 2008, the 4th Territorial Army Corps “Marshal Constantin Prezan” was transformed into the 4th Infantry Division, and a new organisational chart entered into force. The authors consider that the modernity standard was met at that time. It has been followed by the consolidation stage, one that is characteristic to the large unit even today.

In the context of the international military commitments, programmes and partnerships Romania is party to within NATO, the EU, the UN and OSCE, the 4th Infantry Division “Gemina”, as well as the previous structures, has had, during the post-1989 period, military contingents in the theatres of operations in Afghanistan, Iraq, Bosnia-Herzegovina and Kosovo, and representatives in different positions, military observers in Africa, Asia and Europe included.

Keywords: *external mission; Iraq; tactical marches; the Army North*

La 15 august 2016, Comandamentul Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, împreună cu toate structurile subordonate, a sărbătorit împlinirea a 100 de ani de la înființarea Comandamentului Armatei a 4-a (de Nord), ale cărei tradiții le continuă astăzi.

Înființarea Armatei a 4-a (de Nord) a avut loc în condiții istorice complexe. După doi ani de la declanșarea Primului Război Mondial, în care căzuseră deja în luptă zeci de mii de români ardeleni, bucovineni și moldoveni, înrolați în armatele țaristă și austro-ungară, țara noastră a luat decizia crucială de a intra în război de partea puterilor Antantei – Rusia, Franța, Anglia. În urma acestei decizii excepționale, România s-a trezit în fața a patru inamici redutabili – Austro-Ungaria, Bulgaria, Turcia și, în scurt timp, Germania. Obiectivul fundamental

---

General-maior dr. Ioan Manci – comandantul Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, Cluj-Napoca.

Locotenent-colonel Rareș Baci, locotenent-colonel Adrian Bochiș, maior Adrian Jianu – Divizia 4 Infanterie „Gemina”, Cluj-Napoca.

însă, ca o necesitate practică imediată, a fost reîntregirea României în cadrul hotarelor ei firești.

Atunci, la 15 august 1916, a luat naștere Armata a 4-a (de Nord) ca eșalon operativ-strategic. În zilele următoare, cu un efectiv de trei divizii de infanterie și una de cavalerie, totalizând peste 110 000 de luptători, armata nou creată se afla deja în dispozitivul ordonat, la frontiera muntoasă vestică de atunci a Moldovei, de la Valea Putnei până în Bucovina, în cadrul mării ofensive strategice pentru eliberarea Transilvaniei. Acolo aveau să răsunе cuvintele nemuritoare ale Regelui Ferdinand: „*Ostași! V-am chemat ca să purtați steagurile noastre peste hotarele unde frații noștri vă așteaptă cu nerăbdare și cu inima plină de nădejde... Arătați-vă, deci, demni de gloria străbună. De-a lungul veacurilor, un neam întreg vă va binecuvânta și slăvi!*”, cuvinte ce au determinat trupele noastre să se năpustească năvalnic în Câmpia Ardealului, ca să aducă în vârful baionetelor libertatea mult râvnită.

Trecerea la ofensivă s-a făcut simultan cu declarația de război. La 27 august, la ora 4 după-amiaza, decretul pentru declararea stării de asediu se afișa pe străzile Capitalei.

Pe înserat, goarnea jandarmilor pedestri anunțau mobilizarea generală a armatei, iar ministrul nostru la Viena depunea, în cadrul unei audiențe speciale, solicitată Ministerului de Externe austro-ungar, declarația de război pe care Regatul României o făcea Imperiului Austro-Ungar. Concomitent, de-a lungul Munților Carpați, prin toate trecătorile, soldații români porneau vijelios acțiunile de luptă. România începuse sfârșitul războiului pentru eliberarea fraților subjugăți și pentru întregirea neamului¹. Au fost suficiente câteva ore pentru ca zidul de temniță care închidea o jumătate a neamului românesc să fie dărâmat. Ostașii Armatei de Nord păseau cu emoție pe „*pământul sfânt, pe care răsună de veacuri graiul neamului nostru obijduit*”².

După 40 de zile de lupte eliberatoare, trupele române, numite de generalul Falkenhayn într-un ordin de zi „*obraznicul năvălitor, care se strecurase în inima Transilvaniei*”, au fost silitе, din cauza situației de pe Frontul de Sud, să se retragă pe adâncimi considerabile: „*...Trezirea fu dureroasă. Goniți din pământul sfânt, unde intrasem ca eliberatori, eram urmăriți de un dușman înverșunat, care-și măsura din ce în ce puterile. Furtuna se apropia acum amenințătoare de porțile caselor noastre*”³.

Către sfârșitul lunii septembrie, Armata a 4-a încheiase manevra de retragere, pe direcții convergente spre trecători, care se particularizează prin replieri

¹ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (MAE), *Fond dosare speciale*, vol. 27/10.

² Eliza Campus, *Mica Înțelegere*, București, 1968, pp. 39-64.

³ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României: 1916-1919*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 302.

succesive, bine concepute și executate pe aliniamente tari de teren. Ca orice retragere din spațiul național, și aceasta a avut un caracter dramatic: „... de-a lungul coloanelor armatei române în retragere, se înșiruia coloana tristă a refugiaților. Jale și imputare mută se citește pe fețele refugiaților, rușine pe fețele soldaților, care se simt răspunzători, fără voia lor, de nenorocirea pe care au adus-o pe capetele fraților (...). Ca represalii pentru purtarea frățescă a locuitorilor față de armata română, ungurii, la reocuparea satelor române, pun foc caselor și gospodăriilor românești, spânzură pe loc, fără judecată...”⁴.

După parcurgerea campaniilor ofensive din toamna anului 1916 și retragerea în zona trecătorilor din Carpații Orientali, marile unități ale Armatei a 4-a (de Nord), în faza operației de apărare a trecătorilor, au trăit un moment de glorie, reușind să opună rezistență unui inamic înverșunat, care a aruncat în luptă șapte divizii de infanterie și două de cavalerie, cu scopul de a-și crea drum spre șesul Moldovei. De o nepieritoare valoare a fost instituirea devizei „Pe aici nu se trece!”, bazată pe răspunsul ferm al generalului Eremia Grigorescu adresat generalului Constantin Prezan: „Cunosc situația, domnule general! Pe aici nu se trece!”, fiind vorba de importanța apărării Trecătorii Oituz.

La 5 decembrie 1916, în cadrul restructurărilor de comandament, o parte din Armata a 2-a și o parte din trupele Armatei a 4-a au constituit noua Armată a 2-a, care a rămas pe poziții între Oituz și Panciu. La adăpostul frontului, constituit din trupe române și ruse, în iarna lui 1916 și primăvara lui 1917 s-a reușit un accentuat proces de reorganizare și dotare, proces susținut de intensificarea instrucției pe baza experienței de război proprie și cu sprijinul Misiunii Militare franceze. În acel moment critic, Rusia a venit cu propunerea ca armata română să se retragă și să se refacă pe teritoriul său, ofertă pe care guvernul român a respins-o. Generalul francez Berthelot, exprimându-și opinia în această problemă, spunea: „Regele, guvernul, armata trebuie să rămână pe pământ românesc și nu pot pleca în Rusia, unde sigur vor fi prizonierii politicii ruse”⁵.

Reorganizate și dotate cu mijloace de luptă moderne, comparabile cu ale inamicului, urmând un program de instruire inițiat de Misiunea franceză, pe principiile luptei moderne, forțe din Armata a 4-a s-au afirmat din plin în triumghiul gloriei românești, din vara anului 1917: D. 8 I. în cadrul operației ofensive a Armatei a 2-a, de la Mărăști, D. 14 I. în cadrul operației de apărare și a ripostelor ofensive ale Armatei 1 de la Mărășești, iar D. 7 și 8 I. în bătălia Armatei a 2-a de la Oituz. După capitularea Germaniei și semnarea armistițiului, la 11 noiembrie,

⁴ *Ibidem*, p. 287.

⁵ Apud Hoover Institution on War Revolution and Peace, Univ. Stanford, *Les Mémoires du général Berthelot*, cap. I, 1987, p. 64.

la Compiègne, în Franța, starea de război a mai continuat, cu diferite amplitudini, în Europa.

În România, ultimul act al ofensivei pentru eliberarea Transilvaniei s-a derulat pe fondul unei situații politice extrem de complexe. Predarea puterii politice în statul ungar către partidul pro-bolșevic, condus de Bela Kun, arunca într-o nouă lumină interesul puterilor centrale pe zona Transilvaniei. Stabilirea granițelor în urma Tratatului de la Versailles, după ce guvernul de la Budapesta, condus de Michel Karoly, a eșuat lamentabil, chiar și în condițiile prezentării la Paris a unui întreg arsenal de documente care încercau să dea justețe în fața aliaților asupra pretențiilor teritoriale „istorice” ale Ungariei, a creat o stare de nemulțumire generală, lucru ce a permis instalarea la putere a unui guvern pro-bolșevic, în speranța unui sprijin din partea Moscovei: „Statul major al armatei franceze și misiunea britanică din Budapesta au interceptat o convorbire telefonică între Bela Kun și V.I. Lenin, din care reieșea că un atac conjugat împotriva României dinspre est și dinspre vest era iminent”⁶.

În țară, la 10 decembrie 1918, cu Ordinul nr. 807 al Marelui Cartier General, se constituie, la Sibiu, Comandamentul Trupelor din Transilvania, la comanda căruia a fost numit generalul Traian Moșoiu (fostul comandant al Diviziei 7 Infanterie), iar în funcția de șef de stat major, generalul Ștefan Panaitescu (fostul comandant al Brigăzii 4 Infanterie). Noul comandament avea în componere patru divizii (6 și 7 Infanterie, 1 și 2 Vânători de Munte)⁷. În perioada 1919-1921, structura analizată va purta denumirea Comandamentul Trupelor de Vest (pentru Transilvania), iar pentru perioada 1921-1939, se va numi Corpul 6 Armată. Punctul de comandă a fost stabilit la Sibiu, unde era și Guvernul Românesc al Transilvaniei.

Escaladarea acțiunilor armatei ungare în zona de frontieră a statului român a determinat guvernul român să întreprindă demersurile necesare către Conferința de pace de la Paris, pentru a fi de acord cu derularea operațiunilor militare de anihilare a bolșevismului ungar. Acceptul odată primit, în dimineața zilei de 16 aprilie 1919, înainte ca zorile să se risipească, a început contraofensiva armatei române, minuțios pregătită, la care a participat și Armata a 4-a, sub comanda Comandamentului Trupelor din Transilvania. Ansamblul acțiunilor de luptă desfășurate în zilele de 16, 17 și 18 aprilie pentru zdrobirea trupelor ungare a intrat în istorie sub numele de „Bătălia pentru Munții Apuseni” și a înclinat ireversibil balanța strategică în favoarea românilor, totul devenind doar o chestiune de timp până la eliberarea definitivă a Transilvaniei: „Lovitura de trăsnit

⁶ *România în anii Primului Război Mondial*, Editura Militară, București, 1987, p. 669.

⁷ Petru Pah, Iulian Daniliuc, *Divizia 4 Infanterie „Gemina”, pe coordonatele evoluției de la războiul întregirii neamului la războiul împotriva terorismului*, în *Revista Forțelor Terestre*, nr. 1, 2010.

*dată de grupul generalului Moșoiu a zdrobit rezistența inamicului, care a luat-o la fugă*⁸. La 20 aprilie, armata română ajungea la Oradea Mare, intrând pe un drum de aproape un kilometru acoperit cu flori.

În perioada interbelică, organizarea armatei române a fost legiferată prin trei legi de organizare, în 1924, 1930 și 1932. În esența lor, aceste legi fundamentale ale organismului militar românesc țineau cont de lecțiile învățate din Primul Război Mondial și, în special, ale campaniilor Armatei Române din anii 1916-1919⁹.

Începând cu anul 1919, au fost fundamentate numeroase studii operativ-strategice, care au stat la baza tuturor ipotezelor de operații și a planurilor de campanie. În perioada 1920-1924, Marele Stat Major a elaborat studii geografico-militare cu date referitoare la configurația terenului, numărul și starea localităților, a căilor de comunicație, valoarea trecătorilor din Carpați și a direcțiilor tactic-operative ale fiecărei zone.

De asemenea, studiile conțineau și date referitoare la natura, structura, valoarea, nivelul de înzestrare al adversarilor posibili în imediata vecinătate. Totodată, au fost delimitate fâșiile de apărare ale marilor unități române destinate fiecărei zone, aliniamente de apărare, direcții pentru executarea contraatacurilor.

La nivelul întregii țări, au fost stabilite trei teatre de operații: de vest, de est și de sud, precum și configurația de detaliu a dispozitivului strategic de apărare corespunzător fiecărei ipoteze de acțiune¹⁰.

La sfârșitul anului 1919, organismul militar românesc și-a înființat trei inspectorate de armată. Prin intermediul lor, Ministerul de Război conducea și administra armata. Aceste inspectorate se transformau, la mobilizare, în comandamente operative de armată. Dispunerea marilor unități era următoarea:

- Inspectoratul General de Armată nr. 1, cu reședința la București, avea în subordine Corpurile 1, 2 și 5 Armată;
- Inspectoratul General de Armată nr. 2, cu reședința la Iași, avea în subordine Corpurile 3 și 4 Armată;
- Inspectoratul General de Armată nr. 3, cu reședința la Sibiu, avea în subordine Corpurile 6 și 7 Armată.

Marele Cartier General, prin telegrama nr. 2997/18.08.1919, semnată de generalul Prezan și trimisă Comandamentului Trupelor din Transilvania, preciza: „*Data fiind întinderea considerabilă pe care a luat-o din cauza ultimelor acțiuni (campania din Câmpia Tisei și ocuparea Budapestei în 3 august), zona operațiilor*

⁸ Ion Rusu Abrudeanu, *România și războiul mondial: contribuțiuni la studiul istoriei războiului nostru*, Editura Socec & Co., București, 1921 p. 273.

⁹ *Curs de istoria artei militare*, Editura Militară, București, 1988, p. 37.

¹⁰ *România în anii celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Militară, București, 1989, vol. 1, p. 156.

pe frontul de vest, Comandamentul Trupelor din Transilvania va lua dispozițiuni să împartă regiunea asupra căreia își exercită autoritatea sa în două zone deosebite: zona operațiilor propriu-zise și zona de supraveghere. Zona de supraveghere va fi organizată în raport cu nevoile de ordin operativ și intern, cu mijloace și comandament aparte. În acest scop, se pune la dispoziția Comandamentului Trupelor din Transilvania generalul Nicolae Petala, care va continua să exercite comanda Corpului 6 Armată. Generalul Petala va depinde, în ceea ce privește atribuțiile sale în calitate de comandant al zonei de supraveghere, de Comandamentul Trupelor din Transilvania (comandat de generalul de divizie Gheorghe Mărdărescu) și de Ministerul de Război pentru chestiunile referitoare la Corpul 6 Armată¹¹.

Concomitent cu existența corpurilor de armată, continuau să rămână în compunerea armatei două structuri rezultate în urma evenimentelor care au dus la întregirea țării în 1918 – Comandamentul Trupelor de Vest (pentru Transilvania) și Comandamentul Trupelor de Est (pentru structurile militare dislocate la est de Prut). Acestea au fost desființate abia la 1 aprilie 1921, în cadrul măsurilor de demobilizare, de după 20 martie 1920, și de restructurare și modernizare a armatei române.

În perioada 1919-1939, Corpul 6 Armată împreună cu Corpul 7 Armată au făcut parte din Inspectoratul General de Armată nr. 3. În acest timp, în structura Corpului 6 Armată s-au aflat, ca mari unități operative, Divizia 16 la Dej, Divizia 17 la Oradea și Divizia 20 la Târgu Mureș.

Până la data de 1 aprilie, când s-a desființat Comandamentul Trupelor de Vest, la comanda acestei structuri s-au aflat, începând cu înființarea Armatei a 4-a, de Nord, generalii Constantin Prezan, Constantin Christescu, Traian Moșoiu, Gheorghe D. Mărdărescu și Arthur Văitoianu. După 1 aprilie 1921 și până la 23 martie 1939, Corpul 6 Armată a fost comandat de generalii Nicolae Petala, Dănilă Pop, Alexandru Hanzu, Ioan Prodan, Dumitru Motaș, Gheorghe Florescu și Christea Vasilescu, despre care Octavian Buzea scria: „în perioada interbelică, în Cluj și în Transilvania, toți comandanții au săvârșit o operă de mari proporții și de unanimă prețuire”¹².

În contextul internațional interbelic, extrem de complex, cu marile puteri într-un joc extrem de periculos al puterii, România nu dorea altceva decât să păstreze ceea ce a obținut la finalul primei conflagrații mondiale, căutând sprijin politic pentru menținerea păcii și de consolidare a relațiilor bilaterale cu statele din proximitate. Deși, în opinia lui M.B. Mussolini, exprimată în 1932, potrivit căreia „trebuie să se sfârșească odată cu amestecul statelor mici în politică. Europa trebuie

¹¹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 948/52, dosar nr. 162 A, f. 2.

¹² Octavian Buzea, *Clujul. 1919-1939*, Cluj-Napoca, 1939, p. 196.

sa fie condusă de concertul marilor puteri, bazat pe împărțirea zonelor de influență”¹³, România își vede nestingherită de demersurile politice ca răspuns al politicii Ungariei, care căpăta un caracter tot mai pronunțat revizionist.

Alianțele politico-militare realizate de România în anii interbelici au vizat obiectivele de apărare fixate prin politica generală a statului unitar, de respingere a oricărei agresiuni și de menținere a păcii și securității. Demersurile politico-diplomatice românești porneau de la considerentul că România, în alianță cu alte state mici și mijlocii din Europa de orientare antirevizionistă, putea juca un rol important în contracararea acțiunilor agresive ale forțelor războiului. Sistemul de alianțe politico-militare realizat de România în anii interbelici s-a materializat în alianța defensivă bilaterală cu Polonia, alianțele de securitate colectivă cu statele Micii Înțelegeri (România, Iugoslavia, Cehoslovacia) și cu cele ale Înțelegerii Balcanice (România, Grecia, Iugoslavia, Turcia), aranjamentul politico-diplomatic cu Franța, toate cu caracter defensiv.

Atență la fărâmițarea teritorială a recent înființatului stat cehoslovac și la creșterea tot mai agresivă a valurilor revizioniste ale statelor din vest, în martie 1939, Bucureștiul a decretat mobilizarea parțială.

Prin încheierea pactului sovieto-german, la 23 august 1939, Uniunea Sovietică, dintr-un posibil aliat luat în calcul de autoritățile române împotriva expansionismului german, devenea automat principalul pericol pentru independența și integritatea României. Mai mult, amenințarea sovietică ilustrată de acțiunile acesteia în Polonia, Finlanda și Țările Baltice și impunerea în teritoriile anexate a regimului comunist transformă Reich-ul într-o soluție preferabilă, în ultima instanță, pentru salvarea existenței statului român și a regimului său politic. În condițiile în care se profila victoria germană pe frontul occidental, acompaniată în Răsărit de concentrări sovietice la granița de pe Nistru, li s-a impus factorilor conducători de la București soluția apropierei de Germania ca singura opțiune posibilă pentru a face față pericolului sovietic. Nu era, desigur, varianta dorită, ci era „*răul cel mai mic*”.

În contextul iminenței declanșării celui de-al Doilea Război Mondial și al agravării pericolelor de agresiune armată asupra României, prin decretarea mobilizării generale s-a trecut la formarea marilor unități prevăzute a fi înființate în caz de război. Pe cele trei teatre de operațiuni s-au înființat marile unități operative de tip armată, așa cum au existat și în Primul Război Mondial. Pe teatrul de operații de vest, Armata 1 română, cu comandamentul la Cluj, avea în subordine, la 3 septembrie 1939, C.5A (înlocuit cu C.1A la 7 septembrie), C.6A și C.7A,

¹³ În Arhivele București, telegrama lui Nicolae Titulescu către Rege, f.a.

comandamentul Corpului de Cavalerie, Grupul „*Bihor*”, Brigăzile 1, 2 și 4 Mixte Munte, Brigada 1 Fortificații și Comandamentul Aero. Sporirea efectivelor acestor mari unități s-a realizat până la încadrarea de război.

La 11 septembrie s-a reînființat Armata a 4-a, cu comandamentul la Deva, având în subordine C.7A, Corpul de Cavalerie și Grupul „*Bihor*”. Armatele 1 și 4 române au constituit Grupul de Armate nr. 1, cu misiunea de a interzice înaintarea inamicului în interiorul arcului carpatic, între Vatra Dornei și frontiera iugoslavă.

În condițiile agravării accentuate a situației internaționale, în urma continuării agresiunii Germaniei și a URSS asupra Poloniei, la nivel național s-a adoptat o nouă organizare, pe comandamente. Marele Stat Major a trecut, începând cu 18 septembrie, la redisolocarea marilor unități române într-un dispozitiv de apărare circular. La 22 septembrie, Grupul de Armate nr. 1 din Transilvania s-a deplasat la Bacău, unde a constituit Grupul „*Siret*”, iar Directiva operativă din 23 septembrie 1939 preciza misiunea: respingerea oricărei încercări de agresiune a teritoriului național dinspre nord și est.

La 28 mai 1940, în cadrul unei consfătuiri la rege, la care au mai participat premierul Gheorghe Tătărescu, ministrul de Externe, Grigore Gafencu, și Ernest Urdăreanu, ministrul Casei Regale, s-a luat hotărârea inițierii unei politici pro-germane. La 26 iunie 1940, sovieticii au transmis ultimatumul către România privind retragerea din Basarabia și Bucovina de Nord. Având în vedere că statele occidentale, cărora le-a cerut ajutorul, au răspuns negativ privind vreun viitor sprijin, regele Carol al II-lea și guvernul român, după îndelungi dezbateri în cadrul a două Consilii de Coroană, au fost nevoiți să accepte ultimatumul sovietic din 26 iunie 1940 și au cedat aceste teritorii. Pentru a continua șirul evenimentelor nefavorabile, succesul Moscovei a determinat și Budapesta să reclame revizuirea granițelor cu România în Transilvania. Puterile Axei au sugerat părților implicate să-și rezolve problemele prin negociere directă sau „*arbitraj*”, mijlocit de dictatorii Hitler și Mussolini. Din nefericire, negocierile, odată eșuate, Ungaria, în urma Dictatului de la Viena, a primit Transilvania de Nord, iar Bulgaria, în septembrie, Cadrilaterul. După doar 20 de ani de unitate teritorială a tuturor românilor, trupul țării a fost fărâmițat. În acest context, întregul dispozitiv strategic al armatei romane a fost profund afectat, și el, de rapturile teritoriale.

Armata română a fost nevoită să se retragă, iar România a pierdut 33,8% din suprafața teritoriului național și 33,3% din populație. Acest fapt a avut consecințe nefaste asupra capacității de apărare a țării, determinând Marele Cartier General român să reorganizeze complet armata română, prin redimensionări și restructurări succesive, dar să și modifice concepția planurilor operative.

Până la 1 noiembrie 1940, au fost desființate comandamentele mai multor corpuri de armată, divizii și brigăzi, printre care, dacă avem în vedere doar unitățile care au aparținut Trupelor de Vest, Corpului 6 Armată sau Armatei a 4-a, și comandamentele D. 16 I și D. 17 I și chiar al C 6A. Divizia continua să fie organizată pe 4 regimente de infanterie, însă fiecare avea doar 3 batalioane. În februarie 1941, au fost desființate comandamentele brigăzilor de infanterie și artilerie, iar Corpul de Cavalerie renunța la divizii, fiind structurat pe 6 brigăzi.

Acest ansamblu de măsuri organizatorice a făcut ca, la 1 aprilie 1941, în compunerea armatei de uscat să existe: 3 comandamente de armată (1, 2 și 4); 6 comandamente de corp de armată (1-2 și 7); 20 de comandamente de divizie (1-11, 13-15, 18-21 infanterie, de gardă și blindată); 2 brigăzi de fortificații (1 și 2); Corpul de Munte cu brigăzile 1-4 Mixte Munte și Corpul de Cavalerie cu brigăzile 1 și 5-9 Cavalerie.

Pentru Armata a 4-a, momentul iunie 1940 a reprezentat drama retragerii fără luptă din Basarabia. Sub amenințarea directă a trupelor sovietice sosite în grabă la locul refugiului, această operațiune de retragerea va rămâne pentru eternitate în mentalul colectiv ca un abandon al unui teritoriu istoric românesc.

În pofida tuturor nemulțumirilor apărute la diferite niveluri ale societății românești, determinate de rolul decisiv jucat de Reich-ul nazist în rapturile teritoriale, generalul Ion Antonescu, noul conducător al statului, a promovat, fără reținere, din primele momente ale preluării puterii în stat, o politică de apropiere față de Germania. În acest context, la 22 iunie 1941, atunci când Germania a atacat Uniunea Sovietică, generalul Antonescu și-a asumat responsabilitatea angajării țării în război și a cerut militarilor români, prin celebrul ordin – „*Ostași, vă ordon: treceți Prutul!*” – să dezrobească din „*jugul roșu al bolșevismului pe frații noștri cotropiți*” și să readucă „*în trupul țării glia străbună a Basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei*”.

Însuflețiți de gândul eliberării pământului strămoșesc, timp de 35 de zile fără „*nopti*”, unitățile Armatei a 4-a au dat un număr impresionant de lupte și bătălii, în care ofițerul și soldatul, în deplină unitate de inimă și simțire, au învins, împreună, fără șovăire, potopul de gloanțe și proiectile lansate neîntrerupt de trupele sovietice, în dorința de a-și prelungi ocupația străvechiului teritoriu românesc. Operația de eliberare la care a participat și Armata a 4-a a fost structurată pe două etape. În prima etapă, care a durat de la 22 iunie până la 16 iulie, marile unități s-au bătut cu îndârjire pentru a pune stăpânire pe linia Prutului, în toată fâșia de acțiune. A doua etapă, de la 16 iulie până la 26 iulie 1941, cuprinde luptele pentru definitivarea ruperii tactice realizate și urmărirea inamicului către Marea Neagră și Nistru, pentru a le nimici înainte de a trece fluviul

pe cursul său inferior. Amplasată în sudul Basarabiei, Armata a 4-a, comandată de generalul Nicolae Ciupercă, a acționat la sud de masivul Cornești, executând lovitura principală, cu Corpul 3 Armată, pe direcția Albița - Chișinău - Dubăsari și o acțiune de fixare cu Corpul 5 Armată, la est de Fălcui, în capul de pod Țiganca, Epureni, Cania, unde s-au dus și cele mai grele lupte. Ulterior, a participat în acțiunea de urmărire spre Nistru a trupelor sovietice dincolo de fluviu și la eliberarea orașului Cetatea Albă (26 iulie 1941). Eliberarea acestui petic de pământ a dat prilejul Marelui Cartier General român să anunțe întreaga țară: *„Lupta pentru dezrobirea brazdei românești de la răsărit s-a terminat. Din Carpați până la Mare, suntem din nou stăpâni pe hotarele străbune”*¹⁴.

*Un comunicat oficial al Președinției Consiliului de Miniștri arăta ca pierderile armatelor române în luptele din Bucovina și Basarabia au fost de 1 268 de ofițeri, 568 subofițeri și 29 741 trupă, morți, răniți și prizonieri*¹⁵. Din rândurile Armatei a 4-a a căzut primul comandant de regiment, la 8 iulie 1941, locotenent-colonelul Gheorghe Iliescu, comandantul Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul”, și tot această armată a dat prima jertfă de ofițer cu gradul de colonel, la 7 iulie 1941, pe colonelul Gheorghe Niculescu, lovit de o rafală de mitralieră pe când se afla în fruntea Batalionului 2 din Regimentul 12 Dorobanți.

După eliberarea Basarabiei, în luna august 1941, a fost declanșată operațiunea de cucerire a Odesei, fără sprijin german, așadar, o operație militară strict românească. Operația s-a desfășurat conform planurilor de luptă elaborate de mareșalul Antonescu personal, respectiv ordinul operativ nr. 31 al Marelui Stat Major, emis la 8 august 1941, care cerea Armatei a 4-a să cucerească Odessa „din mers”. Încercarea de cucerire rapidă, așa cum se ordonase, s-a izbit însă de liniile de apărare fortificate, pregătite din timp de către sovietici: *„Asediul Odesei a însemnat o grea încercare pentru armata română, datorită incapacității de a bloca aprovizionarea pe mare a trupelor sovietice și a lipsei mijloacelor adecvate pentru străpungerea pozițiilor fortificate”*¹⁶. În cele două asalturi asupra Odesei, Armata a 4-a a suferit pierderi mari, respectiv 58 855 de militari, din care 11 046 morți, 42 331 răniți și 5 478 dispăruți. La 16 octombrie 1941, ora 10.30, patrula avansată ale Diviziei 7 Infanterie au intrat în Odessa, iar la ora 16.00, detașamentul „Eftimiu” a ocupat portul, marcând cucerirea orașului.

După acest episod dramatic, Armata a 4-a a continuat operația ofensivă în Stepă Kalmucă, pe direcția orașului Stalingrad, unde a trebuit să acționeze

¹⁴ Pe <http://www.miscarea.net/comunicate.htm>, Comunicatele Marelui Stat Major.

¹⁵ Nicolae Iorga, *State de interes european*, anul XXXV, nr. 28.

¹⁶ General de corp de armată Dumitru Cioflină (coordonator), *Destine la răscruce*, Editura Militară, București, 1995, p. 17.

pe un front imens, cuprins între Elista și Volga, la aproximativ 20 km sud de Stalingrad. Aici, la 20 noiembrie 1942, a fost declanșată contraofensiva sovietică, aceasta constând în executarea a două lovituri principale, care urmau să muște ca un clește, după dezvoltarea în adâncime, din forțele germane și cele aparținând Armatei 3 și 4 române. Sub această reală amenințare, când, realmente, ostașii români au fost puși în jenanta situație de a lupta la baionetă împotriva tancurilor și aviației, a fost ordonată de comandantul Armatei a 4-a, peste ordinele germane, retragerea. A fost o retragere prin luptă a trupelor române din fața ofensivei sovietice, astfel că, până în februarie 1944, linia frontului a ajuns pe teritoriul românesc al Moldovei și Basarabiei. Bătălia din Moldova și Basarabia, din vara anului 1944, pentru apărarea pământului românesc, avea să fie ultima mare bătălie pe Frontul de Est.

Trecerea României de partea Națiunilor Unite, la 23 august 1944, s-a produs concomitent cu înlăturarea de la putere a mareșalului Ion Antonescu și declanșarea luptei împotriva Wehrmachtului nazist, într-un context în care nu se precizase cu claritate înfrângerea Germaniei naziste și în care nu se încheiase Convenția de armistițiu cu Națiunile Unite.

Retrasă de pe front, Armata a 4-a a fost cantonată la Iași pentru refacere. În ajunul întoarcerii armelor, Armata a 4-a avea aproape 300 de mii de combatanți, forțele sale, grupate în cinci corpuri de armată, fiind dispuse în partea centrală a Moldovei, între Prut și Munții Carpați. Sângerată crunt în cei peste trei ani de război dincolo de Nistru, până la Stalingrad și înapoi, parcurgând o distanță în linie dreaptă de 4 000 km, rănită grav în onoarea și demnitatea ostășească, în timpul retragerii ordonate din Basarabia în iunie 1940 și a părăsirii, tot fără luptă, a Ardealului, Armata a 4-a a regăsit resursele de a privi din nou spre Carpați și Transilvania, cu baioneta la armă, realizându-și dispozitivul operativ la nord de Carpații Meridionali și la vest de cei Occidentali. Încorporată în dispozitivul Frontului 2 ucrainean, Armata a 4-a a constituit, împreună cu o mare unitate sovietică similară, un grup de armate. Armata a 4-a a desfășurat, între 5 și 8 septembrie 1944, o fermă operație de apărare, stăvilind puternica ofensivă declanșată de inamic cu intenția de a împinge frontul pe coronamentul Carpaților Meridionali. De la 9 septembrie, Armata a 4-a română a declanșat o ofensivă pe întregul front, acționând în cooperare cu trupele sovietice, care începuseră să afluiască masiv la nord de Carpații Meridionali. La 9 octombrie, a atacat cu impetuozitate pe direcția Luduș, est Cluj, Carei, obligând comandamentul hitlerist să treacă de la apărare la retragerea treptată, prin luptă, a forțelor prin „Poarta Someșului”. Eliberarea părții de nord-vest a țării, finalizată în chip strălucit la 25 octombrie 1944, odată cu eliberarea Careiului, a fost obținută prin jertfa

a 58 330 de militari, uciși, răniți sau luați prizonieri. Ajunsă la orizontul mult râvnit și trăgând cortina peste scena bătăliilor pentru Ardeal, Armata a 4-a trăia clipe de dulce înălțare printre strigătele de bucurie și satisfacție ale populației din zonă: „Casele erau împodobite cu steaguri și covoare. Peste tot auzeai strigăte – Bine ați venit, fraților!”¹⁷.

Pe teritoriul Ungariei, diviziile Armatei a 4-a, după ce au trecut Tisa prin capul de pod realizat de sovietici la nord de Tiszalök, au zdrobit rezistențele inamice din zona localităților Tokaj, Csobaj, Szerencs și Halmaj, apoi au atacat pe valea Hernadului, creând condiții favorabile manevrării rezistențelor inamice din Munții Hegyalja. După ce a înfrânt forțele adverse din acest masiv muntos (în 17 decembrie), și-a trecut toate forțele la vest de Hernad, depășind, în ziua următoare, frontiera ungaro-ceshoslavă. Pe timpul celor aproape patru luni, cât a luptat pentru eliberarea Ungariei, Armata Română a întrebuințat în lupte 17 divizii de infanterie, munte și cavalerie, un corp aerian, două brigăzi de artilerie antiaeriană, o brigadă de căi ferate și numeroase alte unități și formațiuni militare, însumând peste 210 000 de militari: „Participând la 7 mari bătălii, în care a desfășurat 81 de lupte mai importante, cele două armate române au pătruns pe teritoriul Ungariei 250-300 km, au străbătut prin lupte trei masivi muntoși, au forțat patru cursuri mari de apă (Tisa, Bodrog, Hernad, Ipoly), au eliberat 1 237 de localități, dintre care 14 orașe, și au produs inamicului pierderi ce se cifrează la 30 745 de militari (prizonieri și morți). Pierderile armatei române s-au ridicat la 42 700 de militari (morți, răniți și dispăruți)”¹⁸.

Lupta de eliberare a continuat și pe teritoriul Cehoslovaciei, astfel, într-o primă etapă, Armata a 4-a executat, între 18 decembrie 1944 și 11 ianuarie 1945, operația de apărare de la Szina-Torna, apoi, în etapa a doua, operațiile *Roznava* și *Zvolen-Banska Bystrica*, iar în final, în etapa a treia, alături de Armata a 1-a, a executat, între 26 martie și 2 mai 1945, ample operații între Hron și Morava, iar între 6 și 12 mai 1945, a participat la operația *Praga*, executând o viguroasă urmărire a inamicului la vest de Brno, spre capitala Cehoslovaciei. Relevând măreția acelor momente istorice, comandantul Armatei a 4-a, generalul de corp de armată Nicolae Dăscălescu, menționa în Ordinul de operații nr. 279 din 8 mai 1945: „Depunerea armelor de către trupele inamice în fața unităților noastre învingătoare constituie actul cel mai înălțător din întreaga campanie”¹⁹.

¹⁷ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Fond 515, dosar 12, p. 48.

¹⁸ Gheorghe Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.

¹⁹ Colonel Antone Marinescu, colonel Gheorghe Romanescu, *Armata română în războiul antihitlerist*, Editura Militară, București, 1980, pp. 137-138.

Armata a 4-a a fost singura din cele 4 armate reînființate în 1939 care a luptat de la începutul războiului de reîntregire până la 12 mai 1945 pe toate fronturile, pe un itinerar de ordinul miilor de kilometri, de la Prut la Volga și înapoi, și de la Prut până aproape de Praga și înapoi: „*O adâncă recunoștință și admirație se cuvine să dăm acestui soldat român, care a urmat steagul acolo unde l-a trimis voința conducătorilor țării, uneori mai bine, alteori mai rău inspirată, gata să-și dea sângele oriunde i se spune că acesta e trebuincios spre a mântui de pierzare pământul țării sale, din care adeseori el nu are niciun deget de loc, dar în care odihnesc oasele străbunilor și în care el vede un viitor mai bun pentru feciorii și nepoții lui*”²⁰.

Istoriografia consemnează ca dată de încheiere a celui de-al Doilea Război Mondial în Europa ziua de 9 mai 1945. Pentru Armata a 4-a română însă, ostilitățile au mai continuat vreme de trei zile. Unități din subordine au dus lupte împotriva unor rămășițe de trupe germane și unități izolate ale Diviziei 24 Ungare până în seara zilei de 12 mai²¹. Abia apoi unitățile au fost retrase în raioane de regrupare în vederea pregătirii deflurii spre țară, care avea să se execute în marș, pe jos. Trenurile, oricum prea puține, erau puse, din ordinul Marelui Stat Major, la dispoziția trupelor sovietice. Deplasarea spre țară s-a făcut, începând cu 9 iunie 1945, pe două itinerarii, pe o distanță de 750 km, în etape de marș de 30-35 km pe zi. Primele unități au ajuns în 8 iulie, iar în seara zilei de 9 iulie, Divizia 6 Infanterie defila în centrul orașului Oradea, unde a fost instalat, de altfel, temporar, punctul de comandă al Armatei²².

Primii ani de după război au fost grei pentru armata română. În degringolada ideologică ce a urmat schimbării de regim, mulți militari de valoare și-au găsit sfârșitul în închisorile comuniste. Desființat la 5 iunie 1947, Comandamentul Armatei a 4-a renaște, la 1 iulie același an, la Cluj, sub denumirea de Regiunea 3 Militară, care avea să își schimbe denumirea în Armata 3, la 30 aprilie 1960.

În cei aproape 13 ani cât a funcționat sub denumirea de Regiunea 3 Militară, marea unitate a avut un parcurs dificil, cu o intensă dinamică structurală și de personal, cu aplicații lungi și dese în condiții total improprii, cu participări istovitoare la diferite lucrări în economia națională, toate sub atenta supraveghere a consilierilor sovietici, prezenți la toate nivelurile esențiale ale comandamentelor – la nivelul comenzii, la cel al locțiitorului politic, precum și la pregătirea de luptă. Un obiectiv foarte important al acestora a fost, pe lângă ghidajul

²⁰ Constantin Kirîțescu, Nicolae Dăscălescu. *Generalul – soldat*, Editura Militară, București, 1995, p. 311.

²¹ Raportul operativ al Armatei a 4-a nr. 32164 din 12 mai 1945, ora 20.00, semnat de șeful de Stat Major al Armatei, generalul de brigadă Ioan Spirea. Comandant era generalul de corp de armată Nicolae Dăscălescu.

²² General de divizie Dorin Gheorghiu, general de brigadă Ion Cioară, *Armata a 4-a „Transilvania” – Istoria unei jumătăți de veac*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998, p. 23.

extrem de strict, în cel mai pur spirit al doctrinei militare sovietice²³, epurarea armatei de elementele percepute ca fiind „nesănătoase”.

După momentul aprilie 1960, când s-a renunțat la denumirea de sorginte sovietică de „*regiune militară*” și s-a revenit la cel de „*armată*”, pregătirea cadrelor și a trupei s-a făcut în noua concepție de apărare a țării și a doctrinei militare naționale, cea a „*războiului întregului popor*”. Mii de militari au participat la munci în economia națională, inclusiv la strânsul recoltelor. În acești ani, în unități au fost realizate complexe de poligoane și „*platformele de instrucție în flux continuu*”. Aproape toate cabanele de instrucție care funcționează și astăzi au fost construite în acea perioadă. Armata a participat masiv la înlăturarea efectelor inundațiilor catastrofale din anii 1970 și 1975 și ale cutremurului din 1977. Intervenția unor state ale Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia (cu excepția României) și ocuparea acestei țări în august 1968 au determinat schimbări profunde în structura Armatei a 3-a, care, cu toate componentele ei, a intrat în stare operativă. Atunci au fost înființate D. 81 Mc. (la Dej) și multe alte unități mecanizate și de tancuri, au fost completate și consolidate D. 11 și 18 Mc. și D. 6 Tc. și altele. În epocă, se aprecia că, în toamna anului 1968, capacitatea de luptă a sporit din punctul de vedere al efectivelor cu peste 75%, iar al dotării cu tehnică militară cu circa 55%. Mobilizarea rezerviștilor din perioada 21-24 august 1968, imediat după invazia Cehoslovaciei, aproape a dublat efectivele Armatei a 3-a. Pe parcursul lunilor septembrie și octombrie 1968, a fost intensificat la maximum procesul de pregătire pentru luptă, cu accent deosebit pe instrucția tactică cu trageri de luptă²⁴.

În ceea ce privește pregătirea de luptă, aceasta s-a realizat, între 1960 și 1980, într-o manieră puțin diferită față de perioada anterioară, în sensul că s-au menținut relativ același număr de activități, dar amploarea acestora a fost redusă, încercând să se pună accent pe calitate. S-a renunțat la aplicațiile lungi cu mari efective și mijloace tehnice, ce implicau marșuri costisitoare, și s-a optat pentru folosirea intensă a complexelor de poligoane, exercițiile de amploare urmând a fi găzduite de poligonul din Cincu. Un accent însemnat a fost pus, în această perioadă, pe „*desovietizarea*” armatei, un rol aparte avându-l întocmirea și introducerea în fluxul de pregătire a noilor regulamente, instrucțiuni, ordine și dispoziții specifice doctrinei militare naționale.

---

²³ La 8 august 1945, la doar o lună de la înființare, se primeau primele regulamente de luptă sovietice, traduse. De altfel, pentru depășirea barierei lingvistice, în comandament erau și câteva posturi de traducători de limba rusă. Consilierii au fost retrași, odată cu trupele sovietice, în 1958.

²⁴ General de divizie Dorin Gheorghiu ș.al., *op. cit.*, pp. 152-154.

Rațiuni de ordin doctrinar, dar și situația politico-militară încordată din anii '80 au avut drept urmare organizarea trupelor terestre pe patru comandamente de armată. Începând cu 5 aprilie 1980, Armata a 3-a își schimbă denumirea, din nou, în Armata a 4-a. Această perioadă a fost una extrem de dificilă pentru marea unitate ce își păstra comandamentul la Cluj-Napoca, deși multe cadre au fost mutate la comandamentelor Armatelor 2 și 3 de la Buzău și Craiova. Efectele crizei economice profunde pe care o traversa țara au fost puternic resimțite și în armată, deși se încerca să se mențină un nivel ridicat al instrucției. A fost întărit principiul răspunderii – individuale și colective, precum și cel al rigurozității controalelor. Fiecare ofițer din statul major al unui regiment, de exemplu, răspundea de o anumită subunitate până în cel mai mic detaliu, așadar: instrucție, educație, dar și ordine și disciplină. Din cauza lipsei cronice de carburanți, accentul s-a pus pe aplicații tactice pe hartă în locul celor cu trupe în teren. De altfel, aplicațiile mari, cu diviziile și regimentele, au fost extrem de puține în această perioadă și se desfășurau cu precădere iarna, pentru a nu afecta culturile agricole și pentru că atunci nu se punea problema participării la campania de culegere a recoltei. De altfel, niciun alt aspect al crizei de sistem, atât de evidente la sfârșitul deceniului 9 al secolului trecut, nu și-a pus amprenta asupra degradării nivelului de asigurare a capacității de luptă a armatei ca participarea la activitățile din economia națională. Canalul Dunăre - Marea Neagră, Casa Poporului, metroul din București, lucrul la irigații ori în minele de cărbuni au avut efecte greu de evaluat. Din această perioadă datează și practica ilustrării unor scenarii de acțiune în cadrul aplicațiilor, prin exerciții demonstrative cu efective reduse, subunități mici de toate armele.

Au urmat dramaticele evenimente din decembrie 1989, precum și cele de la începutul anului 1990, în care militarii Armatei a 4-a au fost nevoiți să acționeze pe un teren tulbure și nesigur, dar și-au făcut datoria așa cum au făcut și înaintașii lor, în marile și decisivele momente ce au marcat istoria acestei glorioase structuri militare.

Începutul anului 1990 găsea armata română într-o lume cu totul nouă. Realitatea politică românească suferea transformări profunde, deseori dureroase, iar contextul internațional, deși relaxat în urma imploziei blocului estic, rămânea unul nesigur pentru țara noastră, care nu se mai regăsea în niciun sistem de alianțe politico-militare. Reforma era, așadar, vitală, ca reacție normală la modificarea aspectului geopolitic european, dar și din nevoia de asumare de către armată a rolului de pilon al societății democratice, adevărat, după o absolută și necesară debarasare de intoxicarea ideologică adusă de deceniile de totalitarism.

Din 17 octombrie 1990, Armata a 4-a a primit denumirea onorifică de „*Transilvania*”, pe care a avut-o și în anii 1918-1919, după realizarea Marii Uniri,

în campaniile din Munții Apuseni și din Câmpia Tisei. După 1992, s-au înființat batalioane de infanterie în garnizoanele Satu Mare, Carei, Salonta, Marghita, Chișinău-Criș, iar în anii 1993-1995 au luat ființă Comandamentele Corpurilor 5, 6 și 7 Armată, la Timișoara, Târgu Mureș și Dej. Anii 1994 și 1995 au fost ani de reformă structurală profundă, efortul principal fiind constituit de modernizarea și încercarea de realizare a compatibilității structurilor noastre cu cele ale statelor occidentale. În mai 1994, trupele teritoriale au intrat în subordinea Trupelor de Uscat. La 1 august 1995, Armata 4 „*Transilvania*” avea 3 corpuri de armată, 23 de mari unități, formațiuni și structuri direct subordonate. La acea dată se încheia, practic, o etapă importantă a restructurării armatei, prin transformarea regimentelor mecanizate și de tancuri în batalioane – unele cu efective complete, altele cu efective reduse și altele fiind „*unități de cadre*”. Procesul a fost unul costisitor și a generat și o serie de probleme de ordin social, ca urmare a disponibilizărilor de personal. În anul 1998, de exemplu, anul în care a intrat în vigoare faimoasa Ordonanță 7, nu mai puțin de 2 151 de cadre din Armata a 4-a au ales să părăsească sistemul!

Armata a 4-a „*Transilvania*” s-a transformat, la 1 aprilie 2000, în Corpul 4 Armată Teritorial, care primea, în 10 august 2001, odată cu noul Drapel de luptă, și denumirea onorifică de „*Mareșal Constantin Prezan*”, în onoarea ilustrului său comandant, aflat în fruntea armatei în anul înființării. Vreme de opt ani, Comandamentul C. 4 A. Trt. a gestionat continuarea amplului proces de transformare a structurilor subordonate, prin desființări, restructurări, redислоcări, resubordonări, precum și, inevitabil, disponibilizări de personal. Au fost anii în care și-au dovedit viabilitatea și inițiativele regionale – Batalionul Mixt Româno-Ungar de Menținere a Păcii și Batalionul de Geniu „*Tisa*”, la care participă armatele României, Slovaciei, Ucrainei și Ungariei.

În 15 iunie 2008, Corpul 4 Armată Teritorial „*Mareșal Constantin Prezan*” a fost transformat în Divizia 4 Infanterie, prin intrarea în vigoare a unui nou stat de organizare. La acea dată, putem spune că standardul de modernitate fusese atins. A urmat etapa de consolidare, pe care marea unitate o traversează și astăzi.

În contextul angajamentelor militare internaționale și al diferitelor programe și parteneriate asumate de România față de NATO, UE, ONU și OSCE, Divizia 4 Infanterie „*Gemina*”, precum și structurile care au precedat-o, au avut, în perioada de după 1989, contingente de militari în teatrele de operații externe din Afganistan, Irak, Bosnia-Herțegovina și Kosovo și reprezentanți în diferite funcții, inclusiv de observatori militari în Africa, Asia și Europa. Printre cei care s-au aflat la datorie în misiuni externe se numără și ofițeri care au comandat divizia: generalul-maior Mircea Savu în Somalia și Angola, generalii-maior Dumitru Scarlat

și Adrian Tonea în Afganistan și generalul-maior Ioan Manci în Irak. Indiferent de egida sub care a fost desfășurată, de mandat sau de tipul misiunii, militarii Diviziei au onorat blazonul unității din care fac parte, purtându-l cu mândrie pe toate meridianele lumii. Ordinea de bătaie a militarilor Diviziei 4 Infanterie „Gemina” și a structurilor care au precedat-o, ce și-au făcut datoria în misiuni peste hotare, numără 10 680 de oameni. Dintre aceștia, 10 361 au participat în misiuni de tip contingent, iar 319 în misiuni independente. Din comandamentul Diviziei au participat la misiuni independente 56 de militari de diferite grade, arme și specialități militare. Un număr de 9 militari au căzut la datorie și 22 au fost răniți.

La centenar, Comandamentul Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, situat în capitala istorică și culturală a Transilvaniei, municipiul Cluj-Napoca, este organizat și funcționează în sistem modular, constituind o structură operativă de conducere în subordinea nemijlocită a Statului Major al Forțelor Terestre. Aria sa de responsabilitate reprezintă aproape o jumătate din suprafața totală a României. Această zonă este mărginită de frontiera de stat la sud-vest, vest, nord și est, iar la sud de Carpații Meridionali. La comandă se află generalul-maior Ioan Manci. Este al 50-lea comandant al acestei mari unități de elită a Armatei României.

La inițiativa Statului Major General, pentru a sărbători cum se cuvine centenarul intrării Armatei Române în Primul Război Mondial, Divizia 4 Infanterie „Gemina”, continuatoarea tradițiilor de luptă ale Armatei 4 (de Nord), a planificat și executat, în 27 august a.c., marșuri tactice de către subunități de nivel pluton, pe traseele grupurilor de acoperire instalate la trecătorile și comunicațiile principale ale Carpaților, în august 1916. În total, au fost planificate și executate un număr de 6 marșuri, în 6 trecători, exact cele pe care au fost dispuse unitățile Armatei de Nord cu 100 de ani în urmă: Grupul Bistrița, între râul Neagra și vârful Bușmeiul Mare, Grupul Bistricioara, pe valea Bistricioarei, Grupul Bicz, pe văile Bicz și Tarcău, Grupul Ghimeș, pe valea Trotușului și Sulței, Grupul Uz, pe valea Uzului, și Grupul Oituz, pe văile Slănicului, Oituzului și Cașinului. Nu se putea găsi un final mai fericit seriei de manifestări dedicate aniversării centenarului Diviziei 4 Infanterie! Iar la asemenea trecut, viitorul nu poate fi decât unul pe măsura gloriei și sacrificiului zecilor, sutelor de mii de fii ai neamului românesc ce s-au aflat la datorie sub faldurile Drapelului de luptă al acestei structuri militare de elită!

ARMATA A 4-A ROMÂNĂ ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Campaniile din Est și Vest

*Locotenent-colonel dr. Daniel FRUNZETI
Maistru militar cl. I Petru FRUNZETI*

The Second World War scored significant progress in terms of military art development by highlighting the capability of the 4th Army command and staff to assimilate and apply the principles of conducting modern combat actions, to resolve, timely and effectively, complex situations, to put in practice the plans developed by operational commands.

The experience of Romania's participation in the Second World War integrated the Romanian 4th Army professionalism not only on the Eastern Front, alongside the German Armed Forces, but also on the Western Front, alongside the Soviet Armed Forces. The authors consider that it generated numerous conclusions and lessons learned in relation to the military strategy and art as well as to the organisation and conduct of combat actions.

Keywords: *concept and execution; military action; riposte; Czechoslovakia*

Al Doilea Război Mondial, care a fost cel mai devastator război din istoria recentă a omenirii, a izbucnit în septembrie 1939 ca un conflict militar la nivel european între Germania, pe de o parte, și Polonia-Anglia-Franța, pe de altă parte, extinzându-se apoi la nivel mondial, cuprinzând aproape toate statele lumii.

Cu câteva zile înainte de declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, la 23 august 1939, Germania nazistă și Uniunea Sovietică au încheiat *Pactul Ribbentrop-Molotov*, care, potrivit prevederilor protocolului adițional (anexele secrete), stabilea destinele Țărilor Baltice (Estonia, Lituania și Letonia), Finlandei, Poloniei și României.

După semnarea de către Franța, la 22 iunie 1940, a armistițiului cu Germania, la Compiègne, prin notele ultimative din 26 și 28 iunie 1940, guvernul Uniunii Sovietice a rupt granițele românești, ocupând teritoriile Basarabiei, nordul Bucovinei și ținutul Herței (44 500 kmp și o populație

---

Locotenent-colonel dr. Daniel Frunzeti, maistru militar cl. I Petru Frunzeti – Divizia 4 Infanterie „Gemina”, Cluj-Napoca.

de 3,2 milioane locuitori din Basarabia, respectiv 6 000 kmp și o populație de 500 000 de locuitori din nordul Bucovinei).

Rupturile teritoriale au continuat prin Dictatul de la Viena, din 30 august 1940, când Ungaria horthystă a ocupat 44 492 kmp, respectiv nord-estul Transilvaniei, cu o populație de 2 667 000 de locuitori.

Prin Tratatul din 7 septembrie 1940 de la Craiova, Bulgaria a încorporat județele Durostor și Caliacra, cu o suprafață totală de 6 921 kmp și aproximativ 410 000 de locuitori.

La 22 iunie 1941, în urmă cu 75 de ani, România a intrat în război, alături de Germania, împotriva Uniunii Sovietice, în vederea reîntregirii teritoriului său național. Generalul Ion Antonescu și-a asumat responsabilitatea angajării țării în război și le-a cerut militarilor români, prin celebrul ordin, să treacă Prutul și să elibereze Basarabia și nordul Bucovinei: „*Ostași, Vă ordon: Treceți Prutul, Zdrobiți vrășmașul din Răsărit și Miazănoapte. Reîmpliniți în trupul țării glia străbună a Basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele și plaiurile voastre (...)*”.

Au fost angajate în operațiunile militare efectivele celor două armate române, Armata a 3-a și a 4-a Română, având peste 450 000 de militari, care totalizau 12 divizii de infanterie, o divizie blindată și 6 brigăzi independente, precum și aviația militară (672 de avioane, dintre care 219 de bombardament și 146 de vânătoare) și forța maritimă (3 distrugătoare, două submarine și alte vase mici).

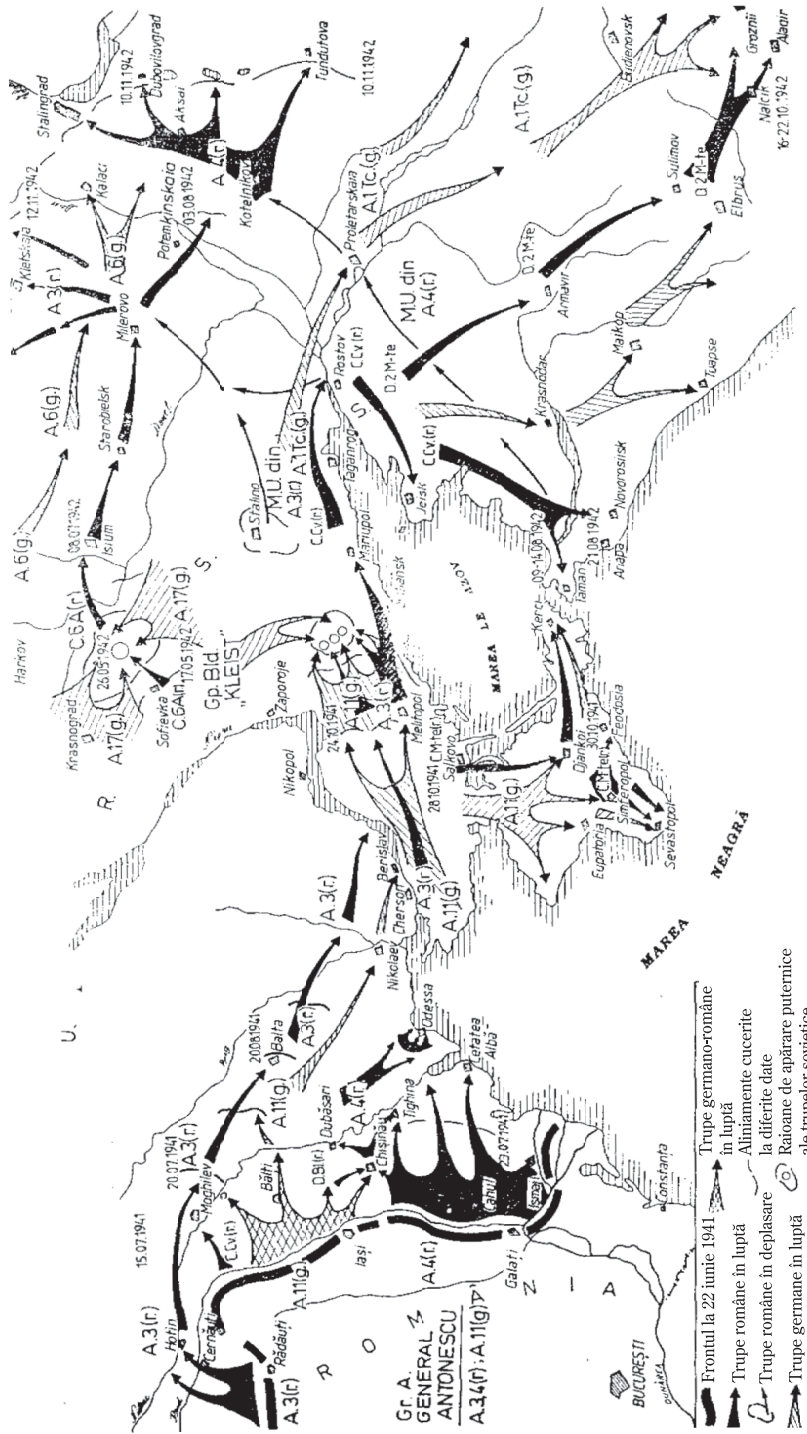
Începând cu 1 iulie, diviziile Armatei a 4-a Române asigurau flancul drept german, înaintând pe direcția Huși-Chișinău-Dubăsari. S-au desfășurat lupte grele în localitățile Epureni și Țiganca.

La 9 iulie 1941, marile unități române dețineau control total asupra întregului teritoriu al nordului Bucovinei. Ultimele divizii sovietice retrase din partea de nord a Basarabiei dincolo de Nistru au fost cele din zona orașului Orhei (15 iulie).

La 16 iulie, unitățile de blindate au intrat în orașul Chișinău, continuând înaintarea spre Tighina. S-a trecut la ofensivă în sudul Basarabiei, unde acționa Corpul 5 Armată. Amenințate cu încercuirea, trupele sovietice au început să se retragă spre est, până la aliniamentul fortificat de pe malul estic al Nistrului, unde, la 26 iulie, marile unități germane și române au făcut joncțiunea (*figura 1*).

Marile unități ale Armatei a 4-a au trecut sub conducerea operativă română, rămânând în dispozitiv de apărare pe Nistru și pe litoralul maritim.

Eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei a fost finalizată la 26 iulie 1941, eveniment care a fost salutat cu satisfacție de opinia publică românească. Incontestabil, operațiunile militare duse de Armata a 4-a Română pentru eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei se impun ca o componentă dintre cele mai semnificative ale patrimoniului ei ostășesc acumulat și cumulat în cei 100 de ani de existență.

Figura 1: Acțiunile Armatei a 4-a Române în Campania din Est (22 iunie 1941 - 19 noiembrie 1942)¹

¹ Pe http://www.armyacademy.ro/e-learning/working/capitol_8.

Percepută și cuantificată istoric, contribuția hotărâtoare a Armatei a 4-a Române, care a dat cele mai grele lupte și cele mai mari jertfe, apare în adevăratele sale dimensiuni prin glasul comunicatelor de război, ale ordinelor de zi și prin evaluările făcute de diferite personalități ale vremurilor și în mass-media timpului. Încercând parcă să surprindă totul, ziarul *Universul* din 20 iulie 1940 titra: „Comunicatul Înaltului comandament românesc va rămâne în istoria noastră militară ca una din etapele hotărâtoare pe calea semănată de jertfă și de fapte vrednice a luptei noastre pentru dezrobirea neamului românesc. Ieri Bucovina, azi Basarabia, timp de un an rupte din trupul românesc, rănite, lovite, umilite se întorc din nou și pentru totdeauna în marea comunitate a neamului nostru (...)”².

La 8 august 1941, marile unități din componerea Armatei a 4-a Române au primit ordin să acționeze pe direcția generală Nistrul inferior – limanul Tiligulski, având ca obiectiv final Odessa. La 16 octombrie 1941, după două luni de lupte grele, trupele Armatei a 4-a Române au cucerit Odessa. Pierderile s-au ridicat la 92 545 de militari, dintre care 17 729 de morți, 63 345 răniți și 11 471 dispăruți.

Începând cu 15 iunie 1942, unități militare române au fost introduse succesiv în luptele din Caucaz și Cotul Donului – Stalingrad, unde au acționat în condiții deosebit de grele de climă și de lipsuri materiale (tunuri de artilerie antitanc, mijloace de transmisiuni, muniții, echipament gros pentru iarnă, alimente și medicamente), luptând până la 3 februarie 1943.

În martie 1944, la Cairo, au început convorbiri între Barbu Știrbei, emisarul opoziției democratice din România, plecat cu consimțământul lui Ion Antonescu, și reprezentanții Marii Britanii, SUA și Uniunii Sovietice, privind desprinderea României de Reich. În 29 martie, un mesaj al generalului Maitland Wilson către mareșalul Ion Antonescu l-a informat pe acesta că guvernul sovietic era dispus să stabilească legătura cu el, cerându-i să ordone predarea trupelor române de pe Frontul de Est. Acesta a arătat, în răspunsul său, imposibilitatea morală de a accepta capitularea necondiționată, atât timp cât România dispunea încă de însemnate forțe militare, iar Germania a ajutat România în momente critice.

Convorbirile româno-sovietice de la Stockholm între reprezentanții oficiali ai celor două țări au fost reluate la 12 aprilie 1944. Guvernul sovietic a transmis condițiile „minimale” de armistițiu: frontiera din 1940, despăgubiri de război, revenirea Transilvaniei sau a „cele mai mari părți a ei” la România. Guvernul român a respins condițiile de armistițiu la 15 mai.

---

² D. Gheorghiu, I. Cioară, Gh. Tudor-Bihoreanu, *Armata a IV-a Transilvania la 80 de ani*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996, p. 245.

Trupele Frontului 2 Ucrainean conduse de mareșalul Rodion Malinovski au declanșat, în data de 20 august 1944, ofensiva pe direcția Iași - Chișinău, urmând ca, la diferență de două zile, sovieticii să se afle pe aliniamentul Târgu Neamț - Huși - Chișinău, făcând o puternică spărtură în frontul germano-român din Moldova. Se demonstra, astfel, că țara noastră se afla la capătul rezistenței. Generalul Friessner a cerut continuarea rezistenței pe linia fortificată Focșani - Nămolosa - Galați, lucru cu care, în general, mareșalul a fost de acord.

În dimineața zilei de 23 august 1944, politicianul Gheorghe Brătianu a făcut un nou demers pe lângă mareșal, în vederea încheierii neîntârziată a armistițiului. La orele amiezii, mareșalul Ion Antonescu a fost în audiență la regele Mihai I, declarând că este dispus să semneze armistițiul după stabilizarea frontului și obținerea acordului lui Hitler. În aceste condiții, la ora 16.30, regele Mihai I a ordonat demiterea și arestarea mareșalului Ion Antonescu, conducătorul statului, și a principalului său colaborator, Mihai Antonescu, viceprim-ministru. La ora 22.30, prin Proclamația către țară, difuzată de posturile de radio, regele Mihai I anunța „*ieșirea noastră din alianța cu puterile Axei și imediata încetare a războiului cu Națiunile Unite*”.

Starea de război a Națiunilor Unite cu România nu a încetat oficial decât la 12 septembrie, oferindu-le trupelor sovietice suficient răgaz ca să poată captura și dezarma unități întregi de militari români, care, prin aceeași proclamație regală, precum și prin mijloacele de comunicație ale armatei, primiseră ordinul să nu mai tragă, să înceteze imediat lupta împotriva trupelor sovietice, care deveniseră aliate. Așa se face că, în cele câteva zile, sovieticii au capturat, transformându-i în prizonieri, aproximativ 140 de mii de militari români de pe teritoriul Moldovei, pe care i-au internat în lagărele rusești ce se întindeau până în Siberia, astfel încât mulți dintre ei nu au mai ajuns acasă niciodată.

Convenția de armistițiu dintre România și Națiunile Unite, semnată la 12 septembrie 1944, la Moscova, a depășit cadrul unui simplu armistițiu, fiind, de fapt, un veritabil dictat, un instrument în mâna Uniunii Sovietice pentru a-și impune voința în România și față de care Marea Britanie și Statele Unite ale Americii nu au schițat niciun gest de dezaprobare. Prin Convenție, România era considerată stat învins și nu unul care a ieșit din război grație efortului propriu, nefiindu-i recunoscut statutul de co-beligerant. Ea a fost obligată să întrețină armata sovietică de ocupație, peste 1 milion de soldați, ceea ce a semnat un efort financiar de 2 miliarde de dolari SUA, la cursul din perioada 1944-1945. De asemenea, țara noastră a fost obligată la plata, în 6 ani, a unor despăgubiri de război de circa 300 000 de dolari Uniunii Sovietice, pentru pierderile suferite în operațiunile militare de pe teritoriul

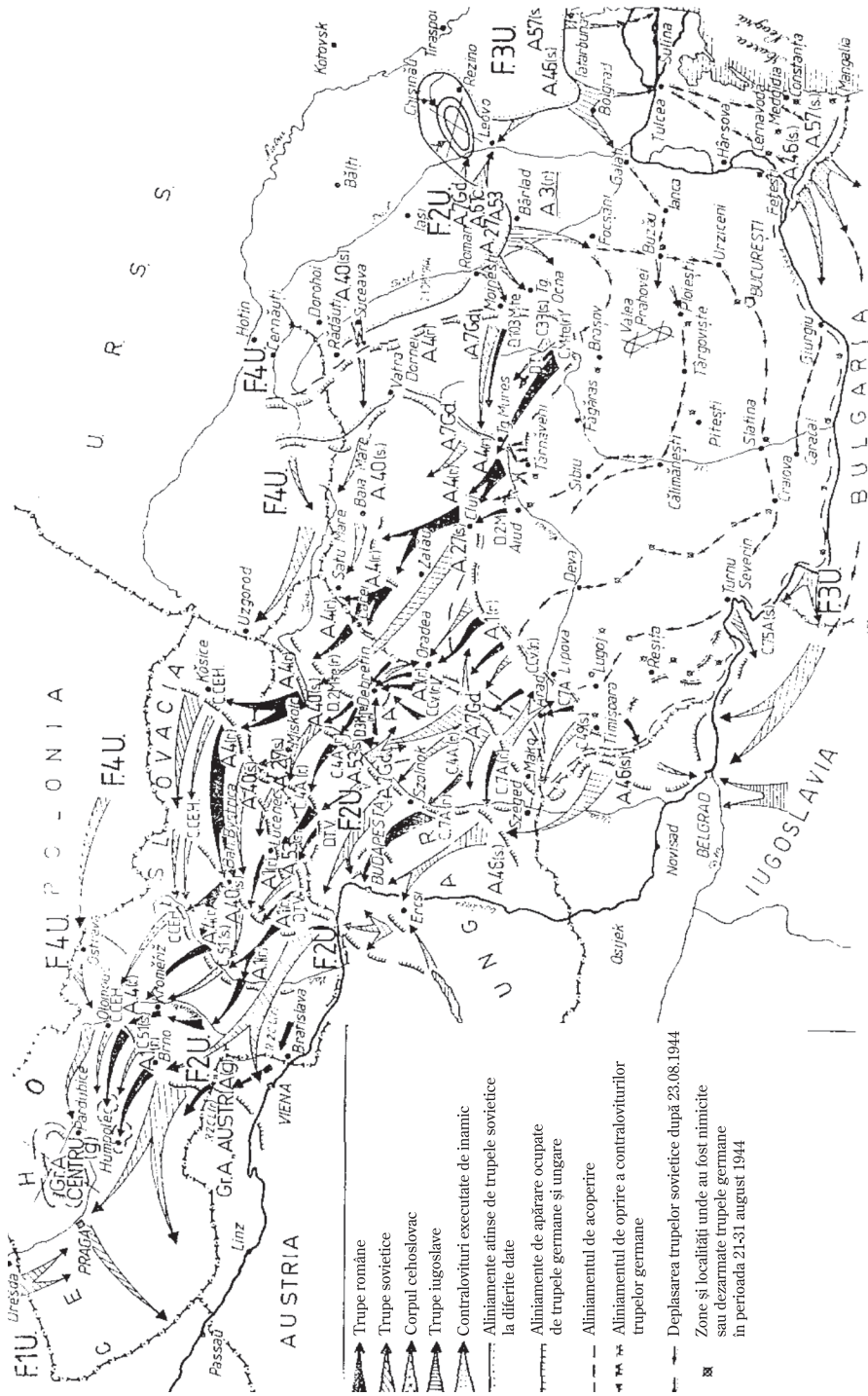
acesteia, și să înapoieze toate bunurile luate de pe teritoriul ei. Totodată, i se cerea guvernului român să se angajeze în efortul de război aliat cu cel puțin 12 divizii de infanterie echipate complet, să permită deplasarea liberă a Armatei Roșii pe teritoriul său și să sprijine financiar și logistic operațiunile militare ale aliaților împotriva Germaniei și Ungariei. Singurul punct favorabil pentru România era abrogarea Dictatului de la Viena și redobândirea Transilvaniei de Nord-Est, deși hotărârea finală cu privire la apartenența teritorială era rezervată Conferinței generale de pace de la sfârșitul războiului.

Din cauza presiunilor politice, la data de 4 noiembrie 1944, guvernul Sănătescu a format un nou guvern, în care Petru Groza a fost numit vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. După mai puțin de o lună, al doilea guvern Sănătescu a demisionat. La 6 decembrie 1944, a fost numit și investit guvernul condus de generalul Nicolae Rădescu. Groza își păstra mandatul de viceprim-ministru.

Din noaptea de 23 spre 24 august 1944, Armata Română s-a alăturat Națiunilor Unite în războiul antihitlerist, executând operațiunea insurecțională concomitent cu operația strategică de acoperire a frontierei și a liniei de demarcație româno-ungare din Transilvania. Concepută și condusă de către Comandamentul Național Român și, până la 10 septembrie 1944, executată numai de către trupele române, operația de acoperire s-a desfășurat de-a lungul frontierei de stat și a liniei de demarcație româno-ungare din Transilvania pe o lungime de 1 400 km, Oradea - Întorsura Buzăului - Marea Neagră.

Cu începere de la 5 septembrie 1944, Armata a 4-a Română, comandată de generalul de corp de armată Gheorghe Avramescu, intrând în compunerea *Grupului de Armate General Trofimenko* (comandantul Armatei 27 Sovietice), a preluat frontul Transilvaniei între Brașov și Turda de la Armata 1-a Română și a luptat, în cadrul acesteia, până la 21 octombrie 1944, iar începând cu 22 octombrie 1944 a operat continuu sub ordinele Grupului de Armate *General Jmacenko* (comandantul Armatei a 40-a Sovietice), până la capitularea forțelor germano-maghiare în Cehoslovacia (12 mai 1945, ora 06.00 – *figura 2*).

Ofensiva generală, pe întreg frontul, a Armatei a 4-a a fost declanșată la 23 septembrie 1944. Lupte extrem de violente s-au purtat pe Dealul Sângeorgiu, care domina Valea Mureșului, între Cipău și Iernut, ca o adevărată fortăreață naturală, puternic organizată genistic și apărată cu înverșunare de unități ale Diviziei 8 Cavalerie SS germană. Înălțimea a fost cucerită în 26-27 septembrie 1944, în urma unor atacuri hotărâte, executate de ostașii Diviziei 9 infanterie. Luptele de la Oarba de Mureș pot fi socotite ca fiind cele mai grele și mai sângeroase dintre cele desfășurate de unitățile Armatei a 4-a Române în Transilvania.

Figura 2: Acțiunile Armatei a 4-a Române în campania din vest (23 august 1944 - 12 mai 1945)³

³ Pe http://www.armyacademy.ro/e-learning/working/capitol_8.

Aproape 11 000 de militari români au căzut în această cruntă bătălie. Acest lucru putea fi evitat în mare măsură, dacă generalii sovietici dădeau dovadă de loialitate față de aliații lor români, față de viețile combatanților angajați în războiul comun. Dezvoltând ofensiva în adâncime, unitățile Armatei a 4-a Române au eliberat, la 28 septembrie, orașul Târgu Mureș. O zi mai târziu, la 29 septembrie, a fost eliberat orașul Reghin. Lupte importante au avut loc pe Valea Mureșului, la vest de Munții Apuseni, în Podișul Transilvaniei, pe văile Crișurilor, pentru eliberarea orașelor Turda, Cluj, Huedin, Salonta și Oradea.

Una dintre acțiunile militare de mare importanță a fost „Operațiunea Cluj”, începută de Armata a 4-a Română, la 9 septembrie 1944, pe direcția principală a loviturii aflându-se Corpul 6 Armată. Eliberarea Clujului a fost rezultatul eforturilor eroice făcute de trupele de la aripa stângă a Diviziei 18 Infanterie Munte Română, care a executat o dublă învăluire a inamicului din acest oraș, împreună cu Divizia 2 Munte și Divizia 1 Cavalerie, care au acționat pe la vest de oraș, a unor unități militare sovietice.

Trupele române și sovietice au executat pătrunderea la est și vest de oraș concomitent cu atacarea frontală a inamicului din Cluj. În această situație, acțiunea de învăluire largă, de la nord-est, executată de trupele din aripa stângă a Armatei a 4-a Române, de Divizia 18 Infanterie Munte Română și Divizia 1 Cavalerie, pe la vest, au ușurat mult acțiunea frontală a Corpului 104 Sovietic și a grăbit momentul eliberării orașului. Amenințate cu încercuirea, trupele inamice au început retragerea, astfel că, în ziua de 11 octombrie, către amiază, Clujul a fost curățat în întregime de inamic. Nemijlocit, Divizia 18 Infanterie Munte Română și-a adus contribuția deosebită la eliberarea orașului. Dar, trebuie totuși completat că eliberarea Clujului s-a făcut nu doar cu Divizia 18 Infanterie Munte Română, ci și prin eforturile deosebite ale Diviziei 9 și 11 Infanterie, care au executat învăluirea Clujului, prin dreapta, și ale Diviziei 2 Munte și Diviziei 1 Cavalerie, prin stânga, care au intrat în Cluj prin cartierul Mănăștur cu grosul forțelor, pe strada Câmpului. Rolul hotărâtor în eliberarea Clujului l-au avut cele 7 divizii române și, apoi, cele două divizii din Corpul 104 Sovietic.

Eliberarea Clujului, la 11 octombrie 1944, cel mai important centru cultural, administrativ și economic al Transilvaniei, a constituit un eveniment deosebit de important în acea etapă a războiului, pentru dezrobirea Transilvaniei de Nord-Est. Eliberarea a fost, este și va rămâne o victorie românească.

Acțiunile militare duse pe teritoriul Ungariei au început la 24 septembrie 1944, când primele unități române au depășit frontiera, la vest de Salonta, în urmărirea trupelor hitlerist-horthyste. În ansamblu, operațiile Armatei a 4-a Române

pe teritoriul ungar, desfășurate în cooperare cu forțele sovietice, au acoperit un spațiu vast din partea estică a Ungariei, până la Tisa (pe cursul superior și mijlociu al acesteia), pe căile de acces și în interiorul Budapestei, în Munții Hegyalia, Bükk și Matra, pe valea Hernadului etc., fiind incluse în două mari operații ofensive de anvergură: *Debrețin* și *Budapesta*.

În cadrul *operației Debrețin*, Armata Română a participat cu peste 182 000 de militari, în trei direcții principale: Debrețin (cu 5 divizii), Nyiregyhaza (13 divizii, inclusiv cele care luptaseră la Debrețin) și pe cursul mijlociu al Tisei (4 divizii). Cu deosebit curaj, diviziile Armatei a 4-a Române au trecut Tisa prin capul de pod realizat de sovietici la nord de Tiszalök, au zdrobit rezistențele inamice din zona localităților Tokaj, Csobaj, Szerencs, Halmaj etc., apoi au atacat pe valea Hernadului, creând condiții favorabile manevrării rezistențelor inamice din Munții Hegyalja. După ce a înfrânt forțele adverse din acest masiv muntos (17 decembrie), Armata a 4-a Română și-a trecut toate forțele la vest de Hernad, depășind, în ziua următoare, frontiera ungaro-cehoslovacă.

Operațiile Armatei a 4-a Române pe teritoriul Cehoslovaciei s-au desfășurat aproape în totalitate în regiune muntoasă (estul și centrul țării), având ca scop încercuirea și nimicirea forțelor hitleriste și hortyste din intrândul pe care îl forma aici aliniamentul frontului strategic german, anihilarea capacității de ripostă a trupelor inamice și împiedicarea lor de a efectua contraatacuri spre sud și nord în flancurile forțelor Fronturilor 2 și 4 Ucrainiene, care înaintau spre Austria și spre Germania. Într-o primă etapă, Armata a 4-a Română a executat, între 18 decembrie 1944 și 11 ianuarie 1945, operația de apărare de la *Szina-Torna*, immobilizând importante forțe adverse care nu au mai putut fi folosite împotriva armatelor sovietice ce înaintau spre Kosice sau împotriva forțelor româno-sovietice care luptau în partea de sud-vest. În etapa a doua (12 ianuarie-25 martie 1945), Armata a 4-a Română a executat operațiile *Roznava* (12-31 ianuarie 1945) și *Zvolen-Banska Bystrica* (10 februarie-25 martie 1945), iar în etapa a treia, Armatele 1 și 4 Române au executat, între 26 martie și 2 mai 1945, ample operații între Hron și Morava, iar între 6 și 12 mai 1945 au participat la operația *Praga*, executând o viguroasă urmărire a inamicului la vest de Brno, spre capitala Cehoslovaciei.

Pe frontul din Cehoslovacia, trupele române au provocat pierderi inamicului, care s-au cifrat la 22 803 militari (morți și prizonieri), pierderile proprii ridicându-se la peste 66 000 de militari (morți, răniți și dispăruți), adică aproximativ 30% din totalul efectivelor angajate în luptă.

Pe teritoriul Austriei a fost angajat în lupte, în lunile aprilie și mai 1945, în sprijinul unor mari unități sovietice, Regimentul 2 Care de Luptă, care a luptat eroic în zona localităților Hohenruppersdorf, Schrick, Wilfersdorf, Mistelbach, Aspern, Zistersdorf, Poysdorf etc. până în apropierea Vienei.

Campania din Vest a Armatei a 4-a Române a durat 246 de zile, timp în care a executat 203 zile de atac și 137 nopți de atac sau deplasări tactice pentru înlocuiri în dispozitiv, a susținut 12 bătălii victorioase, care au comportat 109 lupte importante. Mai trebuie amintit faptul că, în aceste bătălii, au fost forțate 13 cursuri de apă importante, au fost străbătute 11 masive muntoase și păduroase, fiind eliberate sau cucerite 35 de orașe sau centre industriale, 61 de localități mari și aproximativ 3 122 de localități importante⁴.

Victoria asupra fascismului din luna mai 1945 a găsit Armata a 4-a Română în prima linie de luptă, alături de Națiunile Unite. Prin mobilizarea întregului său potențial material și uman, Armata a 4-a Română, alături de poporul român, a adus o contribuție semnificativă la obținerea victoriei de la 9 mai 1945.

Armata a 4-a Română, reînființată la 11 septembrie 1939, a fost singura structură operativă care s-a aflat neîntrerupt pe front, de la Prut la Volga și de la Stalingrad în Munții Boemiei (Praga), din iunie 1941 până în mai 1945. Pe toate fronturile, de Est sau Vest, militarii români și-au făcut datoria și au îndeplinit misiunile încredințate cu devotament și foarte mari jertfe⁵.

Experiența participării României la al Doilea Război Mondial înglobează, cu siguranță, și experiența participării Armatei a 4-a Române atât pe Frontul de Est, alături de armata germană, cât și pe Frontul de Vest, alături de armata sovietică, fapt care a evidențiat numeroase concluzii și învățăminte cu privire la strategia și arta militară, la organizarea și ducerea acțiunilor de luptă. Comandamentele și trupele Armatei a 4-a Române au dobândit o amplă experiență în domeniul tactic, acestea având posibilitatea să se manifeste, în multe situații, de sine stătător, fără ingerințe străine, desfășurând acțiuni de luptă în terenuri extrem de diverse, în toate anotimpurile și în condiții de timp și de stare a vremii foarte variate.

De asemenea, au existat și multe neajunsuri care au ieșit în evidență încă de la începutul campaniei, dar, cu toate acestea, România a fost capabilă să susțină cu resurse proprii un efort militar de aproape patru ani, timp în care

---

⁴ I. Ciupeș, V. Tutula, *Armata a IV-a Română în Campania din Vest*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006, p. 37.

⁵ A.L. Ivan, *Drum de glorie și sacrificiu: de la Armata a 4-a de Nord la Divizia 4 Infanterie „Gemina”*, în *Revista Forțelor Terestre*, nr. 2, București, 2016.

a purtat Armata a 4-a Română de la Prut până la Stalingrad și în Caucaz, apoi, din nou, pe teritoriul național și, în final, până în Podișul Boemiei, în centrul Europei.

În concluzie, al Doilea Război Mondial a marcat progrese mari în dezvoltarea artei militare, a fost evidențiată capacitatea comandamentelor și statelor majore ale Armatei a 4-a Române de a-și însuși și aplica principiile ducerii acțiunilor de luptă moderne, de a rezolva în timp optim situații dintre cele mai complexe, de a pune în aplicare planurile elaborate de comandamentele operative. Or, se știe că realizarea concordanței între concepție și execuție constituie dezideratul major al oricărei acțiuni militare⁶.

Bibliografie selectivă

1. I. Ciupeș, V. Tutula, *Armata a IV-a Română în Campania din Vest*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006.
2. D. Gheorghiu, I. Cioară, Gh. Tudor-Bihoreanu, *Armata a 4-a „Transilvania” la 80 de ani*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996.
3. D. Gheorghiu, I. Cioară, Gh. Tudor-Bihoreanu, *Armata a 4-a „Transilvania” în cruciada eliberării Europei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998.
4. I. Manci, A. Bochiș, D. Crișan, *Cronica unui centenar glorios*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2016.

Foto: Emil Moritz

⁶ *Ibidem*, p. 60.

EVOLUȚIA ARTILERIEI ȘI RACHETELOR ANTIAERIENE

– Centenarul apărării antiaeriene a Armatei a 4-a –

*Colonel dr. Ioan MUNTEANU
Colonel Gavril DOBOȘ
Locotenent-colonel Gabriel DĂNILĂ
Maior Dorin BARTIȘ
Maior Florin MANEA
Căpitan Rareș NEGRU*

During the actions conducted in the Second World War, the air defence troops enhanced their organisation and equipment. In the fights conducted during the insurrection in August 1944, and then for the liberation of the entire territory of the country, in Hungary and Czechoslovakia, the soldiers and officers in the troops performed acts of heroism contributing to the victory against Nazi Germany.

The authors consider that, starting on 24 August 1944, the air defence of the country – especially the antiaircraft artillery – was mainly characterised by the combination between air and land actions. They were conducted not only to defend the fire positions but also to support the land troops.

Keywords: *air defence; combat actions; radiolocation; Land Forces*

---

1. La început

În cronică evoluției *armei rachete și artilerie antiaeriană* sunt cuprinse paginile scrise de artileriștii și rachetiștii antiaerieni care au transformat misiunea de apărare antiaeriană a obiectivelor atribuite într-o datorie sfântă și nobilă, în slujba căreia excelența a reprezentat permanent un imperativ. Astfel, această armă a generat o bogată tradiție de luptă și o evoluție semnificativă, având o ascensiune rapidă, dezvoltarea ei fiind legată de întrebuințarea în luptă a mijloacelor aeriene.

Drumul trupelor de apărare antiaeriană este un drum glorios, jalonat de victorii, de acțiuni memorabile, de fapte eroice, de năzuința

---

Colonel dr. Ioan Munteanu, colonel Gavril Doboș, locotenent-colonel Gabriel Dănilă, maior Dorin Bartiș, maior Florin Manea, căpitan Rareș Negru – Divizia 4 Infanterie „Gemina”, Cluj-Napoca.

permanentă spre perfecționare. Ne mândrim cu realizări, dintre care unele sunt priorități mondiale, cum ar fi aparatul central de conducere a focului artileriei antiaeriene prin metoda geometrică, realizat de ofițerul Ion Bungescu, și a punctului de comandă central pentru conducerea focului a cinci baterii.

Germenii istoriei armei rachete și artilerie antiaeriană se confundă cu înființarea, la București, a *Corpului Apărării Antiaeriene*, la data de 15 august 1916, compus din 6 baterii de tunuri antiaeriene cal. 75 mm., 2 secții de mitraliere antiaeriene, 12 secții de proiectoare și 22 posturi de observare.

La data de 19 septembrie 1916, pe timpul executării „*manevrei de la Flămânda*”, bateria de artilerie antiaeriană repartizată Armatei a 3-a, înzestrată cu tunuri cal. 75 mm Deport, a doborât un avion german, materializându-se, astfel, prima victorie antiaeriană, evenimentul fiind păstrat în sufletele artileriștilor și rachetiștilor antiaerieni. La un secol de existență de la această faptă glorioasă, artileriștii și rachetiștii antiaerieni își aduc aminte cu entuziasm de eroismul dovedit de combatanții armei rachete și artilerie antiaeriană în Primul și al Doilea Război Mondial.

În România, primele încercări ale formării artileriei antiaeriene le găsim în anul 1915. Dar, lipsa de mijloace a dus la improvizații constând în amenajarea unor tunuri de cetate existente. În total, la Arsenalul Armatei 13 au fost amenajate tunuri model 1880 calibrul 75 mm, puse pe platforme speciale, de tipul celor franceze, destinate pentru posturi fixe antiaeriene¹.

Cu toate amenajările aduse, problema cea mai complicată rămânea, în continuare, tragerea, întrucât tunul de cetate răspundea tragerilor terestre pe ținte fixe sau care se mișcau cu cel mult 3 metri pe secundă, în timp ce avioanele zburau cu viteze mari, greu de măsurat, la înălțimi care trebuiau calculate rapid și la distanțe ce variau continuu.

În urma studiilor întreprinse de coloneii Ștefan Burileanu și Gabriel Negrei, a fost transformat tunul de cetate calibrul 75 mm în tun antiaerian cu „*tragere repede*”. Tunul era bine conceput pentru tragerile antiaeriene, însă avea o bătaie prea mică și un proiectil puțin eficace. Ulterior, în 1916, colonelul Burileanu a proiectat și realizat pentru acest tun un focos cu o durată mare de ardere.

În momentul intrării României în Primul Război Mondial, sosise din Italia o baterie *Deport* cu 4 tunuri și una din Franța, tot cu 4 tunuri calibrul 75 mm.

Capitala era apărată antiaerian de 20 de tunuri calibrul 75 mm Md. 1880, care nu puteau trage decât 2 lovituri pe minut, 2 tunuri calibrul 57 mm, 6 proiectoare

---

¹ General-colonel (r.) Vasile Cutoiu, *Istoria apărării antiaeriene a teritoriului României*, Editura Militară, București, 1984, p. 33.

de 60 cm și 2 de 90 cm. Pentru observarea îndepărtată și înștiințare erau 22 de posturi de pândă a câte 8 militari, dispuse la 50-60 km în jurul Capitalei, dotate cu mijloace telefonice necesare înștiințării asupra direcției avioanelor inamice, dinspre frontieră până la sosirea lor deasupra Capitalei².

Simțindu-se nevoia unei comenzi și a unei răspunderi unice pentru apărarea antiaeriană, în ziua de 15 august 1916 a luat ființă prima unitate, denumită „Corpul apărării antiaeriene”.

Cea dintâi acțiune de luptă a artileriei antiaeriene a avut loc în noaptea de 15 spre 16 august 1916, când artileria antiaeriană care apăra Bucureștiul a deschis focul asupra aeronavelor inamice.

În anul 1917, ia ființă Școala specială de tragere antiaeriană a ofițerilor și se întocmesc table de tragere pentru tunurile de calibru 75 mm Md. 1880, 75 mm *Deport* și 57 mm *Burileanu*³.

În lipsa aparatelor centrale de tragere care să rezolve problema întâlnirii proiectilului cu ținta aeriană și dat fiind faptul că tunurile antiaeriene proveneau din adaptarea celor terestre, era cunoscut un singur mod de tragere: tragerea directă descentralizată. Tragerile se executau numai ziua, în timpul nopții executându-se doar la lumina proiectoarelor.

În același timp cu bazele apărării antiaeriene, în Primul Război Mondial s-au concretizat și misiunile pe care trebuiau să le îndeplinească forțele și mijloacele apărării antiaeriene a zonelor operative, după cum urmează: să împiedice cercetarea din aer a trupelor; să împiedice reglarea tirului artileriei; să protejeze artileria proprie; să împiedice cercetarea în adâncime; să protejeze raioanele de imbarcare-debarcare și depozitele militare; să protejeze coloanele în marș, în munți, pe calea ferată și în punctele obligate de trecere; să apere centrele de concentrare, punctele de comandă, centrele de transmisiuni, Marele Cartier General etc.⁴.

Din analiza dispunerii forțelor și mijloacele de artilerie antiaeriană erau repartizate în zona de operații (Armata de Nord, Armata a 1-a, Armata a 2-a) și zona interioară aproximativ egale: 47,5% pentru zona interioară și 52,5% pentru cea operativă⁵.

Deși Armata a 4-a (de Nord) a fost desființată la 5 decembrie 1916, marile unități și unitățile din compunerea ei vor intra în alcătuirea Armatei 1-a

² *Ibidem*, p. 36.

³ *Ibidem*, p. 53.

⁴ General de corp de armată (r.) Vasile Bărboi, general de brigadă (r.) Titus Popescu, general de brigadă (r.) Eugen Teodorescu, locotenent-colonel dr. Visarion Neagoe, *Istoria artileriei și rachetelor antiaeriene române*, vol. 1, Editura Modelism, București, 1996, p. 59.

⁵ *Ibidem*, p. 71.

și Armatei a 2-a, iar în timp ce acestea pregăteau operațiile planificate în urma cărora se vor acoperi de glorie în marile bătălii ale anului 1917, artileria antiaeriană care le-a fost repartizată a înregistrat succese de prestigiu, contribuind semnificativ la câștigarea admirației ofițerilor francezi. De exemplu, la 21 august 1917, postul fix nr. 7, comandat de către locotenentul francez Henry Montezi, și o secție de tunuri cal. 57 mm, comandată de către sergentul Grigore Surdu, au doborât câte un avion, aceștia fiind decorați cu Ordinul „*Steaua României*” în grad de Cavaler, respectiv cu medalia „*Bărbăție și credință*” clasa a II-a.

După 50 de zile de lupte la Mărăști, Mărășești și Oituz, șeful Misiunii Militare franceze sublinia că „*subordonații și colaboratorii mei au o pildă în atitudinea și bravura ofițerilor și soldaților români, care atrag în acest moment admirația tuturor armatelor aliate și cărora chiar dușmanii le aduc omagiul lor*”.

La sfârșitul Primului Război Mondial, artileria antiaeriană română era reprezentată prin „*Divizionul de artilerie antiaeriană*”, care avea în înzestrare 74 de tunuri cal. 75 mm, 81 de tunuri cal. 57 mm, 8 tunuri de cal. 76,2 mm pe auto, 23 de mitraliere și 12 proiectoare, iar pentru doborârea unui avion se consumau între 7 400 și 30 000 de proiectile de artilerie antiaeriană. În acea perioadă, în România s-au consumat, în medie, 1 500 de lovituri (11 avioane germane au fost doborâte în 1916-1918, cu aproximativ 16 500 de proiectile). La acea vreme, artileria antiaeriană a României avea cea mai mare eficacitate dintre țările participante la război, datorită gradului de instruire a efectivelor, materializat, în primul rând, în precizia tragerilor. Această enormă cantitate medie de proiectile consumate pentru doborârea unui avion dovedește slaba eficacitate a artileriei antiaeriene a vremii, determinată atât de lipsa unor aparate perfecționate de ochire și de calcul, de imposibilitatea executării tragerilor precise pe timp de noapte, cât și de vitezele inițiale mici ale proiectilelor.

2. Provocările celui de-al Doilea Război Mondial

În perioada interbelică, apărarea antiaeriană a teritoriului României a fost dezvoltată, reorganizată și înzestrată cu material de artilerie antiaeriană, aparatură de observare și de conducere a focului și avioane de vânătoare. Au fost elaborate regulamente și instrucțiuni privind instrucția și pregătirea cadrelor și a trupeii. Un avânt deosebit au atins preocupările pentru fundamentarea principiilor întrebuintării trupelor de apărare antiaeriană a teritoriului, a clarificării locului și rolului acestora, a misiunilor și a problemelor de cooperare. Pentru pregătirea

cadrelor a fost organizat învățământul militar de specialitate prin înființarea, în anul 1938, a *Centrului de instrucție al artileriei antiaeriene* și, în 1939, a *Școlii de ofițeri de artilerie antiaeriană*. În anul 1939, pentru prima dată în istoria sa, apărarea antiaeriană a teritoriului a constituit obiectul preocupărilor forului suprem legislativ al României, fapt concretizat în *Legea nr. 938 din 3 martie 1939 pentru apărarea antiaeriană activă și pasivă*. Acest act normativ a pus bazele apărării antiaeriene la nivelul cerințelor impuse de evoluția luptei armate în condițiile date.

Dotarea armatei noastre cu tehnică de apărare antiaeriană se desfășura încet și anevoios, întrucât economia României avusese mult de suferit în timpul războiului. În anul 1926, celor 18 baterii existente li s-a adăugat o baterie de tunuri calibru 76,2 mm Md. 1925 *Skoda*, importate din Cehoslovacia, cu aparat central de tragere antiaeriană Md. 1926, inventat de căpitanul Bungescu în anul 1925, și o baterie de tunuri calibru 75 mm Md. 1925, importate din Franța⁶.

În anul 1925, se construiește primul model de aparat central de tragere, inventat de căpitanul Ion Bungescu, care este introdus în serviciu un an mai târziu; al doilea model perfecționat intră în dotare în anul 1928; în 1935, este realizat al treilea model, cunoscut sub denumirea de „*aparat central simplificat*” Md. 1935; în toamna anului 1938, apare aparatul central „*maior Bungescu, Md. 1938*”, sub formă de prototip, care a fost omologat în 1939.

Prin Decretul nr. 2596 din 8 iulie 1930, începând cu 1 iulie 1930 a fost creat *Comandamentul Apărării Antiaeriene* și începe perioada de reorganizare și modernizare a artileriei antiaeriene și, în general, a apărării antiaeriene⁷.

Tunurile de câmp adaptate pentru trageri antiaeriene au fost înlocuite, treptat, cu tunuri antiaeriene moderne importate, începând cu anul 1937, din Anglia, Franța, Suedia și Germania, precum și cu tehnică de producție românească. În perioada 1938-1940, unitățile de artilerie antiaeriană au fost înzestrate cu tunuri de calibru mijlociu de 75 mm *Vickers*, de proveniență engleză, și de 88 mm, de proveniență germană; de calibru mic: 40 mm *Bofors* suedeze, 37 mm *Rheinmetall* germane, 25 mm *Hotchkiss* franceze, 20 mm *Gustloff* germane și *Oerlikon* suedeze, precum și cu mitraliere de calibru 13,2 mm, cu proiectoare de 150 cm *Siemens* și *Nedalo* și de 60 cm ușoare, telemetre și altitelemetre stereoscopice cu baza de 4 m și de 5 m etc.⁸

⁶ *Istoria apărării antiaeriene a teritoriului României, op. cit.*, p. 67.

⁷ *Ibidem*, p. 70.

⁸ *Ibidem*, p. 79.

După reorganizarea uzinelor Reșița și Astra-Brașov, s-a trecut la fabricarea tunurilor antiaeriene calibru 75 mm model *Vickers* englez, calibru 37 mm model *Rheinmetall* german, a țevelor pentru tunurile antiaeriene de calibru 88 mm germane, a muniției, aparaturii de teleindicație pentru tunurile antiaeriene – teletre, altiteletre, lunete, cadrane pentru ochire, aparatul central *Vickers*-Reșița pentru bateriile de calibru 75 mm, aparatul central *Bungescu* model 1938 etc.

Cu tunurile de calibru 75 mm s-a trecut la metoda de tragere tahimetrică cu aparatul central de conducerea focului „*Predictor Vickers*” și la metoda geometrică cu aparatul central „*Bungescu Md. 1938*”⁹.

După intrarea masivă în dotare a tunurilor antiaeriene de fabricație românească au fost înființate noi regimente de artilerie antiaeriană. Între anii 1938 și 1941, se înființează 7 regimente, așa încât, la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, existau în România 9 regimente de artilerie antiaeriană cu 691 guri de foc de artilerie antiaeriană.

În anul 1920, Marele Stat Major a elaborat o nouă concepție de apărare a României, teritoriul național urmând a fi organizat pe trei zone (teatre de acțiuni militare), astfel: zona de EST – între Carpații Orientali și Nistru; zona de VEST – între hotarul de vest și Carpați; zona de SUD – între Dunăre și Carpații Meridionali.

Drept urmare, în perioada interbelică, în Transilvania a funcționat *Inspectoratul General de Armată nr. 3*, care avea în subordine Corpurile 6 și 7 Armată. Din C. 6 A. făceau parte D. 16 I. (Dej), D. 17 I. (Oradea) și D. 20 I. (Tîrgu Mureș).

În anul 1921, într-un proiect referitor la organizarea artileriei antiaeriene mobilă și fixă, întocmit de comandantul Regimentului de artilerie antiaeriană (regiment care a fost transformat din Divizionul de artilerie antiaeriană), colonelul Ion St. Negoescu, se prevede înființarea a 3 regimente de artilerie antiaeriană, astfel încât fiecare inspectorat de armată să aibă în subordinea sa câte un regiment antiaerian care doar din punct de vedere tehnic să depindă de Comandamentul Artileriei Antiaeriene. Primul regulament propriu-zis al apărării antiaeriene în România a apărut în anul 1928, intitulat „*Regulamentul provizoriu asupra instrucției de manevră și luptă a aeronauticii*”; partea a IV-a se numea „*Apărarea contra aeronavelor*”.

Astfel, între anii 1921 și 1939, artileria antiaeriană a suferit mai multe mutații structurale, cum ar fi înființarea Regimentului 2 Artilerie Antiaeriană și a trei Comandamente de artilerie antiaeriană, ale căror zone de responsabilitate erau, în anul 1936, cele trei regiuni aeriene.

---

⁹ *Ibidem*, p. 81.

În condițiile agravării rapide și accentuate a situației internaționale, cu deosebire în vecinătatea României, la 22 septembrie 1939, Armata a 4-a, recent înființată, a devenit *Comandamentul Grupului de Armate nr. 1* din Transilvania. În acest context, la 13 martie 1939 a fost elaborată o concepție de apărare antiaeriană a țării, conform căreia teritoriul național se organiza pentru apărarea antiaeriană pe trei fronturi (vest, est și sud), cu trei regiuni aeriene. Regiunea 2 aeriană „Cluj” făcea parte din zona de responsabilitate a Armatei a 4-a și era apărată antiaerian de 3 grupări dislocate în garnizoanele Cluj, Deva și Brașov.

Grupările antiaeriene – denumire inițială ce arăta, într-un fel, existența lor în dispozitiv operativ – erau, de fapt, regimente de artilerie antiaeriană, denumire la care se va reveni în cursul anului 1942. Inițial, grupările antiaeriene au purtat denumiri potrivit zonei în care se găseau: „București”, „Moldova”, „Siret”; ulterior, ele au fost denumite cu numărul regimentului respectiv (Gruparea 2, Gruparea 6 etc.)¹⁰.

Începutul celui de-al Doilea Război Mondial a găsit România cu o insuficientă pregătire a apărării antiaeriene a teritoriului. Eficacitatea tragerilor artileriei antiaeriene era redusă, în bună măsură, în primele luni de război, ca urmare a atacurilor de noapte și de deasupra norilor; în asemenea condiții, tragerile se executau, de regulă, prin foc de baraj, procedeu care cerea un mare consum de muniție din cauza lipsei de precizie.

Absența tehnicii radioelectronice din dotarea trupelor de apărare antiaeriană a teritoriului a făcut ca acțiunile de noapte ale artileriei antiaeriene să se execute pe baza ascultării, atât pentru proiectoare, cât și pentru tunuri, aparate optice și aparate centrale de conducere a focului.

În dotarea trupelor de apărare antiaeriană ale României existau aparatele de ascultare de tipul *Nedalo*, *B.B.T.*, *Elascop*. Aparatul *Nedalo* avea o bătaie de 14 000 de metri pentru o țintă aeriană care zbura la înălțimea de 2 000 m și o bătaie de 13 000 de metri pentru una care zbura la 6 000 m înălțime¹¹.

În luna iulie 1943, existau pe teritoriul României, în apărarea celor mai importante obiective, 66 de baterii grele de artilerie antiaeriană, 55 de baterii ușoare, 14 baterii și 3 secții de mitraliere antiaeriene, 10 baterii de proiectoare și 3 companii de baloane de protecție, cu un total de 82 de baloane¹².

¹⁰ *Ibidem*, p. 177.

¹¹ *Ibidem*, p. 113.

¹² *Ibidem*.

În această perioadă, s-a perfecționat tragerea de noapte prin introducerea reperajului electric și a punctului de comandă central. Acest punct de comandă făcea posibilă o concentrare de foc masivă a unui important număr de baterii și, totodată, introducea disciplina în declanșarea și conducerea focului. De asemenea, el asigura centralizarea tragerii cu până la 5 baterii în cadrul divizionului sau al grupării de artilerie antiaeriană. Acest punct de comandă – invenție a colonelului Bungescu – constituia o prioritate mondială, fiind unic în acei ani.

La sfârșitul lunii iunie 1941, înainte de începerea campaniilor militare din perioada 1941-1944, Armata a 4-a a fost întărită cu subunități de artilerie antiaeriană, fiindu-i pusă la dispoziție comanda Grupării 6 Art.A.A. (Siret).

În cadrul operațiilor desfășurate de Armata a 4-a pentru eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, acțiunile artileriei antiaeriene au vizat inamicul aerian care avea în dotare avioane de vânătoare și asalt de tipurile *IAK-1* și *I-16 (Rata)* și avioane de bombardament/recunoaștere de tipul *DB-3*, *TB-7*, *ZKB* și *PE-2*. În primele zile ale războiului, inamicul a executat recunoașteri în lungul Prutului, apoi și-a extins acțiunile și în zonele Iași, Tulcea, Galați, Constanța. În această perioadă, au fost doborâte sau avariate 2-6 avioane zilnic.

Ca un corolar al acțiunilor de luptă ale artileriei antiaeriene duse până la Nistru, care a fost atins în întregime de către trupe până la 26 iulie 1941, generalul de escadră aviator Emanoil Ionescu, comandantul aeronauticii Armatei 4, în Ordinul de zi nr. 22 din 15 august 1941, arăta, referitor la Grupul 19 Art. A.A.: „*În timpul luptelor de la Fălciu și din Basarabia, sub ploaia de obuze inamice, uitând de orice pericol, au stat tot timpul la datorie, împoșcând cu foc ucigător aviația inamică*”¹³.

În operația pentru Odessa, Comandamentul Apărării Antiaeriene a destinat pentru apărarea antiaeriană a trupelor Armatei 4 Gruparea 2 Art. A.A., cu Grupurile 17, 19 și 20, Art. A.A. Pe timpul desfășurării operației, Gruparea 2 a fost continuu întărită cu baterii, ajungând, în final, la 12 octombrie 1941, să dispună de un număr de circa 27-30 de baterii.

Conform ordinului Marelui Cartier General, la data de 16 octombrie 1941, după capitularea orașului Odessa, se hotăra readucerea în țară, în garnizoanele de dislocare la pace, a marilor unități din compunerea Armatei a 4-a, inclusiv a unor baterii de artilerie antiaeriană, pentru refacere și completare.

Acțiunile artileriei antiaeriene desfășurate în cadrul acestei operații au fost presărate cu numeroase fapte de eroism, acte de inițiativă, înalt patriotism și curaj.

---

¹³ *Ibidem*, p. 123.

În Ordinul de zi nr. 143 din octombrie 1941, generalul de escadră aviator Emanoil Ionescu nota: „Ultimul obiectiv din misiunea Armatei 4 a fost cucerit de trupele noastre victorioase, care au intrat în Odessa. 300 de avioane inamice au fost doborâte, din care numai aviația a doborât 150 de avioane.

Imn de slavă celor răniți vitejește la datorie. Icoana lor sfântă va rămâne de-a pururi luminoasă în inimile noastre.

Zburători și tunari antiaerieni din Aero Armatei 4, fiți mândri de înfăptuirile noastre; ele scriu o pagină de aur din istoria Aripilor Românești. Neamul întreg și conducătorii noștri vă privesc cu dragoste și admirație...

*Arătați-vă și de aici înaintea vrednici de renumele pe care l-ați câștigat pentru binele Patriei și gloria Aeronauticii române!*¹⁴

În toamna anului 1942, Armata a 4-a, apărută antiaerian de către Divizionul 14 Art. A.A. mobil independent (cu bateriile 21,24 *Vickers*, 112, 134, 137 *Rheinmetall* și 225 mitraliere antiaeriene), se afla în fața unor drame în Stepa Calmucă, desfășurând numeroase marșuri și operații ofensive, până în fatidica zi de 20 noiembrie 1942, când s-a declanșat, în fâșia lor de acțiune, contraofensiva sovietică ce va răsturna decisiv frontul la Stalingrad (unde și-au dat viața zeci de mii de militari ai Armatei a 4-a). A urmat lupta în încercuire și, pentru ieșirea din încercuire, retragerea prin luptă pe o distanță de 500 km, în 25 de zile, precum și demobilizarea Armatei a 4-a în zona Iașului.

Aviația inamică a lovit deseori trupele în retragere, gările, aerodromurile și posturile de comandă din fâșia Armatei a 4-a, dar, de fiecare dată, artileriei antiaerieni au răspuns prompt, cu vitejie și profesionalism, un exemplu fiind concentrarea eficace a focului artileriei antiaeriene asupra atacurilor masive ale aviației inamice din 8 decembrie, la Moruyovskaia, când au fost doborâte 16 avioane de tipul *DB-3*, *IAK* și *I-26*.

După o perioadă de refacere și completare, după 23 august 1944, Armatei a 4-a române îi va fi hărăzit să participe la alte campanii pe Frontul de Vest, având în componere Divizionul 12 Art. A.A. mobil cu bateriile 3, 18, 124, 131 și 113.

La începutul lunii octombrie 1944, misiunea de ansamblu a Armatei a 4-a a fost dezvoltarea ofensivei pe direcția generală Luduș, Bonțida, Jibou, Carei, pentru a nimici forțele principale ale Armatei a 2-a ungare și ale Armatei a 8-a germane și a depăși frontiera româno-ungară.

După eliberarea teritoriului național, la 25 octombrie 1944, Armata a 4-a Română, împreună cu Armata 40 sovietică, au continuat lupta în cadrul operației „*Debrețin*”,

¹⁴ *Ibidem*, p. 209.

dar și în Munții Hegyalja și pe valea Hernadului, până la 18 decembrie 1944, după care au trecut la luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei, în perioada 18 decembrie 1944-12 mai 1945.

Divizionul 12 Art. A.A. s-a remarcat prin fapte de arme de excepție, având o contribuție deosebită la succesul luptelor atât cu inamicul aerian, cât și cu cel terestru. O faptă de arme remarcabilă s-a petrecut la Secția 2 din bateria 131 *Rheinmetall*, care, fiind comandată de locotenentul Gheorghe Dina, a capturat o baterie maghiară (4 tunuri, 146 de cai, 3 ofițeri, 96 de subofițeri și trupă). Pentru faptele eroice, militarii Divizionului 12 Art. A.A. au fost deseori citați pe ordinele de zi ale eșaloanelor superioare.

3. Lecțiile războaielor

Anii celui de-al Doilea Război Mondial au fost bogăți în învățăminte și realizări în domeniul apărării antiaeriene. În perioada respectivă, s-au stabilit și rezolvat probleme capitale pentru apărarea antiaeriană, cum sunt: conducerea marilor unități și a unităților care apără un obiectiv, deci conducerea la nivelul obiectivului; s-au definitivat și însușit metodele de cooperare între artileria antiaeriană și aviația de vânătoare; s-a întrebuițat pe larg manevra. Cu toată dezvoltarea și progresul mijloacelor de apărare antiaeriană în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, eficacitatea acestora era, în continuare, scăzută, de aceea trupele de apărare antiaeriană a teritoriului rareori realizau succese operative care să-l oblige pe inamic să renunțe la continuarea operației aeriene.

Pe parcursul acțiunilor desfășurate în perioada celei de-a doua conflagrații mondiale, trupele apărării antiaeriene a teritoriului și-au îmbunătățit organizarea și înzestrarea. În luptele duse pe timpul insurecției din august 1944, apoi pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei, în Ungaria și Cehoslovacia, soldații și ofițerii din aceste trupe au înscris în cartea de aur a poporului român fapte nemuritoare de eroism, aducându-și contribuția la victoria asupra Germaniei hitleriste.

Începând cu ziua de 24 august 1944, caracteristic pentru unitățile de apărare antiaeriană a teritoriului – îndeosebi pentru cele de artilerie antiaeriană –, a fost combinarea acțiunilor de apărare antiaeriană cu cele terestre și antitanc. Ele s-au dus atât pentru apărarea pozițiilor de tragere, cât și, mai cu seamă, pentru sprijinul trupelor terestre. Având o viteză inițială foarte mare, proiectilele de artilerie antiaeriană erau deosebit de eficiente mai ales pentru tragerile antitanc.

În toată perioada participării la războiul antihitlerist, militarii trupelor de artilerie antiaeriană și pândarii aeriени au dat dovadă de înalte calități morale

și de luptă. Victoriile obținute au evidențiat gradul de pregătire a unităților și marilor unități de artilerie antiaeriană și pândă aeriană, vitejia, iscusința și tăria morală a ostașilor.

După cel de-al Doilea Război Mondial, trupele de apărare antiaeriană a teritoriului au fost tot mai bine înzestrate cu mijloace moderne de luptă, fie prin importul din țări socialiste, îndeosebi din URSS, fie prin producerea diverselor categorii de tehnică de luptă modernă, mecanizată și automatizată.

La 15 iunie 1946, s-a desființat Subsecretariatul de Stat al Aerului și, odată cu el, Direcția superioară a Artileriei Antiaeriene și Direcția tehnică a acesteia¹⁵.

În anul 1947, s-a înființat Comandamentul Aeronauticii, căruia i se subordonează Divizia 1 Artilerie Antiaeriană, având câte un regiment la Ghencea, Galați, Cluj, Brașov și Ploiești.

Pe data de 10 aprilie 1949 a fost înființat Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului (C.A.A.T.), subordonat nemijlocit ministrului Forțelor Armate, căruia i s-a încredințat întreaga apărare antiaeriană a țării¹⁶. Primul comandant al noului organism a fost numit generalul-locotenent Paul Alexiu.

În anul 1949, existau în subordinea C.A.A.T.: un centru general de informare aeriană, o divizie de artilerie antiaeriană la București și una la Brașov, cu câte trei regimente, cinci regimente în apărarea obiectivelor Ploiești, Câmpina, Reșița, Hunedoara, cu un divizion, Fetești-Cernavodă; un regiment și un batalion de pândă radio, un batalion de baloane de protecție (fără mijloace materiale), Centrul de instrucție al artileriei antiaeriene și Școala de ofițeri de artilerie antiaeriană la Brașov.

Întrucât tehnica de luptă era insuficientă față de numărul obiectivelor care trebuiau apărate, s-a recurs la completarea ei prin import și organizarea de mari unități și unități pentru apărarea antiaeriană a obiectivelor și zonelor importante. În anii 1949 și 1950, se organizează sistemul O.I.L.A. – observare, înștiințare, legături aeriene – pe întreg teritoriul țării, cu 600 de posturi de observare vizuală, la distanțe de 10-12 km între ele.

În anul 1952, situația artileriei antiaeriene s-a îmbunătățit, ca rezultat al măsurilor luate în perioada anterioară. Ea avea acum în dotare tunuri de calibru 25 mm sovietice, 37 mm *Rheinmetall*, 75 mm *Vickers*, 76,2 mm sovietice, cu aparat central de tragere *PUAZO-2*, 85 mm sovietice cu aparat *PUAZO-3*,

---

¹⁵ *Ibidem*, p. 153.

¹⁶ *Ibidem*.

88 mm *Krupp* germane, proiectoare *Nedalo* de 150 cm germane și stații de radiolocație *P-3* sovietice. Cu această tehnică au fost organizate 2 corpuri de artilerie antiaeriană a câte 5 regimente și un regiment de proiectoare, 2 divizii cu câte 2 regimente și un divizion și 2 regimente pentru apărarea unor obiective mici.

Continuându-se îmbunătățirea înzestrării trupelor de apărare a teritoriului, a intrat în dotare tunul de calibru 57 mm sovietic, cu aparat de conducerea tragerii *PUAZO-5* și stație de radiolocație *SON-9*, destinat tragerilor împotriva țintelor ce zboară la altitudini mici, precum și stația de radiolocație *P-8* pentru îmbunătățirea câmpului de radiolocație. În consecință, trupele O.I.L.A. fac loc unei noi arme: *trupele radiotehnice*. Pentru pregătirea cadrelor necesare noii arme a apărării antiaeriene a teritoriului, la 1 noiembrie 1955 a luat ființă, la București, *Școala militară de radiolocație*.

Au intrat în dotare tehnică perfecționată – tunuri calibrul 100 și 130 mm, iar pentru altitudini mici, tunul de 37 mm sovietic, cu viteza de tragere și viteza inițială a proiectilului mult mărite, radioproiectoare de 150 cm și stații de radiolocație moderne de game metrice, centimetrice și decimetrice cu posibilități tehnico-tactice mult îmbunătățite față de cele existente, care au permis optimizarea câmpului de radiolocație la toate altitudinile și îndeosebi la altitudini mici.

După apariția, în arsenalul militar al unor state străine, a avioanelor-proiectil și a rachetelor „*sol-sol*”, trupele apărării antiaeriene au fost dotate și cu rachete antiaeriene, fiind, totodată, și reorganizate. În anul 1959, s-a înființat prima unitate de rachete antiaeriene, destinată să apere antiaerian municipiul București, iar perioada următoare este marcată de profunde transformări organizatorice, de regândirea principiilor de întrebuintare în luptă a marilor unități și unităților, de reanalizare a conducerii acțiunilor de luptă, centralizat și independent, în strânsă cooperare cu aviația și radiolocația.

Perioada 1961-1965 poate fi caracterizată de transformări calitative și de formare a noi generații de specialiști, ca urmare a intrării în dotare, în anul 1963, a complexelor de artilerie antiaeriană calibru 57 mm, a stațiilor de ochire pentru tunuri – *S.O.T. 9 A* și a aparatelor de conducere a focului *ACF 6-60*.

Între anii 1970 și 1975 intră în dotarea unităților de artilerie antiaeriană stația de radiolocație *RL-15 M* și complexul radiotehnic de tragere *CRT-1 M*.

Începând cu anul 1983, unitățile din sistemul de apărarea antiaeriană sunt dotate cu tunuri antiaeriene calibru 2x30 mm și instalații antiaeriene calibru 14,5 mm de construcție românească.

După evenimentele din decembrie 1989 și odată cu aderarea României la NATO, armata română a cunoscut majore transformări și încercări datorate noului context

internațional militar. Astfel, au fost derulate mai multe proiecte de înzestrare cu tehnică de artilerie și rachete antiaeriene compatibile cu cele ale celorlalte state membre ale Alianței.

4. Arma rachete și artilerie antiaeriene – în prezent

Structurile de rachete și artilerie antiaeriană din Forțele Terestre au în înzestrare următoarele tipuri de sisteme: sisteme de rachete antiaeriene cu bătaie mică de tipul SA-6 (KUB) și SA-8 (OSA-AKM); sisteme de rachete antiaeriene cu bătaie apropiată de tipul CA-94 și CA-95; sisteme de artilerie antiaeriană de tipul 2x35 mm OERLIKON, 2x35 mm GEPARD, 2x30 mm de construcție românească.

Toate cele patru tipuri de complexe de rachete antiaeriene sunt de concepție estică, sistemul de artilerie antiaeriană calibru mic 2x30 mm este de fabricație românească, iar sistemele de artilerie antiaeriană calibru mic 2x35 mm, OERLIKON și GEPARD, sunt de producție vestică, achiziționate după anul 2000. Acestea din urmă sunt repartizate pentru marile unități și unitățile de manevră puse la dispoziția NATO.

Începând cu data de 15 iunie 2008, Corpul 4 Armată Teritorial „Mareșal Constantin Prezan” s-a transformat în Divizia 4 Infanterie „Gemina”, comandamentul fiind situat în capitala istorică și culturală a Transilvaniei, municipiul Cluj-Napoca. Această zonă este mărginită de frontiera de stat la sud-vest, vest și nord, la est de Carpații Orientali și la sud de Carpații Meridionali.

Azi, artileria și rachetele antiaeriene sunt reprezentate, în cadrul Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, de la subunități de tip grupă sau pluton, din cadrul batalioanelor, unități de tip batalioane de apărare antiaeriană din structura brigăzilor de infanterie, mecanizate și vânători de munte și până la structură de tip regiment. Regimentul 50 Rachete Antiaeriene „Andrei Mureșianu”, înființat la 30 iunie 1989, este unica structură de acest nivel din subordinea Diviziei care are în dotare toate tipurile de complexe de rachete antiaeriene din Forțele Terestre (KUB, OSA-AKM, CA-94, CA-95).

În anul 2013, Regimentul 50 Rachete Antiaeriene „Andrei Mureșianu” a planificat, executat și condus/coordonat procesul de operaționalizare în vederea certificării naționale a Batalionului 1 Rachete Antiaeriene OSA-AKM pus la dispoziția NATO/UE începând cu 1 ianuarie 2014 pentru îndeplinirea angajamentelor asumate de Armata României.

Pentru rezultatele de excepție obținute în procesul instruirii și îndeplinirea ireproșabilă a misiunilor, la data de 23 aprilie 2014, în baza ordinului F.T.O.P. 104

al șefului Statului Major al Forțelor Terestre, Drapelului de Luptă al Regimentului 50 Rachete Antiaeriene „*Andrei Mureșianu*” i s-a conferit *Emblema de Onoare a Forțelor Terestre* și, la 19 septembrie 2016, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de existență a acestei arme, *Emblema de Onoare a Statului Major General*.

Regimentul, unitate de elită a rachetiștilor antiaerieni din Florești, a avut, pe parcursul istoriei sale, comandanți pe: colonelul Costea Ioan (1989-2002), colonelul Remus Drăgan (2002-2007), colonelul Ioan Tărau (2007-2015) și, începând cu 1 februarie 2015, comandantul unității este colonelul Ioan Munteanu.

Regimentul a demonstrat profesionalism prin rezultatele de excepție obținute în pregătirea de luptă și la tragerile de luptă desfășurate în Tabăra de Instrucție și în Poligonul de Trageri Sol-Aer Capu Midia, dar și la exercițiile naționale și internaționale la care a participat.

Pentru spiritul elitist al militarilor din Florești și pentru demonstrarea abilităților necesare unor maștri ai traiectoriilor precise, Regimentul poate fi integrat în galeria de onoare a unităților de artilerie și rachete antiaeriene.

Este cert că rolul artileriei și rachetelor antiaeriene va crește permanent, datorită atât exacerbării amenințării aeriene și balistice, cât și evoluției accelerate a revoluției tehnico-științifice, cu efecte vizibile în creșterea eficienței sistemelor de lovire din aer. Rachetiștii și artileriștii antiaerieni din Divizia 4 Infanterie „*Gemina*”, continuatoarea tradițiilor Armatei a 4-a (de Nord), vor valorifica experiența și profesionalismul acumulate în acest secol, în care asigurarea liniștii aeriene a țării a constituit datoria sacră a înaintașilor noștri.

BIBLIOGRAFIE

1. General de corp de armată (r.) Vasile Bărboi, general de brigadă (r.) Titus Popescu, general de brigadă (r.) Eugen Teodorescu, locotenent-colonel dr. Visarion Neagoe, *Istoria artileriei și rachetelor antiaeriene române*, vol. 1, Editura Modelism, București, 1996.
2. General-colonel (r.) Vasile Cutoiu, *Istoria apărării antiaeriene a teritoriului României*, Editura Militară, București, 1984.
3. General de divizie (r.) Eugen Teodorescu, locotenent-colonel dr. Visarion Neagoe, *Istoria artileriei și rachetelor antiaeriene române*, vol. 2, Editura Modelism, București, 1997.

CAMPANIA ARMATEI ROMÂNE PENTRU ELIBERAREA TRANSILVANIEI (1918-1919)

Locotenent-colonel Dan ORZA

The actions conducted by the Romanian armed forces between 1918 and 1919, in compliance with the decisions taken by the Great National Assembly in Alba-Iulia on 1 December 1918, demonstrated the importance of the Romanian military that, in all the key moments of the fight for national unity, fulfilled their duty to the nation so that it could achieve its dream, that of the unification of all Romanians under the same flag, namely the establishment of the Romanian national unitary state.

The author considers that a decisive role in ensuring the Romanian Armed Forces victory on the Tisza as well as the offensive and counteroffensive operation was played by General Traian Moșoiu with the Group North (4 divisions) and its staff, which launched the main strike against the Hungarian Armed Forces leading to their general capitulation.

Keywords: *national unity; Trianon; attack disposition; Peace Conference*

Contextul politico-militar din perioada 1918-1919

„O problemă mai puțin abordată până în 1989 în istoriografia militară românească [...] este aceea a apărării de către Armata Română a Marii Uniri din 1918”¹. Astfel, Campania din 1919 pentru ocuparea Budapestei, împreună cu etapele ce au precedat-o, se circumscrie logicii firești a aplicării „principului că orice cauză națională nu este suficient să fie apărată prin îndemnuri, chemări, declarații și o bunăstare națională, ci ea trebuie apărată prin forța armelor, împotriva celor ce uneltesc la interesele naționale ale statului român”².

„Factorul declanșator al conflictului româno-maghiar a fost armistițiul de pe frontul Balcanic semnat la Belgrad în data de 31 octombrie/ 13 noiembrie 1918. Franța, prin generalul Franchet d’Espéry, face Ungariei, țară aflată în tabăra țărilor învinse, o concesie neașteptată: Crișana, Maramureș și centrul Transilvaniei rămân sub administrație maghiară, stabilindu-se o linie de demarcație

---

Locotenent-colonel Dan Orza – Divizia 4 Infanterie „Gemina”, Cluj-Napoca.

¹ General Traian Moșoiu, *Ocuparea Budapestei în legătură cu operațiuni militare din Ardeal. 1918-1919*, Editura MEGA, Cluj-Napoca, 2011, p. 101.

² *Ibidem.*

pe aliniamentul râului Mureș³. Acest lucru va conduce la refuzul guvernului Karolyi de a-și retrage trupele din Transilvania, inclusiv la contestarea rezoluției Marii Adunări Naționale din 1 decembrie 1918. Nu în ultimul rând, a creat o falsă legitimitate pentru măsuri de represiune luate în teritoriile aflate sub administrația lor în scopul de a împiedica unirea Ardealului cu Regatul României.

Lucrările Conferinței de Pace de la Paris, din 1919, au făcut ca diferendul existent între România și Ungaria să urmeze o altă dimensiune, cea a politicii externe. Atât Ungaria, cât și România au dus o luptă acerbă și au încercat să vină cu argumente în sprijinul sau împotriva prevederilor convenției militare de la Belgrad. Din fericire pentru România, considerentele prezentate pe data de 13/26 februarie 1919 contra dispozițiilor documentului de la Belgrad i-au adus câștig de cauză, astfel că Ungariei îi este impusă retragerea pe aliniamentul Hust – Satu Mare – Carei – Oradea – Salonta.

Ungaria a suferit transformări politice nemaîntâlnite în orice alt stat, trecând, cu o rapiditate uimitoare, de la desprinderea ei de Austria, în 2 noiembrie 1918, prin proclamarea republicii, cu caracter antantofil, pe data de 16 noiembrie 1918, fără însă a dori să recunoască dreptul la autodeterminare al națiunilor majoritare pe teritoriile deținute. Nu în ultimul rând, ca urmare a deciziei luate pe timpul Conferinței de Pace de la Paris, din martie 1919, în care se cere retragerea trupelor ungare pe noul aliniament, guvernul Karolyi demisionează și cedează puterea bolșevicilor. Astfel, Ungaria se transformă, brusc, într-o țară filo-bolșevică.

Guvernul nou instalat la trei zile de la preluarea puterii, pe 24.03.1919, declară mobilizarea și, prin Comisariatul de război al guvernului comunist ungar, le dă comandamentelor din subordine instrucțiuni referitoare la organizarea Armatei Roșii Ungare, rămânând în așteptare.

Contextul politic și militar din toamna anului 1918 pentru statul român era total nefavorabil. Urmare la Tratatul de pace, semnat la 7 mai 1918, la București, „România a fost obligată să-și demobilizeze armata și să-și reducă drastic numărul de unități și mari unități [...]. În total, în timp de război, România putea deține un efectiv de 120 000 de oameni⁴. În plus, din punct de vedere teritorial, „Bulgaria a primit Dobrogea de sud [...], iar Austro-Ungaria și-a mărit teritoriul cu 5 400 km² adăugați la granițele de până atunci din N-V României⁵”.

---

³ A. Costea, *4 august 1919 – prima armată din istorie care a eliberat un stat de comunism*, în *Adevărul*, 9 august 2014, pe m.adevarul.ro/cultura/istorie/4august-1919-prima-armata-din-istorie-care-a-eliberat-un-stat-de-comunism-1_53de3ced0d133766a8f98228/index.html, accesat la 30 august 2016.

⁴ Dorin Gheorghiu, Ioan Cioară, Gheorghe Tudor-Bihoreanu, *Campanii ale Armatei a 4-a „Transilvania” (1916-1919, 1941-1945)*, Editura Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001, p. 43.

⁵ *Ibidem*.

Totuși, odată cu constituirea, la 18/31 octombrie 1918, a Consiliului Național Român Central din Transilvania, Banat și părțile ungurești, a început preluarea puterii și guvernarea asupra teritoriilor românești: „*Intensificarea luptei de eliberare națională și realizarea Marii Uniri s-au exprimat cu deosebită pregnanță în plan organizatoric în constituirea marii puteri militare sau, astfel, a Armatei Transilvaniei*”⁶. Astfel, înființarea, la 30 octombrie 1918, a Senatului Militar Român din Viena, sub conducerea generalului Ion Boieriu, a avut un rol însemnat în organizarea reîntoarcerii în țară a militarilor români care au servit în armata austro-ungară, în număr de 50 000. Nu în ultimul rând, după încheierea acțiunilor pregătitoare, în prima decadă a lunii noiembrie s-a convocat Adunarea Constituantă a Gărzii Naționale, condusă de maiorul Alexandru Vlad. La acest moment, „*puterea militară a Transilvaniei era compusă din comandamentul suprem al Consiliilor militare sau gărzii naționale constituit în zilele de 30-31 octombrie 1918*”⁷, urmată, la 3 noiembrie 1918, de înființarea Consiliului Național Militar Român. În aceeași lună, pe data de 12, Consiliul primește un stat major: „*Reinstaurarea puterii românești în Transilvania în deplin consens cu realitatea demografică și tradiția istorică multimilenară au avut un puternic impact asupra înfăptuirii Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, în deznodământul războiului de întregire a României, în facilitarea înaintării trupelor române peste Carpați*”⁸.

Campania din Munții Apuseni și Câmpia Tisei

„*La începutul campaniei armate, Ungaria nu demobilizase niciun soldat din efectivele de care dispunea în timpul războiului, pe de o parte, iar în perspectivă, avea intenția să-și mențină opt divizii, dintre care două de cavalerie. Românii puteau angaja numai două mari unități cu efective reduse*”⁹. Reinstaurarea puterii românești în Transilvania compensa, în oarecare măsură, raportul. Astfel, la 10 noiembrie 1918, s-a decretat a 2-a mobilizare a Armatei Române: „*Din totalul marilor unități mobilizate (3 comandamente de corp de armată, 3, 4, 5 și 11 divizii), din care 6 divizii erau disponibile pentru a doua campanie în Transilvania: Divizia 6, 7, 13 și 14 Infanterie și Divizia 1 și 2 Vânători*”¹⁰.

⁶ *Ibidem*, p. 45.

⁷ *Ibidem*, p. 47.

⁸ *Ibidem*, p. 49.

⁹ *Ibidem*, p. 51.

¹⁰ *Ibidem*.

La data de 18 noiembrie 1918, la solicitarea Consiliului Național din Transilvania adresat Guvernului Român de la Iași, Marele Cartier General a hotărât trecerea Carpaților de către trupele române, sub comanda generalului Constantin Prezan, formate din Divizia 7 Infanterie și Divizia 1 Vânători: „La sfârșitul lunii noiembrie 1918, Armata Română reușise să iasă cu Divizia 7 Infanterie pe linia de demarcație și să stăpânească, cu Divizia 1 Vânători, o zonă de importanță strategică – Țara Bârsei și Miercurea Ciuc, fără să fi atins însă linia de demarcație de pe Mureș [...]”¹¹. Acest lucru a facilitat desfășurarea și planificarea în liniște a Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, ca și întreaga campanie de eliberare a Transilvaniei.

La 10 decembrie 1918, generalul Traian Moșoiu a fost numit la comanda noului constituit Comandament al Trupelor Române din Transilvania, cu punctul de comandă stabilit la Sibiu.

„După 15 decembrie 1918, pe măsură ce trupele ungare s-au retras, Armata Română a înaintat la vest de linia de demarcație, atingând aliniamentul Dej, Gherla, Cluj, Aiud, Teiuș, Alba Iulia, Orăștie, Deva Lupeni”¹². La începutul anului 1919, în Transilvania se aflau un număr de 4 divizii, cu peste 14 000 de militari. În plus, Marele Cartier General a hotărât înființarea Corpului 6 Armată și a Corpului 7 Armată. Cu toate acestea, într-o primă etapă, s-a reușit doar constituirea Diviziilor 16 Infanterie și 18 Infanterie ardeleni.

În perioada următoare, până în ianuarie 1919, armata română a acționat între Mureș și Munții Apuseni, pentru a constrânge Ungaria să-și retragă trupele din zona definită de cele două obstacole naturale și, astfel, să îndeplinească hotărârile puterilor aliate. Totuși, cel mai important obiectiv al trupelor noastre a fost de a sili, prin acțiunile sale, forțele maghiare să înceteze masacrele asupra populației românești. Nu în ultimul rând, „deschiderea și stăpânirea trecătorilor din Carpați, eliberarea unei părți însemnate și semnificative din teritoriul Transilvaniei au îngăduit Marelui Cartier General [...] să deplaseze fără niciun risc și să desfășoare nestingerit marile unități în zona de operații cu mult înainte ca Ungaria să-și poată reveni de pe urma șocului primit și să aducă în timp util în stare de luptă trupe pe care să le opună înaintării noastre”¹³.

¹¹ *Ibidem*, p. 55.

¹² *România în anii Primului Război Mondial*, Editura Militară, București, 1987, vol. 2, p. 649.

¹³ Dorin Gheorghiu ș.al., *op. cit.*, p. 57.

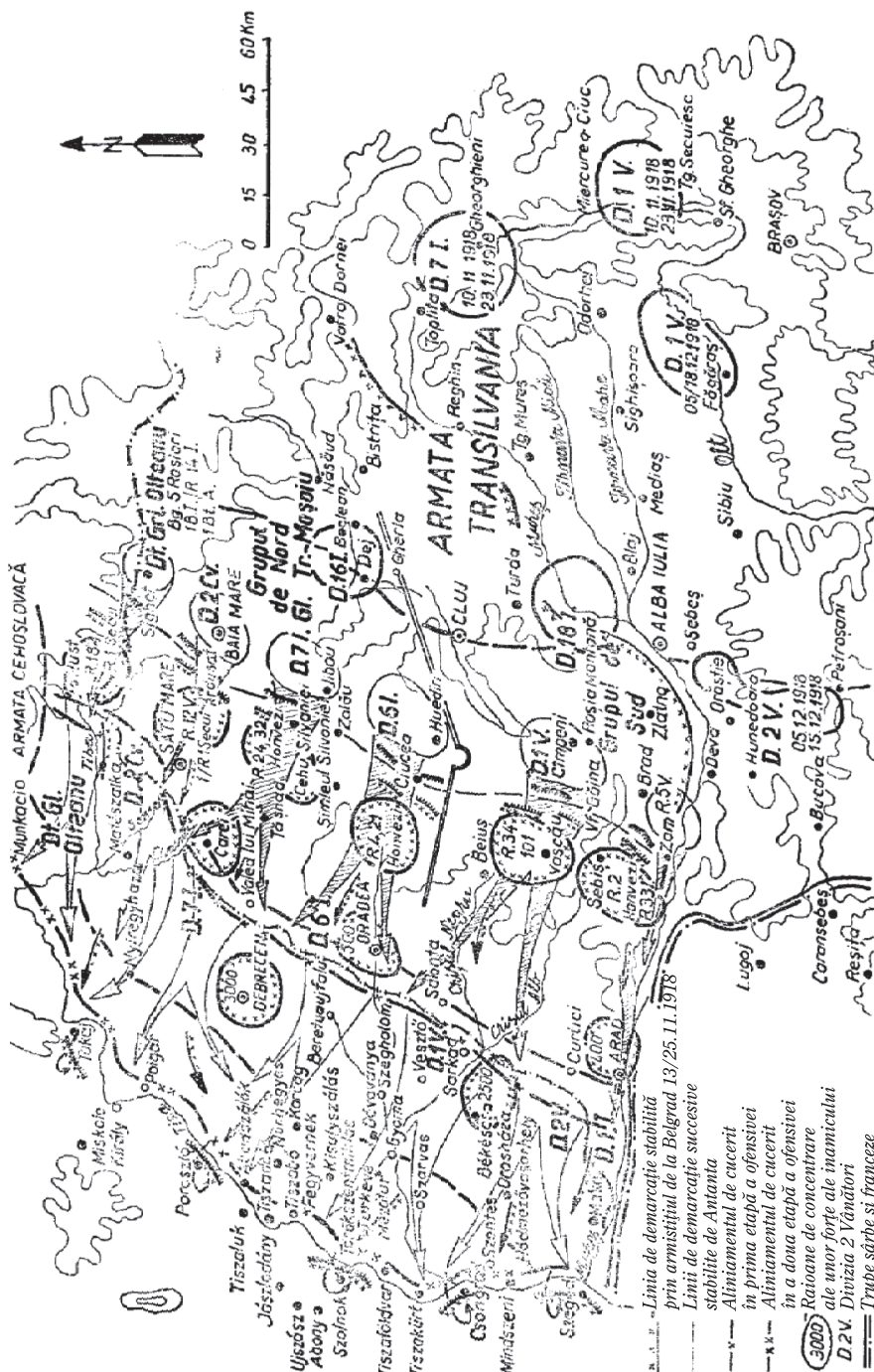

Figura 1: Acțiunile Armatei române pentru eliberarea părții de vest a Transilvaniei sub ocupația străină și apărarea Marii Uniri din 1918¹⁴

¹⁴ Dorin Gheorghiu ș.al., *op. cit.*, anexă.

În plus, „în 08 ianuarie 1919 s-au întrunit, la Mediaș, Comitetul Central Săsesc și Consiliul Național Săsesc din Transilvania și au recunoscut legitimitatea unirii Transilvaniei cu România”¹⁵ și, prin aceasta, dreptul la autodeterminare al națiunii române.

Urmare la ordinul Marelui Cartier General din 4 ianuarie 1919, Comandamentul trupelor din Transilvania a hotărât ca, în timp cât mai scurt, pe flancul drept al dispozitivului să se ocupe regiunea Baia Mare, Sighetul Marmației, Zalău, cu menținerea pozițiilor pe linia Zalău, Mureș, Ilia Bucova.

„Începând cu 6 ianuarie 1919, dispozitivul operativ al Armatei de Transilvania era următorul: în primul eșalon, Divizia 6 și 7 Infanterie și Divizia 2 Vânători. În eșalonul 2, Divizia 1 Vânători [...], dispusă în zona Miercurea Ciuc, Praid, Blaj, Brașov, Târgu Secuiesc”¹⁶.

Între timp, dispozitivul grupării din primul eșalon s-a modificat prin înlocuirea de către Divizia 6 Infanterie a Diviziei 7 Infanterie printr-o extindere a flancului stâng spre nord, cu misiunea de a ocupa zona Sighetul Marmației, Baia Mare, Zalău.

Astfel, la sfârșitul lunii ianuarie 1919, eșalonul 1 ocupa următorul aliniament: la nord, Trebusa și Câmpulung pe Tisa și cobora spre sud, prin vârful Capul Feței, Băsești, Racea, vărfurile Măgura Priei, Secătura Caprei, Glăveiu, Bihor, Găina, apoi Zam, Roșoga, Finteag, Runcu, Bucova. Divizia 1 Vânători a fost menținută în continuare în eșalonul 2.

Din păcate, în aceeași perioadă, situația s-au înrăutățit pentru România la nivel strategic, ca urmare a obținerii de către Ungaria a acceptului din partea Aliatilor pentru oprirea progresului armatei române la vest de Munții Apuseni. Totodată, guvernul maghiar împreună cu cel sovietic au fost pe punctul de a încheia o alianță în vederea desfășurării de acțiuni ofensive împotriva României de-a lungul liniei de demarcație. Acest lucru a dus la creșterea numărului și intensității acțiunilor provocatoare ale Ungariei în zona de demarcație. Ca răspuns la această situație, din 26 februarie 1919, Consiliul Militar Interaliat de la Versailles a decis constituirea unei zone-tampon, neutră, între Satu Mare și Arad, trecând prin Carei, Oradea și Salonta.

În perioada de la sfârșitul lunii ianuarie până la 15 aprilie 1919, ambele părți beligerante s-au pregătit în detaliu pentru o viitoare confruntare. În acest timp, Budapesta a desfășurat chiar acțiuni cu structuri de nivel până la batalion, sprijinite de artilerie în interiorul teritoriului românesc, pe aliniamentul Sebeșul Mare

¹⁵ *Ibidem*, p. 60.

¹⁶ *Ibidem*, p. 63.

și valea Crișului Repede și pe flancul stâng a Diviziei 7 Infanterie și în sectorul Regimentului 15 Infanterie.

La data de 23 martie 1919, delegația română la Conferința de Pace de la Paris era informată de faptul că armata ungară nu s-a retras de pe teritoriile românești conform ultimatumului, ci continua să pregătească atacuri concentrate în zona aflată sub controlul Armatei Române. Mai mult decât atât, Ungaria au decretat mobilizarea noii armate roșii.

Sub aspectul acțiunilor Ungariei, România, în ziua de 4 februarie 1919, prin Consiliul Dirigent, a chemat la arme Corpul Voluntarilor ardeleni, compus din militarii români foști prizonieri în Rusia sau refugiați, și au constituit 4 regimente, denumite simbolic: *Alba-Iulia*, *Avram Iancu*, *Horea* și *Beiuș* și 3 regimente de grăniceri. Aceste regimente vor avea un impact major asupra derulării evenimentelor din anul 1919¹⁷. Ca măsură suplimentară, „*Marele Cartier General a hotărât deplasarea în Transilvania a Diviziei 4 Cavalerie, cu Brigăzile 2, 3 și 5 Roșiori, Regimentul 7 Infanterie și 3 companii de grăniceri pentru completarea efectivelor marilor unități existente [...]*”¹⁸.

Bătălia de pe linia de demarcație

Confruntată cu noile realități, privind ofensiva de pe frontul de vest și defensiva pe frontul de est, la nivelul conducerii Armatei Române s-a considerat necesară anihilarea amenințării de la vest, ca fiind cea mai presantă, înainte ca cea de la est să devină prea puternică. Astfel, în data de 22 februarie 1919, generalul Traian Moșoiu i-a înaintat generalului Constantin Prezan, șeful Marelui Cartier General, cel mai complet plan al operației ofensive a trupelor române. Nu în ultimul rând, la 10 aprilie 1919, Marele Cartier General a transmis un ordin de operații Comandamentului Trupelor din Transilvania prin care se ordona pregătirea trupelor pentru ofensiva peste Carpații Occidentali, cu scopul de a ocupa teritoriul românesc, fără a depăși linia fixată la Paris, respectiv Hust – Satu Mare – Carei – Oradea – Salonta. În cadrul acestei ofensive, Armata Română avea la flancul stâng o armată aliată, compusă din trupele sârbe și franceze care ocupaseră Banatul.

Inamicul își concentrase forțele principale pe direcția Porții Someșului, urmărind pătrunderea, într-un timp foarte scurt, în Podișul Transilvaniei, cu posibilitatea de a face joncțiunea cu trupele ruse prin nordul Maramureșului sau prin Galiția.

Pe timpul pregătirii în vederea trecerii la ofensivă, trupele inamice aveau o armată cu un efectiv de 150 000 de oameni, dintre care 70 000 de oameni

¹⁷ *Ibidem*, pp. 65-66.

¹⁸ *Ibidem*, p. 67.

și 152 de guri de foc se aflau în spațiul dintre Munții Apuseni și Tisa, iar 80 000 de oameni la vest de cursul de apă.

În partea opusă, Comandamentul Român dispunea de un total de 69 de batalioane, 32 de escadroane, 44 de baterii cu 176 de guri de foc și cu un efectiv de 61 078 de oameni, în cadrul a 6 divizii de infanterie (Diviziile 6, 7 Infanterie, Diviziile 1, 2 Vânători și Diviziile 16, 18 Ardelene), o divizie cavalerie, o brigadă roșiori, 6 baterii de munte, un divizion de autotunuri, un tren blindat și un grup de aviație cu 3 escadrile.

„Dispozitivul strategic al Armatei din Transilvania avea în primul eșalon, la extremități, două detașamente: unul pe valea Tisei și altul pe valea Mureșului, care încadrau Diviziile 2 Cavalerie, 7 și 6 Infanterie și 2 Vânători pe un front de aproximativ 400 km”¹⁹.

Eșalonul doi era compus din Divizia 16 Ardeleană ca rezervă a grupului de nord, dispusă înapoia aripilor interioare ale Diviziilor 6 și 7 Infanterie, în zona Almaș, Sân Mihai; Divizia 1 Vânători – dispusă la extremitatea stângă a dispozitivului în zona Deva, Pui, Orăștie; Divizia 18 ardeleană – în rezervă generală, dispusă în zona Cluj, Turda, Alba Iulia.

Folosindu-se de experiența celor doi ani de război, planul de operații român era realizat în cele mai bune condiții, ținea cont de toate aceste aspecte, atât din punctul de vedere al concepției, cât și al posibilității de execuție, preconizând o concentrare și o economie a forțelor care să maximizeze avantajele trupelor române. În acest plan s-a ținut foarte mult cont de natura terenului, de disponerea forțelor, precum și de considerațiile tactice și strategice.

Concepția Marelui Cartier General era o acțiune hotărâtoare cu grosul forțelor în centru, între Someș și Crișul Repede, pentru a respinge forțele inamice și a le întoarce apărarea; o acțiune secundară pe valea Crișului Alb și Negru, până la linia Beiuș-Boroș Sebeș, de fixare a inamicului și interzicerea lui de a-și deplasa ajutoare spre sectorul destinat de rupere; de asemenea, acoperirea dreptei dispozitivului de atac cu minimul de forțe pe valea Tisei.

Inițierea operației ofensive

Contraofensiva forțelor române, declanșată în zorii zilei de 16 aprilie, împotriva atacurilor violente ale inamicului din zona Ciocârlău, Țigani și Ciucea, s-a desfășurat de la Băbab, în nord de Zalău, până la Mureș, pe un front de 200 km, cu soldații celor trei divizii de atac românești: a 7-a, a 6-a și a 2-a Vânători.

---

¹⁹ *Ibidem*, p.70.

Trupele române, cu toată opoziția a trei batalioane maghiare, au reușit să avanseze și să ocupe, în data de 17 aprilie 1919, Soporul de Jos, Soporul de Sus, Dersida și Șimleu Silvaniei.

Divizia a 6-a, condusă de generalul Holban, printr-o manevră de dublă învăluire, a atacat forțele inamice ce blocau defileul Ciucea pe linia dealurilor de la nord, est și sud-est de satul Ciucea și, prin efortul conjugat al celor 4 grupări, a reușit să pună stăpânire pe 15 km din defileu, iar trupele ungare au fost puse pe fugă: „La 17 aprilie, Ciucea, cheia regiunii, împreună cu tot defileul Crișului Repede, poarta de intrare în Crișana, erau în mâinile Diviziei 6 Infanterie”²⁰.

„Simultan cu acțiunile duse de trupele Grupului de Nord înscrise în Poarta Someșului, Divizia 4 Vânători a înaintat pe trei direcții tactice spre Poarta Mureșului [...]. Efectivele celor 11 batalioane, ale unui escadron și 9 baterii care se ridicau la un număr de 8 000 de oameni trebuiau să înfrângă un inamic care dispunea de aproximativ 5 000 de combatanți, 24-28 guri de foc, 4 trenuri blindate și 4 automobile blindate care se apărau pe un teren frământat [...]”²¹. Până în data de 17 aprilie, militarii Diviziei 4 Vânători, îndârjiți și de ororile comise de soldații maghiari prin satele eliberate, au parcurs 40 km, încununându-i cu 4 lupte victorioase.

Diviziile 6 și 7 Infanterie au reușit, pe 17 aprilie, printr-un efort conjugat, să ocupe zona Supuru de Sus și Șimleu Silvaniei, aflată pe direcția de înaintare principală, ceea ce a dus la o retragere precipitată a trupelor de honvezi și secui și permiterea introducerii în luptă a Brigăzii 2 Roșiori cu misiunea de a înainta spre nord pe direcția Stau Mare și întoarcerea forțelor inamice din fața Diviziei 2 Cavalerie. Aceasta, la rândul ei, în noaptea de 17 spre 18 aprilie a eliberat câteva localități, între care și Ilba.

Grupul de Nord și-a apropiat rezerva, astfel încât Divizia 16 Ardeleană a reușit să ajungă până în zona Jibou, Zalău, la aproximativ 15 km înapoia Diviziei 7 Infanterie. Continuarea energică a ofensivei era o necesitate de prim ordin, astfel că Grupul de Nord a primit ordin de a continua urmărirea inamicului cu cea mai mare energie pentru atingerea obiectivelor. La sfârșitul zilei de 18 aprilie, Divizia a 7-a a debarșat complet în câmpie, ajungând, la o zi de marș, de Carei; Divizia a 6-a, după lupte grele, a ocupat defileul Ciucea, la două zile de marș de Oradea, detașamentul din Divizia a 6-a de pe valea Bereteului se afla la o zi de marș de Marghita, iar detașamentul „General Olteanu” la o zi și jumătate de Hust. Forțele Grupului de Nord depășiseră, așadar, Munții Apuseni, lansându-se fără răgaz în acțiuni ample spre marile centre.

²⁰ *Ibidem*, p. 73.

²¹ *Ibidem*, p. 75.

La extremitatea sudică, forțe impresionante ale inamicului, aproximativ 4 000 de oameni, 28 de guri de foc, 4 trenuri blindate și 4 automobile blindate în prima linie și 25 000 de oameni în a doua linie au evidențiat necesitatea urgentă a unui atac preventiv. În data de 17 aprilie, un detașament mixt a continuat înaintarea pe valea Mureșului, de la Zam, asigurând flancul grupării de pe direcția loviturii principale. Divizia 2 Vânători a înaintat pe două direcții, pe Crișul Alb și Crișul Negru. După eliberarea Vașcăului, Detașamentul „Colonel Rasoviceanu” a reușit ca, în Sâmbăta Paștilor, să intre și să ocupe zona Beiuș.

În această situație, Comandamentul Trupelor din Transilvania a completat ordinele de operații la 18 aprilie, cu scopul atingerii liniei fixate: Hust – Satu Mare – Carei – Oradea – Salonta. Astfel, a fost întărit Grupul de Nord și constituit cel de Sud și au fost dirijate astfel încât, după ieșirea din defileuri, să se poată sprijini reciproc și concentra cu grosul trupelor cât mai repede pe câmpul de bătălie. Grupul de Nord la flancul drept a luptat contra forțelor inamice ce ar fi putut opera dinspre Tisa, iar Grupul de Sud a desfășurat acțiuni contra numeroaselor forțe inamice semnalate în zona Beckescsaba: *„Bilanțul Bătăliei din Munții Așuseni, care constituie o primă etapă a contraofensivei armatei române, a înclinat ireversibil balanța strategică în favoarea lor. Lovitura de trăsnet dată de grupul generalului Moșoiu a zdrobit rezistența inamicului, care a luat-o la fugă”²². „A doua etapă a contraofensivei (19-30 aprilie 1919) a căpătat o nouă factură specifică războiului din mișcare”²³.*

Comandamentul român, *„cu forțele de care dispunea, a conceput ducerea acțiunilor pentru eliberarea întregului teritoriu național și aruncarea inamicului dincolo de Tisa în urma unei ample operații de încercuire, în cadrul căreia Grupul de Nord trebuia să fixeze cu trupele de la arișa stângă, în timp ce arișa dreaptă urma să execute o învăluire pe la nord-vest de Oradea. Concomitent, Grupul de Sud executa învăluirea flancului drept al grupării ungare, înaintând spre direcția Salonta”²⁴.*

La data de 19 aprilie, Grupul de Nord a ocupat Hust și a respins Regimentul 1 Secui la vest de această localitate, iar la 20 aprilie, unitățile conduse de generalul Traian Moșoiu au eliberat Oradea, capturând, în această ofensivă, un număr impresionant de oameni (ofițeri și soldați), cai, armament și muniție.

Grupul de Sud a cucerit Beiușul în data de 19 aprilie și s-a deplasat spre Pusta Hallod, Divizia 1 Vânători în zona Zărândului, iar Divizia 2 Vânători în zona Felsobarakany – Csermo. În concluzie, la începutul lunii mai 1919, trupele române își atinseseră obiectivele imediate și aveau controlul zonei de operații

---

²² *Ibidem*, p. 78.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, p. 79.

la est de Tisa: „În baza precizărilor Marelui Cartier General, întreg teritoriul a fost organizat astfel: zona de operațiuni cuprindea: zona grupurilor de acoperire și zona de supraveghere. Prima zonă, la rândul ei, era împărțită în trei sectoare: sectorul acoperit de Detașamentul «General Olteanu», între Vârful Stog și gura Someșului, la nord; sectorul acoperit de Divizia 16 Infanterie între gura Someșului și localitatea Abadszalok, la centru; sectorul acoperit de Divizia 18 Infanterie, între Abadszalok și gura Someșului, la sud [...], zona de supraveghere cuprindea tot Ardealul și era condusă de un comandament special, aflat în subordinea generalului Gheorghe Mărdărescu”²⁵.

Înaintarea spre Tisa

Informațiile existente prezentau faptul că, după ocuparea aliniamentului stabilit la Conferința de Pace de la Paris, inamicul își concentrase forțele la nord de Debrețin, la sud de Beckescsaba și în zona Matesalka-Hodoz-Vaja. Față de aceste informații, Marele Cartier General a intervenit pe lângă Comandamentul armatei aliate de Orient să aprobe înaintarea trupelor române până la Tisa. Cum pozițiile ocupate prezentau un dezavantaj major, trupele române, după aprobarea de înaintare până la Tisa, au continuat urgent operațiile până la completa distrugere a inamicului ce se afla la est de Tisa, ocuparea nodurilor de cale ferată de la Debrețin și Beckescsaba și distrugerea podurilor de peste Tisa.

În fața Grupului de Nord, cu un număr de aproximativ 34 000 de oameni, se aflau în zona Mateszalka și zona Debrețin circa 35 000 de inamici. Pe frontul Grupului de Sud, în zona Beckescsaba, inamicul dispunea de 30 000 de oameni în fața celor 13 000 de români (Diviziile 1 și 2 Vânători)

Până la 24 aprilie, Grupul de Nord, condus de generalul Moșoiu, și-a îndeplinit misiunile ocupând Debreținul, respingând divizia de secui și provocând retragerea trupelor maghiare spre sud sau spre Tisa.

Pe frontul Grupului de Sud, colonelul Rasoviceanu a ocupat Salonta prin luptă, întreg grupul concentrându-se în zona Salonta-Zerind-Chișineu Criș. La 25 aprilie, comanda grupului a fost preluată de generalul Holban, iar efortul principal s-a mutat la acest grup întărit, cu direcția spre Beckescsaba.

Grupul de Nord, cu misiunea de a curăța zona de trupele inamice ce se aflau aici, a ocupat orașul Nyregghaza, iar în data de 29 aprilie, făcând joncțiunea cu trupele cehoslovace, a ocupat orașele Muncaci și Csap, închizând posibilitatea legăturii între bolșevicii unguri și cei ruși. Divizia de secui, încercuită, a fost nevoită să se predea.

²⁵ *Ibidem*, p. 81.

Și pe Frontul de Sud trupele române au avut succes, astfel că, la data de 1 mai 1919, toate trupele inamice au fost aruncate dincolo de Tisa. Chiar și în aceste condiții, Planul Înaltului Comandament Ungar prevedea începerea ofensivei simultan pe întreg frontul, trecerea Tisei în mai multe sectoare pe direcțiile de atac ale celor trei grupuri. De asemenea, se urmărea realizarea capetelor de pod și dezvoltarea ofensivei până la aliniamentul Satu Mare-Carei-Oradea-Salonta-Arad, unde ar urma să facă joncțiunea cu trupele bolșevice din Ucraina.

Ofensiva armatei maghiare

În momentul inițierii ofensivei inamice, „*dispozitivul operativ al Armatei Române, la est de Tisa, era organizat pe două sectoare de acoperire: grupul de Nord, comandat de generalul Nicolae Mihăilescu, între Csap și Abadszalok, cu o deschidere frontală de circa 150 de km, în eșalonul unu cu Divizia 16 Infanterie [...], iar în eșalonul 2 Divizia 2 la Nyireghaza, comandată de generalul de brigadă Gheorghe Dabija. Grupul de Sud, comandat de generalul Ștefan Holban, între Abadszalok și confluența Mureșului cu Tisa, cu o deschidere frontală de circa 150 km, în eșalonul unu cu Divizia 18 Infanterie, iar în eșalonul 2 Divizia 1 Vânători. Rezerva Comandamentului Trupelor din Transilvania, dispusă în zona Carei-Oradea-Debrețin, era formată din unitățile Diviziile 1 și 6 Infanterie, precum și din alte unități și subunități din Diviziile 20 și 21 Infanterie și 1 și 2 Cavalerie*”²⁶.

Planul aprobat de Marele Cartier General era ca Grupul de Nord să contraatace și să respingă inamicul cu refacerea limitei dinaintea apărării pe Tisa cu Diviziile 7 Infanterie și 2 Vânători, iar cu Grupul de Sud să cedeze terenul prin luptă cu Divizia 18 Infanterie și să contraatace puternic cu Divizia 1 Vânători pentru a opri inamicul pe un aliniament la vest de Kisujszallas, Mezotur și Oroshaza.

Rezerva generală era concentrată într-o zonă centrală între cele două grupuri până în seara zilei de 21 iulie, pentru a fi în măsură să intervină rapid pe o direcție sau alta, folosind manevra de flanc și spate: „*Ofensiva armatei ungare a început în ziua de 20 iulie 1919, după o puternică pregătire de artilerie [...]. Lovitura principală s-a dat din direcție Szolnok, la centru, iar atacurile secundare în dreptul localităților Tokaj și Poroszlo, la nord și Csongrad la sud*”.

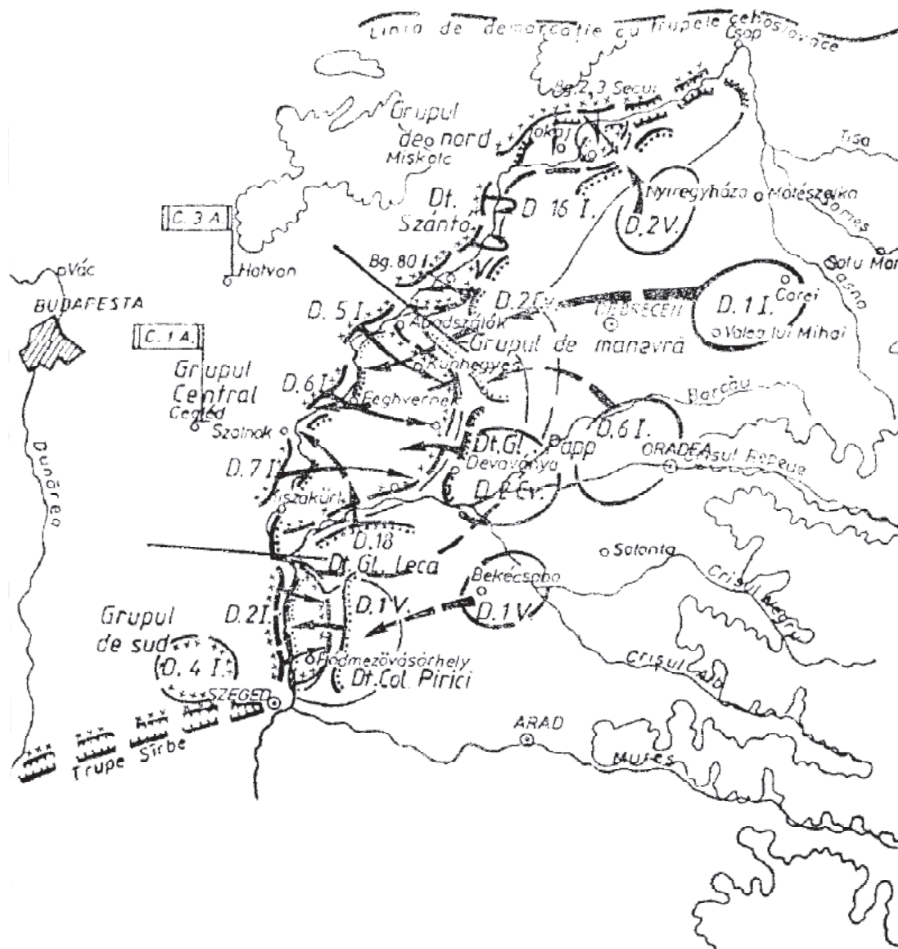
Sub puternica presiune a ofensivei inamicului, trupele române de acoperire s-au retras. După 5 ore de lupte îndârjite, forțele ungare au reușit să treacă Tisa pe la Szabolcs și pe la Tocaș cu 2 regimente. În cursul zilei, au trecut pe malul stâng al Tisei, reușind să consolideze un cap de pod pe linia localităților Timar, Racamaz și Tiszasyalar²⁷.

²⁶ *Ibidem*, p. 83.

²⁷ *Ibidem*, p. 85.

La Szolnok, dispunând de un raport favorabil de forțe, inamicul a reușit forțarea Tisei cu Diviziile 6 și 7 Infanterie maghiare și consolidarea unui cap de pod în vederea dezvoltării defensive pe direcția Debretin-Oradea.

COMPUNEREA FORTELOR ROMÂNE DESTINATE CONTRALOVITURII

LEGENDA

- Direcțiile de ofensivă ale inamicului și aliniamentul atins
- Direcțiile de contralovitură ale trupelor române și aliniamentul atins

GRUPUL DE MANEVRĂ

- Divizia 1, 6 infanterie
- Divizia 2 cavalerie
- Dt. Gl. PAPP
- Bg. 2 Vânători
- R. 91, 92 Infanterie
- 1 Bn. Cavalerie

Dt. Gl. LECCA

- Bg. 1 V-tori., Bg. 4 Ros.
- 2 B. I. /R. 90 I.
- 1 B. I. /R. 89 I.
- Dt. Col. PIRICI
- R. 107 I., 1 B. I. /R. 89 I.
- 2 Cp. Vânători

Figura 2: Ofensiva trupelor ungare pe Tisa și contralovitura trupelor române²⁸

²⁸ Ibidem, anexă.

Pe data de 21 iulie, ofensiva armatei ungare, în dreptul Grupării de Nord, a scăzut în intensitate, ca urmare a blocării acesteia în capurile de pod de la Tokaj și Tiszafured, zădărnicipându-se, astfel, îndeplinirea obiectivului misiunii imediate, și anume aliniamentul: Nyiregyhaza, Debretin, Karcag, Mezőtur și Goma. Astfel, în data de 24 iulie se poate observa o încetinire a ritmului ofensivei trupelor armatei ungare când, practic, pe întregul front, înaintarea acestora a fost oprită de forțele române.

Bătălia de pe Tisa

Comandamentul militar român, „față de situația creată de operația ofensivă a armatei ungare, contraofensiva armatei române pe direcția generală Budapesta. Marele Cartier General, prin generalul Constantin Prezan și locotenent-colonelul Ion Antonescu, a cerut Comandamentului trupelor din Transilvania să organizeze apărarea în toate sectoarele frontului, să respingă trupele ungare și să inițieze contraatacuri locale. Astfel, la 24 iulie li s-a dat ordin generalilor Traian Moșoiu și Aristide Leca să acționeze ofensiv în două sectoare și să înainteze pe două direcții convergente până la realizarea încercuirii forțelor inamice”²⁹.

Marele Cartier General a decis să declanșeze ofensiva odată cu forțarea din mișcare a râului Tisa prin ruperea apărării de pe malul drept al râului și înaintarea cu lovitura principală pe direcția Szolnok – Budapesta, concomitent cu încercuirea și nimicirea forțelor inamice din zonele Czegled, Kecskemet, Kiskunféregyhaza. Pentru desfășurarea operației, s-a adoptat următorul dispozitiv operativ: Grupul de Nord, comandat de generalul Mihăilescu și unități din Divizia 20 Infanterie în apărare pe Tisa, între Csap și Abadszalok, grupul general Holban cu Diviziile 1 și 2 Vânători în zona cu centrul pe localitatea Fegyvernek, grupul general Moșoiu cu Diviziile 1 și 6 Infanterie cu centrul pe localitatea Torokszentmiklos, grupul general Demetrescu cu Diviziile 7 Infanterie, 2 Călugăreni și Regimentul 2 Vânători de munte, în zona cu centrul în localitatea Mădărași, grupul general Papp în sud cu Divizia 18 și unități din Divizia 21 Infanterie în apărare pe Tisa, între Abadszalok și Mureș, rezerva generală, formată din Divizia 2 Infanterie, dispusă în zona localității Kisulyszalok: „Începând cu 27 iulie 1919, primele trupe române au trecut Tisa și au realizat capete de pod. Armata Română a angajat în operația ofensivă 119 batalioane, 6 escadroane, 98 baterii de artilerie cu un total de aproximativ de 120 000 de luptători. În ziua de 30 iulie, gruparea de la centrul dispozitivului ofensiv a forțat Tisa și a realizat un cap de pod în zona Tiszabo. Până la 2 august 1919,

---

²⁹ Ibidem, p. 86.

apărarea forțelor maghiare a fost dezorganizată, astfel că majoritatea diviziilor române se aflau la vest de aliniamentul râului Tisa. Corpul 1 armată Ungar a fost scos din luptă, iar comandamentul lui s-a predat la Czegled”³⁰.

Înaintarea spre Budapesta

Pentru urmărirea marilor unități adverse care se retrăgeau, comandamentul român a decis să-și restructureze dispozitivul astfel: Diviziile 1 Vânători și 2 Cavalerie, avangarda strategică având misiunea să dezvolte misiunea pe direcția Budapesta. Divizia 7 Infanterie și Brigada 2 Roșiori se afla la flancul drept, cu misiunea de a executa o manevră de flanc, prin care să pătrundă în spatele inamicului din grupul de nord. La flancul stâng se foloseau Divizia 6 Infanterie și Brigada 4 Roșiori, cu misiunea de a întoarce apărarea în sectorul Grupului sud.

Misiunea de sprijin a avangardei strategice și a flancgărzilor i-a revenit grupului de manevră format din Diviziile 1 Infanterie și 2 Vânători. Grupurile de fixare de nord, cu Divizia 16 Infanterie, și de sud, cu Divizia 18 Infanterie, au primit misiunea de a fixa inamicul pe aliniamentul Csap și Abadszalok, respectiv Abadszalok, confluența Mureșului cu Tisa. Rezerva era formată, în continuare, de unități din Divizia 2 Infanterie.

La 3 august, trupele române au dezvoltat cu succes ofensiva spre capitala Ungariei, astfel că primele 3 escadroane din Brigada 3 Roșiori, conduse de generalul Gheorghe Ruscescu, au intrat fără lupte în Budapesta. A doua zi, în Budapesta au intrat și trupele Diviziei 1 Vânători, care, la ora 18.00, au dat onorul comandantului trupelor române din Transilvania, generalul Gheorghe Mărdărescu, pe bulevardul Andrassy. În blocul de defilare s-au regăsit militarii din Regimentul 4 Vânători, Regimentul 23 Artilerie și Regimentul 6 Roșiori: *„În următoarele 2 zile, pentru siguranța Budapestei și pentru dezarmarea forțelor maghiare retrase spre vest, parte din trupele române au înaintat la vest de Dunăre și până la 16 august au ocupat regiunea dintre lacul Balaton, Győr și Dunăre. Operația ofensivă a Armatei Române la vest de Tisa s-a desfășurat în perioada 30 iulie-6 august 1919, pe o adâncime de peste 105 km, cu un ritm de înaintare de 15 km/zi”³¹.* Pierderile totale ale trupelor române participante la campanie au fost de 123 de ofițeri, 6 459 de soldați morți, răniți sau dispăruți în luptă: *„Trupele române au rămas pe teritoriul Ungariei până în noiembrie 1919, iar între 14 februarie și 28 martie 1920, întreg teritoriul Ungariei a fost evacuat de trupele noastre care s-au retras înapoia frontierei*

³⁰ *Ibidem*, p. 87.

³¹ *Ibidem*, p. 88.

stabilite la 4 iunie 1920 în urma Tratatului de Pace de la Trianon între Ungaria și Puterile Aliate și Asociate”³³.

În încheiere, trebuie menționat faptul că un rol hotărâtor în asigurarea victoriei Armatei Române pe Tisa și a operației ofensive și contraofensive l-a avut generalul Traian Moșoiu cu Grupul de Nord (4 divizii) cu statul său major, care a dat lovitura principală ce a condus la capitularea generală a Armatei Ungare. Aceste divizii au dat tributul lor de sânge când „au pierdut, între 12 aprilie și 10 august 1919, 173 de militari morți și 2 164 răniți și dispăruți. Pentru meritele sale deosebite, înaltul patriotism de care a dat dovadă, generalul Traian Moșoiu a fost numit Arhanghelul bătăliei pentru Ardeal”³⁴.

Acțiunile purtate de forțele armate române între anii 1918 și 1919, în sprijinul hotărârilor luate de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, au dovedit, încă o dată, importanța forțelor armate române care, în toate momentele cheie ale luptei pentru unitate națională, și-a făcut datoria față de popor pentru realizarea visului de veacuri al românilor de pretutindeni, unirea sub un singur steag prin făurirea statului național unitar român.

BIBLIOGRAFIE

1. Dorin Gheorghiu, Ioan Cioară, Gheorghe Tudor-Bihoreanu, *Campanii ale Armatei a 4-a „Transilvania” (1916-1919, 1941-1945)*, Editura Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001.
2. Dorin Gheorghiu, Ioan Cioară, Gheorghe Tudor-Bihoreanu, *Armata a 4-a „Transilvania” la 80 de ani – portret istoric*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996.
3. General Traian Moșoiu, *Ocuparea Budapestei în legătură cu operațiuni militare din Ardeal 1918-1919. Restituiri necesare*, Editura MEGA, Cluj-Napoca, 2011.
4. Iulian Patca, Vasile Tutula, *Comandanți ai Armatei a 4-a „Transilvania”*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001.
5. Adrian Costea, *4 august 1919 – prima armată din istorie care a eliberat un stat de comunism*, în *Adevărul*, 9 august 2014, pe m.adevarul.ro/cultura/istorie/4august-1919-prima-armata-din-istorie-care-a-eliberat-un-stat-de-comunism-1_53de3ced0d133766a8f98228/index.html.
6. *** , *România în anii Primului Război Mondial*, Editura Militară, București, 1987, vol. 2.

³³ *Ibidem*.

³⁴ General Traian Moșoiu, *Ocuparea Budapestei în legătură cu operațiuni militare din Ardeal 1918-1919*, *op. cit.*, p. 140.

1916 - 2016

100 DE ANI DE ISTORIE ÎN SLUJBA ȚĂRII

De la Divizia 18 Infanterie la Brigada 18 Infanterie „Banat”

Colonel Cristian DINULICĂ

On 26 July 1919, the Great General Headquarters established the Troops Command in Transylvania, and set as the most important mission to chase the enemy off, west of the Tisza, up to the complete destruction. In this regard, the 18th Infantry Division executed demonstrative exercises, encirclements, artillery fire to back forcing the Tisza.

After conquering Budapest, in late November, the 18th Infantry Division, alongside the 19th Infantry Division, established the 7th Army Corps surveillance areas between Gyula and the Mureș. To complete the military education and training, between 22 and 26 October 1930, the Division participated in the royal manoeuvres conducted in Vlădeni Perșani, Șinca Veche, Șinca Nouă area.

Keywords: *deployment; Caracal; mobilisation; frontier; Great General Headquarters*

Înființarea Diviziei 18 Infanterie

În contextul în care, în vara anului 1916, România trebuia să aleagă de partea cui va hotărî să intre ca parte beligerantă în Primul Război Mondial, punând, astfel, capăt celor 2 ani de neutralitate, la 1 august 1916, prin Înalt Decret al Ministerului de Război, s-a înființat Divizia 18 Infanterie, cu sediul la București, ca mare unitate subordonată Corpului 6 Armată.

Divizia 18 Infanterie a fost înființată în baza „Instrucțiunilor confidențiale pentru mobilizarea anului 1916-1917 nr. 4135/915 ale Marelui Stat Major, Secția I, Biroul 2^m și a „Registrului de comandamente și unități mobilizate la 14.VIII.1916”².

La acea dată, comandant era generalul-maior Alexandru Referendaru, iar Divizia avea următoarea compunere de luptă: Brigada 2 Mixtă, Brigada 3 Mixtă, 2 batalioane din Regimentul 13 Infanterie, 1 batalion din Regimentul 48 Infanterie.

Colonel Cristian Dinulică – comandantul Brigăzii 18 Infanterie „Banat”, Timișoara.

¹ Serviciul Istoric al Armatei, Fond microfilme, rola F II, 1.1525, cd.507-546.

² *Ibidem*, rola F II, 1.1526, cd.35.

Divizia făcea parte din Corpul 6 Armată, împreună cu Divizia 16 Infanterie și Divizia 17 Infanterie.

Divizia 18 Infanterie în Primul Război Mondial

Divizia 18 Infanterie ocupa, în a doua săptămână a lunii august 1916, zona Putineiu – Hodivoaia – Gogoșari, supraveghind Dunărea și apărând o parte din sectorul sudic al țării.

Decretarea mobilizării armatei și declanșarea războiului cu Austro-Ungaria au găsit Divizia 18 Infanterie în partea sudică a țării, la granița cu Bulgaria.

În ziua de 28 septembrie, Comandamentul Corpului 6 Armată s-a desființat, iar Armata a III-a a luat numele de *Grupul Apărării Dunării*, în a cărui compunere a intrat și Divizia 18 Infanterie.

În perioada 15 august-9 noiembrie 1916, trupele Diviziei 18 Infanterie au apărut partea central-sudică a țării, iar în data de 10 noiembrie, unitățile diviziei au venit în contact direct cu inamicul debarcat pe malul stâng al Dunării în zona Caracal. Au avut loc lupte puternice în zona Zimnicea – Turnu Măgurele – Frătești. Divizia 18 Infanterie a suferit pierderi grele în oameni prin lupte continue, retrăgându-se spre est, iar în ziua de 14 noiembrie 1916, comandantul Diviziei, generalul Referendaru, a ordonat începerea retragerii spre Drăgănești.

Până la 20 august 1916, Divizia 18 Infanterie a participat la *Operația de Acoperire* în cadrul Grupului Central al Armatei 3, fiind dispusă în adâncimea acestuia, în localitățile Putineiu, Cacaletii, Gogoșari, gata să intre în luptă, iar între 20 august și 17 septembrie 1916, a participat la acțiuni pentru cucerirea Dobrogei.

Începând cu 22 septembrie 1916, a desfășurat misiuni de apărare a frontierei Dunării între Gura Oltului și Gura Vedei, reușind, la 14 octombrie 1916, să oprească ofensiva inamicului pe aliniamentul râului Teleorman, la sud de Drăgănești.

Între 17 și 20 noiembrie 1916, a participat la bătălia de pe Argeș – Neajlov, iar în perioada 25-30 noiembrie 1916, a luat parte la luptele de pe Cricov – Ialomița.

Divizia 18 Infanterie a fost desființată în baza Ordinului Marelui Cartier General nr. 3757/1916, la 03.12.1916, ca urmare a pierderilor suferite³.

Divizia 18 Infanterie în perioada interbelică

Frământatul an 1918 a produs o serie de schimbări în organizarea militară din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș. Doctorul Ștefan Cicea-Pop, șeful Apărării și Siguranței Publice din Ardeal, avea puterea executivă asupra tuturor gărzilor naționale române.

---

³ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Fond Marele Cartier General, dosar nr. 233, f. 3.

În urma consfătuirii dintre Iuliu Maniu, generalul Boeriu și generalul Danilă Papp, pe de o parte, și Marele Cartier General, pe de altă parte, s-a hotărât organizarea în mod treptat a unităților militare. Așadar, la 25 martie 1919, secția Organizării 6-7 din Sibiu dădea Ordinul de zi nr. 1397 pentru înființarea Diviziei 18⁴.

Divizia 18 Infanterie a fost reînființată, în baza Ordinului Marelui Cartier General nr. 231 din 10.04.1919, de la 11.04.1919, în subordinea Comandamentului Trupelor din Transilvania⁵.

Divizia 18 Infanterie avea, la acea dată, 2 brigăzi de infanterie, o brigadă de artilerie, 1 batalion de pionieri și un spital militar. Brigada 45 Infanterie avea comandamentul la Brașov și în componere Regimentul 89 Infanterie la Brașov și Regimentul 90 Infanterie la Sibiu; Brigada 46 Infanterie avea comandamentul la Alba Iulia și în componere Regimentul 91 Infanterie la Alba Iulia, Regimentul 92 Infanterie la Orăștie și Regimentul 18 Vânători de Munte la Târgu Secuiesc; Brigada 18 Artilerie avea comandamentul la Sibiu, iar în componere Regimentul 35 Artilerie și Regimentul 36 Obuziere la Sibiu; Batalionul 18 Pionieri se afla la Alba Iulia, iar Spitalul Militar Divizionar la Sibiu⁶.

La 5 aprilie 1919, în vederea plecării pe frontul din Ungaria, serviciul organizării Biroul 1 a dat ordinul nr. 1626: „*Cu începere din ziua de 6 aprilie, Comandamentele Diviziilor 16 și 18 vor începe să funcționeze în mod efectiv. Diviziile vor lua toate măsurile necesare ca, la data de 12 aprilie 1919, să fie în siguranță, gata de plecare. La Divizia 18 Infanterie este numit comandant generalul Papp Dănilă*”⁷.

Subordonată comandamentului trupelor din Transilvania, Divizia 18 Infanterie a participat la luptele din Ungaria pe frontul Tisa. Lupte puternice a purtat la Szajol, Szolonk și Szenteș⁸. Începând cu 1 mai 1919, Divizia 18 Infanterie a participat la *Operația de Acoperire* pe Tisa, constituind Grupul de Sud, repartizându-i-se sectorul al treilea, între Abadsyalok și vărsarea râului Mureș în Tisa.

La 26 iulie 1919, Marele Cartier General stabilea Comandamentul Trupelor în Transilvania, iar ca misiune principală urmărirea inamicului la vest de Tisa, până la completa lui distrugere. Divizia 18 Infanterie a executat, în acest sens, misiuni demonstrative, încercuiri, trageri de artilerie pentru sprijinul forțării râului Tisa.

După cucerirea Budapestei, până la sfârșitul lunii noiembrie, Divizia 18 Infanterie, împreună cu Divizia 19 Infanterie, au constituit zone de supraveghere ale Corpului 7 Armată între Gyula și râul Mureș, după care s-au întors în țară și s-au dispus

⁴ Arhiva Ministerului Apărării Naționale (M.Ap.N.), fond Divizia 18 Infanterie, dosar nr. 104 1919, pp. 2-3.

⁵ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Fond Comandamentul Trupelor din Transilvania, dosar nr.102, f. 102.

⁶ Arhiva M.Ap.N., fond Divizia 18 Infanterie, dosar nr. 104/1919 p. 13.

⁷ *Ibidem*, p. 15.

⁸ *Ibidem*, p. 17.

cu comandamentul la Sibiu. Între 12 aprilie 1923 și 21 ianuarie 1941, trupele Diviziei 18 Infanterie au fost dislocate în diferite zone din Transilvania.

Prin ordinul de operații al Comandamentului trupelor de vest nr. 36 din 2 mai 1920, Divizia 18 Infanterie a trecut în garnizoanele de reședință, iar în urma înaltului decret nr. 897 din 16 martie 1921, a trecut pe picior de pace⁹.

În anul 1923, pe 1 aprilie, generalul de brigadă Dănilă Papp a fost avansat la gradul de general de divizie, conform decretului nr. 1435 din 31 martie 1923 și mutat la comandamentul Corpului 1 Armată, iar la conducerea Diviziei a fost numit generalul de brigadă Gheorghe Stămbulescu, potrivit ordinului nr. 1436 din 31 martie 1923.

În baza noii organizări a armatei, Divizia 18 Infanterie a rămas cu trei regimente de infanterie (Regimentele 89, 90 și 92) și 2 regimente de artilerie (Regimentele 35 și 36). Aceste regimente nu mai erau organizate pe brigăzi, ci pe comandamente de infanterie și artilerie¹⁰.

Anul 1924 a adus noi schimbări în organica Diviziei 18 Infanterie. Ordinul Marelui Stat Major - Secția 1 organizare nr. 35 din 22 februarie 1924 preciza că, începând cu data de 5 martie 1924, statul major al diviziei se va organiza pe 4 birouri, iar în locul comandamentelor infanteriei și artileriei vor funcționa brigăzile de artilerie și infanterie¹¹.

Comandantul Diviziei, generalul de brigadă Gheorghe Stămbulescu, a fost mutat la comanda Diviziei 3 Infanterie, conform ordinului ministrului de război nr. 52 din 1 aprilie 1925, iar prin același ordin, la Divizia 18 Infanterie a fost numit generalul de brigadă Constantin Dragu¹².

Schimbările la comanda Diviziei au fost destul de dese, astfel că, pe data de 4 februarie 1926, conform Înaltului Decret nr. 436, generalul Constantin Dragu a fost mutat de la comanda Diviziei și numit director superior și inspector tehnic al infanteriei. În locul său, a fost numit, prin Înaltul Decret nr. 1191 din 22 martie 1926, generalul Ion Daschievici¹³.

În anul 1930, în fruntea Diviziei, conform decretului nr. 983 din 10 aprilie 1930, a fost numit generalul de brigadă Ștefan Crescovici, iar prin același decret, generalul Daschievici a fost numit la comanda Comandamentului Teritorial al Corpului 7 Armată¹⁴.

---

⁹ Arhiva M.Ap.N., fond Divizia 18 Infanterie, dosar nr. 34/1919, pp. 13-14.

¹⁰ *Idem*, dosar nr. 106/1921, pp. 53-54.

¹¹ *Idem*, pp. 69-72.

¹² *Idem*, pp. 53-54.

¹³ *Idem*, pp. 53-54 ds. 65/1919 p. 7.5.

¹⁴ *Idem*, dosar nr. 106, pp. 100-101, 112 -118.

Pentru desăvârșirea instrucției militarilor în termen și a cadrelor militare din unitate subordonate Diviziei, în anul 1930, Divizia a participat la manevrele regale desfășurate în zona Vlădeni Perșani, Șinca Veche, Șinca Nouă din perioada 22 octombrie-26 octombrie. Comanda operațiilor a fost încredințată, conform ordinului 11735/1930 al Corpului 7 armată, generalilor Ștefan Opreșcovici și Dumitru Constantin¹⁵.

La 31 mai 1934, prin Înalțul Decret nr. 1563, generalul Opreșcovici a fost numit comandant al Comandamentului 6 Teritorial, iar la Divizia 18 Infanterie a fost desemnat generalul Cristea Vasilescu¹⁶.

În perioada 1934-1937, Divizia a luat parte la manevrele organizate în anii 1934, 1936 și 1937, remarcându-se pentru „*virtuțile ostășești și temeinica pregătire de război a tuturor*”.

Anul 1937 a adus o nouă schimbare la comanda Diviziei. Înalțul Decret nr. 3544 din 18 octombrie 1937 îl numea în funcția de comandant al Corpului 7 Armată pe generalul Cristea Vasilescu și în funcția de comandant al Diviziei 18 Infanterie pe generalul Dumitru Gheorghe¹⁷.

Divizia 18 Infanterie în al Doilea Război Mondial

La 5 septembrie 1941, Divizia 18 Infanterie și-a completat efectivele și a participat la numeroase operații, astfel că, în perioada 24 septembrie-21 noiembrie 1941, a luat parte la luptele de la Odessa, iar din 22 noiembrie până la 12 decembrie 1941 a participat la luptele dintre Bug și Nistru. Începând cu 13 decembrie 1941 până la 22 martie 1942, a executat operația ofensivă din Peninsula Kerchi și istmul Perikop din Crimeea. În perioada 25 martie-1 iulie 1942, a cucerit înălțimile de la nord-est de Sevastopol și a trecut la paza litoralului, iar în luna noiembrie 1942, a participat la luptele de la Stalingrad, având dispozitivul între localitățile Zaza și Plodovitose.

În cadrul ofensivei rusești, Divizia 18 Infanterie a fost încercuită parțial la Plodovitose, pierzând în luptă tot armamentul greu, 230 de ofițeri, 150 de subofițeri și 8 000 trupă.

Restul unităților, între 20 noiembrie 1942 și 16 aprilie 1943, au format un Detașament al Diviziei 18 Infanterie și au luptat în retragere pe direcția Rostov, Mariopol, Cherson, Nicolaev, Berezovska, Tighina, de unde, pe căi ferate, s-au înapoiat în garnizoanele de pace pentru refacere.

¹⁵ *Idem*, p. 122 și dosar nr. 32 din 1919, pp. 136-140.

¹⁶ *Idem*, fond Divizia 18 Infanterie dosar nr. 32/1919, p. 198.

¹⁷ *Ibidem* și DS 65/1919, p. 146.

În conformitate cu „Instrucțiunile Marelui Stat Major, Secția I Organizare Mobilizare nr. 985004 din 01.05.1943”, comandamentul Diviziei 18 Infanterie s-a contopit cu Comandamentul Diviziei 2 Gardă, sub numele de Divizia 18 Munte¹⁸.

În baza Instrucțiunilor Speciale ale Marelui Stat Major nr. 70200/1944, marea unitate a preluat efectivele și dotarea Diviziei 20 Infanterie, care s-a desființat, și și-a stabilit garnizoana la Sibiu¹⁹.

Începând cu data de 23 august 1944, Divizia 18 Infanterie a participat la luptele pentru eliberarea Ardealului de Nord și la luptele din Ungaria, ajungând, la 5 noiembrie 1944, pe malul stâng al râului Tisa, iar la 21 noiembrie a cucerit un cap de pod de valoare 4 batalioane de infanterie, cu dezvoltare frontală 3 km și adâncime 500 m.

Ulterior, a dus lupte în zona Tokai, Timar, Vencselo, iar la 30 noiembrie a înlocuit trupele sovietice din sectorul cuprins între râul Hernad și Assalo-Homrogd. Divizia 18 Infanterie a continuat operațiunile pe direcția Facsal, Garanda, Kehyec, Paz, Csmere, până la 17 decembrie 1944, când s-a finalizat ofensiva pentru eliberarea Ungariei.

Începând cu noaptea de 17-18 decembrie 1944, au continuat luptele în Cehoslovacia. Divizia 18 Infanterie a atacat pe direcția Buzita, Magyhida, Kashau, ducând lupte grele pentru cucerirea localității Komarics și a înălțimilor adiacente, iar în perioada 29-30 decembrie, Divizia 18 Infanterie a înlocuit Divizia 31 Infanterie, pregătind pentru apărare aliniamentul ocupat de aceasta.

Ulterior, a predat sectorul trupelor sovietice, după care s-a deplasat în zona Barakoni, Mortony, Mezes, unde a executat activități de organizare și încadrare până la 8 ianuarie 1945.

Între 8-23 ianuarie 1945, a dus lupte grele pentru cucerirea orașului Rornisva, iar între 24 și 30 ianuarie a acționat în zona localităților Tonalya, Pelsoc.

Ulterior, s-a concentrat în zona localităților Kralite și Kostelet și, în seara zilei de 8 mai 1945, generalul Paul Alexiu, la acea dată comandantul Diviziei, a primit ordinul special de la Armata 4 cu instrucțiuni în vederea capitulării Germaniei.

În perioada 9 mai-9 iunie, a staționat în diferite raioane pe teritoriul Cehoslovaciei, la 9 iunie a început marșul spre țară, iar în 2 august 1945 a intrat triumfal în Oradea, unde a rămas până în 1949. Divizia 18 Infanterie a fost dislocată la Oradea, în baza „Instrucțiunilor Speciale ale Marelui Stat Major nr. 56500/1945”²⁰.

¹⁸ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Fond Divizia 18 Munte, dosar nr. 1/1943, f. 2.

¹⁹ *Idem*, Colecția A.R.R.A., Fond 523, dosar nr. 58, f. 6.

²⁰ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Fond Divizia 18 Infanterie, dosar nr. 534/1945, f. 26.

De la Divizia 18 Infanterie la Brigada 18 Mecanizată

În perioada iunie-august 1945, unitățile din Divizia 18 Infanterie s-au întors în țară. Având în vedere instrucțiunile speciale nr. 56500 din 1945 ale Marelui Stat Major, unitățile Diviziei 18 Infanterie urmau să intre în garnizoanele de pace și să treacă la efectivele de pace în prima jumătate a lunii august. Dislocarea s-a executat în mai multe garnizoane, astfel că, alături de comandamentul Diviziei 18 Infanterie, la Oradea²¹ s-au aflat Regimentul 18 Infanterie, Regimentul 35 Artilerie și Compania 18 Transmisiuni. Regimentul 92 Infanterie a fost dislocat la Satu Mare și Carei, iar Regimentul 42 Artilerie la Șimleu Silvaniei.

În anul 1946, în organizarea comandamentului Diviziei 18 Infanterie au apărut unele modificări, comandant al Diviziei fiind numit generalul de brigadă Pavel Alexiu. În anii 1946-1947, în cadrul Diviziei 18 Infanterie s-a desfășurat instrucția militarilor în termen și s-a intensificat activitatea de „*democratizare și ridicarea nivelului de cultură a sindicatelor și militarilor în termen*”.

În cadrul comandamentului Diviziei 18 Infanterie, în anul 1948 s-au produs schimbări în ceea ce privește organizarea, proces care se va menține și în anii 1949-1950. Comandantul Diviziei 18 Infanterie a fost numit generalul-maior Toma Zotter²².

Anul 1951 a fost bogat în evenimente atât în privința organizării comandamentului Diviziei, cât și în ceea ce privește înființarea sau desființarea unor unități militare subordonate. Comandant al Diviziei a fost numit generalul Nicolae Stănescu²³.

Prin Ordinul nr. 00318069 din 22 august 1951 al Marelui Stat Major, Divizia 18 Infanterie urma să transforme companiile și bateriile unităților subordonate în batalioane și divizioane, operațiunea începând de la data de 1 octombrie 1951 și terminându-se la 1 noiembrie 1951²⁴. Începând cu 1 decembrie 1951, Divizia 18 Infanterie și-a schimbat numerotarea și denumirea în Divizia 35 Infanterie.

Toate unitățile militare subordonate și-a schimbat numerotarea și au fost dislocate din zona Oradea în zona Timișoara. La Timișoara au fost dislocate comandamentul Diviziei 35 Infanterie (fosta 18), Regimentul 107 Infanterie (fost Regimentul 32 Infanterie), Regimentul 277 Artilerie (fost Batalionul 42 Artilerie), Batalionul 513 Transmisiuni (fost Batalionul 118 Transmisiuni), Batalionul 476 Cercetare (fost Batalionul 18 Cercetare), Batalionul 569 Pionieri (fost Batalionul 18 Pionieri),

---

²¹ Arhiva M.Ap.N, fond Divizia 18 Infanterie, dosar nr. 534/1945, pp. 26, 107-108 și DS nr. 35/1946, pp. 5-6.

²² *Idem*, dosar nr. 104/1948, pp. 118-120 și DS. 106/1949, pp. 3-5, 388.

²³ *Idem*, dosar nr. 127/1951, pp. 146-158, 163-172.

Batalionul 332 Tancuri și Auto (fost Batalionul 118 Tancuri și Auto), Divizionul 324 Artilerie Antiaeriană (fost Divizionul 18 Artilerie Antiaeriană), Divizionul 409 Antitanc (fost Divizionul 18 Antitanc), Plutonul 476 Transport (fost Plutonul 18 Transport). La Săcălaz au fost dislocate Regimentul 173 Infanterie (fost Regimentul 18 Infanterie) și Plutonul 387 Chimic (fost Plutonul 18 Chimic), iar la Becicherecu Mic, Regimentul 247 Infanterie (fost Regimentul 10 Infanterie).

Timp de 7 ani, Divizia a păstrat aceeași numerotare pentru ca, în anul 1959, să se revină la vechea numerotare. În data de 1 august 1958, la comanda Diviziei 18 Infanterie a fost numit colonelul Constantin Didulescu²⁵.

Divizia 35 Infanterie s-a transformat în Divizia 18 Infanterie în conformitate cu Ordinul Marelui Stat Major nr. C.L. 0011 din 10.01.1959²⁶, iar Divizia 18 Infanterie a devenit Divizia 18 Mecanizată, în conformitate cu Directiva Ministerului Forțelor Armate nr. 0020 din 14.04.1961, de la 15.05.1961²⁷.

La 23 octombrie 1969, Divizia 18 Mecanizată a primit titulatura de Divizia 18 Mecanizată „Decebal” până la 2 aprilie 1994, când a fost restructurată, luând ființă comandamentul Corpului 5 Armată „General Ion Dragalina” și comandamentul Brigăzii 18 Mecanizate. Divizia 18 Mecanizată s-a transformat în Brigada 18 Mecanizată în conformitate cu Ordinul ministrului apărării naționale nr. O.G. 3 din 24.01.1994, de la 01.05.1994²⁸.

La 26 ianuarie 1995, unitățile din subordinea Brigăzii 18 Mecanizate erau următoarele: la Timișoara, se afla comandamentul Brigăzii, Batalioanele 32 și 181 Infanterie, Batalionul 44 Tancuri, Divizionul 39 Artilerie, Divizionul 328 Artilerie Antitanc, Divizionul 183 Artilerie, Divizionul 64 Apărare Antiaeriană, Batalionul 164 Cercetare, Batalionul 185 Transmisiuni și subunitățile de brigadă. La Săcălaz se afla Batalionul 182 Infanterie, iar la Caransebeș – Centrul 18 Instruire Depozitare.

La 1 august 2000, Corpul 5 Armată „General Ion Dragalina” s-a desființat, iar în garnizoana Timișoara a rămas comandamentul Brigăzii 18 Mecanizate Teritoriale „Decebal”, în baza Dispoziției S.M.G. nr. G2/8/3.08.2000. Brigada 18 Mecanizată Teritorială „Decebal” a fost desființată, în conformitate cu Dispoziția Statului Major General nr. SB5/2146 din 14.09.2004.

²⁴ Arhiva M.Ap.N., fond Regiunea a III-a Militară, Secția organizare-mobilizare, DS nr. 4/1959, p. 54.

²⁵ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Fond Marele Stat Major, Organizare State, dosar nr. 10/1951, ff. 229, 237.

²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 128/159, f. 62.

²⁷ *Idem*, Fond Divizia 18 Mecanizată, dosar nr. 87, f. 95.

²⁸ Serviciul Istoric al Armatei, Fond microfilme, rola FII, 7.712, cd. 146.

Brigada 18 Infanterie „Banat”

În baza „Planului-cadru pentru continuarea procesului de restructurare și modernizare a Armatei României în perioada 01.01-31.12.2009”, modificat prin Hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării nr. S.47 din 18.04.2009 și a ordinului ministrului Apărării Naționale nr. M.S. 65 din 15.06.2009, pentru modificarea și completarea ordinului ministrului Apărării Naționale nr. M.S. 24/2009 și în baza comunicării nr. G.S. – 1336 din 22.10.2009 a șefului Direcției structuri și planificarea înzestrării din Statul Major General, începând cu 1 noiembrie 2009, s-a înființat comandamentul Brigăzii 18 Infanterie, subordonată Diviziei 4 Infanterie „*Gemina*”.

Unității i s-a acordat denumirea onorifică „*Banat*”, în baza aprobării ministrului Apărării Naționale pe raportul nr. CP2-2467 din 23.03.2010²⁹.

Noua structură a luat în subordine unități cu tradiție ale Armatei României – Batalionul 32 Infanterie „*Mircea*” (Timișoara), Batalionul 191 Infanterie „*Colonel Radu Golescu*” (Arad), Batalionul 26 Vânători de Munte „*Avram Iancu*” (Brad), Batalionul 53 Geniu (Deva), precum și structuri nou înființate: Batalionul 183 Artilerie (Lugoj), Batalionul 185 Sprijin Logistic (Lipova) și Batalionul 184 Apărare Antiaeriană (Giarmata).

Ulterior, Batalionul 53 Geniu a fost resubordonat Diviziei 4 Infanterie „*Gemina*”; astăzi, Brigada 18 Infanterie „*Banat*” are următoarea structură: Batalionul 32 Infanterie „*Mircea*” (Timișoara), Batalionul 191 Infanterie „*Colonel Radu Golescu*” (Arad), Batalionul 26 Vânători de Munte „*Avram Iancu*” (Brad), Batalionul 183 Artilerie „*General Ion Dragalina*” (Lugoj), Batalionul 185 Sprijin Logistic „*Mureș*” (Timișoara) și Batalionul 184 Apărare Antiaeriană „*Timiș*” (Timișoara).

În scurt timp de la înființare, Brigada 18 Infanterie „*Banat*” a primit misiunea să participe cu forțe și mijloace în cadrul misiunilor în care țara era angajată și să își aducă, în acest fel, contribuția la efortul de securitate în noul context mondial.

Un detașament constituit din 86 de militari aparținând Batalionului 32 Infanterie „*Mircea*” a participat, în perioada 25.08.2010-08.03.2011, la misiunea *ROFND XXI* în Kosovo.

În perioada 1 august 2011-1 februarie 2012, Batalionul 32 Infanterie „*Mircea*” a asigurat o companie de infanterie, care a participat la misiunea *ISAF* în teatrul de operații din Afganistan, în cadrul Batalionului 495 Infanterie „*Căpitan Ștefan Șoverth*”.

Batalionul 191 Infanterie „*Colonel Radu Golescu*” a continuat procesul de pregătire a Modulului Mixt Româno-Ungar de Menținere a Păcii, prin exerciții în comun

---

²⁹ *Idem*, Fond Extrase I.R.I.J.A.M.

cu partenerii maghiari, astfel încât, în perioada 23.05-28.05.2011, s-a desfășurat cel de-al X-lea exercițiu în parteneriat, „*Wise Foresight - Hun 2011*”, pe teritoriul Ungariei, la Hodmezovasarhely.

Brigada 18 Infanterie „*Banat*” a participat, în perioada decembrie 2012-august 2013, pentru prima dată la o misiune externă, fiind reprezentată în Afganistan de militarii din Grupul Românesc de Comandă Zabul (nucleu al comandamentului brigăzii), militarii Batalionului 1 Manevră (Batalionul 191 Infanterie „*Colonel Radu Golescu*” din Arad) și Batalionului 2 Manevră (Batalionul 32 Infanterie „*Mircea*” din Timișoara).

Profesionalismul, abnegația și curajul demonstrate de militarii acestei structuri pe timpul executării misiunilor în teatrul de operații din Afganistan sunt reflectate prin decorarea Drapelului de luptă cu *Emblema de onoare a Armatei României cu însemn de război* și *Emblema de onoare a Statului Major General*.

Procesul de instruire a continuat după întoarcerea din teatrul de operații din Afganistan, astfel că, în anul 2015, structurile din cadrul Brigăzii 18 Infanterie „*Banat*” și militari din cadrul acestora au participat la exerciții și stagii de pregătire în comun cu partenerii NATO, activități care au fost executate în condiții foarte bune și care au avut drept scop îmbunătățirea experienței operaționale și creșterea interoperabilității cu structurile partenere NATO. Activitățile de pregătire în comun s-au executat atât în poligoanele din țară, cât și în Germania, Bosnia Herțegovina, Ungaria și Kosovo.

La 1 august 2016, Brigada 18 Infanterie „*Banat*”, continuatoarea tradițiilor militare ale Diviziei 18 Infanterie, a împlinit 100 de ani de la înființare.

Dovadă a meritelor structurii noastre, în semn de apreciere a înaltului profesionalism și a rezultatelor remarcabile obținute de personalul unității în îndeplinirea misiunilor specifice încredințate, pe timpul desfășurării activităților de instruire pentru luptă, precum și pe timpul misiunii în teatrul de operații din Afganistan, Drapelul de luptă al Brigăzii 18 Infanterie „*Banat*” a fost decorat cu Ordinul „*Virtutea Militară*” în grad de Cavaler, cu însemn de război, pentru militari, prin decretul Președintelui României nr. 764 din 12.08.2016.

Secolul de istorie al Brigăzii 18 Infanterie „*Banat*”, presărat cu momente de glorie și dramatism, în care ostașii au luptat și au reușit să aducă în conștiința națională, „*PE AICI NU SE TRECE!*”, este un exemplu de dăruire supremă al înaintașilor, cu care generațiile actuale și viitoare sunt obligate să se identifice.

Gânduri la ceas de sărbătoare

În sufletul meu, și simpla rostire a numelui Diviziei 4 Infanterie „Gemina” are o rezonanță cu totul aparte. El se leagă de frumusețea istorică a locurilor în care armata își are dislocate garnizoanele și de statornicia și dârzenia oamenilor acestor pământuri.

Am cunoscut lumina locurilor și a oamenilor din Ardeal în perioada în care am comandat această mare unitate centenară din Armata României. Le-am înțeles rosturile și sacrificiile și am apreciat respectul sincer pe care îl poartă militarilor.

Deviza mea a fost, în anul petrecut la Cluj, să fiu acolo unde pot îndeplini un rol. Seara, târziu, în singurătatea biroului, când evaluam finalitatea unor exerciții sau aplicații, îmi spuneam ce camarazi admirabili am!

La ceas aniversar, un gând de respect și considerație pentru personalul Diviziei și sincere felicitări!

**General-locotenent dr. Adrian Tonea,
loctiitorul șefului Statului Major General**

*

Divizia 4 Infanterie „Gemina” continuă tradițiile Armatei a 4-a de Nord, care a scris istorie atât în Primul, cât și în cel de-al Doilea Război Mondial. Astăzi, ostașii acestei Divizii, de la soldat la general, sunt profesioniști și au demonstrat acest lucru în toate misiunile la care au luat parte, în teatrele de operații, în poligoanele din țară și în misiuni ale NATO, ONU, OSCE, UE sau în cadrul coalițiilor. Au arătat, de asemenea, că știu foarte bine ce au de făcut și au fost foarte buni ambasadori ai României peste tot în lume.

Îi apreciez foarte mult, am avut prilejul să comand această Divizie timp de trei ani și pot să afirm, fără niciun fel de rezerve, că atât militarii, cât și personalul civil sunt responsabili, sunt foarte buni profesioniști. La ceas aniversar, vă transmit din suflet gândul meu bun, vă apreciez foarte mult pentru ceea ce ați făcut și pentru ceea ce veți face și vă doresc La Mulți Ani!

**General-maior dr. Dumitru Scarlat,
șeful Statului Major al Forțelor Terestre**

*

În viața fiecăruia dintre noi, există evenimente care ne marchează profund existența, pe care le trăim cu intensitate și emoție. Un astfel de moment este și împlinirea unui secol de istorie a Comandamentului Diviziei 4 Infanterie „Gemina”.

Suntem privilegiați să fim, deopotrivă, martorii și eroii acestui eveniment. Fiecare an din veacul sărbătorit poartă simbolul eroismului dovedit de haina simplă de soldat. În suflet și pe epolet, lângă gradele mai mari sau mai mici, într-o sută de ani, militarii Diviziei și-au făurit un blazon în care au scris cuvintele: „Onoare, sacrificiu, respect!”.

Generația de militari de astăzi păstrează și întărește frumoasa imagine a acestei structuri de elită din Armata României. Sunt convins că izbânzile trecutului și realizările prezentului ne vor da puterea să depășim provocările viitorului, pentru ca istoria recentă să fie la fel de valoroasă ca cea scrisă într-un veac.

Frumoasa noastră sărbătoare e un prilej de a ura tuturor camarazilor, familiilor lor, împliniri profesionale și personale! Vă mulțumesc și vă felicit din toată inima!

General-maior dr. Ioan Mancu,
comandantul Diviziei 4 Infanterie „Gemina”

Foto: Emil Moritz

* Mesajele au fost preluate din ziarul „Orizont Militar”, editat de Divizia 4 Infanterie „Gemina”, nr. 215 (1992), din 17 august 2016.

CĂRȚILE CENTENARULUI

 Raul-Ciprian DĂNCUȚĂ*

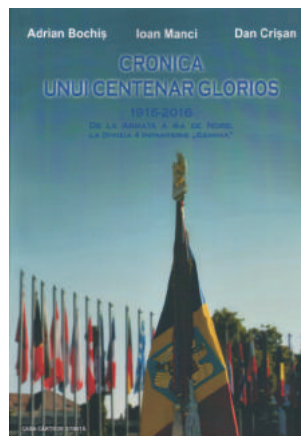
Emoționant, prin simplitate și concizie, volumul ***Cronica unui centenar glorios – 1916-2016 – De la Armata a 4-a de Nord la Divizia 4 Infanterie „Gemina”***, al autorilor **Ioan Manci, Adrian Bochiș și Dan Crișan**, iese de sub tipar la exact 100 de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial. Lucrarea are menirea de a închide un ciclu amplu de 4 volume dedicate Armatei a 4-a, de la înființare și până în 1999.

Lucrarea descrie transformarea, sub presiunea realităților politico-economico-militare, a unei mari unități emblematice, într-o perioadă în care „restructurările, reorganizările, competiția continuă pentru obținerea interoperabilității, pregătirea și participarea la misiunile din teatrele de operații” au subliniat o dinamică a activităților care nu s-a mai regăsit de la sfârșitul ultimului război mondial.

Lăudabil a fost efortul autorilor de a valoriza informații provenite din jurnalele istorice, integrându-le într-o lucrare fluidă, care te atrage prin simplitate și claritate. Remarcabilă este, de asemenea, includerea capitolelor referitoare la misiunile externe și omagiul adus militarilor căzuți la datorie în diferite teatre de operații. Prezentarea marilor unități și unități care formează astăzi Divizia 4 Infanterie „Gemina” și a gândurilor celor care au făcut istorie cu această structură militară închide volumul, subliniind aspectul de monolit al acestuia.

Încă proaspete, evenimentele care creionează evoluția mării unități vor deveni, peste timp, Istorie, iar atunci lucrarea se va transforma într-un adevărat reper istoric și bibliografic.

Lucrarea a apărut la Editura *Casa Cărții de Știință* din Cluj-Napoca.

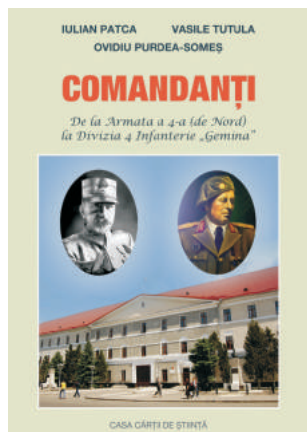

* Departamentul de Studii Internaționale și Istorie Contemporană, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.

*

 Colonel Ovidiu PURDEA-SOMEȘ

La 15 august 2016, Divizia 4 Infanterie „Gemina” a împlinit 100 de ani de istorie. Indiferent cum s-a numit în cursul existenței sale, această structură militară a fost una reprezentativă a armatei române, cu rezultate remarcabile atât în timp de pace, cât și pe timp de război.

Printre gesturile de suflet dedicate acestui eveniment se numără și reeditarea cărții despre viața și activitatea celor care au comandat această mare unitate, în drumul de jertfă și glorie: **Comandanți. De la Armata a 4-a (de Nord) la Divizia 4 Infanterie „Gemina”**.

Inițiativa aparține cadrelor militare din comandamentul Diviziei 4 Infanterie „Gemina” – **Iulian Patca, Vasile Tutula, Ovidiu Purdea-Someș** –, cu sprijinul *Editurii Casa Cărții de Știință* din Cluj-Napoca.

N-a fost intenția noastră să facem o prezentare exhaustivă. Viața și activitatea fiecăruia n-ar încăpea într-o carte. Unii comandanți militari sunt deja personaje de monografii: Prezan, Moșoiu, Dăscălescu și alții. Ne-am propus doar să-i reunim într-un asemenea cadru și cu un asemenea prilej aniversar. Intenția noastră a fost să-i facem fiecăruia o schiță de portret, cu câteva repere biografice și profesionale, odată cu evocarea principalelor fapte și evenimente care s-au întâmplat în armată în timpul exercitării comenzii, fapte și evenimente care poartă în mod obiectiv amprenta personalității lor de conducători militari.

Iată doar câteva date statistice. Din 1916 până în prezent, s-au succedat la comandă 50 de generali, de la Constantin Prezan la Ioan Manci. Dintre aceștia, 12 generali au comandat Armata a 4-a în condiții de campanie, în situații de război, iar 38 în condiții de pace. Dintre 50 de comandanți ai Armatei a 4-a, 14 au ajuns la demnitatea de ministru de război (al apărării naționale), iar șase au deținut funcția de șef al Statului Major General (Marelui Stat Major).

Acum, la cea de-a 100-a aniversare a Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, considerăm că gestul cel mai frumos de apreciere și de recunoștință pentru contingentele de înaintași este acela de a le cinsti faptele și memoria lor!

---

* Recenziile au fost preluate din ziarul „*Orizont Militar*”, editat de Divizia 4 Infanterie „Gemina”, nr. 215 (1992), din 17 august 2016.

Foto: Emil Moritz

IMPORTANȚA DEFINIRII TERORISMULUI

General (rtr.) dr. Mihail ORZEȚĂ

Terrorism has not been provided a definition unanimously accepted by the international community. In fact, there are more than 200 definitions of this scourge formulated by the UN, the EU, NATO, the Arab League, the Non-Aligned Movement international organisation, the Organisation of Islamic Cooperation, states, prestigious universities and so on.

Defining terrorism would be helpful not only for the international community but also for the states to coordinate their efforts aimed at eliminating the organisations that promote their interests through killing innocent people and destroying important infrastructure.

The lack of a universally accepted definition of terrorism leads to an absurd situation in which "one's terrorist is another's freedom fighter".

Keywords: terrorism; UN; state interests; international laws; freedom fighters

---

1. Necesitatea definirii terorismului

Definirea terorismului a fost, este și va fi pe cât de importantă, pe atât de dificilă. Există, din păcate, opinii și interese diferite ale statelor și ale organizațiilor naționale și internaționale care nu au putut fi armonizate până în prezent.

Cum ar putea fi armonizate punctele de vedere diferite conținute în peste 100 (după alți autori, ar fi chiar 200) de definiții ale terorismului? Cum ar putea fi diminuate contradicțiile dintre interesele statelor în condițiile în care teroriștii unora sunt luptătorii pentru libertate ai altora? Cum pot fi împărțite „*fiintele umane*” în legitime și nelegitime? Cum se poate face distincția între terorism, crimă în masă și genocid? Cum ar putea fi convinse statele care susțin că acțiunile unor grupuri și organizații, etichetate ca teroriste, sunt juste, să accepte că nu există „*teroriști răi*” și „*teroriști buni*”? Cum ar putea statele

lumii să adopte un punct de vedere comun când și între experții și politicienii din aceeași țară, cum este cazul Statelor Unite ale Americii și al Indiei, nu există consens în definirea terorismului?

General (rtr.) prof.univ.dr. Mihail Orzeță – fost locțiitor al șefului Statului Major General al Armatei României.

Dilemele generate de interesele diferite ale statelor sunt amplificate de cele conceptuale, ale experților, și de cele operaționale, ale liderilor entităților structurale ale statelor ce trebuie să combată terorismul. Unii experți nu reușesc să identifice suficiente elemente distinctive între terorism și revoluțiile violente, respectiv războaiele de gherilă, insurgență ori de eliberare națională, iar alții consideră că în desfășurarea revoluțiilor violente, a insurgențelor și a războaielor se comit și acțiuni teroriste. Și dicționarele pot induce confuzii, definind noțiunile și sintagmele menționate anterior unele prin altele ori considerându-le sinonime.

Controversele și dilemele asociate definirii și combaterii terorismului i-au determinat pe Jacqueline S. Hodgson și Victor Tadros, de la School of Law, Universitatea din Warwick, să concluzioneze că *terorismul nu poate fi definit*.

Studiind istoria încercărilor comunității internaționale de a defini și eradica terorismul, indianul Vappala Balachandran crede că ar fi un miracol dacă statele ar ajunge la consens în domeniul definirii terorismului.

2. Scurt istoric al inițiativelor de a defini terorismul

Prima încercare la nivel internațional de a formula o definiție a terorismului a avut loc în anul 1934. La acea dată, Liga Națiunilor, la propunerea Franței, a mandatat un grup de lucru să definească terorismul, după asasinarea regelui Alexandru I al Iugoslaviei și a ministrului francez de externe, Louis Barthou, în Marsilia, de către un cetățean bulgar, înrolat în Organizația Revoluționară Macedoneană. Istoricii spun că asasinul a făcut parte dintr-un complot în care au mai fost implicați separatiști croați și macedoneni¹. Liga a finalizat proiectul de Convenție privitoare la terorism pe 16 noiembrie 1937, în conținutul căruia amenințarea în creștere la adresa securității individuale și colective este definită ca „*acțiuni criminale direcționate împotriva statului, cu intenție sau calculată să creeze o stare de teroare în mințile unor persoane particulare sau ale unor grupuri de persoane ori ale populației*”². Proiectul de convenție a fost propus națiunilor membre

---

¹ Richard Cavendish, *Alexander I of Yugoslavia Assassinated*, în *History Today*, pe <http://www.historytoday.com/richard-cavendish/alexander-i-yugoslavia-assassinated>, consultat la 06.12.2015.

² *Convention pour la prévention et la répression du terrorisme, League of Nations – Official Journal*, Geneva, 16 noiembrie 1937, Série de publications: 1937. V. ro, Doc. C. 546. M. 383. 1937. V., pe http://legal.un.org/avl/pdf/ls/RM/LoN_Convention_on_Terrorism.pdf, consultat la 07.01.2016; vezi și Sinan Fidanci, *Definition of Terrorism in International Law*, în *The Journal of Turkish Weekly*, 5 februarie 2006, pe <http://www.turkishweekly.net/2006/02/05/article/definition-of-terrorism-in-international-law/>, consultat la 07.01.2016.

pentru a-l ratifica, dar cele mai multe dintre ele nu au acceptat și inițiativa Franței a rămas fără urmările scontate³.

După desființarea *de jure* a Ligii Națiunilor – pe 18 aprilie 1946⁴ – și înființarea Organizației Națiunilor Unite (ONU)⁵, misiunea realizării consensului membrilor comunității internaționale în problema definirii și eradicării terorismului a fost preluată de noua organizație mondială. Începând din 1963, ONU a elaborat 14 instrumente legale internaționale și 4 amendamente menite să combată terorismul⁶, însă, până în prezent, nu a reușit să-i convingă pe toți membrii săi să accepte propunerile de definiții ale flagelului, prezentate de diferitele grupuri de lucru mandatate în acest scop. Prima încercare a ONU de a cuprinde terorismul într-o definiție a avut loc în anii '80, dar formularea propusă de grupul de lucru mandatat de Adunarea Generală nu a fost acceptată de mai multe state membre din cauza „*politicilor de decolonizare și a războiului rece*”⁷.

Recrudescența terorismului, în special a celui sponsorizat de state, a impulsionat ONU să întreprindă noi măsuri pentru definirea acestuia și să realizeze unificarea eforturilor statelor lumii pentru a-l elimina din practica relațiilor interumane și intercomunitare. În acest scop, Adunarea Generală a adoptat rezoluția 49/60 din 9 decembrie 1994⁸, care, ca și precedentă, nu a fost ratificată decât de o parte dintre statele membre. Și Consiliul de Securitate al organizației mondiale a elaborat rezoluția 1566 din 2004, dar, deși acest organism are responsabilități și autoritate în domeniul securității internaționale⁹, nici rezoluția sa nu a fost ratificată de multe state ale lumii¹⁰.

---

³ Vappala Balachandran, *Why It Is Not Easy for the United Nations to Define Terrorism*, în *The Quint*, India, 30.09.2015, pe <http://www.thequint.com/opinion/2015/09/30/why-it-is-not-easy-for-the-united-nations-to-define-terrorism>, consultat la 05.12.2015.

⁴ *The New World Encyclopedia, The League of Nations*, pe http://www.newworldencyclopedia.org/entry/League_of_Nations, consultat la 02.04.2016.

⁵ Karen Mingst, *United Nations (UN), International Organization*, în *Encyclopaedia Britannica*, actualizat pe 30.11.2015, pe <http://www.britannica.com/topic/United-Nations>, consultat la 02.06.2016.

⁶ *United Nations Action to Counter Terrorism, International Legal Instruments*, United Nations Department of Public Information, pe <http://www.un.org/en/terrorism/instruments.shtml>, consultat la 04.06.2016.

⁷ Ben Saul, *The Challenge of Defining Terrorism*, ISN (The International Relations and Security Network), ETH (Swiss Federal Institute of Technology), Zürich, 17.09.2012, pe <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?lang=en&id=152677>, consultat la 12.12.2015.

⁸ *Measures to Eliminate International Terrorism*, United Nations General Assembly, A/RES/49/60 84th Plenary Meeting, 9 decembrie 1994, pe <http://www.un.org/documents/ga/res/49/a49r060.htm>, consultat la 27.11.2015.

⁹ *United Nations Security Council Functions and Powers*, UN.org, pe <http://www.un.org/en/sc/about/functions.shtml>, consultat la 12.12.2015.

¹⁰ *There Is No UN Definition of Terrorism*, Human Rights Voices, pe http://www.humanrightsvoces.org/eyeontheun/un_101/facts/?p=61, consultat la 05.12.2015.

Necesitatea și importanța definirii terorismului derivă atât din rațiuni teoretice, cât și practice. În condițiile în care organizațiile considerate a fi teroriste acționează global, trebuie ca și efortul de eradicare a flagelului să fie pe măsura amenințărilor și a acțiunilor desfășurate sub „patronajul” acestuia.

În prezent, se pare că este imposibil de realizat unificarea eforturilor statelor lumii pentru a combate terorismul, fiindcă multe dintre ele au opinii divergente și interese diferite. Dacă majoritatea statelor lumii luptă împotriva acestei plăgi ce afectează întreg mapamondul, altele sponsorizează direct ori indirect organizațiile etichetate ca fiind teroriste sau chiar desfășoară acțiuni de această natură, fapt ce explică atitudinea acestora de a-și declina responsabilitatea de a participa direct ori de a sprijini în plan politic acțiunile antiteroriste și contrateroriste¹¹.

Primul și cel mai important dintre argumentele pentru care trebuie realizat consensul în privința definirii terorismului este cel de ordin legal. Justiția nu poate lua măsurile convenite pentru a sancționa acțiunile categorisite ca teroriste, iar instituțiile statelor și cele internaționale nu pot elabora și implementa planuri de măsuri preventive și, la nevoie, anti- și contrateroriste dacă nu există instrumentele legale care să permită desfășurarea acestor acțiuni¹².

Definirea terorismului și acceptarea acestei definiții de către toate statele lumii este imperativă și din punct de vedere politic, pentru că lipsa consensului statelor membre ale ONU afectează imaginea și subminează autoritatea morală a organizației¹³, cu toate că aceasta a elaborat mai multe rezoluții și convenții antiteroriste¹⁴, ba chiar și o strategie în domeniu¹⁵. Faptul că prea multe state membre nu le-au ratificat și, pe cale de consecință, nu și-au armonizat legislațiile naționale cu aceste convenții și rezoluții¹⁶ a fost speculat prompt de organizațiile teroriste, extremiste și de crimă organizată care au găsit atât căi de a-și finanța legal activitățile ilegale, cât și „sanctuale” în care să se ascundă fără teama de a fi incriminate, desființate sau distruse prin acțiunile coordonate ale comunității internaționale.

---

¹¹ Prof. Ganor Boaz, *Defining Terrorism – Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?*, International Institute for Counter-terrorism, Israel, 01.01.2010, pe <https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-Freedom-Fighter>, consultat la 12.12.2015.

¹² Ben Saul, *The Challenge of Defining Terrorism*, loc. cit.

¹³ *Terrorism*, The United Nations Organization, pe <http://www.un.org/News/dh/infocus/terrorism/sg%20high-level%20panel%20report-terrorism.htm>, consultat la 26.11.2015.

¹⁴ *United Nations Action to Counter Terrorism, International Legal Instruments*, United Nations Department of Public Information, pe <http://www.un.org/en/terrorism/instruments.shtml>, consultat la 04.06.2016.

¹⁵ *With Consensus Resolution, General Assembly Reiterates Unequivocal Condemnation of Terrorism, Reaffirms Support for 2006 UN Global Counterterrorism Strategy*, UN General Assembly Meetings Coverage, 8 septembrie 2010, pe <http://www.un.org/press/en/2010/ga10977.doc.htm>, consultat la 04.06.2016.

¹⁶ *Terrorism*, The United Nations Organization, pe <http://www.un.org/News/dh/infocus/terrorism/sg%20high-level%20panel%20report-terrorism.htm>, consultat la 26.11.2015.

Un studiu al U.S. Army din 1988 a identificat 109 definiții ale terorismului¹⁷, în care se pot găsi „22 de elemente diferite, pe baza cărora au fost elaborate”, după cum afirma Walter Laqueur. El a analizat definițiile menționate și a desprins concluzia că singurele elemente comune ale acestora sunt „*violența și amenințarea cu folosirea violenței, fapt pentru care unele surse bibliografice evită folosirea noțiunii* (de terorism, n.a.) *și optează pentru cuvinte și sintagme mai puțin acuzatoare, ca atacatori cu bombe, militanți etc.*”¹⁸. Același autor afirma că niciuna dintre definițiile analizate de el „*nu este pe deplin satisfăcătoare*”¹⁹. În opinia lui Chris Jan Geugies, există chiar peste 200 de definiții (!)²⁰ ale terorismului, propuse de organizații guvernamentale importante, cum sunt ONU (prin Adunarea Generală și Consiliul de Securitate), Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), Uniunea Europeană (UE), Liga Arabă, Organizația Conferinței Islamice, Organizația Unității Africane, Mișcarea Statelor Nealiniate, dar și de state, universități de prestigiu, think thank-uri, organizații neguvernamentale și experți cu notorietate. Godwin scria, în 2006, că, de la atacurile asupra turnurilor gemene din New York și a Pentagonului, au fost scrise peste 100 de cărți și studii pe tema terorismului, dar acestea au fost „*descriptive și nu au abordat problema economiei politice a terorismului și nu au recunoscut importanța ideologiei în definirea și etichetarea terorismului*”²¹.

O definiție a terorismului, agreată de toate statele globului, ar constitui elementul de referință pe baza căruia s-ar putea elabora strategiile și legile naționale menite să prevină și să-l combată prin măsuri coordonate la nivel național și internațional de reducere a posibilităților organizațiilor cu acest profil de finanțare, de recrutare și influențare a susținătorilor, a membrilor și a potențialilor membri și susținători.

După atacurile cu arme automate asupra sediului revistei *Charlie Hebdo* de la Paris, din 13 noiembrie 2015, prim-ministrul indian Narendra Modi

---

¹⁷ Derek Freedlund, *Government Response to Terrorism*, pe <https://www.uwlax.edu/urc/JUR-online/PDF/2007/freedlund.pdf> („A study released in 1988 by the U.S. Army identified 109 different definitions of terrorism”), consultat la 06.01.2016.

¹⁸ *Terrorism*, New World Encyclopedia, actualizat la 25.11.2015, pe <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Terrorism>, consultat la 26.11.2015.

¹⁹ Walter Laqueur, *Terrorism: A Brief History, International Information Programs (IIP Digital)*, SUA, Department of State Publications, 11 mai 2007, pe <http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/publication/2008/05/20080522172730srenod0.6634027.html#axzz3ydI7a24r>, consultat la 06.01.2016.

²⁰ Chris Jan Geugies, *The Origins of Terrorism: A Comparison between the International Anti-terrorism Strategies of the USA and the Netherlands*, Bachelor Thesis, University of Twente, Olanda, 2007, p. 15, pe http://essay.utwente.nl/58007/1/scriptie_Geugies.pdf, consultat la 25.11.2015.

²¹ Jeff Goodwin, *A Theory of Categorical Terrorism. Social Forces, 2027-2046*, 2006, p. 84, apud Asafa Jalata, *Terrorism from Above and Below in the Age of Globalization*, în *Sociology Mind*, 2011, vol. 1, nr. 1, pp. 1-15, pe <http://www.scirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=3688>, consultat la 04.04.2016.

reitera necesitatea ajungerii la consens în privința definirii terorismului, citându-l pe Mahatma Gandhi: „Nu poți obține dreptate dacă nu știi ce este nedreptatea”²². Adică, trebuie să știm cine sunt teroriștii și cine îi ajută pe aceștia pentru a ști împotriva cui luptăm. Cu aceeași ocazie, fostul prim-ministru britanic David Cameron declara că terorismul s-a răspândit atât de mult, încât nu se mai împiedică de nicio barieră ori frontieră. El mai afirma că, în fiecare zi, apar noi grupuri de teroriști și sunt aprovizionați permanent cu echipamente, de aceea lupta împotriva acestui flagel nu este responsabilitatea doar a câtorva țări, ci a fiecărei ființe umane care crede în umanism²³.

3. Concluzii

Pentru a ajunge la consens în definirea terorismului, trebuie ca statele lumii și organizațiile din care fac parte să își armonizeze interesele.

Punctele de vedere aproape diametral opuse ale protagoniștilor arenei internaționale mă determină să apreciez că este nevoie de mult timp și de negocieri susținute în cadrul cărora statele și organizațiile internaționale trebuie să elimine dezacordurile referitoare la:

- definirea violenței și a celor ce sunt legal îndreptățiți să o folosească (împotriva cui și în ce context);
- definirea conceptelor de: democrație, tiranie, dictatură și regim autoritar; intervenție armată legitimă și ilegitimă; legalitatea folosirii forței; drepturile omului și drepturile comunităților.

Terorismul acționează global și, de aceea, trebuie să fie combătut legal și global, adică să nu mai existe „sanctuare” și state care îl susțin și care sponsorizează organizațiile ce folosesc violența extremă în atingerea obiectivelor lor.

---

²² Shubhajit Roy, *United with France... must define terror to know who promotes it, who its victims are: Modi*, *The Indian Express*, 15.11.2015, pe <http://indianexpress.com/article/india/india-news-india/pm-narendra-modi-condemns-deadly-terrorist-attacks-in-france/>, consultat la 10.12.2015.

²³ *Ibidem*.

DE LA PRIMĂVARA ARABĂ LA STATUL ISLAMIC

– responsabilitatea de a proteja
și combaterea terorismului –

Noi dimensiuni conceptuale ale doctrinei „responsabilității de a proteja” (II)

Iuliana-Simona ȚUȚUIANU
Nelu BÎRLĂ

The current study is a plea for the right of states to assist oppressed and innocent civilians who are fighting for democracy and human rights. It is a plea for the right to humanitarian intervention, which has its roots in Grotius and Vattel's "just war" theories.

The authors seek to explain how this mindset has become part of global consciousness and how a true doctrine of international community based on active involvement in intrastate conflicts and eradication of genocide as a threat to international security and stability has been shaped. The paper also addresses the issue of legitimacy, of the "responsibility to protect" doctrine and the convergence dilemma between the efforts to prevent mass atrocities and those related to combating terrorism.

Keywords: *terrorist threats; Millennium Summit; sovereignty; humanitarian actions*

„Responsabilitatea de a proteja” și suveranitatea națională

Sfârșitul anilor '90 a marcat saltul conceptual de la suveranitatea percepută ca drept la suveranitatea percepută în termeni de responsabilitate. Suveranitatea westfalică a fost, practic, reinventată, în măsura în care optica de înțelegere a normei pivot a sistemului de relații internaționale tranzitează spre un model de suveranitate post-westfalică, aceasta, în mod esențial, promovând o etică a exercițiului de suveranitate. Astfel, statele și conducătorii acestora nu devin doar beneficiarii privilegiilor, drepturilor și imunităților garantate de suveranitate, ci, mai ales, posesorii responsabilităților atașate acesteia.

Locotenent-colonel Iuliana-Simona Țuțuianu – cercetător științific gr. II, Ministerul Apărării Naționale.

General de brigadă Nelu Bîrlă – locțiitor al șefului Direcției instrucție și doctrină, Statul Major General, Ministerul Apărării Naționale.

Era post-război *rece* a adus noutăți sensibile în procesul de depășire a modelului westfalic, reflectate în practici nicidecum noi, dar multiplicat exponențial de operațiile de menținere a păcii sub legitimitate internațională sau în procesele de cooperare regională care au standardizat direcțiile de întărire a flexibilității statului național. Procesele modernității post-westfalice sau ale post-modernismului de după *războiul rece* nu sunt noi. *Concertul de putere* instalat în 1815 (liberalismul 1.0 artikulat de Woodrow Wilson la Congresul de Pace de la Paris în 1919-1920)¹ sau Națiunile Unite postbelice întemeiate pe liberalismul 2.0 promovat de președintele american Franklin D. Roosevelt prin conceptul celor *patru polițiști*² au reprezentat tentative de asigurare a unor instrumente de management la nivel sistemic, prin depășirea constrângerilor westfalice atât în exercitarea suveranității, cât și în manifestarea inflexibilității nocive a hegemoniei sistemice și a cursei pentru supremație între actorii puternici, generatoare de războaie distrugătoare.

Depășirea modelului westfalic are loc în contextul democratizării sistemice prin integrare și nu al hegemoniei incontestabile a unui actor, fie el extrem de puternic și benign. John S. Mearsheimer arată că, în ultimele decenii, Statele Unite ale Americii au dus o politică de aplicare a forței militare pentru a conduce o lume unipolară, stabilind regulile ordinii mondiale și fiind pregătite în orice moment să le pună în aplicare³. Această asumție este contrazisă astăzi de procesul profund al instalării unei securități cooperative, care refuză și conceptul balanței de putere, și pe cel al *distrugerii reciproc asigurate* (*Mutual Assured Destruction – MAD*), rafinând conceptul stabilit de articolul 16 al Ligii Națiunilor, reluat și de Carta ONU. Iar acest proces este însoțit de altul, mai devastator pentru paradigma Westfaliei, anume depășirea *de facto* a statului național, în favoarea unei comunități internaționale omogen guvernată de reguli și regimuri constrângătoare pentru binele tuturor și eliminând orice șansă anarhiei sistemice generatoare de războaie.

---

¹ G. John Ikenberry, „*Liberal Internationalism 3.0: America and the Dilemmas of Liberal World Order*”, *Perspectives on Politics*, vol. 7, nr. 1, martie 2009, pp. 71-87; pe <http://www.princeton.edu/~gji3/LiberalInternationalism.pdf> (accesat la 1 iulie 2016).

² În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, președintele SUA, Franklin D. Roosevelt, a avansat ideea celor „*patru polițiști*” (SUA, URSS, Marea Britanie și China – cele mai puternice patru națiuni aliate). Conform acesteia, după război, cele patru țări ar fi trebuit să devină „*polițiștii lumii*”, prin asumarea unui rol de leadership în gestionarea problemelor sensibile din propria zonă de influență și colaborarea lor activă în vederea menținerii păcii. Pe larg asupra subiectului, vezi Townsend Hoopes, Douglas Brinkley, *FDR and the Creation of the United Nations*, Yale University Press, 2000; Alan Brinkley, *Franklin Delano Roosevelt*, Oxford University Press, 2010; Beverly Bandler, „*Why FDR Matters Now More than Ever*”, 30 ianuarie 2015, pe <https://consortiumnews.com/2015/01/30/why-fdr-matters-now-more-than-ever/>, accesat la 15 iulie 2016.

³ John S. Mearsheimer, „*Imperial by Design*”, *The National Interest*, 16 decembrie 2010, pe <http://nationalinterest.org/article/imperial-by-design-4576?page=show>, accesat la 1 iulie 2016.

În lumea academică, există, totuși, un scepticism profund față de procesul instalării paradigmei post-westfalice, iar generalizarea respectării drepturilor omului la nivel global – în pofida progreselor istorice înregistrate în ultimele secole, inclusiv și, mai ales, din perspectivă instituțională, după sfârșitul războiului rece – este socotită drept *ultimă utopie*⁴. În acest context, se remarcă dezbaterele cu privire la doctrina intervenției umanitare, precum și condițiile de afirmare a unui nou concept politic, strategic și umanitar, anume *responsabilitatea de a proteja (R2P)*. Un concept care surprinde în mod îndrăzneț compatibilitatea dintre principiile suveranității naționale și cele ale legalității internaționale, permițând intervenția comunității internaționale pentru exercitarea jurisdicției asupra celor mai grave crime împotriva umanității. Dar, cum a apărut acest concept, în ce condiții și care este, de fapt, conținutul său?

Cu ocazia *Summitului Mileniului* din anul 2000, care a reunit șefi de stat și de guvern din 191 de țări, Kofi Annan, Secretarul general al ONU (de la acea vreme) a ridicat o întrebare controversată referitoare la intervenția umanitară (percepută, adesea, ca un atac inacceptabil la adresa suveranității) și impactul realist al acesteia în situații precum cele din Ruanda sau Srebrenica, în care drepturile omului au fost, sistematic, încălcate. Drept răspuns, Canada a anunțat crearea Comisiei Internaționale de Intervenție și Suveranitate Statală, care a fundamentat noul concept al „*responsabilității de a proteja*” în primul său raport la subiect apărut în 2001. Cinci ani mai târziu, la summitul din 2005, demnitarii participanți s-au exprimat unanim în favoarea adoptării conceptului, însă această declarație de ordin politic trebuia transpusă și în plan normativ pentru a produce efecte juridice. I s-a solicitat, astfel, Adunării Generale a ONU să facă pașii necesari pentru a elabora o strategie prin care responsabilitatea de a proteja să fie consacrată și, în final, implementată. Consiliul de Securitate al ONU și-a făcut cunoscută poziția un an mai târziu, când rezoluția 1674, intitulată *Protecția civililor în timpul conflictelor armate*, a reafirmat prevederile paragrafelor 138 și 139 din documentul final al summitului din 2005⁵. Și, astfel, responsabilitatea de a proteja a deschis un nou univers de opțiuni politice, reprezentând una dintre ideile cele mai încercate ale timpului nostru, deși controversată și mai puțin înțeleasă.

---

⁴ Samuel Moyn, *The Last Utopia: Human Rights in History*, Belknap Press, Cambridge, 2012; vezi și recenzia cărții, realizată de John Grey în *The National Interest*, ianuarie 2011; pe <http://nationalinterest.org/bookreview/>; <https://westphalianpost.wordpress.com/machtpolitik/droit-de-%E2%80%99hommissme/what-rawls-hath-wrought/>, accesat la 1 iulie 2016.

⁵ Rezoluția CS ONU nr. 1674 din 28 aprilie 2006, pe <http://www.cfr.org/wars-and-warfare/un-security-council-resolution-1674-civilians-armed-conflict/p23454>, accesat la 12 iulie 2016; Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 60/1 din 2005 privind rezultatele summitului, pe <http://www.un.org/womenwatch/ods/A-RES-60-1-E.pdf>, accesat la 15 iulie 2016.

Există trei aspecte-cheie care sunt adesea invocate și susceptibile de a submina forța morală a *R2P* și funcția sa preventivă și/sau punitivă: aplicarea selectivă, lipsa unui concept operațional clar și ignorarea dimensiunii sale preventive. Anne Marie Slaughter, unul dintre cei mai cunoscuți apărători ai conceptului, a afirmat că ideea responsabilității de a preveni este avansată ca un corolar al responsabilității de a proteja și că incumbă toate eforturile de a evita apariția condițiilor care favorizează violențele inter- și intrastatale. Fără a propune un vocabular *R2P* corect din punct de vedere politic, Slaughter a încercat să explice, abordând valențele intervenției în scopuri umanitare, faptul că suveranitatea nu este o *sferă închisă*, ci una profund permeabilă din punct de vedere legitim⁶.

Fred Kaplan, editorialist al publicației *Slate*, consideră că responsabilitatea de a proteja este doar o „*versiune igienizată*” a intervenției umanitare. Această abordare este discutabilă în prezent, dreptul internațional recunoscând pe deplin drepturile omului și relația imuabilă de protecție dintre guvernele naționale și cetățenii acestora. *R2P* are un impact important asupra discursului politic și, treptat, devine un instrument util pentru factorii de decizie internaționali, în eforturile lor de prevenire a crizelor umanitare și de îngrădire a genocidului și a altor încălcări grave ale drepturilor omului. Prin intermediul acestui instrument, marile puteri își pot depăși divergențele și recunoaște valențele incontestabile ale drepturilor omului în restructurarea sistemului relațiilor internaționale. Percepția conform căreia asistăm la o diminuare a suveranității naționale (conceptută în context tradițional), în contextul ascensiunii *R2P*, pare lipsită de coerență, indiferent de argumentele care invocă intervențiile umanitare efectuate în trecut de statele occidentale în vederea promovării propriilor interese. Lumea se schimbă, noi amenințări și pericole apar în fiecare zi și, chiar dacă *R2P* nu este admisă încă drept o nouă teorie a relațiilor internaționale, ea ar putea fi percepută ca o continuare și consolidare a teoriilor anterioare dedicate moralității și umanității.

Dreptul la suveranitate este trâmbițat deopotrivă de guvernele autocratice și democratice, majoritatea având tendința de a condamna intervențiile străine pe teritoriul lor național din motive naționaliste. Respectul pentru suveranitate este recunoscut într-un număr mare de legi și instituții internaționale, cum ar fi Curtea Penală Internațională (CPI) și, mai ales, Carta Națiunilor Unite. De exemplu,

---

⁶ Anne Marie Slaughter, „*Intervention, Libya, and the Future of Sovereignty*”, *The Atlantic*, 4 septembrie 2011, pe <http://www.theatlantic.com/international/archive/2011/09/intervention-libya-and-the-future-of-sovereignty/244537/>, accesat la 15 iulie 2016.

⁷ Fred Kaplan, „*It's Not What We Ought To Do, But What We Can Do*”, *Slate*, 19 august 2011; pe http://www.slate.com/articles/news_and_politics/war_stories/2011/08/its_not_what_we_ought_to_do_but_what_we_can_do.single.html, accesat la 14 iulie 2016.

preambulul și articolele 17 și 53 ale Statutului de la Roma stabilesc competența Curții ca fiind complementară jurisdicțiilor statelor membre⁸.

Paradigma suveranității westfalice a fost criticată dintotdeauna. Filosoful catolic francez Jacques Maritain pretindea că suveranitatea este „*un concept intrinsec defectuos*”⁹, care aduce complicații insurmontabile dreptului internațional, iar Stephen Krasner a caracterizat suveranitatea drept *ipocrizie organizată*, dat fiind că este încălcată la scară largă, deși universal recunoscută¹⁰. Și mai interesantă este abordarea lui Bertrand de Jouvenel, care susținea faptul că, în vreme ce oamenii percep, adesea, voința suverană ca autoritate absolută, ei reușesc, totuși, să accepte faptul că aceasta este subiect al constrângerilor morale¹¹. Cu alte cuvinte, suveranitatea se fundamentează pe un cadru moral, care are rolul de a justifica paradigma, dar care, în același timp, poate justifica și deviațiile și excepțiile de la aceasta.

Înainte de apariția *R2P*, ONU nu a dezvoltat niciun caz general de îngrădire a suveranității statale, Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite autorizând intervențiile externe rar și *ad hoc*, de exemplu, în Somalia și Haiti. *R2P* a codificat un set de criterii care justifică încălcarea suveranității unui stat, marcând decisiv declinul normei westfalice. După aprobarea conceptului, în unanimitate, în 2006, numeroase rezoluții ale Adunării Generale și Consiliului de Securitate au făcut referire la acesta, devenind extrem de important în dezbaterile internaționale și invocat de o gamă largă de actori statali și nestatali. *R2P* a suferit, de asemenea, eșecuri, în special în contextul invocării sale în invazia din 2003 a Irakului și intervenția NATO în Libia din 2011, episoade care au clătinat la propriu popularitatea conceptului în rândul susținătorilor ei¹².

Amitai Etzioni, în recentul articol intitulat „*Defining Down Sovereignty*”, abordează teza normativă potrivit căreia suveranitatea nu trebuie să asigure niciunui stat protecție absolută împotriva intervenției armate a altor state, în cazul în care respectivul stat recurge la standarde politico-militare particulare care periclitează securitatea internațională. Analistul avansează unele căi de acțiune posibile ale comunității internaționale menite să limiteze imunitățile asociate, în mod eronat, suveranității: stabilirea clară a pragului care să justifice intervenția

---

⁸ Pe larg, asupra subiectului, vezi prima parte a studiului.

⁹ Jacques Maritain, *Man and the State*, University of Chicago Press, 1951.

¹⁰ Stephen Krasner, *Sovereignty: Organized Hypocrisy*, Princeton University Press, 1999, pp. 85-86, 108, 163-75, 180-82, 202-17.

¹¹ Bertrand de Jouvenel, *Sovereignty: An Inquiry into the Political Good*, Cambridge University Press, 1957.

¹² Bruce Ackerman, „*Obama’s Unconstitutional War*”, în *Foreign Policy*, 24 martie 2011; Richard Norton-Taylor, „*Libya Campaign ‘Has Made UN Missions to Protect Civilians Less Likely*”, în *The Guardian*, 19 martie 2012, pe www.guardian.co.uk/world/2012/mar/19/libya-un-missions-civilians, accesat la 16 iulie 2016.

armată și a decidenților care să pună bazele acesteia, precum și, foarte relevant, stabilirea unei responsabilități adiacente, anume „*responsabilitatea de a preveni terorismul internațional*”¹³.

Fără îndoială, atunci când teroriștii străini atacă cetățenii unei țări, forțele armate și de securitate ale statului atacat sunt îndreptățite să recurgă la forță pentru anihilarea actelor teroriste. Folosirea dronelor și a forțelor speciale pentru eliminarea teroriștilor internaționali este, însă, adesea criticată de cei care invocă în argumentația lor încălcarea masivă a suveranității statale (este și cazul „*încălcării*”¹⁴ suveranității Pakistanului atunci când forțele speciale americane l-au eliminat pe Osama bin Laden în Abbottabad). De remarcat însă faptul că, atunci când SUA au instrumentat atacurile cu drone în Pakistan sau Yemen, au notificat în prealabil guvernele acestor țări (care au colaborat la implementarea deciziilor de intervenție¹⁵) sau au subliniat faptul că au avut „*acordul tacit*”¹⁶ al acestora, tocmai din respect pentru norma suveranității statale.

Mary Ellen O’Connell pretinde că „*dreptul internațional dispune de o definiție a războiului care se referă doar la locațiile unde se petrec lupte intergrupale intense, prelungite și organizate, fără a lua în calcul arealurile în care suspecții teroriști pot fi identificați*”¹⁷. În acest context, al teatrelor de război îngust definite în declarațiile de război ale statelor implicate, cadrul juridic asociat *law of peace* (*dreptul păcii*) ar trebui extins, astfel încât să reglementeze și eforturile contrateroriste. Pe scurt, dacă statele nu își pot asuma această responsabilitate de a stopa fenomenul terorist pe teritoriul lor național, atunci ele nu fac altceva decât să renunțe, inevitabil, la porțiuni relevante din revendicările legate de suveranitatea lor națională. Prin urmare, statele atacate de teroriști și întreaga comunitate internațională acționează în mod legitim atunci când răspund cu forța în fața amenințărilor teroriste, indiferent de frontiere.

---

¹³ Amitai Etzioni, „*Defining Down Sovereignty: The Rights and Responsibilities of Nations*”, *Ethics & International Affairs*, 10 martie 2016, pe <https://www.ethicsandinternationalaffairs.org/2016/defining-sovereignty-rights-responsibilities-nations/>, accesat la 16 iulie 2016.

¹⁴ Chris Woods, „*CIA Drone Strikes Violate Pakistan’s Sovereignty, Says Senior Diplomat*”, în *The Guardian*, 3 august 2012, pe www.guardian.co.uk/world/2012/aug/03/cia-drone-strikes-violate-pakistan, accesat la 20 iulie 2016.

¹⁵ Akbar Nasir Khan, „*Legality of Targeted Killings by Drone Attacks in Pakistan*”, Pak Institute for Peace Studies, februarie 2011.

¹⁶ Mary Ellen O’Connell, „*Lawful Use of Combat Drones*”, fas.org/irp/congress/2010_hr/042810oconnell.pdf, accesat la 18 iulie 2016; Dana Priest, „*Foreign Network at Front of CIA’s Terror Fight*”, în *Washington Post*, 18 noiembrie 2005, www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/11/17/AR2005111702070_3.html, accesat la 18 iulie 2016.

¹⁷ Mary Ellen O’Connell, „*When Is a War Not a War? The Myth of the Global War on Terror*”, în *ILSA Journal of International & Comparative Law*, vol. 12, nr. 2, 2005, p. 5.

Preocuparea normativă legată de prevenirea atrocităților în masă este universală, iar ascensiunea puterilor asociate noțiunilor pluraliste de suveranitate statală și non-intervenție nu a dus la un declin al normelor de protecție. Dimpotrivă, începând din 2005, Consiliul de Securitate a adoptat mai multe rezoluții vizând operațiuni de pace robuste și coaliții de voință în vederea protejării civililor nevinovați, ca parte centrală a mandatului asumat. Acestea nu au perturbat în vreun fel tendințele normative în discuție, dar au demonstrat vulnerabilitatea unor principii esențiale, precum *R2P*¹⁸. Cele mai relevante practici de protecție nu reprezintă neapărat rezultatul activismului asociat *R2P* sau impactul politic al documentului final al *Summitului Mondial* din 2005. Mai degrabă, atât acțiunea politică pentru protejarea populațiilor vulnerabile, impusă de realitățile dure ale mediului de securitate contemporan, și construcția normativă a *R2P* ca instrument politic au alimentat evoluția normelor globale de protecție, care s-au concentrat asupra genocidului și a altor atrocități în masă, atingând, treptat, abordări extinse asociate menținerii păcii sub egida ONU, justiției penale internaționale, acțiunilor umanitare și promovării drepturilor omului.

Doctrina în acțiune

Mișcările revoluționare din Orientul Mijlociu și Africa de Nord au demonstrat atât potențialul, cât și limitele doctrinei *responsabilității de a proteja* atunci când aceasta se aplică în state cu regimuri autoritare, care nu pot face față cerințelor populare în numele drepturilor omului. Dezvoltarea cea mai importantă a *R2P* a fost adusă de Consiliul de Securitate al ONU prin rezoluțiile 1970 (deferirea situației din Libia procurorului Curții Penale Internaționale) și 1973, care a autorizat NATO să folosească *toate mijloacele necesare* pentru protejarea civililor libieni, în cadrele unei insurecții în care acest deziderat putea fi atins doar prin răsturnarea regimului politic. *R2P* este concepută pentru a susține suveranitatea națională a statelor – prin statuarea obligației de a proteja populația civilă –, astfel că intervenția străină pe teritoriul unui stat ar putea fi justificată doar în lumina acestei protecții, schimbarea de regim politic nefigurând, în mod expres, în cadrele de reglementare ale doctrinei, ca atare. Cu toate acestea, în Libia, ambele obiective au fost avute în vedere, atingerea unuia presupunând, în mod automat, îndeplinirea celuilalt. O reticență sporită în implementarea *R2P* a persistat însă în cazul Siriei, unde suprimarea protestelor împotriva regimului Assad a condus la război civil.

---

¹⁸ Gerrit Kurtz, Philipp Rotmann, „*The Evolution of Norms of Protection: Major Powers Debate the Responsibility to Protect*”, în *Global Society*, vol. 30, nr. 1/2016 (ediție specială *Contesting and Shaping the Norms of Protection: The Evolution of a Responsibility to Protect*), pp. 3-20.

Primăvara Arabă a avut obstacolele și criticii ei, însă deschiderile pe care le induc în dinamica societală oportunitățile lărgite de protecție a drepturilor omului și a valorilor universale enunțate în constituțiile naționale și în procesele de aderare la CPI și la tratatele internaționale privind drepturile omului au drept rezultată sincronizarea evoluțiilor statelor din regiune cu cele ale mediului de securitate și sistemului relațiilor internaționale, precum și amorsarea procesului de restructurare și redefinire a suveranității naționale pe coordonate post-westfalice.

Odată cu venirea anilor '90 și disoluția unor structuri de stat *război rece*, situații șocante au apărut, în mod repetat, mai ales în fosta Iugoslavie și în Africa. În cele mai multe cazuri în care comunitatea internațională a reacționat prin intermediul ONU, rezultatul a fost contraproductiv, de exemplu în Somalia (1993), Ruanda (1994) și Bosnia (1995). Apoi, după ce a început purificarea etnică din Kosovo în 1999, opțiunea așa-zisei *coalitii de voință* (*coalition of the willing*) acționând în afara autorității Consiliului de Securitate al ONU a ridicat întrebări cu privire la integritatea mediului internațional de securitate. Același lucru s-a întâmplat patru ani mai târziu, odată cu invazia din Irak.

Apariția și consolidarea unei noi norme – responsabilitatea de a proteja – nu pot garanta, în sine, faptul că atrocitățile în masă se apropie de sfârșit, însă oferă o șansă mai bună de îndeplinire a acestui deziderat. Responsabilitatea de a proteja face puterea politică mai conștientă de rolul său și democratizează intervenția umanitară într-un mod care reconceptualizează suveranitatea națională, ca responsabilitate. Această abordare are un mare potențial de legitimitate, atât din punctul de vedere al angajamentului normativ de a proteja ființele umane, cât și din cel vizând deconstrucția cosmopolită a imunității de jurisdicție. Mai mult, *R2P* permite mișcări democratice autohtone, numai în măsura în care acestea servesc scopului de gestionare a unor conflicte interne, în colaborare cu sprijinul extern. Chiar dacă doctrina *R2P* nu duce la abolirea războiului, ea respinge războaiele izvorâte din mândrie națională sau putere egoistă, în favoarea acțiunilor militare destinate apărării și promovării principiului ocrotirii drepturilor omului.

Realitățile din teren fac însă dificilă aplicarea doctrinei *R2P* în mod consecvent și coerent. Cum poate fi, spre exemplu, justificată protejarea vieții unui cetățean libian, în vreme ce alte vieți sunt condamnate prin lipsa unor acțiuni similare aprobate la nivelul ONU? Sună a logică umanitară selectivă, care maschează o nesinceritate morală, ridicând suspiciuni de aplicare a unui dublu standard, acțiunile umanitare fiind considerate a avea cu totul alte mobiluri, inclusiv facilitarea accesului la rezervele petroliere (cazul Siriei este elocvent din această perspectivă). Indiferent dacă este vorba despre conflicte religioase, etnice, economice sau cele motivate de regimuri dictatoriale și state eșuate, comunitatea politică internațională

are datoria nu numai de a contribui la protejarea populației expuse la violență, moarte, boală sau foamete, dar și obligația de a preveni condițiile care permit toate aceste cauze și suferința umană asociată acestora.

Prin forța sa morală, preventivă și punitivă, responsabilitatea de a proteja are un potențial evolutiv în gândirea și practica relațiilor internaționale din secolul 21. O politică externă inteligentă, care să facă față cu succes provocărilor, așteptărilor și ambițiilor unei lumi multipolare, trebuie să combine, în echilibru perfect, nevoia de a proteja viețile omenești și valorile aferente cu necesitatea de a proteja interesele de stat, responsabilitatea de a proteja cu responsabilitatea de a preveni, mijloace *soft* cu cele *hard*, abordarea unilateralistă cu cea multilaterală. Idealismul și realismul nu ar trebui condamnate să rămână întotdeauna în tabere opuse. Sinteza lor este răspunsul la toate incertitudinile din lumea secolului 21, manifestată într-un fel de realism edificator, care determină statele și cetățenii acestora să fie mult mai responsabili.

În 2006, Consiliul de Securitate al ONU a făcut pentru prima dată referire oficială la responsabilitatea de a proteja, în cadrul unei rezoluții care angajează statele la acțiune pentru protejarea civililor în conflictele armate. Rezoluția 1674, adoptată la 28 aprilie, reafirmă dispozițiile de la punctele 138 și 139 din Documentul final al *Summitului Mondial* din 2005 cu privire la responsabilitatea de a proteja populația civilă împotriva genocidului, crimelor de război, epurării etnice și crimelor împotriva umanității. Patru luni mai târziu, este promovată rezoluția 1706, care autorizează în mod expres o forță a Națiunilor Unite să folosească *toate mijloacele necesare* pentru protejarea populației civile sudaneze din regiunea Darfur. Aceasta din urmă este rezoluția-precedent, operând sub Capitol VII din Carta Națiunilor Unite, prin care este asumată și codificată implicit responsabilitatea de a proteja.

În ianuarie 2008, severitatea crizei politice din Kenya l-a determinat pe ministrul Afacerilor Externe și Europene, Bernard Kouchner, să facă apel către Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite pentru a reacționa în numele responsabilității de a proteja, înainte ca această țară să sfârșească într-un conflict etnic de mari proporții. Guvernul kenyan și partidele de opoziție au convenit ca fostul Secretar general Kofi Annan să medieze criza politică, iar eforturile în acest sens au fost încununate, ulterior, de succes, prin Acordul Național și Actul de Reconciliere, încheiat la 28 februarie 2008. Această reacție rapidă și coordonată din partea comunității internaționale a fost apreciată drept „*un model viabil de acțiune diplomatică sub cupola R2P*”¹⁹.

---

¹⁹ „*Ballots to Bullets: Organized Political Violence and Kenya's Crisis of Governance*”, *Human Rights Watch*, vol. 20, nr. 1 (A), 17 martie 2008, p. 67.

În 2011, doctrina *R2P* a ajuns la maturitate, fiind verificată mai mult ca oricând, cu rezultate care indică zeci de mii de vieți salvate și speranțe noi pentru popoarele îndelung opresate. În Libia, Coasta de Fildeș, Sudanul de Sud, Yemen și Siria, este demonstrat faptul că „*protejarea vieții umane reprezintă scopul definitiv al ONU în secolul 21*”²⁰.

Rezoluția 1973 din 2011 privind situația din Libia este considerată de ordin istoric, creând jurisprudență generatoare de încredere în rândul popoarelor arabe. Acțiunile NATO din Libia au fost apreciate drept „*intervenție model*”²¹ și o validare a principiului *R2P*. Viețile a zeci de mii de persoane au fost salvate în această țară, cu performanța nesacrificării niciunui militar al Alianței Nord-Atlantice și a unui cost de câteva milioane de dolari (un cost rezonabil, prin comparație cu orice altă intervenție modernă). Deși au existat unele abțineri în promovarea rezoluției, NATO a primit asistență armată din partea Emiratelor Arabe Unite, Turciei, Iordaniei și, în special, a Qatarului. Deși SUA au suportat jumătate din devizul intervenției militare, Franța și Marea Britanie au acționat preponderent, astfel că opinia publică internațională nu a perceput operațiunea drept una americană. A existat, cu toate acestea, un vid de înțelegere privind consecințele legale ale Rezoluției 1973, din cauza neasimilării învățămintelor din Irak, acelea că forțele intervenționiste trebuie să aibă un plan de acțiune bine pus la punct pentru viitor. Acest aspect a devenit elocvent în 2012, pe măsură ce Libia era tot mai mult măcinată de conflicte interne, tratamente brutale la adresa prizonierilor de război și haos la frontiere. Deși NATO este o alianță militară care nu are competențe în reconstrucția post-conflict, acest considerent nu absolvă CS ONU de responsabilitate. Intervenția umanitară, indiferent că este posibilă prin validarea sa de către CS ONU sau prin intermediul coalițiilor de voință, trebuie să aibă întotdeauna un plan de acțiune post-intervenție. Or, dificultățile de planificare în acest sens în cazul Irakului au făcut ca intervenția militară să nu fie posibilă în Siria, unde lucrurile s-au rezumat la o simplă misiune de observare, fără prea mare succes.

Cu toate acestea, în cazul Coastei de Fildeș, intervenția a fost posibilă și relativ ușoară. Vorbim, în acest caz, de o nouă intervenție a forțele franceze, în coordonare cu misiunea ONU din Coasta de Fildeș, în conflictul din țara africană, unde au avut loc lupte dure între forțele președintelui recunoscut de ONU, Alassane Ouattara, și susținătorii lui Laurent Gbagbo, care refuza să renunțe la putere după alegerile pierdute în 2010. Scopul intervenției, autorizată prin rezoluția 1975 din 30 martie 2011, a fost acela de a împiedica vărsarea de sânge,

---

²⁰ Comunicat de presă privind participarea Secretarului general al ONU, Ban Ki-moon, la lucrările Conferinței dedicate problematicei *R2P*, organizată de Fundația Stanley la New York, la data de 18 ianuarie 2012. Disponibil la: <http://www.un.org/press/en/2012/sgsm14068.doc.htm>, accesat la 17 februarie 2016.

²¹ Ivo H. Daalder, James G. Stavridis, „*NATO's Victory in Libya*”, în *Foreign Affairs*, martie-aprilie 2012, p. 2.

însuși Secretarul general al ONU, Ban Ki-moon, afirmând că atacurile nu au reprezentat o declarație de război la adresa lui Gbagbo, ci au avut rolul de a proteja populația civilă din Coasta de Fildeș.

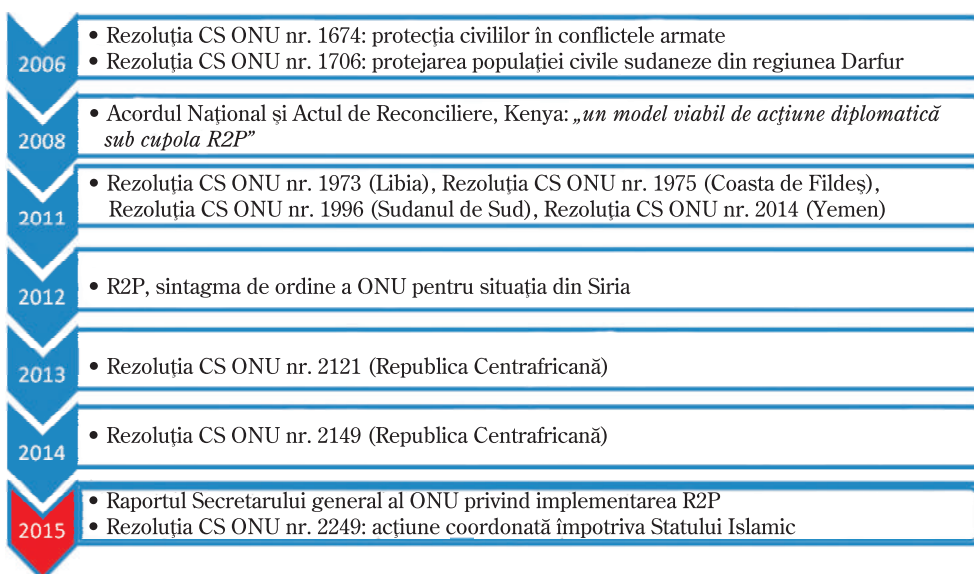
La 8 iulie 2011, Consiliul de Securitate a pus bazele misiunii ONU de menținere a păcii în Sudanul de Sud (UNMISS), prin rezoluția 1996, pentru a oferi, printre altele, consultanță și asistență guvernului sudanez în îndeplinirea responsabilității acestuia de a-și proteja populația. Sudanul de Sud a devenit în mod oficial un stat independent la data de 9 iulie 2011, punctul culminant al unui proces anevoios care a debutat în 2005 cu un acord de pace ce a pus capăt războiului civil de lungă durată.

În fine, ultima referire expresă la responsabilitatea primară de protejare a populației civile în cuprinsul unei rezoluții a CS ONU adoptată în 2011 apare în rezoluția 2014 din 21 octombrie, care condamnă încălcările masive ale drepturilor omului de către autoritățile din Yemen și încurajează un proces politic cuprinzător de tranziție a puterii, inclusiv prin organizarea de alegeri prezidențiale anticipate în această țară.

În anul 2012, responsabilitatea de a proteja a devenit sintagma de ordine a ONU pentru situația din Siria, deși nu s-a ajuns la o rezoluție a CS ONU, care să condamne criza umanitară din această țară și să autorizeze măsurile necesare pentru contracararea acesteia. Secretarul general Ban Ki-moon a făcut apel la factorii politici regionali și la comunitatea internațională, în special la Consiliul de Securitate al ONU, pentru identificarea de urgență a unei soluții politice care să pună capăt crizei soldate, până la acel moment, cu peste 100 000 de morți. Adunarea Generală a ONU și Consiliul ONU pentru Drepturile Omului au condamnat încălcarea masivă și sistematică a drepturilor omului, solicitând guvernului sirian încetarea de urgență a violențelor și protejarea populației civile. Mai mult, Înalțul Comisar al ONU pentru Drepturile Omului a recomandat deferirea situației din Siria Curții Penale Internaționale și a solicitat CS ONU să își asume responsabilitatea protejării populației siriene.

La 10 octombrie 2013, rezoluția 2121 a Consiliului de Securitate al ONU sublinia *responsabilitatea principală a autorităților din Republica Centrafricană de a-și proteja populația și de a asigura unitatea și securitatea națională*, precum și *„obligația de a asigura respectarea dreptului internațional umanitar, a legislației privind drepturile omului și a dreptului refugiaților”*. În aprilie 2014, ca urmare a deteriorării situației de securitate din această țară, CS ONU a autorizat, prin rezoluția 2149, operațiunea de menținere a păcii *MINUSCA* în vederea protejării populației civile și facilitării accesului umanitar în Republica Centrafricană.

Poate cea mai notabilă și dramatică, în același timp, dezvoltare normativă a timpurilor noastre – comparabilă cu procesele de la Nürnberg și Convenția ONU din 1948 cu privire la prevenirea și reprimarea crimei de genocid – se referă la *responsabilitatea de a proteja*. Aplatizarea tensiunilor existente în Carta ONU între suveranitate națională și drepturile omului par de prisos în contextul mediului de securitate actual, extrem de fluid și impredictibil, în care suveranitatea statală nu mai presupune licența de a ucide. Am încercat să surprindem, succint, în această secțiune a studiului, factorii declanșatori ai doctrinei *R2P* și pe cei care au marcat ascensiunea acesteia, mai ales după adoptarea ei oficială în anul 2005, cu precizarea că rămân în discuție o serie de provocări²² viitoare în translatarea normei către un model solid și viabil de acțiune politică.

Momentele decisive în evoluția „responsabilității de a proteja”²³

Noi provocări și nevoia de reconceptualizare

Motivațiile administrației de la Washington pentru declanșarea războiului din Irak sunt încă neclare. Există însă un consens cvasigeneral potrivit căruia motivațiile umanitare s-au estompat, treptat, din cauza lipsei de dovezi privind existența armelor de distrugere în masă și legăturile credibile între Saddam Hussein și Osama bin Laden sau evenimentele din 11 septembrie 2001.

²² Vezi, pe larg, asupra provocărilor la adresa R2P, Ramesh Thakur, Thomas G. Weiss, „*R2P: From Idea to Norm – and Action?*”, *Global Responsibility to Protect 1 (1)*, februarie 2009, pp. 22-53. Material disponibil la: https://www.researchgate.net/publication/233638957_R2P_From_Idea_to_Norm-and_Action, accesat la 18 iulie 2016.

²³ Evoluțiile înregistrate la nivelul anului 2015 sunt abordate în următoarea secțiune a lucrării.

În Marea Britanie, asistăm la un val uriaș de controverse pe marginea raportului istoric al comisiei de anchetă Chilcot (după numele președintelui comisiei de anchetă, Sir John Chilcot)²⁴ privind războiul din Irak, care aduce în discuție vinovăția fostului premier Tony Blair, dezinformarea americano-britanică ce a provocat atrocitățile din Irak, aruncarea în haos a acestui stat și, nu în ultimul rând, apariția ISIS. Raportul, care conține 2,6 milioane de cuvinte – de patru ori mai mare decât romanul lui Lev Nikolaevici Tolstoi *Război și Pace* –, ar putea fi folosit în justiție împotriva lui Blair sau a guvernului britanic în general, deși există voci printre juriștii internaționali consacrați care susțin că acest demers este „o simplă iluzie”²⁵, în absența unei instanțe care să aibă jurisdicția necesară asupra infracțiunilor săvârșite. Or, este știut faptul că CPI ar putea avea competență pentru tragerea la răspundere a celor vinovați de săvârșirea crimei de agresiune abia din anul 2017. Cu toate acestea și în pofida „imaturității dreptului penal internațional”²⁶, raportul Chilcot, publicat la data de 6 iulie 2016, poate reprezenta un imbold pentru schimbările de ordin legal atât de necesare, care să permită în viitor tragerea la răspundere a liderilor politici. Până atunci, vom asista, cel mai probabil, la procese simbolice, instrumentate de instanțe de judecată ce nu au autoritatea necesară pentru a-i aresta pe condamnați sau pentru a-și duce la îndeplinire verdictele²⁷.

Recursul la *R2P* în Irak a deteriorat masiv, așadar, capacitatea comunității internaționale de a pune în aplicare orice tip de intervenție legitimă. Tocmai de aceea, artizanii *R2P* au avertizat, în mod repetat, asupra pericolului extrem al deturnării obiectivelor doctrinei. Un exemplu îngrijorător este reprezentat și de perspectiva inovativă a președintelui rus, Vladimir Putin, vizând responsabilitatea Federației Ruse de a-i proteja pe toți cetățenii ruși aflați în Ucraina. În acest caz, instrumentalizarea abuzivă a doctrinei a reprezentat un atac la adresa suveranității statului ucrainean, dar și la adresa legitimității principiului *R2P*, ca atare.

Lupta pentru legitimitatea doctrinei va bântui în continuare comunitatea internațională, pe măsură ce aceasta încearcă să stăvilească violențele comise

---

²⁴ Informații detaliate privind raportul Comisiei de anchetă Chilcot pot fi găsite pe website-ul comisiei: <http://www.iraqinquiry.org.uk/>, accesat la 18 iulie 2016.

²⁵ Geoffrey Robertson, „*Putting Tony Blair in the Dock is a Fantasy*”, în *The Guardian*, iulie 2016, pe <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jul/05/tony-blair-in-the-dock-fantasy-wars-aggression> (accesat la 16 iulie 2016).

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ La 23 noiembrie 2011, Tribunalul pentru crime de război din Kuala Lumpur (Malaezia) a decis condamnarea fostului președinte american George W. Bush și a fostului prim-ministru britanic Tony Blair, care au fost găsiți vinovați de genocid și crime împotriva păcii, după o anchetă care a durat aproape trei ani de zile. Instanța de judecată i-a condamnat în absență pe cei doi inculpați pentru încălcarea dreptului internațional în martie 2003, când au decis în mod unilateral să invadeze Irakul.

de Statul Islamic în Irak și Siria (ISIS). La 10 ani de la asumarea responsabilității de a proteja de către statele membre ale Organizației Națiunilor Unite, a apărut dilema convergenței între eforturile pentru prevenirea atrocităților în masă și cele legate de combaterea terorismului. Chiar dacă actele de terorism și atrocitățile în masă sunt lesne comparabile și, uneori, ele se suprapun, practicanții ai drepturilor omului au manifestat rețineră în admiterea faptului că *R2P* este mai mult decât un concept umanitar, având implicații majore asupra securității naționale și internaționale. În ultimii ani, atrocitățile comise de actori nestatali din Orientul Mijlociu, Cornul Africii și Africa de Vest, precum Statul Islamic, al-Shabaab și Boko Haram, au fost condamnate, cel mai adesea, pentru acte de *terorism*, nicidecum pentru crime împotriva umanității.

În secțiunea a patra a raportului Secretarului general al ONU privind implementarea *R2P*, din 13 iulie 2015, se arată cum noile dinamici conflictuale contemporane conduc către două mari provocări la adresa implementării eficiente a *R2P*, anume „grupările armate nestatale, care comit atrocități în masă” și „ajustarea mijloacelor de răspuns la impactul noilor tehnologii”²⁸. Abordarea potrivit căreia fenomenul ISIS ține mai degrabă de combaterea terorismului decât de *R2P* nu ia în calcul, suficient, natura violenței cauzate de organizația teroristă și realitatea că terorismul – înțeles ca violență orientată în mod intenționat împotriva civililor – reprezintă în sine, de multe ori, o crimă împotriva umanității. Astfel, în cele mai multe situații, combaterea terorismului și *R2P* sunt, pur și simplu, moduri diferite de abordare a aceleiași probleme: atacurile violente asupra populației civile. Faptul că o anumită criză poate fi descrisă în termeni de combatere a terorismului nu înseamnă că nu reprezintă, de asemenea, o provocare la adresa responsabilității de a proteja.

Loviturile aeriene ale coaliției conduse de SUA din Irak și Siria împotriva Statului Islamic reprezintă cea mai recentă intervenție militară justificată în temeiul responsabilității de a proteja. Alex Bellamy, directorul *Asia Pacific Centre for the Responsibility to Protect*, încurajează campania militară în baza acestui temei²⁹. Deopotrivă, Gareth Evans, fostul ministru de Externe al Australiei, care a jucat un rol-cheie în dezvoltarea conceptului *R2P*, a scris două articole în care și-a exprimat acordul pentru această cale de acțiune: în primul, susține cu entuziasm campania

---

²⁸ „*A vital and enduring commitment: implementing the responsibility to protect*” – raportul Secretarului general al ONU privind *R2P*, înaintat Adunării Generale a ONU la 13 iulie 2015, pp. 14-15. Disponibil la: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/500, accesat la 13 februarie 2016.

²⁹ Alex Bellamy, „*The Islamic State and the Case for Responsibility to Protect: Do not let feelings toward past invasions in the Middle East deter us from protecting Syrians and Iraqis*”, *Canadian International Council*, 20 aprilie 2015, pe <https://www.opencanada.org/features/the-islamic-state-and-the-case-for-responsibility-to-protect/>, accesat la 12 februarie 2016.

din Irak, iar în cel de-al doilea, pledează pentru bombardarea bazelor ISIS atât în Irak, cât și în Siria (cu unele rezerve)³⁰.

De cealaltă parte, Gregory Shupak consideră că sprijinul afirmat de Bellamy și Evans pentru implementarea R2P în Irak și Siria sunt fundamentate într-o analiză politică extrem de slabă, care demonstrează naivitate în abordarea politicii externe americane. În opinia sa, ambii analiști nu acordă atenție corespunzătoare căilor prin care SUA și aliații săi „*au exacerbât suferința cetățenilor sirieni din timpul războiului civil, strategia americană fiind orientată exclusiv spre dominarea regiunii, obiectiv urmărit, inclusiv, prin violență extremă*”³¹. Un contestatar al instrumentalizării exclusiv umanitare a R2P în Siria și Irak este și Adam Hanieh, profesor la Universitatea din Londra, care descrie „*modul în care politica Statelor Unite este condusă de tema recurentă a istoriei sale de câteva decenii în Orientul Mijlociu: încercarea de a nega popoarelor din Orientul Mijlociu controlul direct asupra resurselor din regiune*”³². În aceeași grilă de analiză se încadrează și aprecierile lui David Vine, profesor asociat la *College of Arts and Sciences* al Universității Americane din Washington DC, acesta susținând că, „*începând cu anii '80, armata SUA a fortificat treptat Orientul Mijlociu Extins, în scopul de a controla aprovizionările cu petrol*”³³. Pe scurt, ceea ce ar sugera actuala campanie a SUA în Irak și Siria este faptul că decidenții politici ai SUA caută noi oportunități de a-și extinde prezența pe termen lung în Orientul Mijlociu, asigurând bazele unor noi atacuri, ce vor avea consecințe umanitare devastatoare pentru populația din regiune.

Dincolo de această viziune pesimistă asupra valențelor R2P în anihilarea fenomenului ISIS și, deși subiectul ca atare și întrebările pe care le implică acesta nu sunt tocmai ușor de abordat, comunitatea drepturilor omului, guvernele naționale și Organizația Națiunilor Unite au datoria de a descifra coordonatele convergenței între prevenirea atrocităților în masă și combaterea terorismului.

Dacă raportul inițial privind R2P din 2001, elaborat de Comisia Internațională de Intervenție și Suveranitate Statală, nu conținea prea multe recomandări practice vizând protejarea civililor de actorii nestatali, a venit momentul oportun

---

³⁰ Gareth Evans, „*A Legitimate, Human Mission in Iraq to Halt Islamic State Extremism*”, în *The Australian*, 2 septembrie 2014; „*The Limits to Fighting the Islamic State*”, *Project Syndicate*, 23 septembrie 2014.

³¹ Gregory Shupak, „*Iraq and Syria: When Humanitarians Attack*”, *Middle East Eye*, 23 iulie 2015, pe <http://www.middleeasteye.net/columns/iraq-and-syria-when-humanitarians-attack-2099011895>, accesat la 13 februarie 2016.

³² Adam Hanieh, „*A 'Single War': The Political Economy of Intervention in the Middle East and Central Asia*”. În Jerome Klassen, Greg Albo (eds.), *Empire's Ally: Canada and the War in Afghanistan*, University of Toronto Press, 2013, Partea I (3).

³³ David Vine, „*The Bases of War in the Middle East: Congress is spending billions of dollars on bases in the Middle East, but what role do they really serve?*”, *The Nation*, 13 noiembrie 2014.

pentru dezvoltarea conceptuală a doctrinei. Rezoluția CS ONU nr. 2249 din 20 noiembrie 2015 reclamă acțiunea coordonată a comunității internaționale împotriva Statului Islamic. Propusă de Franța și adoptată în unanimitate, la șapte zile de la atentatele de la Paris, această rezoluție solicită luarea tuturor măsurilor necesare pentru combaterea ISIS pe teritoriul controlat de teroriști în Siria și în Irak, în conformitate cu legislația internațională și cu prevederile Cartei ONU. Documentul deschide un nou capitol în lupta împotriva terorismului, în general, și împotriva ISIS, în special, fiind expresia unei dezvoltări de ordin legal mai ample (care a debutat în 2001), prin oferirea de consistență sporită capitolului VII al Cartei Națiunilor Unite, mai ales în privința articolului 51: puterea de a utiliza forța împotriva teroriștilor este acum consolidată, în cadrele dreptului la autoapărare.

Și mesajul transmis de NATO cu ocazia summitului desfășurat la Varșovia, în perioada 8-9 iulie 2016, pune un accent important pe eforturi colective realiste și credibile astfel încât Alianța Nord-Atlantică să fie percepută ca un cerber al responsabilității de a proteja și de a apăra teritoriul și populația comunității euroatlantice: „*Cea mai mare responsabilitate a Alianței este aceea de a proteja și apăra teritoriul și populațiile noastre în fața atacurilor, conform Articolului 5 din Tratatul de la Washington*”³⁴. Foarte relevant, liderii statelor membre ale NATO au decis ca Alianța să pună la dispoziție avioane de supraveghere și instructori militari pentru sprijinirea coaliției internaționale împotriva grupării jihadiste Stat Islamic.

Până nu demult, existau temeri că o utilizare transnațională mai largă a forței în lupta împotriva terorismului internațional ar transforma societatea internațională grotiană într-o ordine hobbesiană, în care obsesia pentru securitate ar duce la încălcarea acordurilor internaționale pe care se bazează în prezent ordinea juridică mondială³⁵.

Rezoluția CS ONU nr. 2249 și declarația summitului NATO de la Varșovia indică faptul că o asemenea dezvoltare nu este inevitabilă. Provocări majore la adresa securității, cum ar fi terorismul internațional, pot conduce la o ordine statală în care regulile internaționale privind utilizarea forței sunt reformulate, în scopul de a permite o represiune mai eficientă a noilor amenințări, în conformitate cu normele internaționale stabilite de comun acord și sub supravegherea Națiunilor Unite. Terorismul internațional contemporan constituie o amenințare ce nu putea fi anticipată în 1945 și, în consecință, capitolul VII al Cartei Națiunilor Unite nu se confruntă în mod fățiș cu această problemă.

---

³⁴ Declarația finală a summitului NATO, Varșovia, 8-9 iulie 2016, pct. 6 și 51, pe http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm, accesat la 16 iulie 2016.

³⁵ Federico Sperotto, „*The Use of Force against Terrorists: A Reply to Christian J. Tams*”, în *The European Journal of International Law*, vol. 20 nr. 4, 2010, p. 24.

Conceput pentru a preveni și media crize interstatale, Consiliul de Securitate al ONU trebuie să își adapteze acum tradițiile învechite pentru a face față noilor tipologii de conflicte globale, provocate de actori nestatali precum ISIS sau Boko Haram³⁶.

O nouă interpretare a temeiului și normelor asociate capitolului VII, care să extindă regulile *jus ad bellum* și în cazul luptei împotriva terorismului, nu va duce la o societate internațională mai anarhică, ci, mai degrabă, la „o societate care respinge în mod eficient riscul unei asemenea anarhii”³⁷.

BIBLIOGRAFIE

1. Alan Brinkley, *Franklin Delano Roosevelt*, Oxford University Press, 2010.
2. Townsend Hoopes, Brinkley Douglas, *FDR and the Creation of the United Nations*, Yale University Press, 2000.
3. Bertrand de Jouvenel, *Sovereignty: An Inquiry into the Political Good*, Cambridge University Press, 1957.
4. Stephen Krasner, *Sovereignty: Organized Hypocrisy*, Princeton University Press, 1999.
5. Jacques Maritain, *Man and the State*, University of Chicago Press, 1951.

Studii și articole

- Bruce Ackerman, „Obama’s Unconstitutional War”, în *Foreign Policy*, 24 martie 2011.
- Beverly Bandler, „Why FDR Matters Now More Than Ever”, Consortiumnews.com, 30 ianuarie 2015.
- Alex Bellamy, „The Islamic State and the Case for Responsibility to Protect: Do not let feelings toward past invasions in the Middle East deter us from protecting Syrians and Iraqis”, Canadian International Council, 20 aprilie 2015.
- Ivo H. Daalder, James G. Stavridis, „NATO’s Victory in Libya”, în *Foreign Affairs*, martie/aprilie 2012.
- Amitai Etzioni, „Defining Down Sovereignty: The Rights and Responsibilities of Nations”, *Ethics & International Affairs*, 10 martie 2016.
- Gareth Evans, „A Legitimate, Human Mission in Iraq to Halt Islamic State Extremism”, în *The Australian*, 2 septembrie 2014; „The Limits to Fighting the Islamic State”, *Project Syndicate*, 23 septembrie 2014.

---

³⁶ Carne Ross, „The UN is failing. Is it heading the way of the League of Nations?”, în *The Guardian*, 10 martie 2016.

³⁷ Peter Hilpold, „The Security Council and the Fight against Terrorism: Does SC Resolution 2249 (2015) lead to a more Hobbesian or a more Kantian international society?”, Universitatea din Innsbruck, 16 decembrie 2015. Material disponibil la: http://papers.ssrn.com/sol3/Papers.cfm?abstract_id=2704467, accesat la 12 februarie 2016.

- Peter Hilpold, „*The Security Council and the Fight against Terrorism: Does SC Resolution 2249 (2015) lead to a more Hobbesian or a more Kantian international society?*”, Universitatea din Innsbruck, 16 decembrie 2015.
- G. John Ikenberry, „*Liberal Internationalism 3.0: America and the Dilemmas of Liberal World Order*”, *Perspectives on Politics*, vol. 7, nr. 1, martie 2009.
- Fred Kaplan, „*It's Not What We Ought To Do, But What We Can Do*”, *Slate*, 19 august 2011.
- Gerrit Kurtz, Philipp Rotmann, „*The Evolution of Norms of Protection: Major Powers Debate the Responsibility to Protect*”, *Global Society*, vol. 30, nr. 1/2016 (ediție specială *Contesting and Shaping the Norms of Protection: The Evolution of a Responsibility to Protect*).
- John S. Mearsheimer, „*Imperial by Design*”, *The National Interest*, 16 decembrie 2010.
- Richard Norton-Taylor, „*Libya Campaign 'Has Made UN Missions to Protect Civilians Less Likely'*”, în *The Guardian*, 19 martie 2012.
- Dana Priest, „*Foreign Network at Front of CIA's Terror Fight*”, în *Washington Post*, 18 noiembrie 2005.
- Carne Ross, „*The UN is failing. Is it heading the way of the League of Nations?*”, în *The Guardian*, 10 martie 2016.
- Gregory Shupak, „*Iraq and Syria: When humanitarians attack*”, *MIDDLE EAST EYE*, 23 iulie 2015.
- Anne Marie Slaughter, „*Intervention, Libya, and the Future of Sovereignty*”, în *The Atlantic*, 4 septembrie 2011.
- Federico Sperotto, „*The Use of Force against Terrorists: A Reply to Christian J. Tams*”, în *The European Journal of International Law*, vol. 20, nr. 4, 2010.
- David Vine, „*The Bases of War in the Middle East: Congress is spending billions of dollars on bases in the Middle East, but what role do they really serve?*”, *The Nation*, 13 noiembrie 2014.
- Chris Woods, „*CIA Drone Strikes Violate Pakistan's Sovereignty, Says Senior Diplomat*”, în *The Guardian*, 3 august 2012.

APĂRAREA COLECTIVĂ ÎN ZONA EXTINSĂ A MĂRII NEGRE ÎN CONTEXTUL GEOPOLITIC, STRATEGIC, MILITAR ȘI ECONOMIC ACTUAL (I)

General de brigadă dr. Virgil-Ovidiu POP

The author presents the main characteristics of the current security environment against the background of the role played by Romania, in general, and by the Land Forces, in particular, in collective defence. The concept of security environment has undergone important changes throughout time and so has the attitude of the European Union member states towards the way in which security environment elements are implemented. In the past, the political, strategic and military concepts were based on the use of force, considering that each state security depends on its military arsenal, economic power and the power of alliances, namely on the balance of power, in general. The security concept evolution has been aimed at implementing some new relations, based on the observance of international law and agreements.

Keywords: *different opinions; USA; negotiation; multipolarity; terrorism*

Motto:

„Fără patrie, nu se poate închipui existența de națiune și, fără națiune, patria e numai un cuvânt deșart”.

Nicolae Iorga

Introducere

La prima vedere, problema mediului de securitate din *Zona Extinsă a Mării Negre (ZEMN)* pare să fi intrat, în ultimii ani, într-un con de umbră, importanța acesteia, ca spațiu distinct în analizele geopolitice, geostrategice, de relații internaționale și studii de securitate, părând a fi fost estompată de alte fenomene și evenimente ce se petrec în regiunile adiacente sau chiar la nivelul mediului internațional de securitate.

Zona Extinsă a Mării Negre continuă să aibă o importanță considerabilă pentru statele care o compun, reducerea preocupărilor pentru studiul acesteia putând fi explicată cel puțin de două considerente. Primul ar fi dificultatea de a integra acest spațiu în definițiile generale ale conceptului de *regiune*, fiind marcată de un profund

---

General de brigadă dr. Virgil-Ovidiu Pop – Locțiitorul comandantului Diviziei 2 Infanterie „Getica”, Buzău.

caracter eterogen. Al doilea aspect este generat de faptul că fenomenele ce o individualizează sunt abordate separat, în cadrul unor alte contexte. De asemenea, se vorbește despre importanța Mării Negre în ecuația securității energetice a Europei, a relațiilor dintre Europa și Federația Rusă sau despre interese ale actorilor riverani, interese în a căror definiție Marea Neagră joacă un rol substanțial. Totodată, nici în ceea ce privește rolul NATO în regiunea Mării Negre nu pare lipsită de importanță.

Toate acestea constituie indicii clare asupra existenței unei eterogenități ce marchează interacțiunile entităților cuprinse în *ZEMN*, precum și mediul de securitate al acesteia, în general. State mari și mici, democrații și regimuri autoritare, membre ale NATO și ale UE, state partenere alcătuiesc harta complexă a *ZEMN*. În plus, mediul de securitate din acest spațiu este supus și unei influențe notabile a tensiunilor dintre NATO, respectiv SUA, și Rusia. Nici conflictele înghețate ce marchează destinul acestei arii nu sunt de ignorat în acest context. La toate acestea se adaugă calitatea de spațiu de tranzit al Mării Negre, ceea ce îi conferă o importanță deosebită din punctul de vedere al securității energetice, terorismului internațional, criminalității organizate, fluxurilor migratorii, precum și ca urmare a proliferării armelor de distrugere în masă.

Premisa de la care pornim este că *Zona Extinsă a Mării Negre* este un spațiu complex, cu multe variabile, la securitatea lui contribuind mai mulți factori. În consecință, orice analiză asupra securității acestui spațiu reprezintă o provocare. Acest studiu are ca obiectiv identificarea principalelor trăsături ce caracterizează mediul actual de securitate al *ZEMN* și își dorește să semnaleze posibile variante de evoluție ale acestuia pe termen mediu și lung.

Securitatea și apărarea națională reprezintă elementele fundamentale pe care se întemeiază starea de normalitate în funcționarea unei societăți. Astfel, cetățenii unei țări dispun de condițiile necesare și, pe cât posibil, suficiente pentru a-și desfășura viața și activitatea fără teama unor pericole, riscuri și, mai ales, amenințări de securitate iminente.

Într-o bună măsură, securitatea și apărarea națională se pot aprecia ca fiind bunuri publice, de care trebuie să beneficieze nestingherit toți cetățenii unui stat. De aceea, fiecare stat trebuie să se preocupe constant ca acestea să fie capabile să asigure condițiile normale desfășurării vieții și activității cetățenilor săi.

Zona Extinsă a Mării Negre se confruntă, după un sfert de secol de la căderea Cortinei de Fier, cu o situație de securitate precară, în care principalele probleme sunt: confruntările interetnice, tranziția greoaie spre o economie competitivă a statelor din blocul est-european și creșterea numărului imigranților și refugiaților.

Aceste state trebuie să valorifice lecțiile învățate și să ajungă rapid la stadiul de anticipare. Cunoașterea strategică este cheia conturării intereselor și stabilirii priorităților. Cea mai puternică resursă pentru conștientizarea problemelor și urgentarea soluționării lor este *cunoașterea strategică*¹.

În prezent, securitatea și apărarea națională se confruntă continuu cu presiunea exercitată asupra lor de riscurile și amenințările generate și/sau alimentate de globalizare, fenomenele demografice mondiale și naționale, schimbările climatice, conflictualitatea cauzată de competiția actorilor statali și nestatali pentru resurse naturale. Riscurile și amenințările cărora trebuie să le facă față zi de zi securitatea și apărarea națională sunt de o mare diversitate ca natură, forme de manifestare, dimensiuni și caracteristici. Astfel, se poate vorbi de riscuri și amenințări generale în materie de securitate și apărare, cunoscute și împotriva cărora se pot lua măsuri eficiente de prevenire și/sau limitare a efectelor nedorite. Pe lângă acestea, există și se afirmă cu putere amenințări numite *asimetrice* și *hibride*.

Ideea că securitatea națională nu poate fi obținută într-o modalitate autonomă, ci printr-o cooperare între state este destul de recentă. În secolul trecut, organizațiile de securitate colectivă s-au multiplicat, prin constituirea Organizației Națiunilor Unite (ONU) apărând și organizații specializate de apărare colectivă, precum Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Ulterior, tendința de a alcătui un cadru comun de securitate a început să se manifeste și între organizațiile politico-economice, Uniunea Europeană fiind un bun exemplu în această situație.

1. Mediul actual de securitate

Am inclus în acest prim capitol elementele necesare descrierii principalelor caracteristici ale mediului actual de securitate și care sprijină definirea cadrului general al prezentului studiu privind rolul României în general și pe cel al Forțelor Terestre în special în cadrul apărării colective.

Pentru început, aș dori să aduc în prim-plan descrierea problemelor generale privind mediul actual de securitate pentru care am apelat atât la literatura de specialitate sociologică și militară din țară, cât și la abordările din alte țări în acest domeniu important al vieții.

În continuare, pentru a arăta că acest concept nu este de sine stătător, studiul va aduce o serie de elemente descriptive prin care să surprindă trăsăturile actuale ale mediului internațional de securitate. În paralel, vor fi aduse și argumente care susțin atât tendințele care se manifestă, cât și vulnerabilitățile din această sferă a cunoașterii.

---

¹ George Cristian Maior, Serghei Konoplyov, *Cunoaștere strategică în Zona Extinsă a Mării Negre*, Editura Rao, București, 2011, p. 11.

1.1. Probleme generale privind mediul actual de securitate

Conceptul de mediu de securitate și componentele sale au suferit, de-a lungul timpului, schimbări majore, la fel ca și atitudinea demonstrată de statele membre ale Uniunii Europene față de modalitatea de implementare. În trecut, concepțiile politice, strategice și militare au avut la bază folosirea forței, mergând pe considerentul că securitatea fiecărui stat depinde de arsenalul militar, de puterea economică și de puterea alianțelor, în general de echilibrul de forțe. Evoluția acestui concept de securitate a vizat implementarea unor relații noi, bazate pe respectarea normelor dreptului internațional și a unor principii și acorduri internaționale. Astfel, s-a dorit înlăturarea forței pentru rezolvarea divergențelor dintre state, urmându-se calea dialogului și a negocierilor.

În această perioadă, crizele nu sunt doar la nivel interstatal. Problemele acestora se rezolvă, într-o mai mare sau mai mică măsură, de către organizațiile internaționale, în cadrul forumurilor organizate pe diferite teme. Mediul internațional de securitate actual a adus, în primul rând, fluiditatea care determină schimbarea continuă. Dezideratul ca statele să supraviețuiască implică formarea unui sistem care să se bazeze pe alianțe și ajutor reciproc. Rivalitățile mai vechi și readucerea în atenție a acestora au condus și, probabil, vor conduce și pe viitor la conflicte armate.

Deși este de domeniul unui trecut mai îndepărtat, desființarea „*Tratatului de la Varșovia*” și „*spargerea*” Uniunii Sovietice, factori importanți ai războiului rece, păstrează starea de incertitudine în stabilitatea și securitatea mediului internațional. În prezent, se observă o reconfigurare a diagramei relațiilor de putere. Dacă, în trecut, exista un sistem global bipolar, în care URSS și SUA aveau statutul de superputeri, în prezent, prin dialog și relații diplomatice, fiecare stat își urmărește interesele economice proprii.

Astfel, ne confruntăm cu două modele fundamentale, multipolaritatea și bipolaritatea. Cel dintâi este definit prin prezența a minimum patru actori principali, care au capacități compatibile și interconectabile între ele. Spunem patru actori, deoarece, după Waltz, un sistem care are în compunere doar trei mari puteri se transformă foarte repede într-unul bipolar, prin eliminarea uneia dintre ele. Cu toate că teoreticianul Randall Schweller a încercat să probeze existența unui sistem tripolar distinct, această inițiativă nu a avut succes, din cauza dificultăților conceptuale și metodologice evidente.

Trecutul ne-a arătat că, în prima situație de configurare a relațiilor de putere în mediul internațional de securitate, SUA erau considerate singura superputere, în măsură și obligate să răspundă provocărilor începuturilor de mileniu, sfidărilor și, câteodată, împotrivirilor pe care le manifestau puterile regionale, care sunt în ascensiune în prezent.

Apariția și existența unui hegemon tind, de obicei, să fie contracarate de ceilalți actori. Unipolaritatea poate indica doar tendințe, rezultatele concrete fiind în strictă dependență de interacțiunile actorilor. Din cauza rarității sale, acest sistem este cel mai complicat și greu de definit, în primul rând datorită faptului că potențialul hegemon trebuie comparat cu fiecare actor separat, dar și cu toți ceilalți la un loc. Având ca punct de pornire aceleași cifre, se poate demonstra existența atât a unipolarității, cât și a unui sistem multipolar.

O altă tendință în evoluția mediului internațional de securitate este reprezentată de dezvoltarea intereselor unor puteri regionale care includ atât actori statali, cât și nestatali din cele două continente, Europa și, din ce în ce mai puternic, Asia.

În concepția actuală, multipolaritatea aduce anumite tendințe în cadrul relațiilor internaționale. În funcție de interesele statelor, alianțele sunt flexibile și, foarte frecvent, de scurtă durată, însă formarea coalițiilor este esențială pentru asigurarea securității.

Luând în calcul acești factori, este greu de spus care dintre ei este mai stabil, unipolaritatea, în comparație cu bipolaritatea și multipolaritatea. Implicarea unei superputeri în conflictele sau disputele regionale ale unor potențiali rivali poate conduce la escaladarea acestora. Pe termen lung, ordinea internațională se poate schimba, dar puterea dominantă face acest lucru cu scopul de a-și izola și slăbi preventiv potențialii rivali. În schimb, dacă această strategie nu are succes, este posibilă și formarea unei coaliții pe termen scurt și cu termeni bine definiți.

De-a lungul timpului, raporturile de putere dintre SUA și celelalte puteri regionale și mondiale au fost manifestate în două modalități: SUA – stat concurent celorlalte puteri și SUA – partener pentru acțiuni comune, pentru rezolvarea problemelor stringente.

Această situație se datorează faptului că interesele superputerilor nu converg pentru a ajunge la alianțe care să egaleze puterea SUA, dar nici SUA nu creează percepția unei amenințări îndreptate împotriva altor superputeri, simultan, care ar putea accelera realizarea acestor alianțe cu scopul de a contrabalansa aceste amenințări.

În analiza evoluției relațiilor internaționale, un alt aspect este evidențiat de modul cum este privită politica externă de către opinia publică internă. Percepțiile opiniei publice față de tendințele și evoluțiile în domeniul securității naționale, îndeosebi în statele democratice, au un rol deosebit în stabilirea politicii externe a statelor respective. Pentru o mare parte din opinia publică a acestor state, superputerea americană este, uneori, considerată imperialistă.

Atât statele membre ale NATO, cât și cele ale Uniunii Europene au parcurs transformări pozitive în toate domeniile (politic, economic, financiar, social și militar), conducând la o destindere și cooperare internațională, acestea fiind obiective esențiale în construcția noii arhitecturi de securitate.

Statele care încă se află în procesul de tranziție spre democrație sunt actorii care prezintă o fragilitate pronunțată a vieții politice și economice și care pot deveni surse de instabilitate în interiorul mediului internațional de securitate definit.

Noua situație geostrategică aduce în prim-planul mediului internațional de securitate o serie de actori regionali, printre cei mai importanți fiind: Uniunea Europeană, SUA, Rusia, China, Japonia, Iranul, Pakistanul, India și Israelul. Redobândirea identității naționale de către statele din centrul și sud-estul Europei a făcut ca acestea să devină parteneri de dialog și alianțe. Această realitate nouă a mediului de securitate a inclus apariția unor situații conflictuale, din care unele au evoluat, generând izbucnirea unor conflicte armate care au avut urmări dramatice.

Distribuția actuală a puterii în cadrul mediului global de securitate a făcut ca pericolul confruntărilor armate de amploare să fie la un nivel scăzut, însă amenințările și provocările generatoare de noi tensiuni și crize nu pot fi neglijate.

Statele Unite se mențin într-o poziție dominantă în acest sistem internațional. Momentan, Washingtonul beneficiază de avantaje semnificative în primul rând la nivel militar și economic. Tehnologia avansată, forțele aero-navale și arsenalul nuclear rămân, în continuare, factorii care conferă putere domeniului militar.

Pentru a reveni în prim-plan, Federația Rusă a investit masiv în dezvoltarea și modernizarea forțelor sale armate, mai ales la nivel convențional. China și India au mers în continuare pe drumul dezvoltării economice, permițându-și totuși, în urma derulării unor contracte de achiziții, modernizarea tehnicii și a echipamentelor militare. Uniunea Europeană, datorită unor interese politico-economice emergente, nu a reușit încă să atingă unitatea necesară pentru a juca un rol major în relațiile internaționale. Acesta este un obiectiv proclamat foarte des, dar lipsit, practic, de acțiuni semnificative.

Mediul european, în comparație cu celelalte regiuni ale globului, reprezintă ceva diferit în cadrul mediului internațional de securitate. Unicitatea acestuia este reprezentată de faptul că, pe termen scurt și mediu, poate să asigure și să demonstreze realizarea integrării politice și economice. Însă, acest lucru nu poate fi realizat decât prin asumarea idealurilor și a valorilor comune.

Semnalul de alarmă la adresa mediului global de securitate vine din zonele sau regiunile considerate ca fiind „*lumea a treia*”. Aici apar incidentele care ridică pentru comunitatea internațională probleme considerate ca având un grad de risc major: explozie demografică, războaie civile, terorism, sărăcie, foamete.

Pentru ca realizarea securității să fie posibilă, în mediul internațional de securitate sunt necesare următoarele componente:

- înțelegerea riscurilor și amenințărilor directe împotriva mediului internațional de securitate;

- calitatea și capacitatea sistemului internațional de a gestiona consecințele, natura reacției instituționale și calitatea acesteia;
- luarea atitudinii în condiții de criză și confruntare;
- perceperea riscurilor și amenințărilor directe, determinate de standardele și nivelurile ideologice, culturale și tehnologice ale societății.

În opinia lui Zbigniew Brzezinski, esența în realizarea unei arhitecturi de securitate viabile se află în construirea relațiilor dintre Eurasia (unde includem China și Japonia, pe lângă Europa și Rusia) și SUA. Astfel, au fost identificate de către specialiștii în domeniul securității două triumfuri de putere euroasiatică:

a) *Europa, Rusia, SUA*

b) *SUA, China, Japonia.*

În cele două triumfuri de putere euroasiatică, una dintre puteri (Europa, respectiv Japonia) consideră esențială ideea de stabilitate și securitate în viața internațională. Pe de altă parte, Rusia și, respectiv, China rămân interesate și sunt pregătite pentru eventualele mutații geopolitice.

Abordările noi cu privire la păstrarea securității naționale, regionale și globale arată că între globalizare și securitate există o strânsă legătură. Acțiunile României în plan regional și global, îndreptate pentru înțelegerea intereselor de securitate proprii necesită asumarea faptului că asigurarea securității globale este în strânsă legătură cu securitatea națională.

Dintr-o analiză recentă reiese că aproximativ 30% din populația lumii face parte din comunitatea democratică, iar această comunitate deține 70% din bogății. Acest fapt stimulează creșterea libertății, prosperității, stabilității și securității regionale.

De cealaltă parte, analiștii au identificat existența unei zone de instabilitate destul de vastă. Aceasta se întinde din Orientul Apropiat până la litoralul asiatic. Aici se manifestă probleme foarte grave (fundamentalismul islamic extremist, sărăcia, șomajul ridicat) care sunt un factor de risc la adresa securității. Terorismul, tensiunile interetnice, guvernele corupte, rivalitățile geopolitice, insuficiența resurselor, traficul de droguri, traficul de arme, crima organizată sunt alte pericole la adresa securității mediului internațional global care au găsit aici terenul propice pentru a se dezvolta.

Transformările substanțiale care caracterizează mediul de securitate al acestui secol XXI necesită o adaptare permanentă a criteriilor de analiză a securității. În continuare există focare de tensiune tradiționale, însă abordarea violentă a acestora a condus la apariția unor riscuri transfrontaliere neconvenționale, cel mai des întâlnit fiind cel al terorismului. Prevenirea și combaterea acestuia impun atât noi modalități de evaluare, cât și metode de acțiune adecvate.

Globalizarea fenomenului terorist necesită un consens general și determină executarea unor acțiuni conjugate pentru contracararea acestuia. Deciziile politice luate pe timpul diferitelor summituri pe teme de securitate (martie 2012 – Seul, martie 2014 – Haga, aprilie 2016 – Washington), precum și demersurile făcute de statele democratice pentru realizarea arhitecturii actuale de securitate au participat la consolidarea acestui mediu. Lumea democratică devine, pe zi ce trece, mai exclusivistă, ceea ce implică o redimensionare a valorilor naționale fundamentale, precum independența și suveranitatea. Acestea vor trebui să fie promovate într-un mediu care se îndreaptă spre tendința de a le nega.

Din punct de vedere politico-economic, cea mai mare parte a statelor dezvoltate sunt într-o etapă de dezvoltare post-industrială, pe când alte grupuri de state se află într-o perioadă de tranziție de natură politică și economică către modernitate. În interiorul acestora a crescut numărul așa-numitelor „*societăți fragile*” și, implicit, incapacitatea de a le controla activitățile de pe teritoriile naționale.

Evoluțiile sistemului internațional sunt în strânsă interdependență cu relațiile interstatale. Cele mai importante state din mediul economic global sunt cele care dictează evoluțiile viitoare în piață, majoritatea statelor fiind societăți de consum, acest factor influențând, într-o bună măsură, contextul evoluției mediului global de securitate.

Globalizarea poate fi definită ca integrare transnațională, aspect demonstrat de procesele de extindere desfășurate în 2004 (în cadrul NATO) și în 2007 (UE). În această situație, statul național pierde din relevanță ca actor pe scena internațională, dar, din punctul de vedere al autonomiei și independenței naționale, se constată o întărire a poziției în plan internațional. Perspectiva globalizării și preocupările Federației Ruse de a avea un cuvânt de spus în problemele internaționale reprezintă puncte de referință care caracterizează mediul de securitate actual și evoluția acestuia. La acestea se pot adăuga dezvoltarea economică a statelor asiatice și creșterea importanței acestora în viața politică internațională, menținerea divergențelor în zona balcanică și acțiunile tot mai violente din Orientul Mijlociu. Dar, cel mai important lucru poate fi considerat păstrarea controlului resurselor în regiunea Mării Negre, spațiu de interes strategic, în care multe conflicte sunt în stare latentă. Nu lipsite de importanță sunt și efectele fenomenelor naturale (inundații, încălzirea climei, cutremurele, epuizarea resurselor), care influențează permanent stabilitatea și securitatea mondială.

*

În partea a doua a materialului, autorul va aborda problematica Zonei Extinse a Mării Negre din perspectivă geopolitică, economică și militară.

BALANȚA DE PUTERE ÎN DINAMICĂ

- Implicații pentru România -

General dr. Ștefan DĂNILĂ

The timely and correct strategic decision to become a member of the North Atlantic Alliance and of the European Union played a fundamental role in securing Romania. The location of the first US ground-based missile defence system in Romania decisively contributed to the signing of the Strategic Partnership for the 21st century, a document that is considered the most important security guarantee for Romania throughout time. The fact that the country engaged and significantly contributed forces in the Alliance missions, especially in peacekeeping ones, was useful for the NATO integration process. Unfortunately, the author concludes, the Romanian Armed Forces operational capability has been affected by the scarcity of financial resources, the outdated equipment, as well as by the continually degrading infrastructure.

Keywords: *dialogue partner; China; European economy; political leaders*

---

o nerăbdare în afirmarea acestor interese de la nivelul cel mai înalt, trecând peste sau omițând procedurile și instituțiile dedicate fiecărui subiect, cu riscuri majore în destabilizarea și vulnerabilizarea întregii organizații.

Subiect foarte dezbătut, *Ordinea mondială* sau *Balanța de putere* – ca argument pentru unele acțiuni sau ca punct

de plecare pentru diverse analize – se află pe agenda multor instituții naționale sau multinaționale, în special de la sfârșitul secolului trecut până astăzi.

Trecerea de la bipolaritate la altceva, odată cu colapsul blocului sovietic, a generat poziționări și atitudini, de la asumarea responsabilității de a conduce (SUA, prin *Strategia securității naționale*, în mod deosebit cea din 2015) la cele care descriu o lume multipolară, cu centre de putere asumate direct sau nuanțat (*Livre blanc* a Franței, *Strategia de securitate* a Federației Ruse, *Strategia de apărare* a R.P. Chineze, *Strategia de securitate* a Germaniei), unele recunoscând că SUA reprezintă cea mai mare putere militară și economică. Rolul organizațiilor internaționale de securitate este menționat de către toți, dar fiecare încearcă să-și promoveze propriile interese de la tribuna acestora. În multe situații se observă

Una dintre caracteristicile esențiale, de forță ale sistemelor democratice, voința populară exprimată electoral își arată și slăbiciunea, pe fondul transparenței, al fluxului informativ transmis de către o media tot mai prezentă și, să recunoaștem, tot mai agresivă. Până la cel mai înalt nivel, liderii politici trebuie să își prezinte singuri și cât mai explicit toate acțiunile pentru a convinge electoratul.

În acest context, cele mai multe poziționări sau acțiuni nu au la bază dezbateri în interiorul instituțiilor, au vulnerabilități generate de o analiză superficială și au scopul, de cele mai multe ori nedisimulat, de a răspunde unor cerințe sau de a rezolva anumite probleme în mod populist. Ultimul și cel mai evident exemplu în acest sens este referendumul din Marea Britanie. Rezultatul acestuia a surprins atât de mult, încât efectele vor fi cu atât mai grave. O analiză temeinică a acestui scenariu, *a priori*, ar fi însemnat și identificarea activităților și acțiunilor pe care le presupune o decizie ca cea luată pe 23 iunie 2016. Lipsa acestei analize, generată de abordarea superficială și simplist-optimistă, face ca reacțiile să fie mai rele decât dacă problema ar fi fost luată în calcul. Reacția piețelor financiare nu este strict cauzată de faptul că Marea Britanie nu mai este parte a economiei europene (fapt nu chiar atât de sigur!), ci de lipsa unei perspective. De necunoscut!

În mod similar, acceptarea ideii că Federația Rusă reprezintă o amenințare – cu un nivel de risc mai mare sau mai mic, în funcție de poziția geografică a fiecărui stat membru al Uniunii Europene sau al NATO, de legăturile economice, de capacitatea proprie de apărare, dar și de interesele strategice ale fiecărui stat – a necesitat invazia și anexarea Crimeii și un conflict încă deschis în estul Ucrainei, în nou-denumita regiune Donbas.

Colapsul Uniunii Sovietice a bucurat Occidentul, iar starea de exuberanță după cucerirea puterii de către Boris Elțin și declararea independenței Federației Ruse a fost aproape la fel de mare ca la căderea zidului Berlinului. Nu s-au pus prea multe întrebări privind această declarație. Independență față de cine? Mai ales că noul stat prelua aproape în totalitate statutul Uniunii Sovietice, în special la nivel de reprezentare internațională. Faptul că Federația Rusă a declarat că pornește pe un parcurs democratic nu a dus-o în rândul democrațiilor care formau NATO, tocmai pentru apărarea democrației. Rusia a devenit un partener important, mai ales după elaborarea și validarea actului constitutiv NATO-Rusia. Locul reprezentanților Rusiei la forurile de conducere Aliate a evoluat de la cel privilegiat, lângă conducerea formatului de ședință, la cel de „*la masă*”, în rând cu ceilalți membri, respectiv între România și Slovacia. La anumite niveluri, în multe state s-a confundat statutul de partener de dialog cu cel de prieten! Garda lăsată jos, în special de membrii vechi ai Alianței, a permis liderilor ruși,

în special lui Vladimir Putin, să își aroge un rol mult mai important. Un exemplu elocvent l-a reprezentat summitul NATO de la București, din 2008. Atunci, Putin a eclipsat orice lider din statele membre ale Alianței, inclusiv pe Secretarul general, fiind cea mai vizibilă persoană publică la acel eveniment.

Jocul de imagine pentru promovarea liderului, dar și reforma din Forțele Armate ruse, declanșate în 2009 și remarcate destul de târziu de statele occidentale, suprapuse pe acțiunile de forță (cu forțarea regulilor de Drept Internațional) din Georgia și din Ucraina, au dus la afirmarea Federației Ruse ca actor major cel puțin în plan „regional”, chiar dacă „regiunea” asumată de liderii ruși este aproape o emisferă planetară. Dar, această poziție este chiar nouă? Influența sau chiar controlul rusesc al spațiului fostelor state sovietice (mai puțin al Țărilor Baltice) a fost acceptat de Occident ca subînțeles. Primirea de noi membri în NATO și în Uniunea Europeană, din rândul statelor central- și est-europene, care fuseseră parte a Tratatului de la Varșovia și CAER, a fost precedată de semnarea Actului constitutiv. Un document prin care NATO se obligă să respecte dorințele Rusiei, deși acestea nu corespundeau cu cele ale statelor care doreau să acceadă în aceste organizații. Ba chiar erau contrare dorințelor acestora. Nu a contat că a fost inventat un nou statut de membru, cel „binecuvântat” de Federația Rusă! Aici a fost marele paradox: statele nou intrate au făcut acest pas de frica rușilor sau, cel puțin, pentru a se distanța și a ieși din sfera de influență rusă, dar organizațiile la care au aderat își construiau o imagine de colaborare constructivă, prietenească, cu principala lor amenințare! Chiar dacă stările conflictuale au fost atent gestionate și neînțelegerile au fost subiecte de dialog, nu putem spune că Rusia a fost corectă în negocieri sau că a acceptat să facă vreun compromis.

Anul 2014 a reprezentat anul în care administrația Putin și-a arătat adevărata atitudine față de democrațiile europene. Prin forță, a transmis un mesaj de avertizare Uniunii, dar mai ales statelor din estul Europei că interesele proprii înseamnă menținerea influenței și a controlului în spațiul ex-sovietic, fiind dispusă să suporte sancțiuni serioase, care afectează grav viața cetățenilor ruși. Speranța liderilor occidentali că administrația Putin este vulnerabilă în fața electoratului rus, dorind poate să probeze teoriile constructiviste, s-a dovedit irealistă. Reacția opiniei publice ruse demonstrează, cel puțin deocamdată, o adeziune și mai mare și o simpatie deosebită față de conducător, în același timp cu condamnarea și creșterea sentimentului de ură față de Vest, considerat singurul vinovat (NATO, SUA și UE).

În acest context, China prezintă marile realizări în domeniul militar: portavioane și nave de luptă moderne, avionul J-20, de generația a cincea. Chiar dacă nu își modifică discursul privind apărarea națională, construiește și populează insule artificiale în Marea Chinei de Sud. După preluarea

Hong Kong-ului, eveniment prea puțin important pentru România, dar atent analizat de strategii americani, pe fondul resetării relațiilor dintre Vietnam și SUA, China a devenit tot mai prezentă militar în regiune, iar poziția față de Taiwan este tot mai ostentativ ostilă. În Est, diferendul cu Japonia nu este neglijat și China ține să atenționeze că nu își va diminua pretențiile.

Apărta încheiere a problemei nucleare iraniene nu a simplificat situația de securitate din zonă. Existența unui așa-numit *stat*, care a bulversat întreaga zonă, și așa tensionată, îi permite Iranului să abată atenția de la preocupările sale și de la politica radicală, deoarece acum orice se opune sunniților extremiști este acceptat. Inclusiv șiiții iranieni, respectiv Corpul Gardienilor Revoluției și Hezbollah. Pentru Israel, perspectiva nu este încântătoare, dar trebuie să respecte poziția principalului protector, SUA. Regimul Assad rămâne un măr al discordiei, pe care rușii se încapățânează să îl susțină. Pe lângă motivele de ordin strategic, acum se adaugă și unul subiectiv: acest regim a ajutat Rusia să se reafirme pe scena mondială, permițându-i să se implice direct, militar în conflict. Dacă, în zonele cu conflicte înghețate din fosta Uniune Sovietică, prezența rusă era subînțeleasă, în Orientul Mijlociu, până la intervenția din Siria, nimeni nu a mai considerat necesar ca Rusia să facă parte din negocieri. Acum, situația s-a schimbat. Putin a mai acumulat o monedă de schimb. Istoria ne arată că rușii sunt deosebit de „*pricepuți*” în valorificarea oricărui avantaj. Nu știm când și ce vor da sau vor solicita la schimb!

Așadar, nu capacitatea militară efectivă a Federației Ruse reprezintă un pericol direct pentru statele mai mici, ci perspectiva de fi „*negociate*”, jucate pe piața internațională, pentru că „*noua ordine internațională*” se poate ușor analiza ca o „*nouă piață de schimb*”.

În condițiile sumar prezentate mai sus, România trebuie să își prezerve identitatea națională, să își mențină integritatea teritorială, unitatea, independența și suveranitatea.

Decizia strategică oportună și corectă de a adera la Alianța Nord-Atlantică și la Uniunea Europeană a avut un rol fundamental în securizarea României. Acceptarea amplasării pe teritoriul său a primei instalații terestre de lansare din Scutul american împotriva rachetelor balistice pentru Europa a contribuit decisiv la semnarea Parteneriatului Strategic pentru secolul XXI, document considerat ca cea mai importantă garanție de securitate a României, din toate timpurile. Angajamentul și contribuția semnificativă cu forțe la misiunile Alianței, în special la cele de restabilire a păcii, au fost utile pentru procesul de integrare în NATO. Din păcate, finanțarea redusă, echipamentele învechite, depășite moral și fizic, infrastructura în degradare continuă au afectat capacitatea operațională a Armatei României.

Într-o lume cu o balanță de putere fluidă, în care instrumentele de forță revin ca argument în relațiile dintre state, un stat aflat la frontiera Uniunii Europene și a Alianței Nord-Atlantice trebuie să își construiască și să mențină o capacitate proprie de apărare credibilă, descurajantă și sustenabilă, interoperabilă cu statele aliate, care furnizează principala forță de răspuns a NATO, o infrastructură adecvată care să asigure *Sprijinul Națiunii Gazdă* corespunzător din timp de pace, cu un sistem de supraveghere, cercetare, recunoaștere și identificare capabil să le asigure decidenților informațiile necesare în timp real. Securitatea în Marea Neagră este marcată de prezența Flotei Rusă a Mării Negre, care se dezvoltă în afara cadrului stabilit anterior (când era afectată de acordul cu Ucraina), precum și de posibilitatea amplasării de alte echipamente militare capabile de lovituri strategice în Peninsula Crimeea, dar și de mutarea efortului Forțelor Armate turce în sud, către frontiera cu Siria. Dialogul tot mai tensionat cu Bulgaria, lipsa unui consens între principalele state membre ale NATO riverane Mării Negre creează o stare de instabilitate și nesiguranță. Prezența temporară a navelor americane, franceze, britanice sau canadiene are rolul de a sublinia angajamentul aliaților și de a întări încrederea populației statelor mici din zonă, fie aliate, fie partenere. Totuși, necesitatea acestei prezențe demonstrează și incapacitatea statelor riverane de a se proteja împreună împotriva unei agresiuni.

Instabilitatea politică din Ucraina ne îngrijorează și trebuie să contribuie la luarea unei decizii pentru întărirea sistemului propriu de apărare. Consolidarea capacității de luptă a forțelor armate ucrainene, orientate acum către rezolvarea conflictului din Est, poate deveni foarte ușor o amenințare pentru România, inamicul de serviciu al statului vecin până în 2013.

Concluzia acestei analize sumare este că cel mai important lucru pentru România, în acest moment, este să se inițieze cât mai repede o *Analiză strategică a apărării*, eventual cu sprijin din partea Partenerului strategic și/sau aliat, iar rezultatul acesteia să fie un pachet de măsuri ce ar trebui ratificat prin lege. Alocarea a 2% din PIB pentru apărare nu este suficient. Mai important este să ne asigurăm că aceste fonduri vor fi utilizate eficient.

Actualele documente de planificare a apărării trebuie revizuite ca urmare a acestei analize. Ulterior, la fiecare patru ani sau de câte ori se va considera necesar, se va putea face o *revizuire strategică a apărării*, conform practicii majorității statelor membre ale NATO.

Fragilitatea Uniunii Europene, exprimată prin mișcările centrifuge naționalist-populiste, reprezintă încă un argument în favoarea concluziei de mai sus.

CONSIDERAȚII PRIVIND DREPTUL RĂZBOIULUI – JUS IN BELLO – (II)

General-maior magistrat dr. Nicolae LUPULESCU

International humanitarian law is, in the author's opinion, a common expression used erroneously even in academia. It is because there is no international law that is not humanitarian, and the law that applies discriminatorily to only nations, to a segment of international society or to a national ethnic group, to the detriment of others, cannot be humanitarian. In such circumstances, it would not be humanitarian, but the law of the winners, according to the ancient principle: the international law is the winner law.

An explanation for the erroneous use could be the intention to highlight the matter belonging to the international law, to insist on the idea of a component of the system of rules governing the relations between nations.

Keywords: *humanitarian law; international conflicts; juridical regime; methods of warfare*

---

1. Generalități

„*Jus in bello*” – dreptul războiului – este expresia esențială și predominant uzitată de dreptul internațional umanitar, în jurul căreia gravitează celelalte noțiuni specifice acestei discipline. În conformitate cu Hans-Peter Gasser, dreptul internațional umanitar poate fi definit drept totalitatea regulilor internaționale convenționale sau cutumiare care reglementează problemele umanitare ce reies direct atât din conflicte armate internaționale, cât și din conflicte armate interne. Din rațiuni umanitare, acestea restrâng dreptul părților participante la un conflict armat de a folosi mijloace și metode de purtare a războiului la alegerea lor și intenționează protejarea persoanelor și a obiectelor afectate de conflict.

În mod tradițional, conceptul „*jus in bello*” este opus conceptului „*jus ad bellum*”, care cuprinde totalitatea regulilor de drept internațional

ce guvernează admisibilitatea recurgerii la forță între state. Astfel, pe când „*jus ad bellum*” guvernează dreptul de a se angaja (sau nu) într-un război, „*jus in bello*” reglementează dreptul pe timpul desfășurării conflictului armat. Această distincție este fundamentală. Într-adevăr, „*jus in bello*” are rolul de a proteja toate victimele în război, indiferent de care parte se află combatantul.

General-maior magistrat dr. Nicolae Lupulescu – Consilier al șefului Statului Major General.

Statutul de combatant îi permite persoanei care are această calitate să utilizeze în mod legal armamentul din dotare, concomitent cu respectarea anumitor metode de luptă, în conformitate cu „*dreptul de la Haga*”. Dreptul de la Haga poate fi rezumat ca fiind constituit din regulile care limitează desfășurarea ostilităților militare *ratione personae* (cine poate fi supus atacului), *ratione materiae* (ce obiective pot constitui ținta atacului) și *ratione conditionis* (care sunt armele și metodele de război permise).

Tot așa cum reglementează statutul combatantului, dreptul internațional aplicabil în conflictele armate face distincție între metodele și mijloacele de război licite, care pot fi utilizate de către beligeranți, și cele ilicite, care sunt interzise. Deși au existat întotdeauna încercări de limitare a dreptului discreționar al statelor de a utiliza mijloace și metode de război, până în secolul a XIX-lea se considera, în general, că libertatea statelor în alegerea acestora era neîngrădită. Justificarea acestei concepții se făcea prin teoria „*rațiunii războiului*” (scopul războiului are prioritate față de dreptul războiului), prin teoria „*stării de necesitate*” (dreptul războiului nu se mai aplică în cazul în care salvarea statului nu mai este posibilă decât prin violarea dreptului războiului, deci prin recurgerea la orice metode și mijloace de război) sau prin teoria „*necesității militare*” (se permite pe timpul războiului tot ceea ce e necesar pentru atingerea scopului).

Necesitatea militară nu poate fi invocată decât îndeplinindu-se cumulativ două condiții:

- dreptul conflictelor armate să prevadă derogarea de la regulile sale;
- motivul invocat trebuie să existe în realitate, deoarece, de cele mai multe ori, pentru a justifica o anumită acțiune care încalcă normele dreptului, părțile inventează fel de fel de rațiuni „*dictate*” de necesitatea militară.

Teoriile respective sunt astăzi respinse atât de dreptul convențional, cât și de practica statelor sau jurisprudența internațională. De altfel, dintotdeauna au existat restricții în utilizarea armelor și a metodelor de război. Hugo Grotius, în capitolele referitoare la ceea ce este îngăduit într-un război, amintea vorbele lui Seneca – „*a ucide o mulțime de oameni fără alegere este lucrarea incendiului și a ruinei*” și arăta că „*dreptul ginților permite dușmanului să vatăme pe dușman numai în anumite limite, fiind interzisă uciderea inamicului prin otrăvă sau perfidie, deoarece datorită omului cinstit e să nu înceapă războiul decât în silă și să nu-l împingă bucuros până la ultimele sale urmări*”.

Illegalitatea anumitor mijloace și metode de război s-a realizat în raport cu efectele lor distructive, cu persoanele împotriva cărora sunt îndreptate

și cu locurile și bunurile vizate. Pe această bază s-au conturat, în decursul timpului, patru principii de acțiune:

a. părțile la un conflict armat n-au un drept nelimitat în ceea ce privește alegerea mijloacelor și metodelor de război¹;

b. utilizarea acestora trebuie să se facă întotdeauna prin distincția clară dintre obiectivele militare și populația ori bunurile civile, astfel încât atacurile să nu fie îndreptate decât împotriva primelor;

c. să se limiteze, pe cât posibil, suferințele pe care le-ar putea îndura combatanții și proporțiile distrugerilor;

d. să existe între combatanți posibilitatea unei minime încrederi în ceea ce privește statutul juridic al persoanelor și bunurilor aflate sub protecția dreptului umanitar.

Rezumând, putem afirma că nu trebuie cauzate daune decât proporțional cu scopurile războiului, că se va face distincție între combatanți și necombatanți, între obiectivele militare și celelalte categorii de bunuri și se vor lua toate precauțiile pentru a limita pierderile și distrugerile în rândul populației civile, respectiv a bunurilor materiale care nu au legătură directă cu desfășurarea ostilităților militare.

În consecință, părțile la un conflict armat nu au un drept nelimitat în ceea ce privește alegerea și folosirea mijloacelor și a metodelor de război.

În concursul dintre două principii, acela al necesității militare și principiul umanității, ultimul are prioritate.

Principiul limitării dreptului de utilizare a metodelor și mijloacelor de luptă a fost enunțat pentru prima oară în dreptul internațional în primele conferințe de pace de la Haga din 1899 și 1907. El a fost înscris în art. 22 al Convenției cu privire la legile și obiceiurile războiului terestru în următoarea formulare: „*beligeranții nu au un drept nelimitat în privința mijloacelor de a vătăma pe inamic*”. După enunțarea convențională, acest principiu a fost reafirmat în diferite alte instrumente internaționale, pentru ca, în art. 35 al Protocolului I din 1977, să ajungă la următoarea redactare:

„1. În orice conflict armat, dreptul Părților la conflict de a alege mijloacele și metodele de război nu este nelimitat;

---

¹ Noțiunea „*mijloace de război*” definește armele și sistemele de arme prin care se exercită materialmente violența împotriva inamicului, iar conceptul de „*metode de război*” indică procedeele și strategiile utilizate în caz de conflict armat pentru a realiza scopurile acțiunilor militare prin punerea în valoare a efectelor armelor combinate cu mișcarea și surpriza.

2. *Este interzis de a folosi arme, proiectile și materii, precum și metode de război de natură să provoace un rău inutil;*

3. *Este interzis de a utiliza mijloace și metode de război care sunt concepute pentru a cauza sau de la care se poate aștepta că vor cauza pagube excesive, de durată și grave mediului natural înconjurător”.*

Aceste prevederi, coroborate cu principiul enunțat prin Declarația de la Sankt-Peterburg din 29 noiembrie-11 decembrie 1968, conform căruia singurul scop legitim pe care statele trebuie să și-l propună în timpul războiului este slăbirea forțelor armate ale adversarului, și cu cele cuprinse de art. 48 și 51 din Protocolul I din 10 iunie 1977 ne dau criteriile de bază în a cataloga un mijloc sau metodă de război ca legal(ă) sau ilegal(ă).

Conform acestor criterii, sunt interzise mijloacele și metodele care: produc un rău inutil; au efecte excesive, de durată și grave asupra mediului înconjurător natural; nu fac distincție între combatanți și necombatanți, pe de o parte, și între obiective militare și civile, pe de altă parte.

Cadrul juridic ce reglementează regimul mijloacelor și metodelor de război este constituit din:

- Declarația de la Sankt-Peterburg, având ca efect interzicerea utilizării anumitor proiectile în timp de război, din 29 noiembrie - 11 decembrie 1968.
- Convenția asupra legilor și obiceiurilor războiului pe uscat de la Haga din 17/29 iulie 1899 [chiar dacă cea de-a IV-a Convenție de la Haga, din 1907, înlocuiește această Convenție (art. 4 al. 1), Convenția din 1899 rămâne în vigoare în raporturile dintre statele care au semnat-o și nu au ratificat Convenția din 1907 (art. 4 al. 2)].
- Convenția privitoare la legile și obiceiurile războiului terestru de la Haga din 5/18 octombrie 1907 (Convenția a IV-a).
- Convențiile de la Geneva din 12 august 1949.
- Protocoalele adiționale la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 – adoptate la Geneva la 10 iunie 1977.

Alături de aceste acte normative (un adevărat pilon al dreptului conflictelor armate) în materia limitării dreptului statelor de a cauza rău adversarului, mai sunt și o serie de tratate cu un domeniu de reglementare mai restrâns (care interzic unul sau mai multe mijloace de război sau reglementează un anumit segment al unei interdicții).

2. Arme și muniții de război interzise.

Instrumente internaționale incidente

2.1. Arme și muniții clasice interzise

În această categorie intră diferite arme și muniții de război, care produc suferințe inutile sau încalcă principiul discriminării. Acestea sunt:

a. orice proiectil cu o greutate mai mică de 400 de grame, care ar fi explozibil sau încărcat cu materii fulminante sau inflamabile – interzise prin Declarația de la Sankt-Peterburg din 29 noiembrie-11 decembrie 1868;

b. gloanțele care se lătesc sau se turtesc ușor în corpul omenesc, cum sunt gloanțele cu cămașă tare, a căror cămașă nu acoperă în întregime miezul glonțului sau ar fi prevăzute cu tăieturi – interzise prin Declarația de la Haga din 17/29 iulie 1899;

c. armele al căror principal efect este de a răni prin schije, care nu sunt localizabile prin raze X în corpul omenesc – interzise prin Protocolul referitor la schijele nelocalizabile (Protocolul I) de la Geneva din 10 octombrie 1980;

d. minele, capcanele și alte dispozitive – interzise prin Protocolul asupra interzicerii sau limitării folosirii de mine, capcane și alte dispozitive (Protocolul II) de la Geneva din 10 octombrie 1980.

Prin *mină*, în sensul Protocolului amintit, se înțelege „*orice dispozitiv plasat sub sol, pe sol sau în apropiere de sol sau altă suprafață, conceput pentru a fi detonat sau explodat prin prezența, apropierea sau contactul cu o persoană sau vehicul*”.

Prin *capcană* se înțelege „*orice dispozitiv sau material conceput, construit sau adaptat pentru a ucide sau răni și care acționează neașteptat, când o persoană deplasează un obiect în aparență inofensiv sau se apropie de el sau efectuează o acțiune în aparență fără pericol*” (art. 2 par. 2).

Prin *alte dispozitive*, în sensul art. 2 par. 3, se înțeleg „*muniții și dispozitive amplasate manual și concepute pentru a ucide, răni sau produce pagube și care sunt declanșate prin comandă de la distanță sau în mod automat după un anumit timp*”.

În conformitate cu art. 3, par. 2 din Protocol, este interzisă folosirea acestor arme împotriva populației civile sau civililor în mod individual, în acțiuni ofensive, defensive sau de represalii. De asemenea, este interzisă folosirea fără discriminare² a acestor arme.

² Prin folosirea fără discriminare se înțelege amplasarea acestor arme:

a. în altă parte decât asupra unui obiectiv militar sau în direcția acestuia;

b. care implică o metodă sau un mijloc de transport la țintă, ce nu poate fi direcționat asupra unui obiectiv militar specific;

c. care pot provoca, în mod incidental, pierderi de vieți omenești în rândul populației civile, răni ale persoanelor civile, pagube bunurilor cu caracter civil sau o combinație între aceste pierderi și pagube, care ar fi excesive în raport cu avantajul militar concret și direct așteptat (art. 3, par. 3 din Protocolul II).

Este interzisă, în orice condiții (deci și împotriva combatanților și a obiectivelor militare), folosirea oricăror arme capcană având forma unor obiecte portabile, aparent inofensive, care sunt în mod special concepute și construite pentru a conține o încărcătură explozivă și care produc o detonare când sunt deplasate sau prin apropiere de ele (art. 6, par. 1, a), precum și a armelor capcană atașate sau asociate, în orice fel, cu:

- embleme, semne sau semnale protectoare, recunoscute pe plan internațional;
- bolnavi, răniți sau persoane decedate;
- locuri de înhumare, incinerare sau morminte;
- instalații, material, furnituri sau mijloace de transport sanitar;
- jucării de copii sau alte obiecte portabile sau produse special, destinate pentru alimentația, sănătatea, igiena, îmbrăcămintea sau educația copiilor;
- alimente și băuturi;
- ustensile de bucătărie sau aparate menajere, cu excepția celor din instituțiile militare, din locurile militare și din depozitele de aprovizionare militară;
- obiecte al căror caracter religios este indiscutabil;
- monumente istorice, lucrări de artă sau locuri de cult, care constituie patrimoniul cultural și spiritual al popoarelor;
- animale sau cadavrele acestora (art. 6, par 1. lit. b).

Armele-capcană, care sunt concepute să cauzeze răni sau suferințe inutile, sunt interzise, în orice condiții (art. 6 par. 2.).

În anul 1996, problema minelor a fost repusă pe masa de lucru a Conferinței de examinare a Convenției din 1980 asupra armelor clasice. Rezultatele au fost descurajante. În schimb, în anul 1997, la insistențele Comitetului Internațional al Crucii Roșii, problema a fost repusă în discuție.

De data aceasta, rezultatele au fost bune, întrucât Convenția adoptată interzice toate minele antipersonal.

Convenția privind interzicerea minelor antipersonal a fost elaborată la Oslo, în Norvegia, în ziua de 18 septembrie 1997 și a fost deschisă pentru semnare la 3/4 decembrie 1997 la Ottawa și la 5 decembrie 1997 la sediul Națiunilor Unite de la New York. Ea va intra în vigoare în prima zi a celei de-a 6-a luni după luna în care cel de-al 40-lea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare a fost depus.

La art. 1 din Convenție, intitulat „*Obligații generale*”, se prevede că:

„1. Fiecare stat parte se angajează ca niciodată, în nicio împrejurare să nu:

a) folosească minele antipersonal;

b) pună la punct, producă, obțină sub nicio formă, stocheze, conserve sau transfere către oricine, direct sau indirect, mine antipersonal;

c) ajute, încurajeze sau incite, în vreun fel, orice activitate interzisă unui stat parte la această Convenție.

2. Fiecare stat parte se angajează să distrugă sau să asigure distrugerea tuturor minelor antipersonal în conformitate cu dispozițiile prezentei Convenții³.

Distrugerea tuturor stocurilor de mine antipersonal va începe de îndată ce este posibil, dar nu mai târziu de 4 ani de la intrarea în vigoare a Convenției.

Din zonele minate, minele antipersonal vor fi distruse de îndată ce este posibil, dar nu mai târziu de 10 ani de la intrarea în vigoare a Convenției pentru statul parte respectiv (acest lucru se va putea face cu o largă cooperare internațională).

e. armele incendiare – prin perfecționări repetate, arma incendiară a devenit deosebit de periculoasă.

Cu toate că, la diferite reuniuni internaționale³, s-a cerut interzicerea armelor convenționale cu caracter crud sau care lovesc fără discriminare, nu au fost totuși obținute rezultate pe măsura eforturilor și așteptărilor. Astfel, Protocoalele adiționale din 10 iunie 1977 nu au interzis în mod concret nicio armă, afirmând doar principii și reguli generale.

Problema a fost rezolvată, parțial, după adoptarea, la Geneva, la 10 octombrie 1980, a „Protocolului asupra interzicerii sau limitării folosirii de arme incendiare” (Protocolul III)⁴.

După ce, în art. 1 par. 1, este definită arma incendiară ca fiind „orice armă sau muniție care este în mod esențial concepută să dea foc unor obiecte sau să cauzeze arsuri persoanelor prin acțiunea flăcărilor, căldurii sau unei combinații între flăcări și căldură, produse printr-o reacție chimică a unei substanțe lansate asupra unei ținte”, Protocolul interzice, prin art. 2, utilizarea acestei arme împotriva populației civile, a civililor izolați sau a bunurilor cu caracter civil (art. 2 par. 1). Este interzis, de asemenea, de a face dintr-un obiectiv militar situat în interiorul unei concentrări de civili obiectul unui atac cu arme incendiare din aer (art. 2 par. 2). Această posibilitate există numai dacă armele respective sunt folosite altfel decât lansate din aer, dacă obiectivul este net la o parte de concentrarea de civili⁵ și au fost luate

³ Rezoluțiile 3076 (XXVIII) din 1973 și 3255 (XXIX) din 1974, Conferința șefilor de state și de guverne ale țărilor nealiniat de la Colombo din 1976, raportul Secretarului general al ONU referitor la reguli de drept internațional privind interzicerea sau restricția folosirii anumitor arme de foc din 1973.

⁴ În anul 1979 a fost convocată o Conferință a ONU pentru rezolvarea problemei armelor inumane. Această Conferință s-a finalizat cu adoptarea, la 10 octombrie 1980, a „Convenției privind interzicerea sau restricții referitoare la folosirea anumitor arme convenționale care pot fi considerate ca fiind excesive de vătămătoare ori având efecte nediscriminatorii”. Convenția a fost însoțită atunci de 3 Protocoale. În luna octombrie 1995, a fost adoptat al 4-lea Protocol la această Convenție.

⁵ Prin concentrarea de civili se înțelege o concentrare de astfel de persoane, fie ea permanentă sau temporară, așa cum există în părțile locuite ale marilor orașe, orașelor sau satelor locuite, sau ca acelea din lagăre și coloane de refugiați sau evacuați, sau grupuri de nomazi (art. 1 par. 2 din Convenție).

toate precauțiile posibile pentru a limita efectele incendiare la obiectivul militar și pentru a evita, în orice situație, pierderile accidentale de vieți omenești în rândul populației civile și a minimaliza rănilor ce ar putea fi cauzate civililor și stricăciunile cauzate bunurilor cu caracter civil (art. 2 par. 3 din Convenție).

Paragraful 4 al aceluiași articol interzice supunerea pădurilor și a altor tipuri de înveliș vegetal atacurilor cu arme incendiare, cu excepția situațiilor când ele acoperă, ascund sau camuflează combatanți ori constituie ele însele obiective militare.

f. armele cu laser – pe lângă utilizarea laserelor în determinarea distanțelor până la obiective, detectarea țintelor, dirijarea la țintă a diferitelor mijloace de luptă, telecomunicațiile etc., ei pot fi utilizați și ca arme termice sau ca arme antipersonal.

Ca arme termice, laserii pot perfora țintele, iar radiațiile produse pot distruge dispozitivele de ghidare optică ale diferitelor categorii de armament și tehnică.

Ca arme antipersonal, ele pot produce efecte grave, chiar și asupra combatanților echipați cu cele mai moderne mijloace de protecție.

La 25 septembrie 1995, se deschide la Viena o conferință a reprezentanților guvernamentali ai statelor părți la Convenția din 10 octombrie 1980 (Convenția privind interzicerea sau limitarea folosirii anumitor categorii de arme clasice care ar putea fi considerate ca producând efecte traumatice excesive sau care ar lovi fără discriminare).

Conferința se finalizează prin adoptarea, în luna octombrie 1995, a celui de-al IV-lea Protocol la Convenția din 10 octombrie 1980 (Protocolul privind folosirea în conflictele armate internaționale a armelor cu laser). Protocolul a intrat în vigoare la 1 august 1998, adică la 6 luni după ce a fost depus al 20-lea instrument de ratificare (guvernul Ungariei a depus al 20-lea instrument de ratificare la 30 ianuarie 1998). Prin acest Protocol se interzice folosirea și transferul în conflictele armate internaționale a armelor cu laser, care pot fi folosite pentru orbirea soldaților sau a civililor.

*

În partea a doua a materialului, autorul va prezenta aspecte privind armele și munițiile neconvenționale interzise, precum și principalele acte normative care interzic anumite metode de război.

DIRECȚII DE TRANSFORMARE A SISTEMELOR EDUCATIONALE SPECIFICE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI DE FORMARE ÎNȚĂLĂ A RESURSEI UMANE DIN CADRUL MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE

Colonel ing. Vasile PETCU

The analysis of the contemporary military phenomenon, the local military conflicts included, highlights the role of the human resource that is required to be professional and adaptable to the evolution of the battlefield. Thus, the author considers that the development of the education systems specific to the initial formation within the Ministry of National Defence should be compliant not only with the European education policies but also with the necessities resulted from the type of the particular actions that are to be conducted. In this regard, the analysis is intended to provide some directions for the transformation of the education systems specific to the initial formation of the human resource in the Ministry of National Defence.

Keywords: *strategy; competence; transformation; professional formation; occupational standard*

In noul context militar, determinat de circumstanțele geopolitice, de amenințări și riscuri noi la adresa securității unor state europene, se impune luarea în considerare a unor transformări în domeniul strategiilor și doctrinelor militare, dar, în același timp, derivate din acestea, a unor modalități de perfecționare a instruirii forțelor, precum și a organizării structurale. Acestea fac posibilă lărgirea gamei de obiective și procese ce înglobează organizarea și pregătirea forțelor, pentru a contribui la apărarea colectivă și îmbunătățirea capacităților necesare participării la operații multinaționale de management al crizelor și de asigurare a securității comune. Astfel, specializarea și perfecționarea continuă a diferitelor structuri ale armatei derivă ca o exigență permanentă, alături de suplețea și adaptabilitatea acțiunilor acestora. Toate acestea considerăm că pot fi realizabile numai prin proiectarea instruirii forțelor pe principii moderniste, garantând existența unei armate cu adevărat profesioniste.

Colonel ing. Vasile Petcu – Statul Major al Forțelor Terestre, Ministerul Apărării Naționale.

În acest sens, viitorul proces de transformare a învățământului militar urmărește realizarea unui sistem flexibil și eficient, în consens cu necesarul de formare inițială și dezvoltare profesională a personalului Armatei, precum și „*compatibilizarea deplină a învățământului militar românesc cu învățământul național și cu cel din spațiul euroatlantic*”¹. Astfel, „*transformarea învățământului militar vizează realizarea unui sistem integrat, performant și competitiv, suplu și eficient, adaptat nevoilor operaționale ale armatei, capabil să furnizeze resursă umană înalt calificată, care poate converti capitalul educațional în sursă de cunoaștere și în avantaje competitive*”². Principalele ținte stabilite prin *Carta albă a apărării*, derivate în ceea ce privește modernizarea învățământului militar, presupun:

- redefinirea conceptelor, a normelor curriculare și de funcționare sistemică a învățământului militar;
- actualizarea permanentă a educației militare la prezența continuă a amenințărilor și provocărilor mediului de securitate contemporan;
- redefinirea cadrului normativ specific învățământului militar, în spiritul cerințelor naționale, europene și euroatlantice specifice;
- dezvoltarea și aplicarea de programe de instruire în format *online*, pregătirea personalului didactic și organizarea frecventă a cursurilor mobile;
- impunerea și creșterea calității educației;
- dezvoltarea relațiilor de colaborare cu structuri de învățământ similare din statele membre ale NATO și ale UE, utilizând experiența acestora în domeniile de referință.

Se poate observa că, pentru a defini propuneri referitoare la direcțiile de acțiune specifice, trebuie luate, ca reper, prioritățile de dezvoltare și tendințele de evoluție ale cadrului normativ specific sistemelor de educație și formare profesională naționale și europene. La acest moment, sintetic, acestea se prezintă după cum urmează:

A. *Strategia de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020*, din România, propune trei piloni strategici de acțiune pentru perioada menționată, și anume:

- acces și stimulente pentru participare;
- **calitate și relevanță**;
- **parteneriate** pentru o mai bună informare.

B. *Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020* este construită pe baza următoarelor concepte cheie: „**relevanță**”,

¹ Pe http://www.mapn.ro/programe_strategii/strategie_transformare_2007_.doc, accesat la 25.05.2016, p. 17.

² Ministerul Apărării Naționale, *Carta albă a apărării*, București, 2016, p. 27.

„acces și participare”, „**calitate**” și „inovare și **cooperare**”. Aceasta stabilește următoarele obiective strategice:

- **îmbunătățirea relevanței sistemelor de formare profesională (FP)** pentru piața muncii;
- **îmbunătățirea calității** formării profesionale;
- **dezvoltarea inovării și cooperării** naționale și internaționale în domeniul formării profesionale;
- participarea și facilitarea accesului la programele de formare profesională.

Pentru îndeplinirea obiectivelor definite, Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice consideră necesară schimbarea paradigmei de definire a planurilor de acțiune în domeniul sistemelor de educație și formare profesională, astfel încât acestea să fie capabile să își planifice dezvoltarea proprie, bazată pe cerințele economico-sociale prognozate.

C. *Strategia Autorității Naționale pentru Calificări 2015 – în perspectivă 2020* stabilește următoarele direcții de acțiune în formarea profesională continuă a adulților:

- **relansarea parteneriatului** social și implicarea tuturor actorilor interesați în educația și formarea profesională continuă a adulților;
- elaborarea și implementarea unui **sistem de asigurare a calității** în educația și formarea profesională a adulților;
- recunoașterea calificărilor ș.a.

Totodată, pentru elaborarea unor propuneri de transformare a sistemelor educaționale specifice învățământului de formare inițială a resursei umane din cadrul Ministerului Apărării Naționale, considerăm că trebuie reamintit faptul că, în acest moment, formarea inițială a subofițerilor, maiștrilor militari și ofițerilor se raportează la calificări și ocupații specifice mediului civil. De aceea, curriculele specifice, în conformitate cu procedurile de autorizare/acreditare a programelor de instruire, determină alocarea de resurse și pentru dobândirea de competențe profesionale proprii acestor ocupații. În opinia noastră, aceste procese sunt ineficiente și cu relevanță limitată față de mediul în care vor profesa viitorii absolvenți. În acest context, dezvoltarea și perfecționarea unor competențe profesionale militare este realizabilă prin desfășurarea de programe de instruire specifice, suplimentare și complementare, consumatoare de resurse suplimentare.

Mai mult, în 2015, prin ordin al ministrului apărării naționale s-au aprobat ocupațiile specifice grupei majore 0 „*Forțele Armate*” din Ministerul Apărării Naționale, cuprinse în Clasificarea ocupațiilor din România (COR). Ca urmare, suntem de părere că, începând cu anul 2016, există premisele de reprojecție a programelor de formare inițială a resursei umane pentru Ministerul Apărării Naționale, având în vedere ocupațiile stabilite prin ordinul mai sus menționat.

Posibile obiective strategice ale proceselor de transformare a sistemelor educaționale specifice formării profesionale inițiale în Ministerul Apărării Naționale

1. *Creșterea relevanței sistemelor de formare profesională inițială, în raport cu mediul de manifestare a viitorilor absolvenți.*

În viziunea noastră, principalele direcții de acțiune pot fi:

1.1. *Redefinirea documentelor de centralizare a finalităților educaționale și elaborarea acestora în acord cu cerințele și tendințele naționale și europene în domeniu.* Actualul document, care structurează finalitățile educaționale specifice sistemelor de învățământ din Ministerul Apărării Naționale, este **modelul absolventului**. Rolul documentului și responsabilitățile de elaborare a acestuia sunt detaliate prin *Doctrina instruirii Armatei României – S.M.G./I.F.-7*, din 2006, însă un model structural al acestuia nu a fost niciodată definit. Astfel, documentele operate la nivelul statelor majore ale categoriilor de forțe/comandamentelor de armă au structuri diferite, gradul de detaliere sau de generalitate al acestora fiind diferit. Mai mult, acest document este întâlnit, sub această formă și denumire, numai la nivelul Ministerului Apărării Naționale, sistemele educaționale naționale operând cu **standarde ocupaționale, standarde de pregătire profesională sau grile de competențe**.

Raportându-ne la faptul că în COR, așa cum am arătat mai sus, au fost introduse ocupații specifice Ministerului Apărării Naționale, considerăm oportun ca, pentru acestea, să se elaboreze standarde ocupaționale, în corelație cu metodologia operantă la nivel național. Totodată, suntem de părere că, pentru cursurile de specializare/perfecționare în domeniile *de nișă* pentru care nu au fost definite ocupații militare, să fie utilizat în continuare modelul absolventului. Pentru această situație, apreciem că se impune emiterea unei proceduri de elaborare a acestuia și structurarea lui în acord cu elementele constitutive ale standardului ocupațional.

1.2. *Delegarea competențelor de verificare, validare și avizare a standardelor ocupaționale către specialiști din Ministerul Apărării Naționale prin elaborarea și semnarea unui protocol de colaborare între Ministerul Apărării Naționale și Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC).* În conformitate cu Hotărârea de Guvern nr. 1352 din 2010, privind aprobarea structurii COR – nivel grupă de bază, „*ocupațiile specifice grupei majore 0, denumită „Forțele armate”, se aprobă în condițiile respectării prevederilor Legii nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, cu modificările și completările ulterioare*”³. Se înțelege că detaliile referitoare la aceste ocupații sunt considerate ca fiind informații clasificate.

³ Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 1352/2010 privind aprobarea structurii COR, publicată în *Monitorul oficial* nr. 300 din 24.04.2014, art. 7.

În aceste condiții, inevitabil, se pune întrebarea: *Dispune ANC de specialiști care să analizeze, să verifice și să valideze standardele ocupaționale derivate din aceste ocupații și care să fie autorizați să opereze cu astfel de informații?*

În opinia noastră, varianta optimă de acțiune constă în semnarea unui protocol de colaborare între Ministerul Apărării Naționale și ANC, prin care responsabilitățile de verificare și validare a standardelor ocupaționale specificate să fie delegate armatei.

Protocolul nu este singurul în domeniu, în acest moment fiind operante protocoale similare între ANC și Inspekția de Stat pentru Controlul Cazanelor, Recipientelor sub Presiune și Instalațiilor de Ridicat – ISCIR (nr. 1620/3656 din 23.04.2015), Inspectoratul General pentru Situații de Urgență/Ministerul Afacerilor Interne (nr. 3169/165447 din 11.09.2015) sau Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice – ANRMAP (nr. 1482/9153 din 08.04.2015). Prin acestea, ANC acordă instituțiilor menționate dreptul exclusiv de avizare a standardelor ocupaționale pentru ocupațiile din domeniul acestora de responsabilitate. În aceeași idee, instituțiile enumerate atestă și avizează specialiști din comisiile de autorizare și specialiști din comisiile de examinare (evaluare), fără a mai fi nevoie de alt aviz de la Comitetele sectoriale sau alte instituții din domeniu. Mai mult, prin aceste protocoale, se stabilește ca lista specialiștilor evaluatori să fie administrată și actualizată de către instituțiile menționate.

În același sens și sub argumentul clasificării informațiilor specifice ocupațiilor din domeniul militar, suntem de părere că, printr-un protocol similar, responsabilitatea avizării și validării standardelor ocupaționale militare poate fi delegată către Ministerul Apărării Naționale.

Se poate observa că această direcție de acțiune este una de tip reactiv, de promovare și adoptare de acte normative specifice (*protocol de colaborare*) în raport cu legislația existentă. În acest moment, la nivelul ANC este organizat și funcționează un Consiliu cu rol consultativ în avizarea proiectelor de acte normative și a metodologiilor referitoare la implementarea *Cadrului național al calificărilor și la formarea profesională continuă*⁴. Acesta, în conformitate cu Ordinul ministrului educației și cercetării științifice nr. 3614 din 2015, este compus din:

- președintele și vicepreședintele ANC;
- 4 reprezentanți ai Ministerului Educației și Cercetării Științifice;
- 2 reprezentanți ai Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârșnice;
- câte un reprezentant al Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Sănătății, Ministerului Transporturilor, Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, al instituțiilor de învățământ preuniversitar, al instituțiilor de învățământ

---

⁴H.G. 556/2011 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Calificări, cu modificările și completările ulterioare.

universitar, al studenților, al asociațiilor profesionale, al confederațiilor patronale, al confederațiilor sindicale;

- 14 reprezentanți ai comitetelor sectoriale.

Pentru a face trecerea de la o poziție reactivă la una proactivă, în ceea ce privește adoptarea unor direcții de acțiune în domeniul calificării și specializării resursei umane proprii, suntem de părere că Ministerul Apărării Naționale ar trebui să intervină pentru completarea Consiliului ANC cu propriul reprezentant. Acesta ar participa activ în cadrul proceselor de elaborare și avizare a reglementărilor specifice formării profesionale a adulților, având oportunitatea de a aduce în atenția ANC specificul forțelor armate și de a direcționa conținutul legislației specifice în sensul interesului Ministerului Apărării Naționale.

1.3. Instruirea și certificarea specialiștilor cu responsabilități în elaborarea, verificarea, validarea și avizarea standardelor ocupaționale.

Odată delegată responsabilitatea avizării și validării standardelor ocupaționale către Ministerul Apărării Naționale, alături de sarcina principală, cea a elaborării standardelor ocupaționale, structurilor centrale cu atribuții în domeniul coordonării proceselor educaționale le revine și sarcina de organizare a instruirii specialiștilor cu viitoare sarcini în elaborarea, verificarea, validarea și avizarea standardelor ocupaționale. În proiectarea proceselor instructive specifice, succesive sau sumative, din punctul nostru de vedere, principalele competențe care trebuie dobândite pot fi:

- **colectarea informațiilor despre aria ocupațională:** însumarea informațiilor preliminare referitoare la contextele de practicare a ocupației analizate;
- **organizarea activităților pentru executarea analizei ocupaționale:** alegerea organizațiilor țintă (mari unități/unități de armă) și stabilirea specialiștilor sursă (parteneri de dialog), pe baza relevanței experienței lor profesionale în aria ocupațională analizată;
- **elaborarea formularului de analiză ocupațională:** se definesc competențele profesionale (funcțiile majore specifice ocupației analizate), se stabilesc cunoștințele, abilitățile/deprinderile și atitudinile, relaționate competențelor și se descriu contextele de desfășurare a activităților din cadrul funcției majore analizate;
- **elaborarea standardului ocupațional:** se definesc elementele de conținut ale standardului ocupațional și se redactează documentul în cauză, conform modelului reglementat la nivel național;
- **elaborarea calificărilor profesionale corespunzătoare standardului ocupațional;**
- **verificarea și validarea standardului ocupațional și a calificărilor profesionale corespunzătoare:** se verifică rezultatele analizei ocupaționale și forma finală a standardului ocupațional și a calificării.

1.4. *Elaborarea cadrului normativ (sau a unei proceduri de sistem) privind stabilirea structurilor, etapelor și a responsabilităților de elaborare, validare și avizare a Standardului Ocupațional (SO).* În opinia noastră, principalele etape și responsabilități în elaborarea standardelor ocupaționale specifice Ministerului Apărării Naționale sunt:

- **elaborarea standardului ocupațional** – de către structurile de cercetare și reglementare în armă din cadrul școlilor de aplicație/centrele/bazele de instruire, ca principali responsabili de acțiune, în colaborare cu mari unități de armă (batalioane sau brigăzi), stabilite prin ordin al șefului statului major al categoriei de forțe/similare;
- **verificarea și avizarea standardului ocupațional** – de către statul major al categoriei de forțe/similare, prin structura de învățământ, din punctul de vedere al respectării modelelor structurale stabilite la nivel național, și prin biroul de armă, din punctul de vedere al relevanței informațiilor centralizate;
- **validarea standardului ocupațional** – de către Statul Major General, prin Direcția instrucție și doctrină.

1.5. *Completarea Nomenclatorului Calificărilor (NC) cu calificările specifice forțelor armate din Ministerul Apărării Naționale.* Suntem de părere că direcția de acțiune trebuie dezvoltată în conformitate cu Ordinul nr. 35/3112 din 2004 al ministrului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și al ministrului Educației Naționale și Cercetării Științifice. În acest sens, pentru actualizarea NC, Ministerul Apărării Naționale trebuie să depună la Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice un dosar care trebuie să cuprindă: o cerere, **standardul ocupațional aprobat** (se poate observa necesitatea elaborării în prealabil a standardului ocupațional), conform reglementărilor legale, și adresa ANC și a Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, din care să rezulte acordul acestora cu privire la inițiativa în cauză.

2. *Îmbunătățirea calității în formarea profesională inițială din Ministerul Apărării Naționale*

În viziunea noastră, principalele direcții de acțiune pot fi:

2.1. *Elaborarea, pilotarea, revizuirea și implementarea unei metodologii de aplicare unitară, la nivelul Ministerului Apărării Naționale, a legislației privind asigurarea calității în educație, cu precădere pentru sistemul de formare profesională nonuniversitară.* În acest moment, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/2005, privind asigurarea calității în educație, este transpusă la nivelul școlilor de aplicație, centrelor/bazelor de instruire neunitar, disipat, fiecare instituție/unitate de învățământ militar acționând după propria interpretare și experiență în domeniu.

2.2. *Proiectarea și implementarea unui mecanism coerent de certificare a competențelor profesionale dobândite în formarea profesională nonformală și informală, relevante pentru mediul de acțiune militară: „Educația permanentă reprezintă totalitatea activităților de învățare realizate de fiecare persoană pe parcursul vieții în contexte formale, nonformale și informale, în scopul formării sau dezvoltării competențelor dintr-o multiplă perspectivă: personală, civică, socială ori ocupațională”⁵.* Ca urmare, nevoile de învățare ale unui grup se pot realiza și în cadrul unor alte contexte decât cele din sistemele de învățământ, prin parteneriate între facilitatori și participanți, în cadrul unor convocări, sesiuni de instruire sau seminarii (a se vedea instruirea pentru executarea de misiuni în teatrele de operații). De obicei, acestea nu se finalizează cu acordarea de certificate de absolvire. Astfel, se ajunge la situația în care un militar dobândește anumite competențe, inclusiv ca rezultat al unui spirit de autoinstruire dezvoltat, dar acesta nu poate să-și valorifice competențele în cauză, din cauza lipsei documentului oficial de recunoaștere a acestui aspect.

În acest sens, prin *„Propunerea de recomandare a Parlamentului European și a Consiliului privind înființarea unui Sistem European de Credite pentru Educație și Formare Profesională (ECVET) din 9 aprilie 2008”* se definește conceptul de **certificare a competențelor**⁶, accentuându-se faptul că obiectul certificării nu îl reprezintă conținutul de învățat, curricula sau disciplinele, ci competențele dobândite (altfel spus, ceea ce poate să facă o persoană).

Se poate observa că, la 8 ani de la reglementarea acestor inițiative, la nivelul Ministerului Apărării Naționale nu există fundamentată o metodologie specifică de recunoaștere a competențelor profesionale dobândite în afara sistemelor de învățământ. Cu atât mai mult, cu cât efective, nu puține, de militari se instruesc în teatrele de operații, dar și în poligoanele NATO, pentru a putea opera cu echipamente militare sau pentru a deservi diferite categorii de tehnică militară.

2.3. *Îmbunătățirea competențelor profesionale ale persoanelor cu atribuții în organizarea și desfășurarea programelor de formare profesională militară, în special a instructorilor militari.* În opinia noastră, în acest sens, ar trebui acționat pentru creșterea motivației încadrării funcțiilor respective, fapt ce ar determina atragerea personalului performant, orientat spre studiu și perfecționare. În același timp, pot fi elaborate pentru aceștia criterii obligatorii de dezvoltare profesională atât în domeniul psiho-pedagogic, cât și în domeniul specialității militare. În acest moment,

⁵ *Legea educației naționale nr. 1/2011, art. 328, pct. (2).*

⁶ *Certificarea competențelor reprezintă procesul de atestare oficială, din partea unei instituții competente, a corespondenței rezultatelor învățării dobândite cu rezultatele specifice cerute pentru atribuirea unităților sau calificărilor.*

la nivelul Ministerului Apărării Naționale nu este definit un standard specific ocupației de instructor militar, mai mult nu sunt definite reperatele metodico-științifice minime pe care acesta trebuie să le posede. Astfel, în ordinul nr. M58/2013 – *Instrucțiuni privind corpul instructorilor militari*, se prevede obligativitatea instructorilor militari ca, **în termen de 2 ani de la încadrare** (și nu înainte), să facă dovada absolvirii unui program de formare psiho-pedagogică, în vederea certificării competențelor pentru profesia didactică, fără ca acestea să fie definite într-un act normativ specific.

Mai mult, în acest moment nu există o structură internă Ministerului Apărării Naționale care să gestioneze unitar procesele de formare inițială și perfecționare a instructorilor militari proveniți atât din corpul ofițerilor, cât și din cel al subofițerilor. De aceea, considerăm oportună înființarea unui structurii (departament, colegiu etc.) cu misiune de organizare a formării continue a instructorilor și a managerilor din cadrul instituțiilor/unităților cu atribuții în formarea profesională a resursei umane pentru Ministerul Apărării Naționale, aceasta asigurând o dezvoltare sistematică a competențelor psiho-pedagogice ale celor în cauză.

3. Fundamentarea unui parteneriat structură de învățământ-unitate operațională, în scopul implicării comune în formarea profesională inițială (și continuă) a resursei umane în Ministerul Apărării Naționale

Obiectivul principal al *parteneriatului* propus este de a contribui, printr-o relație directă și continuă și prin antrenarea răspunderii colective a celor implicați, la armonizarea strategiilor și, mai ales, a acțiunilor concrete în domeniul formării profesionale cu cerințele complexe ale mediului de desfășurare a acțiunilor militare specifice armeei/specialității. În viziunea noastră, acest parteneriat poate fi constituit pe baza unui ordin al unei structurii centrale și ar viza următoarele obiective:

- identificarea finalităților educaționale pentru învățământul de formare profesională inițială (și continuă) în armă;
- corelarea ofertei educaționale cu cerințele esențiale ale misiunilor de armă și cu nevoile de dezvoltare personală ale beneficiarilor direcți (elevi/studenti/cursanți);
- crearea situațiilor de învățare necesare pentru formarea competențelor profesionale;
- optimizarea proceselor de învățământ referitoare la resursele financiare, materiale și umane, utilizate în formarea profesională prin suprapunerea ședințelor practice cu exercițiile și aplicațiile unităților operaționale;
- favorizarea tranziției cursanților (elevilor, studenților) de la *școală* la acțiunea profesională activă, prin organizarea în comun a ședințelor practice, într-un mediu cât mai aproape de condițiile reale sau prin mijlocirea efectuării stagiilor de pregătire practică/la comandă.

*

În condițiile în care structura aptitudinilor și competențelor militarilor reclamă o adaptare continuă și temeinică la exigențele câmpului de luptă modern, aflat într-o evoluție continuă, dar și în contextul învățării pe tot parcursul vieții, considerăm că sistemul de învățământ militar, în general, și cel de formare profesională inițială, în particular, trebuie să fie capabile de transformări care să asigure formarea unei resurse umane cu adevărat profesioniste. Cum a gândi strategic este una dintre caracteristicile mediului militar, suntem de părere că propunerile enumerate pot fi integrate, punctual, dacă nu în integralitate, într-o viitoare strategie de transformare a învățământului militar. Rezultatul anticipat este creșterea nivelului de performanță a absolvenților învățământului militar, pe toate dimensiunile rolurilor profesionale de luptător, specialist și lider.

Bibliografie selectivă

1. ***, *Carta albă a apărării*, Ministerul Apărării Naționale, București, 2016.
2. ***, *Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale („ET 2020”)*, în *Jurnalul Oficial al Consiliului Europei*, C 119 din 28.05.2009.
3. ***, *Doctrina instruirii Armatei României – S.M.G./ I.F.-7*, București, 2006.
4. ***, *Hotărârea de Guvern nr. 1352 din 2010, privind aprobarea structurii Clasificării ocupațiilor din România – nivel grupă de bază*, în *Monitorul oficial*, nr. 894, 30.12.2010.
5. ***, *Hotărârea de Guvern nr. 556 din 2011, privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Calificări, cu modificările și completările ulterioare*, în *Monitorul oficial*, nr. 435, 2011.
6. ***, *Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare*, în *Monitorul oficial*, nr. 18, 10 ianuarie 2011.
7. ***, *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 23. 04 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul întregii vieți*, în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* C111 din 06.05 2008 (2008/C 111/01).

Resurse web

- <http://www.anc.edu.ro/index.php?page=metodologie-so>, *Ghid de elaborare a standardului ocupațional pentru educație și formare profesională*.
- http://www.mapn.ro/programe_strategii/strategie_transformare_2007_.doc.

REGIMENTUL DE GARDĂ „MIHAI VITEAZUL” ÎN CAMPANIA DE ELIBERARE A BASARABIEI ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Locotenent Daniel PÎSLARIU

The author presents the actions of the Guard Regiment “Mihai Viteazul” during the Second World War, in the military campaign for the liberation of Bessarabia. The entry into the war along with the Axis represented a necessity for Romania, considering the Soviet ultimatum on the evening of 26 June 1940, by which Romania was obliged to cede the territory between the Prut and the Dniester, known as Bessarabia and Northern Bukovina. Thus, shortly after those military actions, General Ion Antonescu notified, on 22 June 1941, the famous attack order as follows: “Soldiers, to you I order: Cross the Prut!”. During the military campaign for the liberation of Bessarabia the soldiers and officers from the Guard Regiment “Mihai Viteazul” had a clear and crucial mission: to recover the territories unjustly taken away even at the cost of their lives.

Keywords: *Guard Regiment “Mihai Viteazul”; Second World War; Bessarabia; military campaign for liberation*

1860 – Certificatul de naștere al Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul”

Înainte de a începe să evidențiem și să descriem principalele acțiuni militare întreprinse de militarii Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” în cadrul campaniei de eliberare a Basarabiei în cel de-al Doilea Război Mondial, considerăm a fi necesară trecerea în revistă, succint, a principalelor momente semnificative din istoria unităților de gardă, în general, și din istoria Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul”, în special.

Astfel, vom începe, nu întâmplător, cu anul 1860, an care a marcat momentul înființării primei unități care, pe lângă îndeplinirea misiunilor de bază în plan operativ ce vizau apărarea, în orice moment, a țării, i-au fost atribuite misiuni de pază și gardă la nivelul șefului statului¹.

Înființarea Batalionului 1 Tiraliori a avut loc la data de 1 iulie 1860, la Iași, prin Ordonanța nr. 63 dată de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

Locotenent Daniel Pîslariu – Brigada 30 Gardă „Mihai Viteazul”, Ministerul Apărării Naționale.

¹ General-maior Gheorghe Cernat, colonel (r.) Stelian Dragnea, *De la Tiraliorii lui Cuza la Brigada 30 Gardă 1860-1995, istorie, fapte de arme, imagine prezentă*, Editura TEMPUS, București, 1995, p. 30.

Datorită statutului special pe care nou înființata unitate îl avea, aceasta a fost subordonată direct Ministerului de Război. Statutul special era evidențiat prin misiunea unității de „a apăra curtea princiară și pe Înălțimea Sa, Domnitorul Țării, de a servi la onorurile ce se dau la palatul domnesc”².

În momentul înființării sale, Batalionul 1 Tiriori avea în componența statului său 32 de ofițeri și subofițeri și 886 de soldați, efective ce urmau a fi completate în mai puțin de un an³.

După doar un an de la momentul înființării sale, Batalionul este adus din garnizoana Iași în garnizoana București. Cu acest prilej, în anul 1861, denumirea unității de „Batalionul 1 Tiriori” este modificată în cea de „Batalionul 1 Vânători”. Acest moment important este consemnat în Registrul istoric al unității, menționându-se faptul că unitatea devenea, astfel, „primul corp de trupă de gardă al armatei române”⁴.

La data de 1 martie 1866, prin Înaltul Decret nr. 384 al locotenentei domnești, instaurată după abdicarea lui Cuza, au fost înființate alte două unități cu misiuni speciale de gardă și pază. Aveau să se alăture Batalionului 1 Vânători Batalioanele 2 și 3 Vânători. Acest Decret prevedea următoarele: „Art. 1. Se înființează încă două batalioane de vânători. Art. 2. Batalioanele vor lua numerele 2 și 3 și organizarea lor va fi ca a celui întâi ...”⁵. Înființarea celor două unități de gardă nu avea să aducă modificări misiunilor Batalionului 1 Vânători, care a continuat să aibă același dublu rol, atât de unitate operativă pregătită pentru apărarea țării, cât și pe cea de corp de trupă de gardă, asigurând paza și garda la Palatul domnesc.

Pe parcurs însă, unele aspecte referitoare la misiunile de pază și gardă aveau să se schimbe. Prin înființarea celor 2 batalioane de vânători, în special cea a Batalionului 2 Vânători, Batalionul 1 Vânători avea să treacă pe plan secund. Astfel, Batalionul 2 Vânători urma să primească misiunile primului batalion de vânători, în special pe cele legate de gărzi și pază.

Trebuie să evidențiem data de 1 iulie 1873. În acest moment a fost înființat Regimentul de Infanterie nr. 6 „Mihai Viteazul”, în urma Legii de organizare a armatei din 1872⁶. Încă de la înființarea sa, Regimentul „Mihai Viteazul” s-a afirmat pozitiv și s-a distins față de celelalte unități. Diferența majoră a fost făcută în acțiunile purtate la Rahova în Războiul pentru Independență și în Primul Război Mondial, unde Regimentul „Mihai Viteazul” a dus lupte grele, în special la Vlădeni, Perșani, Porumbacu și Pinca Veche, în perioada 1916-1918⁷.

² *Ibidem*, p. 30.

³ *Ibidem*, p. 32.

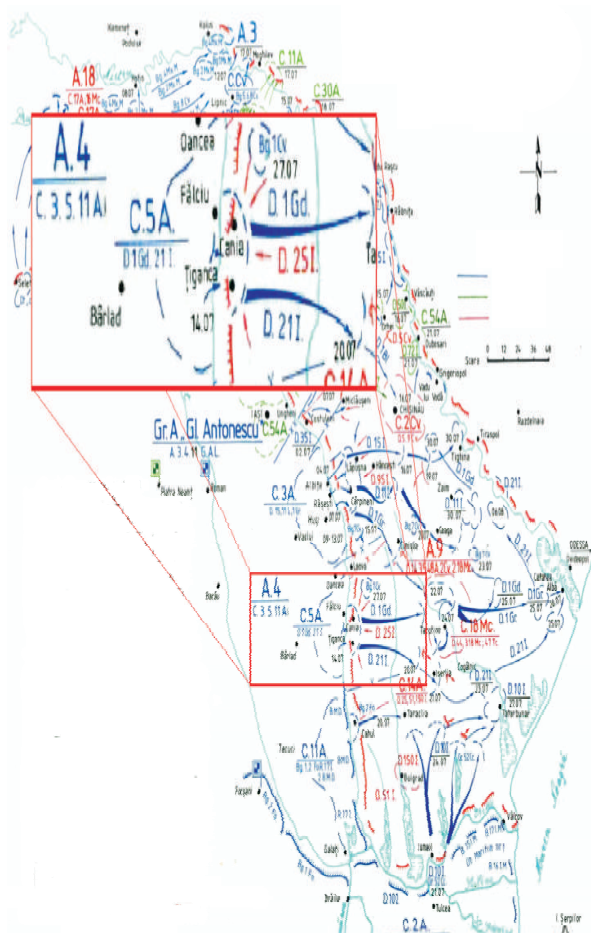
⁴ *Ibidem*, p. 33.

⁵ *Ibidem*, p. 45.

⁶ *Ibidem*, p. 134.

⁷ *Ibidem*, pp. 134-136.

După încheierea Primului Război Mondial, în curtea Regimentului „*Mihai Viteazul*” a fost ridicat un monument în cinstea eroilor căzuți pe câmpurile de luptă⁸. Totodată, drapelul de luptă al unității a fost decorat pentru prima dată cu Ordinul „*Mihai Viteazul*”⁹.

Anul 1930 a marcat o nouă etapă în istoria unităților ce aveau de îndeplinit misiuni de pază și ceremonial militar. Începând din acest an, s-a instituit o nouă denumire, și anume cea de „*Unități de gardă*”, denumire acordată prin Decret Regal unor regimente, în urma unei selecții riguroase a personalului și a nivelului de instrucție al acestuia¹⁰.

⁸ Monumentul se regăsește și în prezent în cazarma Brigăzii 30 Gardă „*Mihai Viteazul*”.

⁹ General-maior Gheorghe Cernat, *op. cit.*, pp. 137-138.

¹⁰ *Ibidem*, p. 66.

Această nouă etapă în istoria unităților de gardă a venit în contextul reorganizării armatei române, ce a avut loc în anul 1930, în urma raportului nr. 1951 din 18 iulie 1930 al Marelui Stat Major și al Înaltului Decret Regal nr. 2192 din 19 iunie 1930¹¹.

În decursul aceluși an, Regimentul de Infanterie nr. 6 „*Mihai Viteazul*” a primit o nouă denumire: Regimentul de Gardă „*Mihai Viteazul*”. Această unitate se poziționa printre primele unități care au primit denumirea de unitate de gardă. Acordarea acestei denumiri era în concordanță cu oglinda unității. Cu deplin teamei, o unitate care se ridica la cinstea de a primi acest simbol trebuia să se plaseze în elita armatei. Astfel, unitățile care primeau această denumire se evidențiau printr-o exemplară organizare și desfășurare a procesului de instrucție, dar și printr-o calitate deosebită a acestuia și prin valoarea ofițerilor din cadrul unității.

Această nouă denumire va fi păstrată până în anul 1949, când, la 1 februarie, această unitate a încetat să mai îndeplinească misiuni de pază și gardă, ea reprimind denumirea de Regimentul de Infanterie nr. 6 „*Mihai Viteazul*”, iar începând cu data de 1 decembrie 1950, de Regimentul 148 Infanterie¹².

Cadrul general

Data de 1 septembrie 1939 a reprezentat începutul celui de-al Doilea Război Mondial prin ofensiva demarată de trupele germane asupra Poloniei. Potrivit tratatelor de asistență mutuală, Franța și Marea Britanie au declarat război Germaniei pe data de 3 septembrie 1939. În același an, statul polonez a fost victima unei agresiuni venite și din partea armatei URSS.

Prăbușirea Poloniei, în urma atacurilor germano-sovietice, a ridicat probleme îngrijorătoare României, eforturile sale diplomatice fiind îndreptate exclusiv spre direcția apărării integrității teritoriale. De reliefat este poziția pe care România a adoptat-o în contextul evenimentelor înregistrate. Declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial a surprins România într-o stare de neutralitate, declarată oficial. Această decizie s-a dovedit ca fiind o apreciere justă față de situația evoluției liniilor internaționale, fiind cea mai responsabilă poziție pe care statul nostru putea să o adopte potrivit intereselor țării. Hotărârea privind neutralitatea României a fost adoptată de guvernul român la data de 4 septembrie și aprobată în Consiliul de Coroană ținut în data 6 septembrie 1939¹³.

---

¹¹ *Ibidem*, p. 133.

¹² *Ibidem*, p. 153.

¹³ General-maior Ion Safta, colonel dr. Nicolae Ciobanu, *Istoria militară a românilor – Culegere de lecții*, Editura Militară, București, 1992, p. 185.

Evenimentele ce au avut loc în perioada 1939-vara anului 1940 au condus către o șubrezire continuă a situației externe a României. Odată cu dispariția Poloniei, țară cu care România avea vechi relații de bună colaborare și vecinătate, și ocupările succesive, de către Wehrmacht, a Norvegiei, Luxemburgului, Olandei, Belgiei, Danemarcei, precum și capitularea Franței, în iunie 1940, au lipsit tot mai mult țara noastră de sprijinul extern așteptat.

Pentru România, veștile neplăcute aveau să apară în curând. Prin urmare, pe data de 26 iunie 1940, la orele serii, V.M. Molotov, comisar al poporului pentru afacerile externe ale URSS¹⁴, a emis ministrului României de la Moscova o *Notă ultimativă*, prin intermediul căreia țara noastră era somată să cedeze teritoriul aflat între Prut și Nistru – Basarabia – și nordul Bucovinei „cu orice preț”¹⁵ sub falsul pretext că Basarabia ar fi populată de ucraineni, dar și de faptul că cedarea Bucovinei de Nord ar reprezenta un mijloc de despăgubire pentru dominația de 22 de ani a țării noastre în Basarabia¹⁶. Astfel, avea să se producă prima lovitură tragică de dezmembrare a României¹⁷.

Retragerea autorităților civile, dar și a armatei române la vest de Prut s-au derulat cu o foarte mare dificultate din cauza forțelor sovietice de ocupație care, deși impuseseră un anumit termen clar referitor la cedarea teritoriilor de la est de Prut, nu au respectat totuși calendarul pe care chiar ele îl impuseseră. Majoritatea unităților militare române au avut interzis să evacueze depozitele sau să transporte în țară armamentul individual din dotare, iar echipamentul industrial achiziționat de statul român a fost capturat¹⁸. Această exemplară desconsiderare a mândriei poporului român era imposibilă de tolerat¹⁹.

Pierderea Basarabiei a fost „*consemnată*” prin semnarea pactului Ribbentop-Molotov, la 23 august 1939, pact ce a reprezentat o înțelegere între Germania și URSS vizavi de modalitatea de împărțire a Europei²⁰. În ceea ce privea România, această înțelegere germano-rusă avea în vedere, printre altele, „*chestiunea înapoierii Basarabiei, Uniunii Sovietice*”²¹.

¹⁴ Alexandru V. Boldur, *Istoria Basarabiei*, Editura Victor Frunză, București, 1992, p. 522.

¹⁵ *Ibidem*, p. 523.

¹⁶ Dr. Mircea Mușat, *1940. Drama României Mari*, Editura Fundației ROMÂNIA MARE, București, 1992, p. 64.

¹⁷ General de brigadă (r.) Constantin Ispas, *Nemuritorii, Generali Gorjeni – Bărbați ai datoriei*, vol. 4, Editura Centrului județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Gorj, Târgu-Jiu, 2007, p. 316.

¹⁸ General-maior Ion Safta, *op. cit.*, p. 191.

¹⁹ Alexandru V. Boldur, *op. cit.*, p. 523.

²⁰ Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Patroiu, *Anglia și România între anii 1939-1944*, București, 1992, p. 7.

²¹ Ion Gherman, *Istoria tragică a Bucovinei, Basarabiei și ținutului Herța*, Editura ALL, București, 1993, p. 65.

Acțiunile Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” pentru eliberarea Basarabiei

Având în vedere evenimentele tragice și nefericite care au cuprins România în luna iunie a anului 1941, dorobanții Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” se aflau în zona Moldovei, dispuși pe malul stâng al Prutului, în sectorul Antonești-Lătești (zona Fălciu). Efectivele unității omogenizate și instruite aveau o dotare în general bună și un moral de nezdruccinat. Având în vedere aceste aspecte, trebuie aduse în atenție și expuse consemnările din Jurnalul de operații al regimentului la începutul campaniei din Est: „*Abordăm Prutul pe Fălciu și Bogdănești la ora 03:15, fără nicio pregătire de artilerie, cu scopul de a cuceri și menține cele două poduri...*”²².

Campania de eliberare a Basarabiei de sub controlul sovietic, în care Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” a fost angrenat, începea în data de 22 iunie 1941, la ora 03:00-03:30. La această oră, au intrat în vigoare prevederile decretului nr. 1798, care a fost semnat de generalul Ion Antonescu, conducătorul statului român, după cum urmează: „*Art. I. Întreaga armată de uscat, aer și marină se mobilizează. Art. II. Prima zi de mobilizare începe în noaptea de 21/22 iunie 1941, la orele 24. Art. III. Nu se vor prezenta la unități decât oamenii care sunt chemați individual. Art. IV. Domnul ministru al Apărării Naționale este însărcinat cu executarea prezentului decret*”²³.

În cadrul campaniei de eliberare a Basarabiei, Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” avea să își desfășoare acțiunile militare sub comanda Diviziei 1 Gardă, unitate care a fost înființată prin Înaltul Decret Regal nr. 627 din 1 aprilie 1933. La rândul ei, Divizia 1 Gardă avea să fie subordonată Corpului 5 Armată²⁴. În *figura 1* este reprezentată disponerea Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul”²⁵.

Ziua de 23 iunie 1941 avea să-i găsească pe militarii Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” sub un puternic bombardament de artilerie. Bombardamentul a avut loc „*pe la orele 01:30-02:00*” în sectorul Bogdănești, sector în care se afla dislocat regimentul²⁶.

²² Fond 1027, Arhiva Regimentului, anul 1941, Dosar 2, fila 19.

²³ Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, Mihai Retegan, *Ostași, Vă ordon: Treceți Prutul!*, Editura Globus, p. 27.

²⁴ General-maior Ion Safta, *op. cit.*, p. 203.

²⁵ General de corp de armată (r.) Vasile Bărboi, general de brigadă Gheorghe Ioniță, colonel dr. Alexandru Duțu, *Veteranii pe drumul onoarei și jertfei (1941-1945) – Spre cetățile de pe Nistru*, Editura Vasile Cârlova, București, 1996, anexe.

²⁶ Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, *op. cit.*, p. 43.

Pe 25 iunie, în jurnalul de război al unității de gardă aveau să fie consemnate loviturile pe care trupele inamice le-au dat militarilor regimentului. Începând cu ora 01:30, artileria inamică a început să bombardeze trupele unității poziționate în zona Fălciu. Bombardamentele aveau să se îndrepte mai târziu spre Bogdănești. După acest bombardament de artilerie, trupele sovietice au atacat Batalionul III din cadrul Regimentului de Gardă „*Mihai Viteazul*”, ofensivă care a durat până la orele 05:00-06:00. În după amiaza zilei, urmau să aibă loc schimburi de foc între artileria și infanteria regimentului și cea inamică. De asemenea, de-a lungul ofensivei inamice, trupele sovietice au primit sprijinul aviației. Artileria inamică a continuat pe parcursul zilei să bombardeze zona de responsabilitate a Regimentului de Gardă „*Mihai Viteazul*”, în special podul de la Bogdănești. În jurnalul de război al unității erau consemnate următoarele: „...*Este o zi grea. Suntem supuși încontinuu unui teribil bombardament de artilerie și atacați continuu de inamic...*”.

Spre sfârșitul zilei de 25 iunie, Divizia de Gardă a ordonat Regimentului de Gardă „*Mihai Viteazul*” să pornească la ofensivă și să pună stăpânire pe podul de cale ferată de la Bogdănești chiar în cursul nopții de 25/26 iunie. Comandantul regimentului, colonelul Ioan Stratulat, sosit curând din inspecția de la Fălciu, a solicitat comenzii Diviziei amânarea operației din cauza faptului că podul de la Bogdănești prezenta pagube semnificative provocate de explozibilii amplasați de către o patrulă inamică, dar și pentru că bărcile necesare pentru traversarea Prutului sunt insuficiente. Solicitarea colonelului Stratulat a fost respinsă, iar acesta a fost înlocuit de la comanda regimentului de către locotenent-colonelul Iliescu. Cu toate acestea, Divizia de Gardă a ordonat amânarea operațiunii de traversare a Prutului și de începere a ofensivei pentru o dată ulterioară²⁸.

În data de 30 iunie, în zonele Fălciu și Bogdănești, dar și în alte sectoare, cum ar fi Huși sau Foltești, au fost executate trageri ale artileriei grele inamice. Datorită colaborării foarte bune între forțele germane și cele române, au fost realizate capete de pod la Stanca și Lingurari, astfel, inamicul s-a retras în această zonă, însă a contraatacat în zona de acțiune a Regimentului de Gardă „*Mihai Viteazul*”, la Bogdănești, fără succes²⁹.

La data de 2 iulie 1941, Biroul de operații al Diviziei de Gardă definitivase planul privind forțarea Prutului. Printre obiectivele principale ale acestui plan se enumera „*pregătirea de artilerie*”. Scopul acesteia consta în „*neutralizarea bateriilor inamice (artilerie grea), distrugerea cazematelor și neutralizarea*

---

²⁸ *Ibidem*, p. 57.

²⁹ *Ibidem*, p. 83.

organizațiunilor (defensive) inamice. Durata: 60 minute, din care 30 minute ajustări și 30 minute pregătirea propriu-zisă”. Finalitatea acestui plan avea să fie una rezervată, din cauza muniției alocate: „*maximum 1/2 unitate foc*”. Acest aspect avea să influențeze negativ și să producă consecințe tragice în unele sectoare ale frontului trupelor de infanterie, pentru că acestea aveau de înfruntat un inamic protejat de fortificații puternice și care prezenta o capacitate operativă foarte puțin diminuată. În vederea ușurării ofensivei generale, o companie din cadrul Regimentului de Gardă „*Mihai Viteazul*” a primit misiunea de a trece Prutul pe la Bogdănești, cu scopul de a menține capul de pod³⁰.

Deși marile unități și unități amplasate pe malul vestic al Prutului aveau în vedere forțarea acestui râu, data de 5 iulie avea să aducă noi provocări și dificultăți trupelor noastre în această privință. Acest lucru se datora faptului că apele Prutului s-au umflat în urma ploilor torențiale din acea perioadă, a terenului greu accesibil, dar și ca urmare a vegetației abundente (stuf), care reducea considerabil câmpul vizual al militarilor români³¹. Chiar dacă existau probleme substanțiale privind traversarea Prutului, trupele române nu au fost oprite, ci doar încetinite din a continua ofensiva contra sovieticilor. În vederea traversării Prutului au fost folosite mijloace improvizate³².

Astfel, datorită acțiunilor militare impresionante și a eforturilor deosebite, Regimentul de Gardă „*Mihai Viteazul*” a reușit să formeze și să deschidă o zonă de trecere pentru a permite înaintarea trupelor Diviziei de Gardă care, în cursul acestei zile, au reușit să traverseze Prutul cu majoritatea efectivelor³³. Singura chestiune care rămăsese neîndeplinită consta în realizarea capului de pod cu adâncimea ordonată de către Corpul 5 Armată.

Forțele Diviziei de Gardă au fost oprite din înaintare de focuri puternice, executate de către unitățile de artilerie ale sovieticilor care erau instalate în poziții bine mascate pe versantul vestic al Dealului Epurenii, pe lizierele satelor Țiganca și Stoienești. Pe lângă greutățile provocate de inamic, unitățile din componența Diviziei de Gardă, printre care Regimentul de Gardă „*Mihai Viteazul*”, aveau să se confrunte cu o altă serie de probleme de ordin geo-climatic. Aici putem aminti terenul greu accesibil din cauza mlaștinilor și a stufărișului: „*vremea – arată sinteza meteo a zilei – e încă ploioasă și răcoroasă*”³⁴.

³⁰ Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, *op. cit.*, p. 105.

³¹ Interviu acordat de către generalul-maior (r.) prof. univ. Constantin Ispas, 13.04.2016, în presa locală, Turcinești, județul Gorj.

³² Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, *op. cit.*, p. 116.

³³ Revista *Onoare și jertfă*, nr. 33, octombrie 2015, Târgu-Jiu, p. 29.

³⁴ Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, *op. cit.*, p. 119.

În urma ordinului venit din partea Comandamentului Corpului 5 Armată, acela de a mări fâșia de ofensivă, Divizia de Gardă a dispus ca, la ora 05:30, pe data de 6 iulie, Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” să declanșeze ofensiva în sectorul său de acțiune. Atacul a fost organizat pe două eșaloane, astfel: două batalioane în primul eșalon și un batalion în eșalonul doi. Ofensiva regimentului a fost precedată de un bombardament puternic, executat de către artileria grea din dotarea Diviziei de Gardă. Sfârșitul zilei avea să le aducă militarilor regimentului cucerirea Dealului Cania, o poziție dominantă în sectorul de atac al dorobanților³⁵.

Data de 8 iulie marchează o etapă decisivă în ceea ce privește luptele care se dădeau pentru eliberarea centrului Basarabiei. În cadrul acestei ofensive de amploare, cucerirea masivului Cornești, precum și depășirea aliniamentului Cania – Epureni – Stoenști – Țiganca erau esențiale³⁶.

Astfel, pe 8 iulie, Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” se afla în dispozitiv pe malul de est al Prutului, pe Dealul Cania³⁷ (figura 2). La primele ore ale dimineții, militarii regimentului au fost atacați de către trupe sovietice.

Aflăm din jurnalul de război al unității că, la ora 05:30, trupele sovietice din aria de responsabilitate a Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” au trecut la contraatac, vizând postul de comandă al regimentului. În cadrul acestei acțiuni, trupele inamice s-au infiltrat în sectorul regimentului prin intervalul existent între Batalioanele I și III ale unității de gardă. Primii militari care au constatat acțiunile întreprinse de inamic au fost cei din cadrul Companiei de Comandă și cei din cadrul Batalionului III, care, abia treziți din somn, sub comanda ofițerilor, au pornit la atac pentru a respinge contraatacul inamic³⁸.

Nu se poate preciza cu exactitate intensitatea luptei în acel moment, însă, după cele consemnate în jurnalul de război al unității, „...după câteva focuri, speriați (militarii sovietici, n.a.), au început să se retragă...”, pierderile, deși puține, ele sunt dramatice. În acele focuri scurte, a fost rănit un ofițer din cadrul comenzii unității și, din nefericire, rănit mortal comandantul regimentului, locotenent-colonelul Gheorghe Iliescu³⁹.

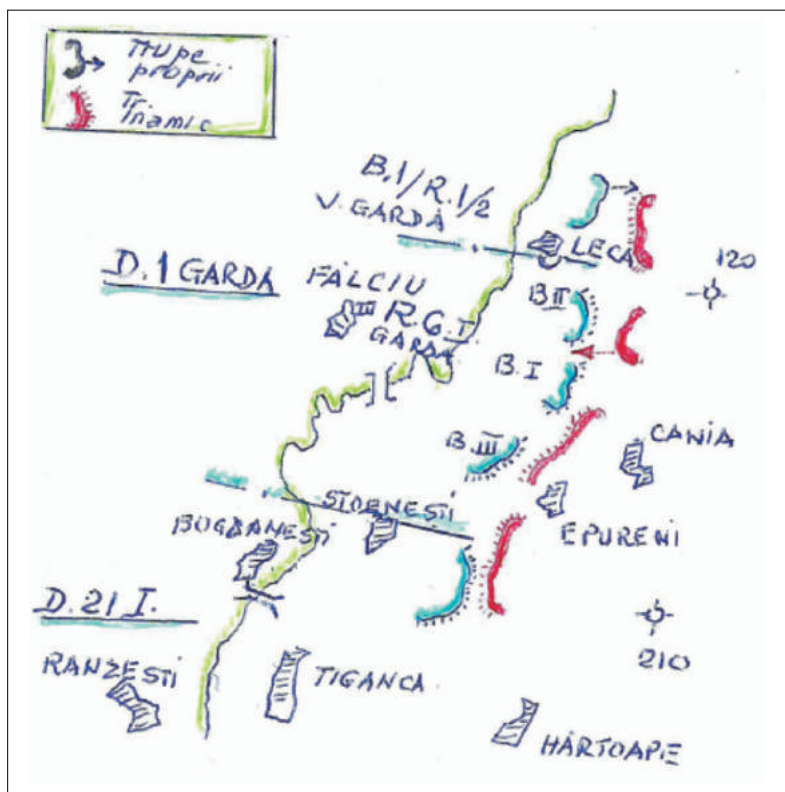
³⁵ *Ibidem*, p. 123.

³⁶ *Ibidem*, p. 137.

³⁷ Poziționarea trupelor Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” se poate observa în harta inserată. Aceasta a fost concepută de către generalul-maior (r.) prof. univ. Constantin Ispas, unul dintre puținii militari rămași în viață care au luptat în cel de-al Doilea Război Mondial. Harta a fost cuprinsă într-un material inedit, ce a fost predat Brigăzii 30 Gardă „Mihai Viteazul” la împlinirea celor 155 ani de la înființarea primei unități de gardă din istoria Armatei Române.

³⁸ Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, *op. cit.*, p. 147.

³⁹ *Ibidem*.

Figura 2: Situația Regimentului 6 Infanterie Gardă „Mihai Viteazul”, la data de 8 iulie 1941

În următoarele ore ale dimineții, aproximativ ora 06:30, în urma ofensivei reluate de ostașii români, Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” a capturat aproximativ 100 de prizonieri și a forțat armata sovietică să înregistreze pe câmpul de luptă multiple pierderi. Începând cu această dată, Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” avea un nou comandant, pe colonelul Alexandru Idieru. Pe parcursul acestei zile, efectivele Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” au înregistrat 20 de morți, 5 dispăruți și 156 de răniți⁴⁰.

Seara zilei de 9 iulie avea să surprindă Divizia de Gardă în apărare pe aliniamentul cota 120 – Dealul Tocenilor – vest Cania, apărare menită regrupării forțelor diviziei spre flancuri pe direcțiile Antonești și Cania, menținând, astfel, terenul cucerit.

Începând cu această dată, Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul” avea să cedeze un batalion, Batalionul I, rezervei Corpului de Armată pentru a interveni în fâșia de acțiune a Diviziei 21 Infanterie în vederea restabilirii dispozitivului acesteia.

⁴⁰ *Ibidem.*

Acest aspect este prins în jurnalul de război al unității, care consemnează: „Către orele 11:30 ..., se primește ordin de la colonelul Romulus Dimitriu, comandantul rezervei corpului de armată, ca regimentul să intervină cu un batalion (Batalionul I, căpitan Cazacu, în direcția punctului de comandă al Diviziei 21) pentru a restabili o situație critică, deoarece Regimentul 11 Siret a atacat spre Țiganca și a fost respins. Batalionul I intră imediat pe poziție gata de atac la ordin...”⁴¹.

Pe data de 16 iulie 1941, România avea să obțină o victorie imensă în fața Armatei Roșii: capitala Basarabiei, Chișinăul a fost eliberat, în timp ce ultimele unități ale sovieticilor din zonă s-au retras peste Nistru pentru a nu fi încercuite⁴².

Pentru ca sud-estul Basarabiei să fie eliberat, pe data de 23 iulie, generalul Ion Antonescu a ordonat continuarea ofensivei. La rândul său, generalul Nicolae Șova, comandantul Diviziei de Gardă, unitate din care făcea parte Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul”, a emis Ordinul de Zi nr. 261, în care a fost consemnat un scurt bilanț al acțiunilor militare desfășurate: „După lupte grele, care au durat timp de 27 de zile neîntrerupt (22 iunie-19 iulie), Divizia de gardă a reușit: să rupă frontul inamic în ziua de 6 iulie, dând posibilitatea ca Divizia 21 infanterie să intre în front fără sacrificii sângeroase, să lărgească și să consolideze capul de pod în zilele 7-11 iulie; să reziste tuturor contraatacurilor inamice în zilele de 12-14 iulie; să sfărâme întreaga apărare inamică între Leova și Dealul Vulturului în zilele de 16-19 iulie; să provoace pierderi foarte grele inamicului. Pentru eroismul și spiritul de sacrificiu de care au dat dovadă unitățile Diviziei de gardă, reușind să înscrie în istoria neamului o pagină de glorie nepieritoare, aduc ofițerilor, subofițerilor și trupei mulțumirile mele și îndemnul ca și în viitoarele operațiuni să își îndeplinească la fel îndatoririle pentru națiune, patrie, rege și conducător și pentru memoria celor căzuți”⁴³.

La data de 25 iulie 1941, Comandamentul frontului româno-german a comunicat: „Lupta pentru dezrobirea brazdei românești de la răsărit s-a terminat. Din Carpați până la Mare suntem, din nou, stăpâni pe hotarele străbune. Lupta pentru asigurarea dezvoltării noastre, pentru salvarea credinței, pentru ordine și pentru civilizație continuă. Trupele germano-române au înaintat adânc dincolo de Nistru”. Spre seara zilei de 25 iulie, generalul Ion Antonescu avea să ordone trecerea Nistrului de către Armata 4 prin constituirea unui dispozitiv care includea și Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul”, fiind subordonat Diviziei de gardă, care acum trecea

⁴¹ *Ibidem*, p. 155.

⁴² Călin Hentea, *Armata și luptele românilor – Breviar de istorie militară*, Editura Nemira Media, București, 2002, pp. 190-191.

⁴³ Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, *op. cit.*, p. 229.

în subordinea Corpului 3 Armată și care avea să acționeze în zona Ciuborici, Slobozia⁴⁴.

În urma luptelor crâncene în care au fost angrenați ostașii români și datorită curajului și patriotismului lor, pe data de 26 iulie 1941, Basarabia era din nou complet eliberată⁴⁵. Tot în această zi, în urma ordinului dat de generalul Antonescu, Comandantul Armatei 4 a emis ordinul de operații nr. 27 pentru a pregăti trecerea Nistrului. Acest ordin prevedea ca trecerea să se execute „*prin surprindere, în ziua de 29 sau 30 iulie; eventual, chiar înainte de aceste date dacă inamicul se retrage de pe Nistru*”⁴⁶. În aceste momente, trupele sovietice, împinse spre est de ofensiva forțelor române și germane, aveau de acceptat situația și băteau în retragere, la est de Nistru.

În urma participării la campania de eliberare a Basarabiei, Regimentul de Gardă „*Mihai Viteazul*” a înregistrat pierderi multiple. Multe dintre acestea sunt de ordin material, însă pierderile pe care trebuie să le menționăm sunt cele care fac referire la bravii ostași care au luptat pentru eliberarea pământului românesc. Acestea se ridică la 33 de ofițeri, 11 subofițeri, 620 de soldați morți și 118 militari dispăruți. Pe lângă aceștia se alătură și cei 350 de invalizi și mutilați în urma războiului⁴⁷.

*

Regimentul de Gardă „*Mihai Viteazul*” a participat în campania de eliberare a Basarabiei cu un număr de 35 de zile, din 22 iunie până în 26 iulie 1941. După aproximativ 5 săptămâni de lupte grele, trupele româno-germane au reușit să ajungă la Nistru, forțând Armata Roșie să bată în retragere. Succesul acestei campanii de eliberare a Basarabiei s-a datorat, în mare măsură, priceperii, eroismului și vitejiei de care militarii români de toate gradele au dat dovadă⁴⁸.

În această perioadă, militarii acestei unități de gardă s-au jertfit, deschizând drumul camarazilor lor și alăturându-se acestora pentru a reîntregi teritoriul României. De-a lungul campaniei de eliberare a Basarabiei, Regimentul de Gardă „*Mihai Viteazul*” s-a evidențiat de fiecare dată și în orice situație, indiferent de gravitatea acesteia. Chiar dacă această unitate emblematică a Armatei Române

⁴⁴ *Ibidem*, p. 234.

⁴⁵ General-maior Ion Safta, *op. cit.*, p. 206.

⁴⁶ Locotenent-colonel Alesandru D. Duțu, *op. cit.*, p. 241.

⁴⁷ General-maior Gheorghe Cernat, *op. cit.*, p. 150.

⁴⁸ General de brigadă (r.) Constantin Ispas, *Nemuritorii, Vitejii Gorjului – Cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul”*, vol. 3, Editura Centrului județean al creației Gorj, Târgu-Jiu, 2004, p. 87.

a suferit pierderi multiple, a rezistat cu eroism presiunilor venite din partea inamicului, ca, mai apoi, să asigure reluarea ofensivei⁴⁹.

Nu de puține ori în această campanie de eliberare a unui teritoriu național, militarii unității de gardă au fost solicitați ca forță de sprijin principală. Nu de puține ori au fost momentele în care în ordine de zi pe unitate sau în decretele regale a fost așezat numele unității de gardă, încununat de cuvinte de laudă. Toate aceste aspecte reprezintă dovezi solide și clare, care descriu, dar, mai ales, certifică faptele de vitejie și eroism pe care bravii ostașii ai unității le-au înlăptuit de-a lungul acestei campanii de eliberare a Basarabiei.

Aceste fapte mărețe ale ostașilor Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” au fost recunoscute oficial la data de 7 noiembrie 1941, când Drapelul de luptă al Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” avea să fie decorat, pentru a doua oară în existența sa, cu Ordinul „Mihai Viteazul”. Astfel, la data de 7 noiembrie 1941, în Decretul Regal nr. 3091/1941 se comunicau următoarele: *„Conferim Ordinul Militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a drapelului Regimentului de Gardă „Mihai Viteazul” pentru eroismul și sprijinul de jertfă de care au dat dovadă ofițerii, subofițerii și trupa acestui regiment în luptele din 6 iulie 1941, date în Lunca Prutului, unde reușește să zdrobească rezistențele cazematelor inamice și să pună stăpânire pe înălțimile din Vest-Cania, formând primul cap de pod de la Fălciu, pe care-l menține, servind ca bază de plecare a atacurilor pentru respingerea inamicului din Basarabia”*⁵⁰.

---

⁴⁹ Interviu acordat de către generalul-maior (r.) prof. univ. Constantin Ispas, *loc. cit.*

⁵⁰ General-maior Gheorghe Cernat, *op. cit.*, p. 150.

1916 100 de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial 2016

ARTILERIA ANTIAERIANĂ ROMÂNĂ ÎN CAMPANIILE DIN 1916-1919 (I)

Sorin TURTURICĂ

The author presents the activity of the Romanian anti-aircraft artillery in the 1916-1919 campaigns. Thus, the spring and summer of 1918 were not favourable for the Central Powers. The German Armed Forces launched several offensives on the Western Front, but all of them failed. The fate of the First World War was to be decided in the autumn. On 16/29 September, Bulgaria signed the armistice in Thessalonica, following a large-scale action conducted by the Entente. On 17/30 October, Turkey exited from war (the Armistice of Mudros), forced by the English from Palestine and Syria. Austria-Hungary was defeated by Italy and signed the Armistice of Villa Giusti, on 21 October/3 November. Finally, on 29 October/11 November 1918, following the Armistice of Compiègne, the German Armed Forces capitulated and the First World War ended.

Keywords: *counterattack; artillery; political factors; Mărășești; French Military Mission*

La 14 august 1916, ora 20.45, Edgar Mavrocordat, reprezentantul diplomatic al României la Viena, i-a transmis ministrului de externe al Austro-Ungariei, contele Istvan Burian, declarația de război a guvernului român. Un sfert de oră mai târziu, trupele române au trecut frontiera Carpaților și s-au îndreptat către Transilvania. Peste alte trei ore, începând cu primul minut al zilei de 15 august, s-a decretat mobilizarea generală.

Odată cu mobilizarea armatei s-a înființat și artileria antiaeriană română. Astfel, în conformitate cu Ordinul nr. 2615 din 9 august 1916 al Marelui Stat Major, la 15 august 1916 s-a constituit, în subordinea Comandamentului Cetății București, *Corpul de Artilerie Antiaeriană*. Primul comandant al acestei noi structuri a fost căpitanul Gheorghe Ciurea, care, până la acea dată, făcuse parte din Regimentul 1 Artilerie Cetate¹.

Începuturile artileriei antiaeriene au stat sub semnul improvizației. Majoritatea ofițerilor proveneau din rândul inginerilor rezerviști, ofițerii de carieră evitând structura condusă de căpitanul Ciurea, dată fiind noutatea acesteia, precaritatea

---

Sorin Turturică – Muzeul Național al Aviației Române.

¹ Arhivele Militare Române (în continuare, AMR), Fond *Jurnalul de operații al Divizionului de Artilerie Antiaeriană*, f. 1.

mijloacelor de luptă și lipsa informațiilor privind folosirea acestora. Tunurile proveneau din cele de câmp (calibru 75 mm) sau dintre cele care făcuseră parte din bateriile de fortificații (calibru 57 mm); acestea au fost adaptate, începând cu anul 1915, pentru trageri antiaeriene la Arsenalul Armatei din București, de către maiorii ingineri Gabriel Negrei și Ștefan Burileanu.

La 25 august 1916, în a zecea zi de la declanșarea mobilizării, Corpul de Artilerie Antiaeriană avea următoarea organizare:

- cinci baterii de calibru 75 mm, model (Md.) 1880, fiecare fiind formată din două secții a câte două tunuri. Secțiile erau amplasate în următoarele puncte: Ghencea, Rahova, Șerban Vodă, Văcărești, Dudești, Obor, Floreasca, Băneasa, Atelierele Noi și Cotroceni;
- o baterie de calibru 57 mm, a două secții, amplasate la Chitila Triaj și la depozitul de muniții Văcărești;
- un pluton de infanterie cu opt secții de mitraliere antiaeriene, dispuse în apărarea unor obiective militare din București;
- 22 de posturi de observare, în punctele Comana, Titu, Țigănești, Movilița, Bilciulești, Sohat, Prundu, Greaca, Hotarele, Putineiu, Gustinari, Budești, Pârlita, Vida-Cârtoajani, Drăgănești, Toporu, Frățești, Crevedia, Clejani, Letca Nouă, Bila, Călugăreni;
- douăsprezece secții de proiectoare în punctele: Ghencea, Cupole, Rahova, Șerban Vodă, Văcărești, Obor, Dudești, Floreasca, Băneasa, Chitila, Ateliere, Bd. Elisabeta nr. 15. Proiectoarele erau „*sistem Harlé*”, având diametrul oglinzii concave parabolice de 90 cm.

Separat de corpul de artilerie antiaeriană, s-au mai constituit următoarele structuri:

a) Apărarea antiaeriană a regiunii Târgoviște-Teiș și Sălcuțele, pentru a proteja depozitele de muniție și concentrările de unități militare din zonă. Era formată din cinci tunuri de calibru 75 mm Md. 1880, două tunuri de calibru 57 mm „*sistem Negrei*” și cinci mitraliere, toate aflate sub comanda locotenentului rezervist C. Viforeanu, care, la rândul-i, se subordona Părții sedentare a Diviziei 3 Infanterie;

b) Apărarea antiaeriană a regiunii Cernavodă – Borcea – Fetești, având ca obiectiv Podul „*Regele Carol I*” de peste Dunăre. Cele șapte tunuri de calibru 75 mm Md. 1880 formau trei secții, puse sub comanda sublocotenenților Sion Teodorescu, Victor Priboianu și Constantin Vlădescu, toate depinzând de comandantul Capului de Pod Cernavodă;

c) Apărarea antiaeriană a Pulberăriei Dudești care, pe lângă secția – menționată deja – repartizată de Corpul de Artilerie Antiaeriană, mai dispunea de o baterie (patru tunuri) de calibru 75 mm Md. 1880, o baterie (patru tunuri)

de calibru 57 mm „sistem Negrei”, un tun de calibru 57 mm „sistem Burileanu” și trei mitraliere, toate aflate sub comanda locotenentului rezervist A. Popp și depinzând administrativ și operativ de comandantul pulberăriei;

Foto 1: Tun antiaerian „sistem Burileanu”²

d) Bateria „sistem Deport”, mobilizată de Regimentul 2 Artilerie din Corpul 2 Armată, era amplasată la sediul regimentului, în curtea clădirii Malmaison, de pe Strada Plevnei. A fost constituită la 17 august 1916 și pusă sub comanda locotenentului Constantin Constantin. Pentru că aparținea Corpului 2 Armată din Armata 2 Română condusă de generalul Al. Averescu, această baterie poate fi considerată *prima structură de artilerie antiaeriană a trupelor de uscat din istoria noastră*³.

Foto 2: Tunuri de câmp adaptate pentru trageri antiaeriene de specialiștii români, camuflate cu vegetație (1916)

² Fotografiele sunt preluate din Arhiva Muzeului Militar Național.

³ *Ibidem*.

Chiar din prima săptămână a intrării României în război împotriva Austro-Ungariei, situația strategică s-a deteriorat serios. Statele aliate dublei monarhii, Germania, Turcia și Bulgaria, au declarat război României (la 15, 17 și, respectiv, 19 august). În schimb, obligațiile asumate de aliații țării noastre privind declanșarea unor operații ofensive în Galiția și la Salonic nu s-au materializat.

În timp ce majoritatea diviziilor române se concentrau în Carpați, trupe bulgaro-germane, aflate sub conducerea mareșalului August von Mackensen, au atacat Turtucaia, care a fost cucerită după câteva zile de luptă (20-24 august 1916). Această pierdere a avut consecințe imense pe plan psihologic. Apreciind în mod greșit că un atac inamic asupra Capitalei era iminent, Marele Cartier General a ordonat oprirea înaintării în Transilvania⁴.

Pentru câteva săptămâni, situația de pe frontul sudic a fost stabilizată prin suplimentarea apărării Dobrogei cu trei divizii române și trei ruse. În paralel, în zilele de 18-19 septembrie, sub conducerea generalului Averescu, s-a încercat o lovitură decisivă, care urma să încercuiască trupele inamice în Cadrilater. Este vorba despre *manevra de la Flămânda* (numele vine de la satul aflat la est de Giurgiu, pe unde s-a încercat trecerea Dunării în Bulgaria, cu cinci divizii, pe un pod de vase). Deși a debutat în forță, atingându-se obiectivele stabilite pentru primele două zile, acțiunea lui Averescu a fost totuși oprită, ca urmare a atacurilor declanșate de trupele germane și austro-ungare din Transilvania. Din nou, situația de pe un alt front oprea o acțiune ofensivă românească.

Foto 3: Tun de calibru 75 mm cu tragere repede, importat din Franța în toamna anului 1916

---

⁴ Pentru detalii, vezi Constantin Kirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea Națională. 1916-1919*, Ediția a II-a, vol. 1, Editura Casa Școalelor, București, f.a., pp. 348-403.

Totuși, în timpul „*episodului Flămânda*”, s-a consemnat prima victorie a artileriei antiaeriene române asupra unui avion inamic. Pentru apărarea antiaeriană a podului, era dislocată bateria *Deport*, care se afla în subordinea Corpului II Armată de la București. La 19 septembrie – a doua zi a manevrei peste Dunăre –, secția elevului-plutonier Dumitru Limburg a reușit să doboare un avion german, care a căzut la 500 de metri vest de pod, pe malul românesc. La impactul cu solul, avionul a luat foc. A fost prima victorie omologată obținută de artileria antiaeriană română. În amintirea acesteia, ziua de *19 septembrie* este sărbătorită ca *Zi a armei artilerie și rachete antiaeriene*. Pentru această izbândă, locotenentul Constantin Constantin, comandantul bateriei, a fost decorat cu Ordinul „*Coroana României*”, iar elevul-plutonier Dumitru Limburg a primit Medalia „*Bărbăție și credință*”⁵.

După suspendarea operațiunilor de trecere a Dunării, bateria *Deport* a revenit în dispozitivul de apărare a Capitalei, unde situația se agrava de la o săptămână la alta. De fapt, începând chiar cu noaptea următoare intrării României în Primul Război Mondial, Capitala a fost bombardată de un balon dirijabil german (zeppelin). Timp de o lună, au urmat alte atacuri de noapte, care însă nu au produs mari pagube. Cele câteva zeppeline germane (nr. 86, 97 și 101), care atacau orașele României, operau din Bulgaria, de la Iampol, unde aveau o bază, și din Austro-Ungaria, de la Timișoara. La 21 august a fost avariat zeppelinul nr. 86, care a reușit să se întoarcă în Bulgaria numai după ce a aruncat peste bord mult echipament. Odată revenit la bază, s-a constatat că avariile produse de artileria antiaeriană română erau atât de serioase, încât nava nu mai putea fi reparată și folosită pentru alte misiuni. Legat de acest episod de război, în 1917 au fost publicate în presa germană însemnările unui ofițer din echipajul zeppelinului nr. 86, care, apoi, au fost traduse de Nicolae Iorga și publicate la Iași. Parcurgându-le, găsim informații interesante despre efectul artileriei antiaeriene române asupra dirijabilului: „... *La stânga și la dreapta aeronavei, apar reflectoare care-și întind brațele uriașe spre cer. Se poate număra o duzină întregă, și numărul crește. Ele mătură repede cerul, căutând în toate părțile. Îndată ne vor cuprinde.*

O lumină vie se abate pe mijlocul navei. Ca niște câini asmuțiți sar, în aceeași clipă, toate reflectoarele... Acum sunt toate peste navă. În gondolă, toți se uită un moment orbiți spre pământ. Reflectoarele nu ne mai slăbesc nicio clipă. Ca la o comandă, intră artileria antiaeriană în acțiune. Din ce în ce mai aproape apar norișorii albi ai șrapnelor ce explodează. (...) «Aruncați!». Una după alta cad bombele.

---

⁵ AMR, Fond *Jurnalul de operații al Divizionului de Artilerie Antiaeriană*, f. 6.

«Bombă explozibilă, bombă incendiară». O puternică presiune a aerului saltă și apoi coboară nava; toți se țin bine. «A fost o explozie frumoasă, colo, jos!»⁶. Ca turbate, trag tunurile apărării antiaeriene. Cu o grabă neputincioasă gonesc reflectoarele pe cer. E un spectacol covârșitor, ce rămâne adânc întipărit memoriei. Nervii echipajului aeronavei sunt extrem de încordați...

Încet, dar cu o constanță sinistră, barograful înscrie o curbă descendentă pe răbdătoarea hârtie. Nu încapе îndoială, am fost loviți! Nici nu e de mirare, la canonada nebunească a românilor. Și, într-adevăr, când au zburat în țândări geamurile gondolei, norișorii șrapnelor erau chiar lângă corpul balonului. Desigur, câteva schije de șrapnele au străbătut prin celule...

Nu era timp de stat la îndoială. Fiecare minut pierdut însemna metri cubi de gaz prețios pierduți. Înaintea noastră era Dunărea. Se zărea dunga ei largă și luminoasă. De partea cealaltă era țara amică. Z 86 nu va cădea în niciun chip în mâinile inamicului. Asta e sigur! Dacă reușim să reparăm stricăciunea în timpul cursei, să astupăm celulele găurite, atunci ajungem acasă. Dacă reușim numai parțial, atunci aterizăm unde va fi cu puțință. (...)

Comandantul ordonă să se cerceteze nava la lumină. Nu trebuie mult cercetat. Chiar deasupra primei gondole sunt două celule atinse. (...) Comandantul privește plin de grijă harta. Sub noi, lucesc valurile Dunării. Neîndurător, barograful desemnează curba descrescentă. «Motorul BB să fie demontat și aruncat!», sună ordinul comandantului. Mașinistul începe febril demontarea. Cu inima grea, el aruncă motorul peste bord, piesă cu piesă. Toate celelalte obiecte dispensabile urmează drumul motorului, din ordinul comandantului.

Un moment, se pare că nava se poate menține la înălțimea determinată. Din nou arată barograful o scădere ușoară. Câteva butoaie cu benzină, ultimul balast aflat la bord, sunt aruncate. Prin luneta cea mare zăresc în noapte un oraș de mărime mijlocie, o linie ferată, o gară... Este orașul Y[ampol]. Am scăpat!⁶.

Totuși, nu greoaiele baloane dirijabile erau marele pericol pentru București, ci avioanele de bombardament. La 12 septembrie 1912, a avut loc primul atac al aeroplanelor germane. Cinci aparate de tip *Taube* au aruncat bombe în zonele aglomerate, ucigând un număr mare de oameni, în special copii și femei (cifrele din documentele militare vorbesc de câteva zeci de morți, în vreme ce presa a ridicat numărul la câteva sute). Atacurile au continuat până la ocuparea Capitalei de către germani, fără ca orașul să poată fi apărat eficient. Acest fapt se datora atât lipsei aviației de vânătoare, cât și slabei înzestrări a Corpului de Artilerie Antiaeriană.

---

⁶ Constantin Kirișescu, *op. cit.*, vol. 2, pp. 299-300.

La 26 septembrie 1916, generalul Mihail Boteanu a întocmit un raport în care a explicat problemele cu care se confrunta apărarea antiaeriană a Capitalei. Dintre neajunsuri, cel mai mare era acela că tunurile aveau o tragere înceată, iar proiectilele nu ajungeau la înălțimea la care zburau aeroplanele inamice. În plus, platformele nu aveau o înclinare suficient de mare, așa încât, atunci când aparatele germane se aflau deasupra Bucureștiului, tunurile nu puteau deschide foc asupra lor: „*Platformele nu au fost destul studiate – a scris cinic Boteanu în raport –, așa că s-a pus la dispoziția tunurilor o platformă cu care se putea face mai bine o tragere de bombardament a Capitalei decât o tragere contra avioanelor*”⁷.

Pe termen scurt, nu se putea face mare lucru. Totuși, pentru a se realiza un progres referitor la rezultatele tragerilor, s-au luat următoarele măsuri:

1. cu ajutorul specialiștilor din Misiunea militară franceză, au început să se instaleze aparate de ochire pe tunuri. La 10 octombrie 1916, pentru prima dată s-a folosit „*telemetrul de comandament*” la bateriile de calibru 75 mm model 1880, adaptat pentru tragerile antiaeriene după instrucțiunile căpitanului francez Humbert; ulterior, tot cu ajutorul ofițerilor francezi, vor fi adaptate și alte instrumente ale artileriei terestre;

2. sporirea numărului de tunuri aflate în înzestrarea Corpului de artilerie antiaeriană – până la evacuarea Capitalei, numărul tunurilor din dispozitiv va crește la 36 (cifra rămânea, totuși, mică, în raport cu necesarul de guri de foc);

3. înființarea a două școli de trageri antiaeriene (începând cu ziua de 1 noiembrie 1916) – una dintre ele se afla la Herăstrău, sub conducerea locotenentului Dumitru Negreanu (pentru tunurile de cal. 57, 75 și 87), a doua, pentru tunurile recent aduse din Franța, de calibru 75 mm cu tragere rapidă, se afla lângă sediul Primăriei, sub conducerea locotenentului Gibery⁸.

*

În partea a doua a materialului, autorul va continua prezentarea principalelor misiuni ale Corpului de Artilerie Antiaeriană.

---

⁷ AMR, Fond Comandamentul Cetății București, Dosar nr. 57, f. 3.

⁸ *Ibidem*.

REPERE ALE ACTIVITĂȚII DE PROPAGANDĂ DERULATE DE OFIȚERUL VASILE STOICA PE TERITORIUL SUA ÎN SUSȚINEREA MARII UNIRI DE LA 1918 (I)

Dragoș-Mircea PĂUN

The Romanian armed forces have always contributed to the achievement of national ideals. The Romanian military forces have continually fulfilled their duties to promote the interests of the nation also by consolidating the relations between the country and its citizens in the diaspora. An example in this regard is Vasile Stoica, key figure in the accomplishment of the Great Unification, a patriot who succeeded in bringing together the Romanian diaspora in the USA in support of the Romanian people cause and the establishment of Greater Romania. Mention should be made that the Romanian military forces have always been present not only on the visible but also on the invisible – intelligence – front to promote the national interests.

Keywords: diaspora, emigration; Great Unification; propaganda; security; Vasile Stoica

---

A

Armata română a fost permanent un reper al luptei pentru unitatea tuturor românilor, pentru susținerea intereselor românești, începând cu fiecare soldat, fiecare ofițer și până la comandanții săi.

Un reper pentru fiecare soldat sau ofițer ar putea să-l reprezinte *Vasile Stoica*, personaj care a reușit, în perioada zbuciumată de la începutul secolului al XX-lea, să-și ocupe locul în rândul personalităților ce au avut un rol remarcabil în realizarea actului de la 1 decembrie 1918.

Deși, în ultimii ani, se discută tot mai mult despre modul în care statul român trebuie să abordeze problema diasporei românești – fie că vorbim de etnicii români din vecinătatea granițelor României – spațiul istoric și etnic românesc, fie că vorbim de exilul românesc sau de cetățenii români ce au constituit migrația economică de după anii '90, de rolul pe care aceștia trebuie să-l aibă în promovarea în plan extern a României –, încercările de coagulare a tuturor forțelor

și resurselor societății românești sunt încă departe de a reuși realizarea acestui deziderat.

Prin prezenta lucrare, am dorit să abordez două paliere de maxim interes, cred eu, atât pentru armata română, dacă ar fi să analizăm rolul și locul jucat de ofițerul Vasile Stoica în realizarea Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, cât și pentru statul român, dacă analizăm activitatea de propagandă națională și unionistă dusă pe teritoriul Statelor Unite ale Americii (SUA) de acest mare patriot, înainte și după încheierea Păcii de la Buftea-București, de la 7 mai 1918, cu Imperiul German și Austro-Ungaria, în decursul Primului Război Mondial. În tot acest timp, ofițerul Vasile Stoica a reușit să stimuleze toată emigrația românească din America în susținerea cauzei românești.

❖ **Armata română, diaspora și Marea Unire**

Poate că în manualele de istorie ar trebui să se scrie mai mult despre meritele și realizările armatei române pe frontul nevăzut al activităților de *intelligence* și de rolul jucat de ofițerii săi în susținerea interesului național atunci când, pe câmpul de luptă, aceste acțiuni nu mai erau posibile.

În acest context, cred că nu trebuie uitat modul în care ofițerii armatei române au organizat și sprijinit propaganda militară românească, inclusiv diplomația secretă din perioada Primului Război Mondial, militarii români fiind în prima linie a acțiunilor care au condus la realizarea și recunoașterea Marii Uniri.

Unul dintre artizanii acestei victorii istorice este căpitanul Vasile Stoica, cel care a reușit, prin acțiunile de propagandă duse pe teritoriul SUA, să motiveze, la începutul secolului al XX-lea, întreaga diasporă românească din America pentru ca aceasta să susțină cauza națională și înfăptuirea dezideratului de veacuri al tuturor românilor – România Mare.

Ofițerul Vasile Stoica este printre acei iluștri patrioți ai armatei române care au avut un destin măreț, acela de a participa direct și de a-și vedea înfăptuit visul creării României Mari, având, totodată, și un destin tragic, de a asista neputincios la instaurarea regimului comunist și la ruperea Basarabiei de România.

Din păcate, faptele și meritele sale au intrat într-un con de umbră atât în perioada comunistă, cât și după 1990, de multe ori uitându-se a se spune ce servicii imense a făcut României, cum a reușit să promoveze cauza românească în America și în lume, cât a suferit pentru convingerile sale prin închisorile comuniste, unde și-a găsit sfârșitul, ca urmare a patriotismului de care a dat dovadă.

Voi încerca să readuc în atenția cercetătorilor și specialiștilor câteva repere istorice despre care astăzi, poate, se vorbește prea puțin, atât despre personalitatea ofițerului Vasile Stoica, dar și despre rolul său în coagularea emigrației românești din SUA în înfăptuirea Marii Uniri din 1918. Acesta este, în accepțiune personală,

un prim aspect ce trebuie avut în vedere și de la care trebuie să pornească „lupta” statului român pentru recâștigarea diasporei, pentru recunoașterea rolului jucat de armata română și de diaspora în istoria României.

Nu trebuie uitat că ofițerul Vasile Stoica, alături de alte personaje despre care cărțile de istorie ar trebui să amintească, poate, mai mult, a reușit să mobilizeze emigrația românească din SUA pentru sprijinirea acțiunilor de propagandă ce au precedat și au condus la realizarea Marii Uniri din 1918. Emigrația era la începuturile ei, nu avea rădăcini pe pământ american de mai mult de o generație și, așa cum o afirma cel menționat în scrierile sale, a fost singura care l-a ajutat, în demersurile efectuate pe lângă decizionalii americani, în obținerea declarației președintelui Woodrow Wilson potrivit căreia toți românii vor fi uniți într-un singur stat la sfârșitul Primului Război Mondial.

❖ **Plecarea în America pentru cauza românească**

Vasile Stoica s-a născut în anul 1889 la Avrig, în județul Sibiu, a urmat Facultatea de Litere din Budapesta, făcând stagii de pregătire inclusiv la București și Paris, ca bursier al Fundației „Gojdu”.

A fost unul dintre liderii studențimii universitare din Transilvania și Banat în perioada 1912-1913, când era student la Budapesta, fiind și președinte al Societății „Petru Maior”.

În perioada 1913-1914, a fost profesor la „Școala de fete” a „Astreii” din Sibiu, ulterior devenind, în perioada august-septembrie 1914, redactor la cotidianul „Românul” din Arad. Începutul Primului Război Mondial îl găsește redactor-șef la „Românul”, principalul organ de presă al românilor transilvăneni și bănățeni.

Dorind să participe activ la susținerea cauzei românești, în același an a trecut din Transilvania în Vechiul Regat, pentru „a-și face datoria în războiul de dezrobire”¹. Aici a depus toate eforturile pentru a prezenta opiniei publice din țară adevărata față a problemei transilvănene, susținând conferințe în București și în țară, prezidând două congrese studențești pe această temă la Galați și București, scriind articole în ziarele vremii – „Adevărul”, „Flacăra”, „Naționalul”, „Universul”, susținând, prin scrierile sale, idealurile pentru desăvârșirea Marii Uniri.

Imediat după intrarea României în război de partea Aliaților, la 20 august 1916, Vasile Stoica a fost primit ca voluntar în armata română cu gradul de sublocotenent, asimilat în activitatea de informații, fiind detașat la Divizia 11-a infanterie².

---

¹ V. Stoica, *În America pentru cauza românească*, Editura Universul, București, 1926, p. II.

² Vasilica Manea, Nineta Nicolae, *Pledoarie pentru cauza României în America – Vasile Stoica în Armata română și unitatea națională. Studii și comunicări*, Editura Delta Cart Educațional, Pitești, 2008, p. 71, accesibil online la http://smg.mapn.ro/SIA/13_Armata_unitatea_nationala.pdf, accesată la 24.04.2016, p. 75.

Foto 1: Pagina 10 din primul pașaport al lui Vasile Stoica (cel cu care s-a deplasat în America în aprilie 1917)³

A participat activ la luptele de la Petroșani și de la Sibiu, fiind rănit de două ori și avansat succesiv la gradul de locotenent și, ulterior, de căpitan.

Fiind rănit a doua oară, pe 12 noiembrie 1916, la Pitești, Vasile Stoica a suferit mai multe operații și mai mult de două luni de îngrijiri medicale. După ce a părăsit spitalul, în luna martie 1917, Marele Cartier General al Armatei l-a pus la dispoziția Guvernului, la cererea acestuia, Ion I.C. Brătianu hotărând să-l trimită în America într-o dublă misiune, atât politică, dar și militară.

Astfel, prin ordinul Marelui Cartier General din Iași nr. 1082 din 18 aprilie 1917, a fost constituită o delegație, numită „Misiunea Patriotică Română”, căpitanul Vasile Stoica, împreună cu preoții greco-catolici Vasile Lucaciu și Ion Moța, fiind trimiși în America.

Aveau două obiective clare – unul politic: promovarea drepturilor istorice ale românilor asupra Transilvaniei și necesitatea unității românilor într-un singur stat și unul militar: acela de a organiza o unitate de voluntari din românii transilvăneni emigrați în America, pentru a lupta pe frontul francez, această unitate urmând a face parte din armata franceză sau din cea americană.

Ideea formării unei unități militare românești pe teritoriul Statelor Unite ale Americii și care, odată formată, să lupte în Europa era promovată în cercurile liderilor mișcării naționale din Transilvania refugiați la București, anterior intrării României în război.

Deoarece călătoria era imposibil de întreprins prin Vest, zona fiind sub controlul Austro-Ungariei, membrii delegației au plecat spre est, pe un traseu ce mergea de la Kiev și traversa Rusia și Japonia, ajungând în Statele Unite ale Americii la 29 iunie 1917.

Un aspect important al călătoriei, ce trebuie reținut pentru evoluțiile ulterioare ale demersurilor de susținere a cauzei românești, este faptul că, ajunși la Kiev,

³ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond 1771 – Stoica Vasile, Dosar nr. I/6, fila 47.

membrii delegației au primit de la Comandamentul Corpului Voluntarilor Români Transilvăneni un exemplar din celebra „*Declarație-Manifest de la Darnița*” – document prin care militarii români din Ardeal și Banat aflați pe teritoriul Rusiei își reafirmau dorința de a se uni cu Regatul României⁴.

În anul 1917, mii de ardeleni, printre care și foști prizonieri ai Imperiului Austro-Ungar, aflați într-un lagăr la Darnița, lângă Kiev, au semnat manifestul, considerat o primă declarație de unire a românilor din Transilvania cu Regatul României: „*Noi, ofițerii, gradații și soldații români de neam, jurăm pe onoare și conștiință că voim să luptăm în Armata Română pentru dezrobirea ținuturilor noastre românești de sub dominația Austro-Ungariei și pentru alipirea lor cu România (...). Pentru acest ideal ne punem în cumpană tot ce avem, viața și averea noastră, femeile și copiii noștri, viața și fericirea urmașilor noștri. Și nu ne vom opri, până ce nu vom învinge ori vom pieri*”⁵, se preciza în respectivul document.

Deoarece misiunea în care au fost trimiși căpitanul Vasile Stoica, în calitate de conducător al delegației, respectiv preoții Vasile Lucaciu și Ion Moța, avea caracter neoficial, aceștia dețineau „*scrisori de recomandare din partea însărcinatului cu afaceri al SUA din Iași, Andrews, către Departamentul de stat american, ca și din partea ministrului Franței la Iași către ambasadorul Franței la Washington*”⁶.

După o călătorie de aproape 2 luni prin Rusia și Japonia, la 2 iulie 1917, la trei zile de la sosirea în SUA, cei trei sunt primiți la Washington, în urma recomandării ambasadorului Franței – Jules J. Jusserand, de ministrul american de Externe – Robert Lansing, acesta promițând că va acorda tot sprijinul Regatului României în împlinirea dezideratelor unioniste.

În cadrul întâlnirilor avute în data de 6 iulie 1917 cu ministrul american al Apărării, Newton Baker, și cu ministrul de Interne, William Phillips, aceștia au declinat propunerea delegației românești de creare a unei unități de români transilvăneni pentru frontul francez din rațiuni ale politicii interne a SUA, care doreau o armată americană unitară. Newton Baker i-a solicitat însă căpitanului Vasile Stoica să-i îndemne pe toți românii din America, inclusiv pe acei români imigranți care nu aveau încă cetățenie americană și ale căror familii erau în Banat sau în Transilvania, să se înroleze în armata americană.

---

⁴ Trebuie amintit aici că ideea Marii Uniri ce era aprinsă în sufletele românilor din Transilvania a condus la constituirea, în anul 1916, a Corpului Voluntarilor Ardeleni și Bucovineni, format din aproape 2 000 de luptători. Aceștia s-au alăturat armatei române, cu scopul de a elibera Ardealul și de a-l uni cu patria mamă.

⁵ V. Stoica, *În America pentru cauza românească*, op. cit., p. 8.

⁶ Boris Rangheț, *Relațiile româno-americane în perioada Primului Război Mondial (1916-1920)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 30, apud Vasilica Manea, Nineta Nicolae, *Pledoarie pentru cauza României în America*, op. cit., p. 71, accesibil online la http://smg.mapn.ro/SIA/13_Armata_unitatea_nationala.pdf, accesată la 24.04.2016, p. 75.

Ulterior, în data de 3 august 1917, în cadrul întâlnirii avute cu ambasadorul Franței la Washington – Jules J. Jusserand, căpitanul Vasile Stoica i-a prezentat și acestuia propunerea de înființare a unei unități de români transilvăneni, însă nici acesta nu a avut un răspuns favorabil, atât costurile cu înzestrarea, echipamentul, cât și cheltuielile de transport al voluntarilor peste Ocean fiind foarte mari.

În acest context, acțiunile căpitanului Vasile Stoica s-au axat pe informarea opiniei publice americane asupra națiunii române, asupra problemei Transilvaniei, cei trei membri ai delegației românești constatând că nici măcar conducătorii lumii politice americane nu aveau habar de soarta și problemele națiunii române, de năzuințele românilor și de idealurile noastre unioniste!

Mai mult, membrii delegației românești au constatat că presa americană nu susținea cauza românească, după cum afirma Vasile Stoica, iar „*consorțiul Hearst ne prezentase în culorile cele mai nefavorabile, «New York Tribune» ne critica aspru, «New York Times» nu ne luau în seamă*”, toate acestea în contrast cu poziția favorabilă pe care o avea presa americană față de Austro-Ungaria, imperiu ce reușise să-și creeze o imagine bună în cadrul opiniei publice americane și al decizionalilor SUA.

De asemenea, Ungaria era conștientă că finalitatea războiului era una foarte apropiată, motiv pentru care făcea o intensă propagandă în spațiul american. În acest sens, susținea că este asuprită de Austria și Imperiul German, solicitând SUA să fie dezrobite de această „*tiranie*” și „*păstrată intactă în vechile ei frontiere*”⁸.

Ca atare, fără a avea o pregătire de *intelligence*, căpitanul Vasile Stoica a înțeles că, pentru a promova cauza românilor, trebuie să încerce să intre în legătură cu ziaristii și presa orașelor de pe coasta de est a Americii și, cu ajutorul căpitanului Luke C. Doyle – ofițer în armata americană, a reușit să deschidă ușile marilor ziare și să publice personal, în calitate de colaborator, sau prin ziaristii americani, articole prin care să susțină cauza românilor transilvăneni. Astfel, căpitanul Vasile Stoica, după ce a câștigat încrederea directorului ziarului „*Washington Post*”, Ira F. Bennett, a făcut din acest cotidian un promotor al luptei, aspirațiilor și cauzei naționale românești.

*

În partea a doua a materialului, autorul va prezenta aspecte privind rolul diasporei românești în SUA.

⁷ V. Stoica, *op. cit.*, p. 11.

⁸ *Ibidem*, p. 12.

SPIRIT CAZON

ÎN TOAMNA MUSCELEANĂ

Festivalul național de romanețe și poezie „Rapsodii de toamnă” – ediția a XI-a –

Colonel Marian FLOREAN
Alina PAPOI

În „Fiziologia poeziei”, Nichita Stănescu definea orașul Câmpulung Muscel ca fiind „un triunghi de magică frumusețe”, ale cărui laturi – munți, dealuri și văi – construiesc „poate cel mai frumos loc din lume și din țară după placul inimii mele”, argumentând prin câteva elemente axiologice ale ființării unui Neam: „limba vorbită aici are o claritate fonetică de cristal, încât îți vine să crezi că aici s-a născut mai întâi limba română și probabil că așa și este, aici, în aerul curat și cu aripi, unde privirea niciodată nu e în jos, ci în sus, trasă de zăpada eternă a piscurilor, aici sălășluiește cosmosul stelelor de noapte și de zi, predestinat patriei noastre. Ți vine să strigi, mirându-te: oare ce zei uriași au fost îngropați sub munți, de au munții atâta măreție și tăcere vorbitoare în ei?”.

La Câmpulung Muscel, fostă reședință de scaun a lui Basarab I, Istoria s-a așezat pentru eternitate, clădind, în timp, legătura indisolubilă a Țării Românești cu Transilvania. Acolo, în acel triunghi mirific, tradițiile, cultura, zestrea literară s-au încrâncenat să existe și, mai mult, să ducă mai departe filonul strămoșesc al unor generații de poeți și trubaduri moderni.

De 11 ani, toamna se așază pe Bulevardul „Pardon” și, printre frunzele ruginii, pașii romanțelor și ai poeziei prind ritmul orașului. Și, implicit, al fiecărui trecător: este timpul „Rapsodiilor de toamnă”, festivalul național de romanețe și poezie, organizat, și în acest an, la a XI-a ediție, de către Cercul Militar din Câmpulung,

---

Colonel Marian Florean – Secția Educație, Direcția instrucție și doctrină, Statul Major General, Ministerul Apărării Naționale.

Fotografiile au fost realizate de maiorul Silviu-Petru Bădiliță, redactor la *Revista Forțelor Terestre*, căruia autorii îi mulțumesc pentru sollicitudine și spirit camaraderesc!

sub coordonarea Secției Educație din Statul Major General și a Statului Major al Forțelor Terestre, în colaborare cu Primăria orașului, Casa de Cultură a Sindicatelor „C.D. Aricescu” și Casa de Cultură „Tudor Mușatescu”.

În cele două zile ale festivalului (28-29 septembrie a.c.), cei 26 de concurenți, membri sau afiliați ai cercurilor militare și ai caselor de cultură, sosiți din colțurile țării (Baia Mare, Huși, Caracal, Tulcea, Pitești, Călărași, Ploiești, Curtea de Argeș) și din Republica Moldova (Chișinău), au fost testați *live* de către o comisie formată din reprezentanți ai armatei și personalități ale vieții civile muscelene: președinte – prof. Constantin Ticuleanu, membri: Mariana Filipescu – reprezentantă a Asociației Naționale a Caselor de Cultură ale Sindicatelor din România, poetul Ilie Scarlat, colonelul Marian Florean – reprezentant al Statului Major General, prof. Liviu Iana – din partea Casei de Cultură „Tudor Mușatescu”, locotenent-colonel Marian Pană

– reprezentant al Statului Major al Forțelor Terestre, preotul militar Gheorghe Nicolescu și maiorul Bogdan Nițu – din partea Batalionului 30 Vânători de Munte „*Dragoslavele*”.

Festivalul s-a desfășurat pe două secțiuni: cea de recitare – „*George Topârceanu*” și cea de interpretare române – „*Nicu Leonard*”, nume cu rezonanță în trecutul Câmpulungului. Emoțiile vizibile, dar constructive ale concurenților, naturalețea unora dintre aceștia, profesionalismul și experiența celorlalți, muzica seducătoare a orchestrei „*Doina Argeșului*”, obiectivitatea și rigurozitatea juriului, nu mai puțin prezența unui public iubitor de muzică și poezie, toate acestea au creionat un tablou veridic și convingător al menținerii, acolo, pe plaiuri muscelene, a identității culturale și naționale.

Într-o lume frământată de schimbări geopolitice care apar peste noapte, într-o societate a celor mai noi și mai excentrice tehnici de comunicare, festivalul de la Câmpulung Muscel ne aduce partea de liniște sufletească și de conectare la cultura românească, autentică, prin versurile rostite sau cântate pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor, amintindu-ne de: George Coșbuc, Mihai Eminescu, George Topârceanu, Nina Cassian, Adrian Păunescu, Vasile Militaru...

Festivalul s-a încheiat cu oferirea, în cadrul celor două secțiuni, a câte trei premii și mențiuni, acordate concurenților din Tulcea, Călărași, București, Chișinău, Câmpulung Muscel. De asemenea, a fost înmănat „*Trofeul Vulturul Carpaților*” reprezentantului Cercului Militar din Ploiești – Ion Iamandi, iar apoteoza festivalului a constituit-o acordarea *Trofeului festivalului „Rapsodii de toamnă*” reprezentantei Statului Major General – Elena Sima.

Felicitări organizatorilor, tuturor factorilor implicați în desfășurarea în condiții optime a acestui eveniment reprezentativ pentru orașul muscelean, alese cuvinte de apreciere directorului Casei de Cultură a Sindicatelor, Sergiu Cicu, precum și șefului Cercului Militar din Câmpulung, plutonierul-adjutant Luigi Toma, pentru care „*Rapsodiile de toamnă*” înseamnă a-ți servi Patria și *altfel*, dar tot cu devotament, respect și iubire!

EVENIMENTE EDITORIALE

 Diana Cristiana LUPU

Volumul, impresionant ca dimensiuni, variat în conținut și purtător al unui profund mesaj umanist, **În amintirea unui istoric român – Nicolae Ciachir**, coordonatori **Nicoleta Ciachir** și **Sorin Marcel Colesniuc**, apărut, în 2016, la *Editura Etnologică*, București, cuprinde cinci secțiuni, după cum urmează: *Colaboratori, Amintiri, Studii, În loc de concluzii, Anexe*. Cum lesne se deduce din titlu, lucrarea este alcătuită în memoria „omului, istoricului, profesorului universitar și președintelui fondator al Asociației de Balcanistică și Slavistică din România”, așa cum menționează **prof. dr. Nicoleta Ciachir**,

actualul președinte al Asociației, în *Argumentul* volumului, sub *motto-ul*, comprehensiv și conclusiv totodată, aparținând lui Rudyard Kipling: „*Îmi plac oamenii care întâlnesc în calea lor izbânda sau înfrângerea și se poartă deopotrivă față de aceste două amăgiri*”.

„*Volumele omagiale nu sunt, pur și simplu, cărți, ci expresia cea mai evidentă a recunoașterii meritelor științifice și amintirilor frumoase lăsate de cei omagiați, semne de prețuire și profund respect, păstrătoare pentru posteritate a portretelor, gândurilor, aspirațiilor, realizărilor celor cărora le dedicăm*”, se precizează, de asemenea, în *Argument*. Este motivul pentru care 83 de colaboratori – profesori universitari, cercetători, istorici, critici literari, jurnaliști, atât din țară, cât și din străinătate, au dorit să contribuie, prin cele 40 de evocări, reunite în secțiunea *Amintiri*, și cele 62 de *Studii* – istorie, balcanistică și slavistică, la alcătuirea lucrării.

În loc de concluzii, **cercet. șt. dr. Sorin Marcel Colesniuc**, vicepreședintele Asociației de Balcanistică și Slavistică din România, prezintă aspecte semnificative

legate de istoria și activitatea Asociației, precum și a „*prof. univ. dr. Nicolae Ciachir* (care, n.n.) *a rămas în istoria românilor ca un renumit balcanolog, slavist, specialist în istorie modernă universală și relații internaționale. Cei interesați pot consulta opera științifică a profesorului Nicolae Ciachir, care cuprinde: 43 de cărți (câteva dintre acestea apărute la Editura Militară, n.n.), peste 350 de studii de specialitate și peste 1 500 de articole de popularizare a istoriei. Nicolae Ciachir a predat în învățământul universitar românesc timp de 53 de ani, din 1949 și până în 2002, timp în care a format generații și generații de studenți, mulți dintre ei renumiți istorici de astăzi ai României*”.

Anexele completează, cu imagini relevante, portretul complex al lui Nicolae Ciachir – istoricul, „pentru care istoria era o știință în care nu își aveau locul nici pasiunea exaltată, nici fanatismul, nici provincialismul”, profesorul „exigent cu studenții, ușor superior, cum îi stă bine unui magistru, cu gesturi suverane, cu aprecieri directe care nu menajau pe nimeni (spunea ce gândește!)”, în ale cărui vorbe „istoria avea metaforă, farmec și substanță științifică în același timp” și omul „distins, jovial, întotdeauna zâmbitor, capabil să mângâie semenii cu vorba, ori cu slova, dar și să-i dojenească atunci când era cazul”, pentru a cita doar câteva idei exprimate în evocările cuprinse în volum.

„Cartea este o pasiune, iar pasiunea se împarte”

STATUL MAJOR GENERAL
Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei
ENCICLOPEDIA
ARMATEI
ROMÂNIEI REVISTE PUBLICATE

EDITARE, PROCESARE DIGITALĂ, TEHNOREDACTARE, CORECTURĂ,
TIPĂRIRE ȘI FINISARE LA STANDARDE SUPERIOARE DE CALITATE

B-dul Ion Mihalache nr. 124-126 ☎ Tel: 021 224.26.34 ✉ E-mail: ctse_arm@yahoo.com 🌐 www.defense.ro/edirectie

Coperta 1: Aniversarea Diviziei 2 Infanterie „Getica”, Buzău. Foto: Petrică Mihalache
Coperta 4: Aniversarea Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, Cluj-Napoca. Foto: Emil Moritz

<http://www.smg.mapn.ro/gmr>